

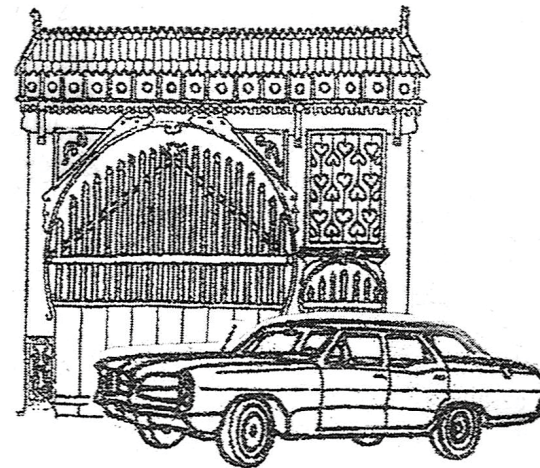
Farkas, Josef-Gerhard

Seklerisches: eines „Gobe“ Berliner Luxusauto.

Bilinguisch deutsch-ungarisch,
in genauer Übersetzung der deutschen Vorlage.

Székelyesség: egy góbé berlini luxusautója.

Bilingvis német-magyar,
a német eredetinek pontos fordításában.

zweite ergänzte Auflage 2011 második kiegészített kiadás

Farkas, Fax +49 (0) 7273-941173

E-Mail gabyfarkas@web.de

Habsburger Allee 10 a. – D-76767 Hagenbach

Josef-Gerhard Farkas:

Totenklage um eine Chihuahua.

Vom Altern und Sterben unseres letzten Hündleins.

Mit Fotos. © 2008

Totenklage um eine Chihuahua. — Hörbuch-CD. © 2011

http://edocs.fu-berlin.de/docs/receive/FUDOCS_document_00000011953

Chihuahuas als junge Familie. I.

Erfahrungen mit einer Hundemutter, deren Tochter und Sohn.

Band I. Mit Fotos. © 2009

Chihuahuas als junge Familie. II.

Erfahrungen mit einer Hundemutter, deren Tochter und Sohn. – Band II. Mit Fotos und Register. © 2009

Freude durch Chihuahuas.

Leben mit einem Rudel. – Mit Fotos. © 2011

Chihuahuas als junge Familie. Erfahrungen mit einer Hundemutter, deren Tochter und Sohn. — **Csivavák** mint fiatal család. Tapasztalatok egy kutyaanyával, leányával és fiával. © 2011 deutsch & ungarisch

Csivavák mint fiatal család. — Hangkönyv, 7 CD. © 2011

Die „**Népszava**“ (ungarisch: Volksstimme) . . . insbes. 1919 & 1945-56
A **Népszava** . . . különösen 1919 & 1945-1956-ban. © 2011

Leseproben / olvasópróbák: www.Farkas-Bücher.de

Zsobri Seite 132; bei unserem Besuch und mit ihm bekannten Revierförster.
Zsobri 133. oldal; látogatásunknál és a vele ismerős pagonyerdésszel.

Friedhof S. 130 / 3 Temető 131. o. /3
Kleinkokel S. 144 /8 Kisküküllő 145. o. /8

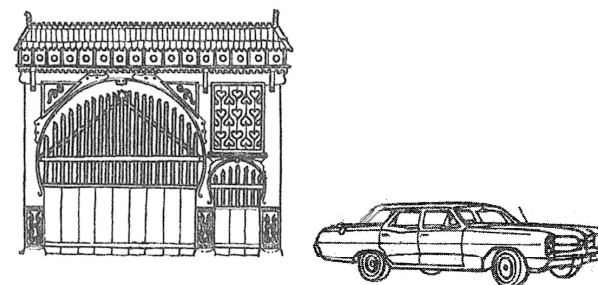
Farkas, Josef-Gerhard

Seklerisches: eines „Gobe“ Berliner Luxusauto.

Bilinguisch deutsch-ungarisch,
in genauer Übersetzung der deutschen Vorlage.

Székelyesség: egy góbé berlini luxusautója.

Bilingvis német-magyar,
a német eredetinek pontos fordításában.

zweite ergänzte Auflage 2 0 1 1 második kiegészített kiadás

© 2011 Farkas, Josef-Gerhard

Herausgabe / Kiadás: Farkas, Gabriele

Fax +49 (0) 7273-94 11 73

E-Mail: gabyfarkas@web.de

Habsburger Allee 10 a, D-76767 Hagenbach
Deutschland / Németország

Druck: dbusiness.de gmbh · 10409 Berlin

1 Postscript 2011. Die gewissenhafte Übersetzung meines muttersprachlich deutschen Berichts rechtfertigt
2 seine Verbreitung. Die 2006 weggelegte erste Fassung regte zu anderen bilingualen Werken an; samt Ent-
3 wicklung der dreisprachigen Zeitungsbibliographie [>Buchende]. Schriftliches Überdenken meines Er-
4 lebnisses 1990-2004 nützte also nicht nur, jahrelang erlittenen Ärger zu verarbeiten und Fragen besser
5 als brieflich zu beantworten.

6
7 Die Beruhigung seither veränderte den Schluß der Geschichte nicht. Nur daß Gobes Vater starb und daß
8 sein laut Internetreklame erfolgreicher Unternehmersohn den urgroßväterlichen Hof mit dem neuen Haus
9 Zigeunern verkaufte. Um Vertrauen von Kunden wirbt der Gobe mit dem schon 20jährigen Bestehen sei-
10 ner Firma: gegründet 1991 [S. 44 /6-7]. Das war nachdem er aus Rumänien ohne Eisenbahn-Rückfahr-
11 karte zu mir nach Berlin-West kam, um ein Auto zu ergattern und mich jahrelang anzupumpen.

12
13 Gobes inzwischen studierte Söhne brauchen weder das alte Kokeldorf im Salzgebiet zum Urlauben noch
14 Kontakt zu Verwandten in Deutschland und USA. Denen umgekehrt Siebenbürgen zu einem fremden
15 Land in weite Ferne rückte. Generationenlang trotz Sprachenunterschied aufbewahrtes Zusammengehö-
16 rigkeitsgefühl zerbrach am aktuell geliebten Gobetum von 1617: S. 148 /1.

17
18 Aber lesen Sie selbst. – Wobei Ähnlichkeiten zufällig sind.

19

„Gobe“	4
Streifzug nach Westen	6
Kuhschwerer Besuch	10
Auto für die Karpaten	14
Lada-Kombi als Vorschub	20
Märzfeier 1990.....	26
Frau Gobe	32
Salamitaktik.....	40
Visum für Österreich	50
Ende gut, leider!	54
Geldnot, aber Luxuswagen.....	58
Trick 1: Miete statt Kauf	66
„Wer ist wer“ von den Ungarn in Rumänien	68
Familienwohnung als Pfand	72
Trick 2: Anzahlung vom Geborgten	74
„Piti“	78
Trick 3: Zahlung gemäß Zigeunerwitz	78
Trick 4: Zuerst schenken, bezahlen hernach	82
Trick 5: Schweigen anstatt Bezahlen	86
Trick 6: Zweierlei Autozustand.....	90
Trick 7: Feilschen nach fünf Jahren	96
Trick 8: Wortspiel Nutzungs-Miete	98
Rückblick	108
Trick 9: Auto schon umgeschrieben	116
Trick 10: Wert des Wagens	122
Trick 11: Faxverbot	126
Unmärchenhafte Familiengeschichte	128
Zsobri: eines kleinen Hundes elender Tod.....	132
Generaldirektor Gobes süßer Vater.....	134
Zwei Generationen Gobementalität	138
Jahrhundertalte Erfahrungen.....	144
Postskript; Bibliographie.....	148

1 Utóirat 2011. A lelkiismeretes fordítása az én anyanyelvileg német beszámolómnak jogossá teszi a ter-
2 jesztését. A 2006-ban eltett első változat más bilingvis művekre ösztönzött; a háromnyelvű újságbiblio-
3 gráfia kifejlesztésével együtt [>könyvvégén]. Írásbeli átgondolása 199-2004-es élménymnek használt te-
4 hát nemcsak, évekhozzan elszenvedett bosszankodást feldolgozni és kérdéseket jobban mint levélbelileg
5 megválaszolni.

6
7 A megnyugvás azóta nem változtatta meg a történet végét. Csak hogy góbé apja meghalt és hogy az inter-
8 netreklám szerint sikeres vállalkozó fia a dédnagyapai portát az új házzal cigányoknak adta el. Kun-
9 csaftok bizalmát keresi a Góbé a cégének már 20-éves létezésével: 1991-ben alapított [45. o. /6-7] Az volt
10 miután Romániából vasúti menettérti jegy nélkül hozzám Nyugat-Berlinbe jött, hogy egy autót kaparint-
11 son és engemet évekhozzan megpumpoljon.

12
13 Góbé közben tanult fiainak sem a régi Küküllőfalu a sóvidéken nem kell vakációzásra, sem a kontaktus a
14 rokonokhoz Németországban és USÁban. Akik számára fordítva Erdély egy idegen országgá messzi tá-
15 volba tolódot. Generációhozzan nyelvi különbség ellenére megőrzött összetartozási érzés eltörtött az
16 aktuálisan maradt góbéságon 1617-ből: 149. o. /1.

17
18 De olvassák maguk. – Aminél hasonlóságok véletlenek.

19

5.....	Góbé
7.....	Kalandozás Nyugatra
11.....	Tehénsúlyú látogatás
15.....	Kárpátokba való autó
21.....	Lada-kombi előlegként
27.....	Márciusi ünnep 1990
33.....	Góbéné
41.....	Szalámitaktika
51.....	Vízum Ausztriába
55.....	Vége jó, sajnos!
59.....	Pénzszűke, de luxuskocsi
67.....	Trükk 1: Vétel helyett bérlet
69.....	„Ki kicsoda“ magyar Romániában
73.....	Családi lakást zálogul
75.....	Trükk 2: Foglalót a kölcsönből
79.....	„Piti“
79.....	Trükk 3: Fizetés cigányvice szerint
83.....	Trükk 4: Először ajándékozni, fizetni majd aztán
87.....	Trükk 5: Hallgatás fizetés helyett
91.....	Trükk 6: Kétféle autóállapot
97.....	Trükk 7: Alkudozás öt év után
99.....	Trükk 8: Szójáték használati bérlet
109.....	Visszapillantás
117.....	Trükk 9: Autó már átiratva
123.....	Trükk 10: A kocsi értéke
127.....	Trükk 11: Faxtilalom
129.....	Meséstelen családi történet
133.....	Zsobri: egy kicsi kutya siralmas halála
135.....	Góbé vezérigazgató édesapja
139.....	Két generáció góbé mentalitás
145.....	Évszázados tapasztalatok
149.....	Utóirat; Bibliográfia

„Gobe“

Im deutschen Buchtitel steht „Gobe“ in Anführungszeichen, im ungarischen nicht. Für Ungarn ist *góbé* ein fester Begriff. Es meint einen Angehörigen des in Siebenbürgen lebenden madjarischsprachigen Volksstammes der Sekler. ¹ Und zwar einen auf spezielle Art schlauen. Wer bloß schlau ist, aber kein Sekler, der ist kein Gobe. Höchstens ein „Kope“. ² Umgekehrt ist nicht jeder Sekler ein Gobe. Das lediglich im Ungarischen bekannte Wort verklebt also Eigenschaft mit Herkunft.

Ein Gobe ist „furfangos“. Nämlich listenreich erfinderisch, andere hereinzulegen. Vor Jahrhunderten als betrügerisch schlauer Mensch definiert. Auf den man sehr zornig sein konnte. Aber weil der Übeltäter oft Spaß damit treibt, jemand zu übertölpeln, ist er im Sinne von *kópé* auch Schelm. Über dessen absonderliche Gedankengänge sich amüsiert, wer gerade nicht selber Opfer des schalkhaften Spitzbuben ist. ³

Alles zusammengenommen charakterisiert die ungarische Überschrift unseren Gobe als spitzfindig gerissenen Sekler. Deutsche freilich, die keine ungarischen Nachschlagewerke lesen können, erfahren aus Diktionären lediglich, *góbé* sei die scherzhafte Bezeichnung der Székler. Es fehlt der entscheidende Hinweis auf „furfangos“. Was laut ungarischem Verständnis jenen bestimmten Typ kennzeichnet, der andere offenbar eher zu ärgern, zu erzürnen als zu amüsieren pflegt. Die meisten Übersetzungen der Vokabeln „furfangos“ sowie „kópé“ weisen darauf hin: listig, gerieben, Schuft, Spitzbube etc. ⁴

Vergleichen wir einen geradlinig denkenden Szekler mit einem Gobe. Beide vernarren sich in je ein schönes Auto, keiner hat das nötige Geld. Der normal veranlagte Sekler nimmt einen Kredit auf, leistet die vereinbarten Ratenzahlungen, bis der Wagen rechtmäßig ihm gehört. Ein ordentlicher, ehrlicher Mensch. — Der Gobe hingegen erbittet den Kredit nicht für den Autokauf, sondern für etwas ganz anderes. Trotzdem verwendet er einen Teil des Geldes als Anzahlung für den luxuriösen Wagen. Den er dann weder abzahlt noch zurückgibt. Sondern trickreich in seinen Besitz bringt.

Dieser unehrliche Sekler ist ein Betrüger. Ein übler Kerl. Noch jedoch kein Schelm. Zum Schmunzeln gibt der Spitzbube erst Anlaß, wenn sich herausstellt, daß er das Geld für die Anzahlung just vom Eigentümer des Autos ergattert hatte, das er hernach insgeheim entwendete. Das Darlehen hatte er erschwindelt, den Geldgeber und Autobesitzer listenreich geprellt. Ein Gobestück zum Lachen. ⁵

Doch diese Geschichte bezieht sich schon auf den zweiten Wagen, den der spitzfindige Sekler sich aus Berlin besorgte. Wobei er jederlei Kniff anwandte, damit ihm das ausländische Fahrzeug nicht weggenommen würde. Er wußte: ihn mit Wohnsitz in Siebenbürgen konnte der Autobesitzer im fernen Deutschland rechtlich kaum belangen. Als rumänischer Staatsbürger fühlte sich der selbstherrlich Generaldirektor gewordene Gobe daheim vor Strafe sicher.

Pfeile > verweisen auf die Bibliographie, Seite 148.

¹ **Szekler, Sekler** siehe >Wahrig, >Brockhaus, >Bogyay.

² **kópé** >Magyar ért. (durchtriebener Kerl)

³ **furfangos=fortélyos** >Halász, Ungarisch-Deutsch: listenreich, bauernschlau, gerissen etc.; >Benkő: 1565 betrügerischer, schlauer Mensch. **góbé** >Benkő (1617 „...dann wärest wahrlich auch zornig auf ihn“). **kópé** >Halász, Ungarisch-Deutsch: Schelm, Schalk; >Benkő (1792 spaßmachender, hirnebohrter Mensch).

⁴ **góbé** >Magyar ért. (listenreicher seklerischer Bauernmensch; schraubsinniger Mensch); >Halász, Ungarisch-Deutsch: scherzhafte Bezeichnung der Székler. **furfangos** >Magyar ért. (listenreich; andere überlistend, schlau, schelmisch; verwickelt, sinnreich, gerissen). **kópé** >Országh : rascal, rogue, scamp, imp (Schurke, Gauner, Lump, Schlingel).

⁵ **góbéság** >Magyar ért. (Gobetum, auf einen Gobe deutender Spitzbubenstreich). **kópéság** >Halász, Ungarisch-Deutsch: Schelmenstreich, Spitzbüberei etc.

Góbé

A német könyvcímben *góbé* idézőjelekben áll, a magyarban nem. Magyarok számára *góbé* szilárd fogalom. Az Erdélyben élő magyarnyelvű székely néptörzs egy hozzátartozóját jelenti. ¹ Éspedig egy speciális módon ravasz. Aki csupán ravasz, de nem székely, az nem *góbé*. Legfeljebb egy *kópé*. ² Fordítva nem minden székely egy *góbé*. A csakis a magyarban ismert szó özszeragaszt tulajdonságot származással.

Egy *góbé* furfangos. Ugyanis leleményes, másokat átejteni. Évszázadokkal ezelőtt csaló ravasz emberként definiálva. Akire nagyon lehetett haragudni. De mivel a gonosztevő gyakran tréfát űz azzal, hogy valakit *lóvá tesz*, a *kópé* értelmében selma is. Kinek sajtáságos észjárásán mulat, aki éppen nem saját maga a dévjaj csibész áldozata. ³

Mindent összevéve, a magyar cím a mi *góbé*kat agyafürtan dörsölt székelyként karakterizálja. Németek persze, akik magyar lexikonokat olvasni nem tudnak, szótárakból csak arról értesülnek, hogy *góbé* a székelyek tréfás elnevezése. Hiányzik a döntő utalás „furfangos“-ra. Ami magyar értelem szerint azt a bizonyos típust jellemzi, aki másokat nyilván inkább bosszantani, megharagítani mintsem mulattatni szokott. A legtöbb fordítása a „furfangos“ valamint „kópé“ szavaknak arra utal: cseles, minden hájjal megkent, gazember, csirkefogó stb. ⁴

Hasonlítsunk össze egy egyenes gondolkodású székelyt egy *góbé*val. Mindkettő belebolondul egy-egy szép autóba, egyiküknek sincs a szükséges pénze. A normális hajlamú székely egy hitelt vesz fel, teljesíti a megállapított részletfizetéseket, amíg a kocsi jogosan övé. Egy rendes, becsületes ember. — A *góbé* ellenben hitelt nem az autótételre kér, hanem egészen másvalamire. Dacára annak a pénz egy részét foglalóként használja a luxusos kocsira. Amelyet aztán se le nem fizeti, se vissza nem adja. Hanem trükkösen birtokába hozza.

Ez a becstelen székely egy csaló. Egy gonosz fickó. Azonban még nem selma. Mosolygásra való indokot csak akkor ad a gazember, ha kiderül, hogy a foglalóra való pénzt pont az autó tulajdonosától kaparintotta meg, amelyet azután suttymban elorozott. A hitelt kisvindlizte, a finanszírozót és autótulajdonost fortélyosan rászedte. Egy nevetnivaló *góbétett*. ⁵

De ez a történet már a második kocsira vonatkozik, amelyet az agyafürt székely Berlinből szerzett magának. Aminél ő mindenféle trükköt alkalmazott, hogy a külföldi járművet el ne vennie tőle. Tudta: Erdélyben levő lakhelye miatt ellene az autótulajdonos a távol Németországban alig tudott keresetet indítani. Mint román állampolgár az önkényesen vezérigazgató lett *góbé* odahaza büntetés elől biztosnak érezte magát.

Nyílak > a bibliográfiára utalnak, 148. oldal.

¹ **Szekler, Sekler** (székely) lásd >Wahrig, >Brockhaus, >Bogyay.

² **kópé** >Magyar ért.: furfangos fickó.

³ **furfangos=fortélyos** >Halász, Magyar-Német (ravasz stb.); >Benkő: 1565 csalárd, ravasz ember. **góbé** >Benkő: 1617 „...majd ugyan haragudnál is reá”. **kópé** >Halász, Magyar-Német (selma, ravasz stb.); >Benkő: 1792 tréfacsináló, agyafürt ember.

⁴ **góbé** >Magyar ért.: furfangos székely parasztember; csavaros eszű ember; >Halász, Magyar-Német (a székelyek tréfás elnevezése). **furfangos** >Magyar ért.: mások eszén túljáró, ravasz, csalafinta; bonyolult, elmés, fortélyos. **kópé** >Országh (gazember, szélhámos, gézengúz, csibész).

⁵ **góbéság** >Magyar ért.: *góbéra* valló *kópéság*. **kópéság** >Halász, Magyar-Német (csiny, csinytevés stb.).

Streifzug nach Westen.

Beim ersten Auto schätzte der Gobe sich noch glücklich, von Rumänien überhaupt nach Berlin-West reisen zu können. Er stürzte sich in das wohl größte Abenteuer seines Lebens in der Hoffnung, vom Osten nach Westen zu gelangen. Damals war jene Grenze noch nicht vollends gefallen, die jahrzehntelang als „Eiserner Vorhang“ Europa geteilt hatte.¹ Der Vorhang hatte zwar Risse, war nicht mehr tödlich gefährlich, aber ungehindert reisen konnte man nicht.

Und in Berlin stand noch die Mauer. Vom östlichen Stadtteil in den freien westlichen zu gelangen bedurfte es einer Genehmigung. Die hatte der Mann aus Siebenbürgen nicht.

Kurz zuvor erst war in Rumänien der Diktator Ceaușescu gestürzt und erschossen worden. Die neuen Machthaber der nach wie vor Sozialistischen Republik Rumänien gaben ein Zeichen von Liberalisierung, indem sie Anfang 1990 Reisepässe verteilten. Wenige nur, so daß die einwohnerreiche Stadt Odorhellen — rumänisch Odorheiu Secuiesc, ungarisch Székelyudvarhely — lediglich 10 Stück erhielt. Dem Gobe gelang es trotzdem, einen zu ergattern.

In hektischer Eile trat er eine Reise in westlicher Richtung an. Ohne zu wissen, wo und wie sie enden würde. Denn der vom rumänischen Innenministerium am 24. Februar 1990 ausgestellte Paß berechnete nur zum Verlassen des Landes. Das Weiterkommen hing vom Belieben der vormals kommunistischen Staaten ab, die auf dem Weg nach Westen lagen.

Das Hauptproblem freilich waren die freien westlichen Staaten selbst. Sie waren das Ziel zahlloser Ostflüchtlige und argwöhnten in jedem, der neuerdings sein Land legal verlassen konnte, daß auch er nicht mehr zurückkehren wolle. Einreisevisa in den vermeintlich goldenen Westen, in das erträumt angenehme Leben, gab es nur nach Antragstellung lange vor Reiseantritt. Oft nach monatelanger Wartezeit.

Der Gobe hatte nicht gewartet. Sondern in Rumänien eine Fahrkarte bis Ostberlin gekauft. Nach strapaziöser Reise durch Ungarn und die Tschechoslowakei erreichte er am 9. März 1990 bei Bad Schandau die Deutsche Demokratische Republik. Auf deren Territorium lag Berlin. Der östliche Stadtteil war die Hauptstadt der bislang kommunistischen DDR. Zu deren Besuch genehmigten die DDR-Grenzer die Einreise. Dort eine Möglichkeit zu finden, in den freien westlichen Stadtteil zu gelangen, war dem Einfallsreichtum des ungarisch-muttersprachlichen rumänischen Staatsbürgers überlassen.

Der kein Deutsch konnte.

Zudem war damals auch die Fernsprech-Kommunikation schwierig. Besonders wegen der technisch unterschiedlichen Systeme in Ost und West. Trotzdem gelang es dem geschickten Ausländer, mich anzurufen. Als das Telefon klingelte, machte ich mich gerade auf den Weg zu meiner Arbeitsstelle. Beim Hören des ungarischsprachigen Morgengrußes dachte ich an das Seklerdorf an der Kleinen Kokel, wo der Anrufer als mein drei Generationen entfernter Verwandter aufgewachsen war.

Ich fragte: „Wo bist du? Was ist geschehen?“ — Er: „Ich bin hier“.

Daß er irgendwo „hier“ war, daran bestand kein Zweifel. Wohl anderthalb tausend Kilometer weit fern. „Hier“ an einem Telefon. Wahrscheinlich im winzigen Postamt.

¹ **Eiserner Vorhang** >Wahrig: die Grenze des sowjetischen Machtbereichs gegen die übrige Welt, Grenzscheide zwischen östlichem und westlichem politischem Machtbereich. -- >Magyar ért. (reaktionärer Wortgebrauch, künstliche politische Trennmauer zwischen sozialistischen und kapitalistischen Ländern.)

Kalandozás Nyugatra.

Az első autónál a góbé még szerencsésnek mondta magát, hogy Romániából egyáltalán Nyugat-Berlinbe utaznia lehetett. Életének talán legnagyobb kalandjába vetette magát abban a reményben, hogy Keletről Nyugatra jut. Akkoriban még nem teljesen esett el ama határ, amely évtizedeken át mint „Vasfüggöny” választotta ketté Európát.¹ A függönyök voltak ugyan hasadásai, már nem volt halálosan veszélyes, de akadálytalanul utazni nem lehetett.

És Berlinben állott még a Fal. A keleti városrészből a szabad nyugatiba jutni szükség volt egy engedélyre. Az nem volt az erdélybeli embernek.

Csak röviddel azelőtt buktatták meg és lötték agyon Romániában Ceaușescu diktátort. Az utóbb mint előbb Szocialista Román Köztársaság új hatalombirtokosai a liberalizálás jelét adták, azáltal hogy 1990 elején útleveleket osztogattak. Keveset csak, úgy hogy a soklakos Székelyudvarhely városnak — románul Odorheiu Secuiesc, németül Odorhellen — csupán 10 darab jutott. A góbénak mégis sikerült, egyet megkaparintani.

Hektikus sietséggel útra kelt nyugati irányban. Anélkül hogy tudná, hol és hogyan fog az végződni. Mert a román belügyminisztérium által 1990 február 24-én kiállított útlevél csak az ország elhagyására jogosított. A továbbjutás a volt kommunista államok tetszésétől függött, amelyek a Nyugatra vezető úton feküdtek.

A fő probléma persze a nyugati államok maguk voltak. Ők számtalan keleti menekülő célja voltak és gyanakodtak mindenkire, aki újabban legálisan hagyhatta el az országát, hogy ő sem akarja hazatérni. Beutazási vizumot az aranyosnak vélt Nyugatba, a kellemesnek álmodott életbe, csak hosszan az utazás előtti kérvényezésre adtak. Gyakran hónapokig tartó várakozási idő után.

A góbé nem várt. Hanem Romániában jegyet vett Keletberlinig. Strapás utazás után Magyarországon és Csehszlovákián át 1990 március 9-én Bad Schandaunál érte el a Német Demokratikus Köztársaságot. Annak területén feküdt Berlin. A keleti városrész volt az addig kommunista NDK fővárosa. Annak látogatására engedélyezték az NDK-határőrök a beutazást. Ottan egy lehetőséget találni, a szabad nyugati városrészbe jutni, a magyar anyanyelvű román állampolgár ötleteségére volt ráhagyva.

Aki németül nem tudott.

Azonfelül akkoriban nehéz volt a távbeszélő kommunikáció is. Különösen a technikailag különféle szisztémák miatt Keleten és Nyugaton. Dacára annak sikerült az ügyes külföldinek, engemet felhívni. Mikor a telefon csengett, éppen útnak indultam munkahelyemre. A magyaryelvű reggeli köszöntés hallatán a Kisküküllő menti székely falura gondoltam, ahol a hívó fél mint három generáció távoli rokonom nőtt fel.

Kérdeztem: „Hol vagy? Mi történt?” — Ő: „Itt vagyok.”

Hogy ő valahol „itt” volt, ahhoz nem fért kétség. Talán másfélezer kilométer messzire távol. „Itt” egy telefonnál. Valószínűleg a pici pósthivatalban.

¹ **Vasfüggöny** >Wahrig (a szovjet hatalmi kör határa a világ többi része ellen, határvonal keleti és nyugati politikai hatalmi kör között. -- >Magyar ért.: reakciós szóhasználat, szocialista és tőkés országok közti mesterséges politikai válaszfal.)

1 „Es ist nichts Schlimmes geschehen“, beantwortete er den zweiten Teil meiner Frage. Dann
2 merkte er, ich habe keine Ahnung, wo er „hier“ sei. „Ich bin in Berlin angekommen“. Und fügte
3 hinzu: „In Ostberlin“.

4
5 Er war alleine gekommen. Ohne eine Reisegruppe mit Dolmetscherbegleitung. Ohne Quartier.
6 Ohne ein anderes Berlinprogramm als einzig den Wunsch, mich zu besuchen.

7
8 Ich sagte, jetzt müsse ich eilends zum Dienst. Werde mich aber bemühen, nach 13 oder 14 Uhr
9 wieder daheim zu sein. „Schau dir Ostberlin an, es gibt interessante Museen. Dann komm zu
10 mir.“ Beiläufig fiel mir noch ein: „Wie viele Tage gilt dein Visum für Berlin-West?“

11
12 „Leider habe ich keins.“

13
14 Plötzlich war der überraschende Besuch aus Siebenbürgen ein großes Problem. Welche Chance
15 hatte ein Ost-Ausländer, zudem ohne Deutschkenntnis, die Sperrmauer zu passieren? Zufällig je-
16 doch hatte ich gehört, Westberliner Taxen seien mit West-Bürgern ohne strenge Paß- und Zoll-
17 formalitäten nach Ostberlin hereingelassen worden. Hernach ebenso wieder heraus. Ohne viel
18 Umstände. In der Annahme, die Fahrgäste seien die selben wie zuvor. — Wenn nun der visum-
19 lose Siebenbürger einen cleveren Taxifahrer fände, der ihn den Grenzwächtern drüben gleich-
20 falls als Kunden von hüben ausgibt, der schon bei der Einreise kontrolliert wurde: vielleicht
21 glückt der illegale Grenzübertritt.

22
23 „Hast du westdeutsches Geld?“

24
25 Er nannte den Betrag. Der würde ausreichen, um Taxifahrer zu veranlassen, den auf Westberlin
26 neugierigen harmlosen Fremden vorbeizumogeln an freundlichen Grenzbewachern. Ich erklärte,
27 woran man West-Taxen erkennt. „Zeig meine Adresse und zeige die Westmark-Geldscheine.
28 Das versteht jeder.“

29
30 Unterwegs zu meiner Arbeitsstelle plagte mich Sorge. Was, wenn etwas schiefgeht? Wenn der
31 Reisende aus Rumänien das Pech hat, an pflichteifrige Beamte zu geraten? Mittags brach ich
32 meine Arbeit ab und fuhr unruhig heim. Meinen Wagen stellte ich nicht in die Garage, sondern
33 suchte einen Parkplatz beim fünfstöckigen Eckgebäude, wo ich meine Wohnung habe. Vor dem
34 Tor stand ein Mann.

35
36 Offenbar wartete er auf jemanden. Im Vorbeigehen nahm ich seine zerknüllte Kleidung wahr.
37 Das unrasierte, schnurrbärtige Gesicht musterte jeden Passanten. Kannte der vermeintliche Tür-
38 ke die Person etwa nicht, mit der er verabredet war? Als ich die Haustür aufschloß, sprach er
39 mich an. Auf Ungarisch. — Verdutzt fragte ich: „Wartest du schon lange?“

40
41 „Nach unserem Telefonat fand ich ein Taxi, das mich herbrachte.“

42
43 „Aber ich sagte ausdrücklich, komm erst nachmittag! Sieh dich bis dahin in Ostberlin um.“

44
45 „Dort war ich schon einmal.“

46
47 „Was hast du denn stundenlang hier gemacht?“

48
49 „Den Westen angeschaut. Die Leute. Die Autos. Immerzu etwas Neues. Und die Häuser, die
50 Apotheke, das Straßencafé. Alles ist anders als bei uns!“ Trotz sichtlicher Übermüdung von der
51 langen Reise war er begeistert.

1 „Semmi baj nem történt”, válaszolta meg kérdésem második részét. Aztán észrevette, nincs sejt-
2 telmen, hogy ő „itt” hol van. „Megérkeztem Berlinben”. És hozzáfűzte: „Keletberlinben.”

3
4
5 Egyedül jött. Tolmácskísérte utazócsoporthoz nélkül. Szállás nélkül. Más berlini műsor nélkül mint
6 egyedül azzal a kíváncsisággal, engemet meglátogatni.

7
8 Mondtam, most szolgálatra kell sietnem. De igyekezni fogok, 13 vagy 14 óra után megint itthon
9 lenni. „Nézd meg Keletberlint, vannak érdekes múzeumok. Aztán gyere hozzám.” Mellelesleg
10 még eszembe jutott: „Hány napra érvényes a vízumod Nyugatberlinbe?”

11
12 „Sajnos az nincs.”

13
14 Hirtelenül az Erdélyből való meglepő látogatás nagy probléma volt. Milyen sansza volt egy kele-
15 ti külföldinek, még hozzá némettudás nélkül, a zárófalon áthaladni? Véletlenül azonban hallot-
16 tam, hogy nyugatberlini taxikat nyugati polgárokkal szigorú útlevel- és vámformalitások nélkül
17 engedtek volna be Keletberlinbe. Azután éppúgy ki. Sok körülmény nélkül. Abban a feltevésben,
18 hogy az utasok ugyanazok mint előbb. — Ha mármint a vízumtalan erdélyi egy ügyes taxist ta-
19 lálna, aki őt a túlsóoldali határőröknek innenválo utasnak mondja, akit már a beutazásnál kontrol-
20 láltak: talán sikerül az illegális határátlépés.

21
22
23 „Van nyugatnémet pénz?”

24
25 Mondta az összeget. Az elegendő lenne, taxisokat rábírnai, hogy a Nyugatberlinre kíváncsi ártat-
26 lan idegent átcsalják barátságos határőrökhöz. Megmagyaráztam, min ismerni meg nyugati taxi-
27 kat. „Mutasd a címet és mutasd a nyugatimárka pénzjegyeket. Azt mindenki megérti.”

28
29
30 Útközben munkahelyemhez gond gyötört. Mi lesz, ha valami félresikerül? Ha a Romániából va-
31 ló utasnak peche van, ügybuzgó tisztviselőkhöz kerülni? Délben félbehagytam munkámat és
32 nyugtalanul hajtottam haza. Kocsimat nem a garázsba állítottam, hanem parkolóhelyt kerestem
33 az ötemeleles saroképületnél, ahol a lakásom van. A kapu előtt állt egy ember.

34
35
36 Nyilván várt valakire. Elhaladva, észrevettem gyűrött ruháját. A borotvátalan, bajuszos arc min-
37 den járókelőt szemlélt. Vajon nem ismerte a feltehetően török talán a személyt, akivel találkozott
38 beszélt meg? Amikor kinyitottam a házkaput, megszólított. Magyarul. — Meghökkenően kérdez-
39 tem: „Már rég vársz?”

40
41 „Telefonátusunk után találtam egy taxit, amely idehozott.”

42
43 „De én kifejezetten mondtam, csak majd délután gyere! Addig nézz körül Keletberlinben.”

44
45 „Ott már voltam egyszer.”

46
47 „Hát mit csináltál itt órákon át?”

48
49 „A Nyugatot néztem meg. Az embereket. Az autókat. Folyton valami újat. És a házakat, a pati-
50 kát, az útszéli kávézót. Minden más itt mint nálunk!” Dacára látható túlfáradtságnak a hosszú
51 utazástól, el volt ragadtatva.

1 Im Hausflur suchte er seinen Koffer. Der war verschwunden. Eine liebenswürdige ältere Haus-
2 bewohnerin hatte dem wartenden Fremden erlaubt, sein auf dem Bürgersteig hinderliches Ge-
3 päck hereinzustellen. Doch das Gebäude hatte auch einen Hinterausgang. Der Kofferdieb konnte
4 unbemerkt entweichen.

5
6 „Du siehst“, sagte ich, „nicht alles ist anders im Westen.“
7

8 **Kuhschwerer Besuch.**

9
10 Der unglückliche Besucher bekam meinen Bademantel, meinen Rasierapparat, mein Bett. Ich
11 holte mir eine Luftmatratze ins Arbeitszimmer, setzte mich an den Schreibtisch zum Telefonie-
12 ren. Da niemand im Hause den herrenlosen Koffer zu sich hereingenommen hatte, wandte ich
13 mich an die Polizei. Die wollte wissen, wann und warum ich was für Gepäck welchen Inhalts
14 unbeaufsichtigt gelassen hatte.

15
16 Nicht mein Gepäck? Wessen denn? Am Ende stand fest, daß ich den Ausländer als bei mir
17 wohnhaft anmelden und für ihn bürgen muß. Solange sein Aufenthaltsvisum gilt. — Somit war
18 ich nachzuholen gezwungen, was der aus Rumänien spontan Hergereiste daheim versäumt hatte,
19 weil er nicht warten wollte.

20
21 Nachdem alle Nachbarn erfahren hatten, mein ausländischer Gast sei bestohlen worden, teilten
22 mir mehrere Hausbewohner aufgeregt mit, der gesuchte Koffer stünde unten im Eingangsflur.
23 Tatsächlich! Zögernd bekannte der Hausmeister, daß er den wartenden sonderbaren Fremden für
24 einen Polen hielt, der Schmuggelware nach Westberlin bringt. Er habe das verdächtige Zeug in
25 den Keller geschafft, um zu schauen, was.

26
27 Der sorglose siebenbürgische Abenteurer, dem meine Kleidungsgröße nicht paßte, konnte sich
28 endlich umziehen. Aus seinen mitgebracht sauberen Sachen holte er Flaschen hervor: Schnaps,
29 Wein. In Packpapier gewickelt waren Wurst, Speck. „Alles von daheim, selber hergestellt“, be-
30 tonte der wieder fröhliche Kofferbesitzer.

31
32 Bei hochprozentigem Zwetschgenschnaps sprach er ein dörflerisch frommes Prosit: „Gott (ist)
33 Gott!“ Beim rosa Wein von den eigenen Rebstöcken erzählte er den wahren Grund seiner Berlin-
34 reise. Er wollte ein Auto westlicher Fabrikation. Ost-Fahrzeuge seien minderwertig. Da er sicher
35 war, mit einem Westwagen heimzukutschieren, hatte er die Eisenbahnkarte nur für die Herfahrt
36 gelöst. Die Rückreise hätte ja viel Geld gekostet, das er lieber für das Auto verwendet.

37
38 „Woher hast du dir Devisen beschafft? Dollar? Gab es keine westdeutsche Mark? Denn für das
39 Taxi von Ostberlin hierher hattest du bloß soviel D-Mark wie nötig.“
40

41 Er besaß auch keine Dollar. Anscheinend hatte er zwischen den Schuhsohlen rumänische Geld-
42 schein versteckt und bei den Grenzkontrollen nur die in der Brieftasche befindlichen angege-
43 ben. Westgeld wollte er in Westberlin kaufen. Unter der Hand besorgen. Mit rumänischen Lei.

44
45 Ich klärte ihn auf. „Rumänisches Geld will hier niemand, ist praktisch wertlos. Keine Bank,
46 keine Wechselstube wird dir Devisen geben für Lei. Auch am Auslandsfahrkarten-Schalter
47 nimmt man keine Lei an. Nicht einmal die Bahnfahrkarte nach Hause wirst du kaufen können.“
48

49 Schweigend tranken wir den Wein aus. Worüber sollten wir reden? In beiden von uns brodelten
50 verschiedene Gedanken. Ich begann meine unangenehme Situation zu ahnen.

1 A házfolyosóban kofferjét kereste. Az eltűnt. Egy szeretetreméltó idősebb házlakosnő megen-
2 gedte a várakozó idegennek, hogy a járdán akadályos poggyászát beállítsa. Azonban az épület-
3 nek hátsó kijárata is volt. A koffertolvaj észrevétlenül elillanhatott.

4
5
6 „Látod”, mondtam, „nem minden más Nyugaton.”
7

8 **Tehénsúlyú látogatás**

9
10 A szerencsétlen látogató a fürdőkabátomat, borotvagépemet, ágyamat kapta. Én egy légmattacot
11 hoztam magamnak a dolgozószobába, leültem az íróasztalhoz telefonálni. Mivel senki a házból
12 nem vette be magához a gazdátlan koffert, a rendőrséghez fordultam. Az tudni akarta, mikor és
13 miért hagytam milyen poggyászt mely tartalommal felügyeletlenül.

14
15
16 Nem az én poggyászom? Hát kié? A végén bizonyos volt, hogy nekem a külföldit mint nálam
17 lakót bejelentenem és érte kezeskednem kell. Ameddig a tartózkodási vizuma érvényes. — Így
18 én voltam kénytelen bepótolni, amit a Romániából spontánul ideutazott elmulasztott odahaza,
19 mert nem akart várni.

20
21 Miután az összes szomszédok értesültek, hogy külföldi vendégemet meglópták, néhány házbeli
22 izgatottan közölte velem, hogy a keresett koffer lent a bejárati folyosóban áll. Tényleg! Habozva
23 ismerte be a házmester, hogy ő a várakozó különös idegent lengyelnek vélte, aki csempészárut
24 hoz Nyugatberlinbe. Ő a gyanús holmit a pincébe vitte, hogy megnézzé, mit.

25
26
27 A gondtalan erdélyi kalandor, akinek ruhám nagysága nem illett, végre átöltözködhetett. A ma-
28 gával hozott tiszta holmijaiból palackokat hozott elő: pálinkát, bort. Csomagolópapírba begön-
29 gyölve volt kolbász, szalonna. „Mind hazai, saját készítésű”, hangsúlyozta a megint vidám kof-
30 fertulajdonos.

31
32 Nagyfokú szilvapálinkánál falusias jámbor tósztot mondott: „Isten isten!” A rózsaszínű bornál
33 saját szőlőtőkétől elmesélte a valódi okát berlini utazásának. Egy nyugati gyártmányú autót
34 akart. Keleti járművek csekélyebb értékűek. Mivel biztos volt, hogy nyugati kocsival fog haza-
35 kocsikázni, a vonatjegyet csak az ideutazásra váltotta. Hiszen a visszautazás sok pénzbe kerül
36 volna, azt inkább az autóra fordítja.

37
38 „Honnan szereztél magadnak devizát? Dollárt? Nem volt nyugatnémet márka? Mert a taxira Ke-
39 letberlinből ide csak annyi D-márkád volt mint szükséges.”
40

41 Nem volt dollárja sem. Úgy látszik a cipőtalpak közt román pénzjegyeket dugott el és a határ-
42 ellenőrzéseknél csak a levéltárcában levőket nevezte meg. Nyugati pénzt Nyugatberlinben akart
43 venni. Kéz alatt szerezni. Román lejjel.

44
45 Felvilágosítottam. „Román pénzt nem akar itt senki, az gyakorlatilag értéktelen. Semelyik bank,
46 semelyik pénzváltóbolt nem fog neked devizát adni lejért. A külföldre-menetjegy pénztárnál se
47 fogadnak el lejt. Még a vonatjegyet haza sem fogod tudni megvenni.”
48

49 Hallgatva ittuk ki a bort. Miről beszélhettünk volna? Mindkettőnkben különféle gondolatok forr-
50 tak. Én kezdtem kellemetlen szituációmát sejteni.

1 Ein weitläufig Verwandter, von dessen Leben ich kaum etwas wußte, war überstürzt hergereist.
2 Daß ihn der Anblick des Westens faszinierte, erinnerte mich an mein erstes Staunen in Amerika.
3 In Ordnung. Daß er ohne Visum und Auslandsversicherung gekommen war, ich also für ihn bü-
4 gen, bei Unfall oder Krankheit und Sonstigem die Kosten übernehmen muß, das war nicht in
5 Ordnung. Wie konnte ich ständig aufpassen, damit ihm nichts passiert? Schon die Koffer-Affäre
6 hatte mich voll beansprucht, weil er ohne Sprachkenntnis nicht einmal den Verlust seines Eigen-
7 tums zu melden vermochte.

8
9 Die Rückfahrt-Karte war das nächste Problem. Wenn nicht ich sie bezahle, würde es vielleicht
10 die rumänische Botschaft tun. Irgendwie mußte er ja nach Hause, denn der Autokauf war ausge-
11 schlossen. Bis zur Abreise jedenfalls würde ich keine ruhige Stunde haben.

12
13 Seine Illusion vom Auto aus dem Westen, die ihn schnurstracks zu mir geführt hat, ging mir
14 nicht aus dem Kopf. Er war kein einfältiger Bauer, sondern Diplom-Ingenieur. Der wissen muß-
15 te: ein Kraftfahrzeug wechselt nicht per Handschlag den Besitzer wie Kleinvieh auf dem Markt.
16 Sondern ist mit strengen, zeitraubenden amtlichen Formalitäten verbunden. Die sind schon im
17 eigenen Land unumgänglich. Richtig kompliziert wird es für einen Fremden, der im Ausland ein-
18 nen Wagen kauft. Ohne daß er verstünde, welche Auflagen es zu erfüllen gilt und was er blind
19 unterschreibt.

20
21 Als ich begriff, daß offenbar mir zugemutet worden war, alles zu erledigen, wuchs mein Mißmut
22 über die Sorglosigkeit meines visumlosen Besuchers zum Ärger. Ich konnte ihm freilich sagen,
23 sein Traum vom Auto sei zu Ende. Ein-zwei Tage lang, bis zur Heimreise per Bahn, würde ich
24 ihm Westberlin zeigen. So hätte er wenigstens etwas von der ersten großen Erkundungsfahrt mit
25 dem frisch erworbenen rumänischen Paß. Samt nützlicher Erfahrung für das nächste Mal.

26
27 So plante ich mich zu befreien von der Last, die mir ohne Vorwarnung zgedacht worden war.
28 Doch ich hatte die Hartnäckigkeit dieses Seklers unterschätzt. Er besaß die Adressen von ehemali-
29 gen Freunden aus Siebenbürgen, die jetzt in der Bundesrepublik Deutschland wohnten. Daß er
30 die nicht ohne Visum besuchen konnte, war ihm von vornherein klar. Aber die konnten nach
31 Berlin! Mein Schreibtisch wurde zum Telefonbüro, wo Ferngespräche geführt und entgegenge-
32 nommen wurden. Lange, teure Ferngespräche, vor allem mit Hamburg und Ingolstadt. Mal auf
33 Rumänisch (mit einem aus Siebenbürgen ausgewanderten Volksdeutschen), mal auf Ungarisch.
34 Ich hörte die Vokabeln für „Auto“. Der Traum dauerte also fort. Und den Träumer auf die Straße
35 setzen konnte ich nicht.

36
37 -- Die ungarische Sprache drückt bildhaft aus, daß Kühe sich plump hinzulegen pflegen, egal auf
38 was. Ein Mensch, der sich ungeniert auf den anderen stützt, „küht“ sich auf ihn. Ich spürte den
39 kuhschweren Druck dieses Besuchs, der keineswegs schon morgen oder übermorgen beendet
40 sein würde und meine Arbeiten störte. Um Schwierigkeiten bei meiner Dienststelle zu entgehen,
41 bat ich um Urlaub. Es war März, an der Universität Vorlesungspause, ich bekam einige Tage
42 frei.

43
44 Von früh bis spät fungierte ich nun als privater Fremdenführer. Als Übersetzer und Erklärer all
45 dessen, was den Sprachfremden interessierte, tat ich mich schwer. Zumeist fehlten mir die Voka-
46 beln. Meine Ungarischkenntnisse hatte ich stückweise erworben. Als Schüler dadurch, daß ich
47 einem gleichaltrigen ungarischen Jungen Deutsch beibringen sollte, der es nicht wollte. Wenn
48 seine Eltern nicht zuhörten, drehte er den Spieß um und lehrte mich ein Sortiment madjarischer
49 Wörter. Es amüsierte ihn sehr, wenn ich mich mit der Aussprache plagte und die Inhalte falsch
50 verstand.

51

1 Egy távoli rokon, kinek életéről alig tudtam valamit, nyakra-főre ideutazott. Hogy őt a Nyugat
2 látványa elbűvölte, emlékeztetett engemet az én első csodálkozásomra Amerikában. Rendben
3 van. Hogy vizum és külföldi biztosítás nélkül jött, nekem tehát kezeskednem kell érte, balesetnél
4 vagy betegségnél vagy egyébnél nekem kell vállalnom a költséget, az nem volt rendben. Hogyan
5 tudtam volna állandóan vigyázni, hogy vele semmi ne történjék? Már a koffer-affér teljesen
6 igénybe vett engem, mert ő nyelvismeret nélkül még saját tulajdonának az elvesztését se volt ké-
7 pes feljelenteni.

8
9 A visszautazásra való jegy a következő probléma volt. Ha azt nem én fizetem meg, talán a
10 román követség tenné. Hiszen valahogy haza kellett mennie, mert az autótétel ki volt zárva. Az
11 elutazásig mindenesetre nem lesz nyugodt óráim.

12
13 Illúziója a nyugati autóról, mely őt egyenest hozzám vezette, nem ment ki a fejemből. Ő nem
14 együgyű paraszt volt, hanem okleveles mérnök. Akinek tudnia kellett: egy gépjármű nem kéz-
15 fogással cserél gazdát mint aprójószág a piacon. Hanem szigorú, időtrábló hivatalos formalitá-
16 sokkal jár. Azok már a saját országban elkerülhetetlenek. Igazán komplikálttá válik egy idegen
17 számára, aki külföldön vesz kocsit. Anélkül hogy megértené, milyen feltételek teljesítendőek és
18 mit ír alá vakon.

19
20
21 Mikor felfogtam, hogy nyilván reám volt bízva mindent elintézni, rosszkedvem a vizumtalan lá-
22 togatóm gondtalansága miatt haraggá nőtt. Persze mondhattam neki, hogy az autóról való álmá-
23 nak vége van. Egy-két napon át, a hazautazásig vonaton, Nyugatberlint mutatnám meg neki. Így
24 legalább valamelyé lenne az első nagy felderítő úttól a frissen szerzett román útlevéllel. Hasznos
25 tapasztalattal együtt a következő alkalomra.

26
27 Így terveztem magamat felszabadítani a teher alól, amely előzetes figyelmeztetés nélkül nekem
28 lett szánva. De én ennek a székelynek a nyakasságát alábecsültem. Voltak címei egykori erdélyi
29 barátjainak, akik most a Német Szövetségi Köztársaságban laktak. Hogy azokat vizum nélkül
30 nem látogathatja meg, az neki előre világos volt. De azok jöhettek Berlinbe! Íróasztalom telefon-
31 irodává lett, ahol távbeszélgetések folytak és érkeztek be. Hosszú, drága távbeszélgetések, min-
32 denekelőtt Hamburggal és Ingolstadtal. Hol románul (egy Erdélyből kivándorolt népi-némettel),
33 hol magyarul. Hallottam az „autót” jelentő szavakat. Az álom tehát tovább tartott. És az álmodót
34 az utcára kitenni nem tudtam.

35
36
37 -- A magyar nyelv képesen fejezi ki, hogy tehének otrombán szoknak lefeküdni, mindegy mire.
38 Egy ember, aki gátlás nélkül a másokra támaszkodik, rá-„tehenkedik”. Én éreztem a tehénsúlyú
39 nyomását ennek a látogatásnak, amely egyáltalán nem holnap vagy holnapután érne már véget és
40 munkáimat zavarta. Hogy szolgálati helyemen nehézségeket elkerüljek, szabadságot kértem.
41 Március volt, az egyetemen előadási szünet, kaptam pár szabad napot.

42
43
44 Kora reggeltől késő estig most privát idegenvezetőként fungáltam. Fordítója és magyarázója len-
45 ni mindannak, ami a nyelvidegent érdekelte, nehezemre esett. Leginkább a szavak hiányoztak
46 nekem. Magyar nyelvtudásomat darabonként szereztem meg. Mint iskolás azáltal, hogy egy
47 velem egykorú magyar fiút németre kellett volna tanítanom, aki nem akarta. Amikor szülei nem
48 hallgattak oda, megfordította a nyársat és engemet tanított egy választék magyar szóra. Őt na-
49 gyon mulattatta, ha a kiejtéssel kínlódtam és a tartalmakat rosszul értettem.

1 Später versuchte ich grammatisch zu ordnen und zu schreiben, was mir im Ohr geblieben war.
2 Das wiederum spornte mich an, während des Studiums in München und Berlin mir mehr
3 anzueignen von dem schon gekosteten finnisch-ugrischen Idiom. Zu praktischer Übung ergab
4 sich selten Gelegenheit.

5
6 Bei linguistischen Vorträgen über Ungarisch lernt man nicht herzusagen, was bei Berliner Stadt-
7 rundfahrten zu sehen ist. Oder was auf Speisekarten steht; was in den Prospekten technischer
8 Geräte zu lesen ist; was auf Plakatsäulen prangt; etc. Sondern man verfolgt die Entwicklung alter
9 madjarischer Begriffe zur heutigen ungarischen Form. Erkennt Madjarisch als ein völlig anders
10 strukturiertes Verständigungsmittel als die welche man in Westeuropa hat.

11
12 Mittelalterliche Textproben und klassische Literatur ungarisch zu betrachten, das bereitete mir
13 wenig Probleme. Das Betrachtete in der Fremdsprache fließend zu besprechen, desto mehr. Ganz
14 zu schweigen von Konversation mit einem Ingenieur, den bei Fahrten durch Berlin nicht uralte
15 madjarische Sprachdenkmäler interessierten.

16
17 Verzweifelt suchte ich nach Vokabeln, bildete umschreibende Sätze. Er ergänzte und korrigierte.
18 Brachte mir ungarisch „Hubraum, Vergaser, Kilometerzähler“ bei. Die mich nicht einmal eng-
19 lisch interessiert hatten.

20
21 Mit gewählter Redeweise schmeichelte er mir. Nannte mich „mein älterer Bruder“.¹ Ich duzte
22 ihn. Er hingegen verwendete die fünfte, höchste Anredestufe.² Als wäre ich nicht anwesend, lob-
23 te er: „Das hat mein älterer Bruder [Bátyám] korrekt gesagt“. Umgekehrt wiederum ließ ich
24 nicht locker, bis ihm allmählich deutsch nachzusprechen gelang: „Das ist selbstdestillierter sie-
25 benbürgischer Zwetschgenschnaps.“

26
27

28 Auto für die Karpaten.

29
30 Er war ein sehr aufmerksamer Berlinbesucher. Seine stets höfliche, angenehme Art dämpfte mei-
31 nen verhaltenen Unmut, daß er sich in ein Abenteuer gestürzt und mich da hineingezogen hatte.
32 Eigentlich war es anerkennenswert, daß er Wagemut besaß. Nur brauchte er jemanden, der ihn
33 vor Dummheiten bewahrte. Einen westlichen Gebrauchtwagen für die Karpaten, das war eine
34 katastrophale Idee! — Ich kam zurück auf das Thema, das ich zuvor kurz abgewiesen hatte. „Du
35 hast bei den Ferngesprächen mit deinen Freunden über das Auto gesprochen. Wie seid ihr ver-
36 blieben?“

37
38 Nun, sie hatten noch Angehörige in Rumänien, die das hier wertlose Geld gebrauchen konnten.
39 Er sei mit jedem Tauschkurs einverstanden, wenn er westdeutsche Mark bekäme. Sein Hambur-
40 ger Bekannter habe in Aussicht gestellt, deswegen nach Berlin zu kommen.

41
42 „Schau“, sagte ich, „Geld ist die eine Sache. Vielleicht gelingt dir der nötige Tausch. Aber ob du
43 mit dem Gebrauchtwagen überhaupt bis nach Hause kommst, ist schon etwas anderes. Ich bin je-
44 ne Strecke mit einem fast neuen Auto gefahren und habe eure Straßenverhältnisse kennengelernt.
45 Die werden seither kaum besser geworden sein. In den Bergen hatte ich eine Panne, kein Mecha-
46 niker wußte zu helfen. Wegen eines Ersatzteils mußte ich nach München telegraphieren.

¹ „Bátyám“ >Magyar ért.: (als Anrede für einen bekannten, älteren Mannes als der Sprecher). -- Vgl. >Wahrig: „Nennonkel“, Mann, den man „Onkel“ nennt, ohne mit ihm verwandt zu sein; >Mackensen: „Nenntante“, ältere Freundin der Kinder.

² 1 = te, 2 = maga, 3 = kend, 4 = ön; 5 = indirekt: nur Name oder Titel etc. und dritte Person. — Vgl. deutsche Formen: du, Sie, Er, Ihr; unpersönlich: „haben Herr Doktor geklingelt?“

1 Később nyelvtanilag rendezni és írni próbáltam, ami fülemben maradt. Az viszont arra buzdított,
2 hogy egyetemi tanulmányaim alatt Münchenben és Berlinben többet sajátítsak el a már meg-
3 kóstolt finn-ugor idiómából. Praktikus gyakorlatra ritkán adódott alkalom.

4
5
6 Lingvisztikai előadásoknál a magyarról nem tanuljuk elmondogatni, mit látni berlini városnézé-
7 seknél. Vagy étlapokon mi áll; technikai eszközök prospektusaiban mi olvasható; plakátoszlop-
8 kon mi díszleg; stb. Hanem régi magyar fogalmak fejlődését kísérjük a mai magyar formához.
9 Megismerjük a magyart mint teljesen másképp strukturált értekezési eszközt mint amilyenek
10 Nyugateurópában vannak.

11
12 Középkori szövegszemelvényeket és klasszikus irodalmat magyarul szemügyre venni, az nekem
13 kevés problémát okozott. A megszemléltet az idegen nyelven folyékonyan megbeszélni, annál
14 inkább. Nem is beszélve konverzácioról egy mérnökkel, akit utaknál Berlinen keresztül nem ő-
15 régi magyar nyelvelmékek érdekeltek.

16
17 Kétségbeesetten kerestem szavakat kerestem, képeztem körülírást mondatokat. Ő kiegészítette
18 és korrigált. Megtanított engem magyarul „lökettér-re, karburátor-ra, kilométerszámoló-ra“.
19 Amik engemet soha angolul sem érdekeltek.

20
21 Választékos beszédmodorral hízelgett nekem. „Idősebb fivéremnek” nevezett. ¹ Én tegeztem őt.
22 Ő ellenben az ötödik, legfelső megszólítási fokot alkalmazta. ² Mintha nem lennék jelen, úgy dí-
23 csért: „Ezt idősebb fivérem [bátyám] helyesen mondta”. Fordítva pedig én nem tágitottam, amíg
24 lassanként németül utánam mondanía sikerült: „Das ist selbstdestillierter siebenbürgischer
25 Zwetschgenschnaps (Ez sajátdestillált erdélyi szilvapálinka).”

26
27

28 Kárpátokba való autó.

29
30 Ő nagyon figyelmes Berlin-látogató volt. Az ő állandóan udvarias, kellemes modora tompította
31 az én visszafojtott kedvetlenségemet, hogy ő egy kalandba vetette magát és engemet abba bele-
32 húzott. Tulajdonképpen elismerést érdemelt, hogy merészsége volt. Csak kellett neki valaki, aki
33 butaságoktól óvja. Nyugati használtkocsit a Kárpátokba, az egy katasztrofális ötlet volt. — Visz-
34 szatértem a témára, amelyet azelőtt röviden visszaautasítottam. „Te a távbeszélgetéseidnél bará-
35 taidal az autóról beszélél. Miben maradtatok?”

36
37
38 Hát, nekik még voltak hozzátartozóik Romániában, akik az itt értéktelen pénznek hasznát vehet-
39 ték. Ő minden váltási kurzusba beleegyeztek, ha nyugatnémet márkát kapna. Hamburgi ismerőse
40 kilátásba helyezte, hogy emiatt Berlinbe jön!

41
42 „Nézd”, mondtam, „pézd az egyik dolog. Talán sikerül neked a szükséges átváltás. De hogy a
43 használt kocsival egyáltalán hazáig érsz-e, az már más. Én azt a szakaszt egy majdnem új autó-
44 val jártam és útviszonyaitokat megismertem. Azok azóta alig javultak. A hegyekben defektem
45 volt, semelyik mechanikus sem tudott segíteni. Egy alkatrész miatt Münchenbe kellett telegra-
46 fálnom.

¹ **bátyám** >Magyar ért.: a beszélőnél idősebb ismerős férfi megszólításaként. — Vö. >Wahrig (névleges „Onkel = nagybátya”, noha nem rokon); >Mackensen (névleges „Tante” = tanti/ nagyméni, idősebb barátnője gyermekeknek).

² 1 = te, 2 = maga, 3 = kend, 4 = ön; 5 = indirekt: csak név vagy titulus stb. és harmadik személy. – Vö. a német példákat. (te, Ön, Ő hímnem, Maguk; személytelenül: „doktor úr csengetett?“)

1 Der Allgemeine Deutsche Automobil-Club schickte es prompt ab. Doch der rumänische Zoll
2 verzögerte die Freigabe. Schließlich kam das nötige Teil an. Doch die Werkstatt hatte keine Ah-
3 nung, wie und womit sie es richtig einbauen sollte. Es fehlte das Know-how sowie das passende
4 Werkzeug. In Rumänien ist man nicht eingerichtet auf westliche Autos. Von denen es inzwi-
5 schen unglaublich viele verschiedene Modelle gibt. Bei uns findest du Spezialisten für jedes Fa-
6 brikat. Bei euch kennt man sich bisher nur mit Ost-Autos aus.“

7
8 Mir, seinem Nennonkel [bátya], wagte er nicht zu widersprechen. „Bátyám hat gewiß recht“,
9 versicherte er treuherzig, höflich. Woraus ich schloß, daß er insgeheim weiterhin hofft, nicht per
10 Eisenbahn heimzureisen.

11
12 Ich brach die Stadtbesichtigung ab und fuhr hinter das Industrieviertel, wo Schilder zum Ge-
13 brauchtwagenmarkt wiesen. Ein riesiges umzäuntes Gelände mit lebhaftem Hin-und-Her zwi-
14 schen unzähligen Autos. Hunderte waren sortiert nach Marken: Mercedes, Volkswagen, Fiat,
15 Ford, Suzuki, Daihatsu usw. Andere waren nach Verkaufspreisen geordnet: von teuren Einzel-
16 stücken bis zu billigen Blechschachteln. Auf einer großen Fläche des Marktes war das Labyrinth
17 verschlungener Trampelpfade, zwischen Autos verschiedenster Art und Angebote.

18
19 „Schau dich zwei Stunden lang um“, sagte ich, „für mich ist Pause“.

20
21 Wir trafen uns dann gerade bei Ankunft der Polizei. Dem Kaufinteressenten eines blitzblank ge-
22 putzten Wagens war aufgefallen, daß der niedrige Kilometerstand unmöglich zu dem abgefah-
23 renen Reifenprofil paßt. Der Verkäufer fühlte sich beleidigt, wurde handgreiflich. Ich fragte ei-
24 nen der Polizisten: „Kommt sowas öfter vor?“ Der lachte: „Deshalb sind wir und meine Kol-
25 legen stets in der Nähe!“ Er deutete auf die an der Ein- und Ausfahrt des Geländes parkenden
26 Einsatzfahrzeuge. Ich dolmetschte dies für meinen Berlinbesucher.

27
28 Der Wachtmeister erkundigte sich, welche Sprache das sei. Ungarisch? Aha. „Es gibt hier auch
29 einen Abschleppdienst“, meinte der Beamte sarkastisch. „Manchmal hält ein Gebrauchtwagen-
30 getriebe nur bis zur Straße. Ich wünsche ihrem Budapester viel Glück beim Kauf!“

31
32 „Er ist nicht aus Budapest“, sagte ich. „Er will viel weiter. Bis an das Ende von Siebenbürgen.“
33 Der freundliche Polizist schwieg. Ich dolmetschte wieder. Mein Autoträumer nahm es stumm
34 zur Kenntnis. Eine Weile schwiegen wir beide. Ich mit dem zwiespältigen Gefühl jenes Henkers,
35 der gerade einen Verurteilten enthauptet hatte, der ihm eigentlich leid tat.

36
37 Vom großen Gebrauchtwagenmarkt fuhr ich den Enttäuschten und Verwirrten zu Auto-
38 geschäften in der Stadt. Durch überdimensionale Schaufenster schritt man auf Teppichen in den
39 Ausstellungssaal. Begrüßt von eleganten Überredungskünstlern, die dem Kunden versicherten,
40 jedes der glänzenden Objekte wäre sein Glückstreffer. Der Preis spiele keine Rolle. Barzahlern
41 gewähre die Firma hohen Rabatt, Zahlschwachen günstige Raten. Und das alte Auto nehme man
42 gern in Zahlung.

43
44 Zu den Inzahlungnahmen führte kein Teppich. Aber auch hier waren beredete Herren zugegen,
45 die dem Gebrauchtwageninteressenten versicherten, die frisch polierten Altfahrzeuge seien auch
46 unter der Motorhaube prima. Auf bestimmte Teile sei die Firma sogar Garantie zu gewähren be-
47 reit. Gegen Aufpreis, versteht sich. Man bringt das Auto zurück, der angestellte Mechaniker
48 prüft und ersetzt das kaputte Teil. Ganz einfach.

49
50 Ich dolmetschte wieder und fragte: „Wie bringst du einen defekten Wagen aus Siebenbürgen
51 zurück?“ Keine Antwort. „Und wozu brauchst du überhaupt ein Auto?“

1 Az Általános Német Automobil-Klub elküldte promptan. Azonban a román vám késleltette az át-
2 adást. Végül megjött a szükséges rész. De a műhelynek fogalma se volt, hogyan és mivel építse
3 be helyesen. Hiányzott a know-how valamint az illő szerszám. Romániában nincsenek beren-
4 dezve nyugati autókra. Amelyekből közben hihetetlenül sok különféle modell van. Minálunk
5 specialistákat találsz minden gyártmányra. Nálatok eddig csak keleti autókkal ismerik ki ma-
6 gukat.”

7
8 Nekem, a névleges bátyjának, nem mert ellentmondani. „Bátyámnak biztosan igaza van”, bizto-
9 sított nyíltszívűen, udvariasan. Amiből következtettem, hogy titokban továbbra reméli, nem vo-
10 naton fog hazautazni.

11
12 Félbeszakítottam a városnézést és kihajtottam az iparnegyed mögé, ahol jelzőtáblák a használt-
13 kocsi-piachoz irányítottak. Egy óriási bekerített terep élénk izgés-mozgással számtalan autó kö-
14 zött. Százak márka szerint voltak szortírozva: Mercedes, Volkswagen, Fiat, Ford, Daihatsu stb.
15 Mások eladási ár szerint voltak rendezve: drága egyes-daraboktól olcsó pléhskatulyákig. A piac
16 egyik nagy területén volt az összekuszált taposott ösvények labirintusa, legkülönbözőbb fajtájú
17 és kínálatú autók közt.

18
19 „Két óra hosszat nézz körül”, mondtam, „számomra szünet van.”

20
21 Aztán találkoztunk éppen a rendőrség megérkezésekor. Egy fényesre pucolt kocsiban érdekelt
22 vevőnek feltűnt, hogy az alacsony kilométerállás lehetetlenül passzol a lekopott kerékgumi pro-
23 filjához. Az eladó sértve érezte magát, tettelegeskedett. Megkérdeztem az egyik rendőrt: „Ilyesmi
24 gyakrabban fordul elő?” Az nevetett: „Ezért vagyunk mi és kollegáink mindig a közelben!” Mu-
25 tatott a terep be- és kijáratánál parkoló mentesítő kocsikra. Én tolmácsoltam ezt berlini látoga-
26 tómnak.

27
28 Az őrmester tudakozódott, ez vajon melyik nyelv. Magyar? Ahá. „Van itt vontató szolgálat is”,
29 jegyezte meg a tisztviselő szarkasztikusán. „Néha egy használt kocsi sebességváltója csak az ut-
30 cáig tart. A maga budapestijének sok szerencsét kívánok a vásárlásnál!”

31
32 „Ő nem Budapestről való”, mondtam. „Ő sokkal tovább akar. Erdélynek a végéig.” A barátságos
33 rendőr hallgatott. Én ismét tolmácsoltam. Az autóról álmodóm némán vette tudomásul. Egy ide-
34 ig hallgattunk mindketten. Én annak a hóhérnak meghasonlott érzésével, aki éppen lefejezett egy
35 elítéltet, akit tulajdonképpen sajnált.

36
37 A nagy használtkocsi-piacról a csalódott és zavart embert autózületekhez vittem a városba. Túl-
38 dimenzionált kirakatablakokon át szőnyegeken lépkedtünk a kiállítási terembe. Megüdvözölve
39 elegáns rábeszélő művészekről, akik a vevőt biztosították, mindegyike a tündöklő objektumok-
40 nak az ő szerencsés találata. Az ár nem játszanék szerepet. Kézpénzfizetőknek magas rabattot
41 nyújt a cég, gyenge fizetőknek kedvező rátákat. És a régi autót szívesen fogadják fizetésül.

42
43 A fizetésül fogadottakhoz nem vezetett szőnyeg. De itt is jelen voltak elokvens urak, akik a hasz-
44 náltkocsi iránti érdeklődőt biztosították, hogy a frissen polírozott öreg járművek a motorfedél
45 alatt is primák. Bizonyos részekre a cég még garanciát nyújtani is kész. Felár ellenében, magától
46 értődik. Visszahozzuk az autót, az alkalmazott mechanikus megvizsgálja és kicseréli a tönkre-
47 ment részt. Egész egyszerűen.

48
49
50 Ismét tolmácsoltam és kérdeztem: „Hogyan hozol vissza egy defekt kocsit Erdélyből?” Semmi
51 válasz. „És minek kell neked egyáltalán autó?”

1 Nun wurde mein Besucher aus dem Karpatengebirge gesprächig, um mich zu überzeugen. Er
2 habe die Absicht, sich eine selbständige Existenz zu gründen. Als Angestellter eines staatlichen
3 Produktionsbetriebes sei er, weil parteilos und Nichtrumäne, unterdrückt worden. Er sei es satt,
4 sich dirigieren zu lassen von unqualifizierten Vorgesetzten, deren Herrschaft keineswegs vorbei
5 wäre durch den politischen Machtwechsel. Die Wirtschaft benötige dringend praktische Hilfen.
6 Traktoren, Mähdrescher, Maschinen jederlei Art stünden nutzlos herum, weil irgendeine Klein-
7 nigkeit fehlt.

8
9 Zum Beispiel passende Schrauben. Er als Maschinenbauingenieur könnte manches herstellen
10 und sich einen Stamm dankbarer Abnehmer schaffen. Noch habe er keine Werkstatt, keine Gerä-
11 te, kein Material. Aber er wüßte, wie sich dies und das zusammenbringen ließe. Natürlich nicht
12 zu Fuß, per Fahrrad oder Pferdefuhre. Und besäße er ein Fahrzeug westlichen Typs, hätten die
13 Leute mehr Vertrauen als wenn er mit einem Ostwagen käme.

14
15 Es waren beeindruckende Gedanken. Der Wunsch nach einem Auto war durchaus begründet.
16 Der psychologische Vorteil eines westlichen Modells sogar schlaue einkalkuliert. Kunden, die
17 sich mit defekten Ost-Maschinen plagten, erhofften sich von einem Westwagen-Besitzer eine
18 bessere Leistung als von jemandem, der auch nichts anderes hatte als sie selbst.

19
20 Das Dumme an der Spekulation war nur die Praxis. Bricht das Lockmittel in den Schlaglöchern
21 miserabler Bergstraßen zusammen und erweist sich als dort irreparabel, ist es aus mit der Mobi-
22 lität und Reklame. Die Existenzgründung gescheitert. Das für den Autokauf in Berlin getauschte
23 Geld verloren.

24
25 „Es muß natürlich ein stabiles, gutes Fahrzeug sein“, räumte der Existenzplaner ein. Überdies
26 würde er vorsichtig fahren, Schlaglöcher sehen und meiden.

27
28 „Was hältst du von meinem Wagen?“ Er lächelte überrascht. „Oh, das ist ein sehr feiner Wa-
29 gen!“ — Der war noch viel westlicher als man in Westeuropa gewohnt war. Amerikanisches Fa-
30 brikat. Auf Parkplätzen pflegten Leute es anzuschauen, hineinzublicken, nach technischen Daten
31 zu fragen. Ein Chevrolet Citation. Strapazierfähig für jederlei Straßen in den abwechslungs-
32 reichen Vereinigten Staaten. Klimatisiert. Vollautomatisch. Stoßgedämpft gegen Erschütterun-
33 gen von unten und seitlich. Einfallsreiche Konstrukteure hatten für Stabilität und diverse Be-
34 quemlichkeiten gesorgt. Ein Angehöriger der amerikanischen Schutzmacht verkaufte es mir
35 günstig bei seiner Zurückversetzung in die Staaten. Dort konnte er unter den allerneuesten Mo-
36 dellen wählen.

37
38 „Du weißt wohl, ich liebe Berge“, sagte ich. „Als Münchner Student haben ich und meine Kom-
39 militonen unsere ersten Autos bei Gebirgstouren verschlissen. Worauf wir höllisch zu achten
40 lernten, war der Zustand der Bremsen. Die läßt man so oft nachziehen oder erneuern, wie einem
41 das eigene Leben wert ist.“ — Mein Gast aus Siebenbürgen nickte: „Natürlich“.

42
43 „Diesen Chevrolet brachte ich letztes Jahr in Garmisch gleichfalls zur Werkstatt, bevor ich nach
44 Innsbruck fuhr. Ich kannte den Zierler Berg als Bremsenverzehr und wollte nicht in einer der
45 Auffangnischen landen, die für Notfälle in den Fels gehauen sind. Der Werkmeister aber erklär-
46 te, an diesem Wagen gibt es nichts nachzuziehen. Die Bremsen moderner Autos funktionierten
47 ausschließlich mittels elektronischer Einsteckkarten. Für den Chevrolet müsse man die erst be-
48 sorgen. Zufällig habe man jedoch die Spezialschlüssel sowie Prüfapparatur, um dann den Aus-
49 tausch der lebenswichtigen Karte vorzunehmen.

50
51 Dein Problem ist also bei jedwedem Westmodell gleich: Ersatzteile, Werkzeug, Know-how."

1 Most beszédes lett a Kárpát-hegységből való látogatóm, hogy engemet meggyőzzön. Az a szán-
2 déka, magának önálló egzisztenciát alapítani. Egy állami termelőüzem alkalmazottjaként őt, mi-
3 vel párton kívüli és nem román, elnyomták. Untig elege van, magát dirigáltatni hagyni szakkép-
4 zetlen felettesektől, akiknek uralma semmiképp nem múlt el a politikai hatalomváltozás által. A
5 népgazdaságnak sürgősen szüksége van praktikus segítségekre. Traktorok, aratócséplőgépek,
6 mindenfajta gépek haszontalanul állodognak, mert valami csekélység hiányzik.

7
8
9 Például passzoló srófok. Ő mint gépészmérnök tudna különfélélt előállítani és magának egy törzs
10 hálás vevőt szerezni. Még nincs műhelye, nincsenek eszközei, nincs anyaga. De ő tudná, hogyan
11 lehetne ezt meg azt összehozni. Természetesen nem gyalog, biciklivel vagy lovas szekérral. És
12 ha volna egy nyugati típusú járműve, az embereknek több bizalmuk lenne, mintha keleti kocsi-
13 val jönné.

14
15 Benyomást keltő elgondolások voltak. Kívánsága egy autóra vonatkozólag teljesen alapozott
16 volt. Sőt a pszichológiai előnye egy nyugati autómódelnek ügyesen bekalkulálva. Vevők, akik
17 defekt keleti gépekkel bajlódtak, egy nyugati kocsit tulajdonosától jobb teljesítményt reméltek
18 mint valakitől, akinek szintén nem volt más mint sajátmaguknak.

19
20 A butája a spekulációnak csak a gyakorlat volt. Ha összetörök a csábítószere a nyomorúságos he-
21 gyi utak gödreiben és ott irreparabilisnak bizonyul, vége a mobilitással és reklámmal. Meghiú-
22 sult az egzisztenciaalapítás. Az autóvételre Berlinben beváltott pénz elveszett.

23
24
25 „Természetesen stabil, jó jármű kell legyen”, ismerte el az egzisztenciatervező. Azonfelül ő óva-
26 tosan hajtana, gödröket meglátna és elkerülne.

27
28 „Mit tartasz az én kocsimról?” Meglepetten mosolygott. „Ó, az nagyon finom kocsit!” — Az még
29 sokkal nyugatibb volt mint amit Nyugateurópában megszoktak. Amerikai gyártmány. Parkolóhe-
30 lyeken az emberek meg szokták nézni, beletekinteni, technikai adatok felől kérdezősködni. Egy
31 Chevrolet Citation. Strapabíró mindenféle útakon a változatdús Egyesült Államokban. Klimati-
32 zált. Teljesen automatikus. Lökharítás megrázkodások ellen letről és oldalról. Ötletes konstruk-
33 tőrök stabilitásról és különféle kényelemről gondoskodtak. Egyik tagja az amerikai védőhata-
34 lomnak jutányosan adta el nekem visszahelyezésénél az Államokba. Ott a legeslegújabb model-
35 lekből választhatott.

36
37
38 „Tudod jól, én hegyeket szeretek”, mondtam. „Mint müncheni egyetemista én és diáktársaim a
39 mi első autóinkat hegyi túrákon koptattuk el. Amire pokolian ügyelni tanultunk, a fékek állapota
40 volt. Azokat oly gyakran húzatjuk utána vagy újítatjuk meg, amennyit a saját életünk ér nekünk.
41 — Erdélyi vendégem bölintott: „Természetesen”.

42
43 „Ezt a Chevrolet’ a múlt évben Garmischban szintén a műhelybe vittem, mielőtt Innsbruckba
44 hajtottam. A Zierli hegyet fékfogyasztónak ismertem és nem akartam a felfogó mélyedések egyi-
45 kében kikötni, amelyek végszükségre a sziklába vannak verve. De az üzem mestere kijelentette,
46 ennél a kocsinál nincs mit utánahúzni. Modern autók fékei kizárólag elektronikus bedugó kártyá-
47 val működnek. A Chevroletbe valót előbb be kell szerezni. Véletlenül azonban megvannak nekik
48 a speciális kulcsok valamint vizsgáló apparátus, hogy aztán az életfontos kártya kicserélését el-
49 végezzék.

50
51 A problémád tehát mindegyik nyugati módelnél azonos: pótalkatrészek, szerszám, know-how.

1 Mein Besucher wandte sich anderen Themen zu. Ob es wohl möglich wäre, für Bohr- oder
2 Stahlschleifmaschinen Ersatzteile zu bekommen. Es war ohne Herumlauferei möglich und kein
3 Glückszufall wie in Rumänien, irgendwas irgendwo aufzutreiben. Im Fachgeschäft lag jedes er-
4 denklige Bestandteil separat in offenen Kästen. Der Kunde wählte selber, Verkäufer waren zum
5 Beraten da, an der Kasse gab es ein kleines Geschenk dazu. Der Fremde aus Siebenbürgen war
6 vor Staunen benommen.

8 Lada-Kombi als Vorschuß.

9
10 Mich wiederum beeindruckte, wie er dies und das andächtig betrachtete, sogar verstohlen zu
11 streicheln schien. Mir war jedes Stück lediglich Blech, Eisen, Stahl; fabrikmäßig bearbeitet und
12 gewinnbringend gehandelt. Ihm aber war das tote Material die Grundlage zum Aufbau der er-
13 hofft selbständigen Existenz.

14
15 Unbemerkt begann ich hineinzugleiten in die Falle von Hilfsbereitschaft. Die schnappte zu, als
16 ich beim Tanken sah, daß der Besitzer der Tankstelle auf einmal auch Autos verkauft. Russische.
17 Marke „Lada“.

18
19 Westberliner hatten mit Sowjetprodukten wenig im Sinn. Die sowjetische Besatzungsarmee war
20 noch in der Umgebung der geteilten Stadt stationiert. 1953 hatte sie mit Panzern verhindert, daß
21 die Menschen drüben sich befreien. Sowjetische Truppen hatten 1956 den ungarischen Volks-
22 aufstand blutig niedergeschlagen und 1968 die Prager Freiheitsbewegung unterdrückt. Moskau
23 hatte den Bau der Berliner Mauer erlaubt. Nun ließ Gorbatschow zwar zu, daß sie durchlässig
24 wurde. Aber wie weit der Kreml wirklich bereit sein würde zu verlässlichen Konzessionen, dar-
25 auf mochte niemand wetten.

26
27 Das war auch ein Autohandelsproblem. Kaviar und Krimsekt schmeckten manchen Westkonsu-
28 menten und erforderten auch keine Nachlieferung von Ersatzteilen. Bei russischen Fahrzeugen
29 war ungewiß, wie lange sie halten und woher Ersatz für Verschleißteile käme, falls das politi-
30 sche Klima wieder einfriert und die Handelsbeziehungen stagnieren. Ganz abgesehen davon, daß
31 ostdeutsche Autobesitzer ihre „Trabant“ oder „Wartburg“ loszuwerden trachteten und nur West-
32 wagen wollten. Wer sollte da „gutes Geld geben für einen „Lada“?

33
34 Ich fragte den Tankstellen- und Werkstattchef, wieso er auf die Idee verfallen sei, ausgerechnet
35 mit einem sozialistischen Fabrikat zu handeln. Dazu noch mit einem russischen! Er fand meine
36 Neugier völlig normal.

37
38 „Immer habe ich nur Autos repariert. Ein Geschäft zu eröffnen kostet zuviel und ist ein fast aus-
39 sichtsloses Unterfangen gegen die etablierte Konkurrenz. Am Versuch mit dem ‚Lada‘ verliere
40 ich nichts. Ich brauche kein Schaufenster, keinen Ausstellungssaal. Sogar das Plakat mit den
41 Farbfotos bekam ich umsonst. Die Russen wissen, daß sie sonst kaum einen Vertreter finden. Es
42 macht mir Spaß, auf diese Weise ein Autogeschäft zu betreiben.“

43
44 Auf dem Plakat stand der Preis. Nicht höher als was auch auf dem Gebrauchtwagenmarkt ge-
45 zahlt wurde. Die von Autosalons in Zahlung genommenen Fahrzeuge mit Teilgarantie waren
46 teurer. Der frischgebackene stolze Geschäftsmann drückte mir einen Prospekt in die Hand.

47
48 „Nein“, dankte ich. „Sie kennen doch meinen Chevrolet, ich brauche keinen ‚Lada‘.“ Schmun-
49 zelnd übte er sich im Überreden wie ein professioneller Verkäufer: „Es könnte ja sein, ihr Che-
50 rolet bleibt stecken in Schlamm und Dreck. Der ‚Lada‘ zieht ihn heraus. Über Sturzäcker.“

1 Látogatóm más témákhoz fordult. Vajon lehetséges volna-e pót-alkatrészt kapni fűró- vagy acél-
2 kőszőrűlőgépeknek. Az ide-oda futkározás nélkül lehetséges volt, és nem volt szerencsés vélet-
3 len mint Romániában, valamit valahol felhajtani. A szaküzletben minden elképzelhető alkatrész
4 külön-külön feküdt nyílt dobozokban. A vevő maga válogatott, elárúsítók tanácsadásért voltak
5 jelen, a kasszánál apró ajándékot adtak hozzá. Az Erdélyből való idegen bámulattól kábult.

8 Lada-kombi előlegként.

9
10 Réam viszont benyomást tett, ő ezt meg azt hogyan szemlélte áhítatosan, sőt lopva úgy látszik
11 símogatta is. Nekem mindegyik darab csak pléh, vas, acél volt; gyárilag megmunkált és jövedel-
12 mezően árusítva. Neki azonban a holt anyag volt az alap a remélt önálló egzisztencia felépítésé-
13 hez.

14
15 Észrevétlenül kezdtem belesíklani a segítőkészség csapdájába. Az becsapódott, amikor a tanko-
16 lásnál láttam, hogy a benzinkút tulajdonosa egyszerre autót is ad el. Oroszokat. „Lada” márká-
17 jút.

18
19 Nyugatberliniek szovjet produktumokkal keveset törődtek. A szovjet megszálló hadsereg még a
20 kettéválasztott város környezetében állomásozott. 1953-ban páncélosokkal akadályozta meg,
21 hogy az emberek odaát felszabadítsák magukat. Szovjet csapatok 1956-ben véresen verték le a
22 magyar népfelkelést és 1968-ban a prágai szabadságmozgalmat nyomták el. Moszkva engedte
23 meg a Berliini Fal építését. Most Gorbacsov engedélyezte ugyan, hogy áteresztő lett. De hogy a
24 Kreml mennyire lenne valóban kész megbízható koncessziókra, arra senki se szeretett volna fo-
25 gadni.

26
27 Az egy autókereskedelmi probléma is volt. Kaviár és krími pezsgő ízlettek némely nyugati fo-
28 gyszátnak és nem is igényeltek alkatrészek pótszállítását. Orosz járműveknél bizonytalan volt,
29 meddig tartanak és honnan jönne pótlás gyorsan kopó alkatrészeknek, ha a politikai klíma ismét
30 befagy és a kereskedelmi kapcsolatok stagnálnak. Egészen eltekintve attól, hogy keletnémet au-
31 tótulajdonosok „Trabant”- vagy „Wartburg”- jaiktól szabadulni igyekeztek és csak nyugati ko-
32 csit akartak. Ki adjon ekkor jó pénzt egy „Lada”-ért?

33
34 Megkérdeztem a benzinkút- és műhelyfőnököt, hogyan jutott arra az ötletre, éppen egy szocia-
35 lista gyártmánnal kereskedni. Méghozzá oroszal! Ő a kíváncsiságomat teljesen normálisnak
36 találta.

37
38 „Mindig csak reparáltam autót. Üzletet nyitni túl sokba kerül és majdnem kilátástalan vál-
39 lalkozás az etabliozott konkurrencia ellen. A ‚Lada’-val való kísérleten nem veszíték semmit.
40 Nekem nem kell kirakat, nem kell kiállításterem. Még a plakátot a színes fotókkal is ingyen kap-
41 tam. Az oroszok tudják, hogy különben alig találnak képviselőt. Nekem élvezetet okoz, ilyen
42 módon autókereskedést üzni”.

43
44 A plakáton állott az ár. Nem magasabb, mint amit a használtkocsi-piacon fizettek. Az autószal-
45 onoktól fizetésül fogadott járművek részleges garanciával drágábbak voltak. A frissensült büszke
46 üzletember egy prospektust nyomott a kezembe.

47
48 „Nem”, köszöntem. „Hiszen maga ismeri a Chevroletemet, nekem nem kell ‚Lada’”. Ő moso-
49 lyogva gyakorolta magát a rábeszélésben mint egy hivatásos elárúsító: „Hát megeshetne, a Chev-
50 rolet-je bennragad iszapban és sárban. A ‚Lada’ kihúzza. Durván feltört földeken át.”

1 Ich erwiderte, daß weder ich durch Schlamm zu fahren pflege noch daß es in Westberlin Sturz-
2 äcker gibt. Wir verabschiedeten uns bis zum nächsten Tanken und ich steckte den „Lada“-Pro-
3 spekt in die Jackentasche. Aus Höflichkeit.

4
5 Daheim warf ich die gefaltete Werbedrucksache in den Papierkorb. Hernach fiel mir der Scherz
6 mit dem Sturzacker ein. Sturzäcker! Genau. Das traf auch auf manche Straßen in Siebenbürgen
7 zu! Dort brauchte man Autos, die mit Hammer und Zange repariert werden konnten. Jedenfalls
8 ohne Ersatzteile aus westlichen Ländern. Rumänische Kfz-Meister benötigten für Ost-Autos
9 kein spezielles Know-how und extra Geräte. Ich holte die „Lada“-Werbung aus dem Papierkorb.

10
11
12 Mein Besucher blickte die Farbfotos kurz an. Das Russenauto war ihm bekannt. Es interessierte
13 ihn nicht. Das letzte Bild stellte das neueste Modell vor. Typ Caravan. Kein Stufenheck, sondern
14 Kastenform. „Damit kann man viel transportieren“, sagte ich und wies auf die Maßangaben des
15 Lada hin.

16
17 Die Antwort war ein Wortspiel: „láda“ (Kiste). Mit langem „á“. — Ich hatte den Lada deutsch
18 ausgesprochen. Statt mit madjarischem „a“, das halb „o“ ist. Ungarisch bilden „a“ und „á“ ver-
19 schiedene Wörter. Durch absichtliches Verwechseln der Vokale gab mein Sekler Besucher der
20 Automarke Lada die gewollt pejorative Bedeutung „Kiste“ (láda). Weil er noch immer einen
21 Westwagen wünschte.

22
23 Ungeachtet seines selbstgefälligen Witzes telefonierte ich mit der Tankstelle wegen einer Probe-
24 fahrt. Der Besitzer glaubte sich veralbert: „Ihr Chevrolet war doch vorhin in Ordnung!“ Ich er-
25 klärte den Sachverhalt. Er hatte nur einen Lada mit Stufenheck. Der jedoch gleiche dem Cara-
26 van-Typ, abgesehen vom kleineren Gepäckraum. Wenn wir den probefahren wollten: bitte gern.

27
28 Hinter der Tankstelle erstreckte sich ein ehemaliges Kasernengelände. Ohne Behinderung des
29 öffentlichen Straßenverkehrs war da alles auszuprobieren möglich. Ich mochte nicht mitleiden
30 bei der harten Prüfung, der die arme Russenkiste ausgesetzt wurde, und stieg aus.

31
32 Nach langem Warten, als schon ein Unfall zu befürchten war, schnurrte das Auto heil zurück.
33 „Na ja, nicht schlecht“, befand mein Siebenbürger Westwagen-Liebhaber. — „Mit westlichen
34 Aufklebern dran kannst du den Leuten von deiner Berlinreise berichten“, ermutigte ich ihn. „Das
35 ist besser, als wenn du nicht hinkommst zu den Kunden, weil dein original Westauto streikt.“

36
37 Nun ging es um das Geld. Rumänisches in großer Menge schien auch die in Hamburg und in
38 Ingolstadt/ Bayern lebenden Freunde meines Gastes nicht zu interessieren. Ihren Angehörigen in
39 Siebenbürgen wäre schon auf viele Jahre hinaus reichlich genug, was der zum Autokauf nötige
40 Tausch gegen Deutsche Mark ergeben würde. Gerechnet zum gegenwärtigen Tauschkurs. Bei
41 dem es noch gar nicht bleiben würde angesichts des fortschreitenden Währungsverfalls in den
42 östlichen Ländern. Bereits binnen kurzer Zeit konnte in Rumänien entwertet sein, was jemandem
43 als langfristige Unterstützung zugehört war.

44
45 Mein Besucher aus den Karpaten hatte noch eine Idee in Reserve. Deutsche Urlauber kamen in
46 Scharen sowohl an das Schwarze Meer wie in die Berge. Statt in Hotels zu wohnen, konnten
47 deutsche Familien bei ihm Privatgäste sein. Oder bei seinen Eltern, im Dorf nahe dem Salzbad.
48 Vorauszahlung in Westberlin, kostenlose Betreuung in Siebenbürgen.

49
50 „Vorauszahlung an wen?“ fragte ich. „Und wer vermittelt dir die Gäste?“ Etwas verlegen sah er
51 mich Nennonkel an. „Bátyám hätte vielleicht Bekannte . . .“

1 Azt válaszoltam, hogy sem én nem szoktam iszapon át hajtani, se Nyugatberlinben durván feltört
2 földek nincsenek. Elbúcsúztunk a legközelebbi tankolásig és én a „Lada“-prospektust kiskabá-
3 tom zsebébe dugtam. Udvariasságból.

4
5 Otthon a hajtogatott reklámyomtatványt a papírkosárba dobtam. Ezután eszembe jutott a dur-
6 ván feltört földdel való tréfa. Durván feltört földek! Pontosan! Hiszen az ráillett nem egy útra Er-
7 délyben! Ott olyan autók kellettek, amelyeket kalapáccsal és harapófogóval lehetett reparálni.
8 Mindenesetre nyugati országokból való alkatrészek nélkül. Román gim.-mechanikusoknak keleti
9 autókhoz nem volt szükségük speciális know-how-ra és extra eszközökre. Kihúztam a „Lada“-
10 reklámot a papírkosárból.

11
12 Látogatóm röviden rátekintett a színes fotókra. Az orosz autó neki ismeretes volt. Nem érdekelte
13 őt. Az utolsó kép a legújabb modellt mutatta be. Karaván típus. Nem lépcsős far, hanem szek-
14 rényforma. „Azzal sokat lehet szállítani”, mondtam és a Lada méretadataira utaltam.

15
16
17 A felelet egy szójáték volt: „láda”. Hosszú „á”-val. — Én a Lada-t német kiejtéssel mondtam:
18 Ládá. Magyar „a” helyett, ami félig „o”. Magyarul „a” és „á” különböző szavakat képeznek. A
19 magánhangzók szánszándékos összetévesztése által a székely látogatóm a Lada autómárkának
20 az akarattal pejoratív értelmet adta: láda. Mert ő még mindig nyugati kocsi kívánt.

21
22
23 Nem törődve az önelégült viccével telefonáltam a töltőállomással egy próbajarat végett. A tulaj-
24 donos beugratva hitte magát: „Hiszen a maga Chevroletje az előbb még rendben volt!” Megma-
25 gyaráztam a tényállást. Neki csak egy lépcsős farú Lada volt. Az azonban hasonlítana a Karaván
26 típusra, eltekintve a kisebb csomagtértől. Ha azt akarnánk próbajaratni: tessék szívesen.

27
28 A benzinkút mögött terjedt egy volt kaszárnyateret. A közúti közlekedés akadályozása nélkül ott
29 mindent ki lehetett próbálni. Én nem kívántam együtt szenvedni a kemény vizsgánál, amelynek a
30 szegény orosz láda ki lett téve, és kiszálltam.

31
32 Hosszú várakozás után, mikor már baleset volt félhető, az autó épségesen berregett vissza. „Hát
33 igen, nem rossz”, állapította meg az én erdélyi nyugatkocsi-kedvelőm. -- „Nyugati ragjegyekkel
34 rajta mesélhetsz az embereknek berlini utadról”, biztattam őt. „Az jobb, mintha oda se jutsz a
35 kuncsaftokhoz, mert az originál nyugati autód sztrájkol.”

36
37 Most a pénzről volt szó. Román nagy mennyiségben úgy látszik nem érdekelte még a vendégem
38 Hamburgban és Ingolstadtban/ Bajorországban élő barátait sem. Hozzátartozóiknak Erdélyben
39 már sok évre bőven elegendő lenne, ami az autóvételhez szükséges Német Márkáért való átce-
40 relésből adódna. A jelenlegi pénzváltási árfolyamon számítva. Amelynél még nem is maradna,
41 tekintettel a továbbhaladó valutaromlásra a keleti országokban. Már rövid időn belül Romániá-
42 ban értéktelenné válhatott, ami valakinek hosszútartamú segélyként volt szánva.

43
44
45 A Kárpátokból való látogatómnak volt még egy ötlete tartalékban. Német ütilők seregekben jöt-
46 tek úgy a Fekete-tengerhez mint a hegyekbe. Ahelyett hogy hotelekben laktának, német család-
47 dok nála privát vendégek lehettek. Vagy a szüleinél, a sósfürdőhöz közeli faluban. Előzetes fize-
48 tés Nyugatberlinben, ingyen ellátás Erdélyben.

49
50 „Előzetes fizetés kinek?” kérdeztem. „És ki közvetíti neked a vendégeket?” Kissé zavarodottan
51 reám nézett, a névleges nagybácsira. „Bátyámnak talán volnának ismerősei . . .”

1 Ich „älterer Bruder“ [bátyám] fand das Ansinnen so absurd, daß der berechnete Ärger ausblieb.
2 „Das Bukarester Ministerium für Touristik sucht selber verzweifelt Gäste. Zu billigsten Flug-
3 Pauschalpreisen. Du brauchst ein Vielfaches dessen für das Auto. Und zwar sofort. Als privater
4 Feriengastgeber aber wirst du zu alt sein für deinen Existenzgründungsplan, bis du das Geld für
5 den Lada-Kombi beisammen hast.“

6
7 Mich belustigte dabei die Erinnerung an des bayrischen Volks-Spaßmachers Karl Valentin
8 (1882-1948) Idealvorstellung von kleinen Raten für ein Klavier. Bequem zahlbar 200 Jahre lang.
9 „Ja leicht!“ -- Als ich das meinem Automondsüchtigen ungarisch zu erklären versuchte, rutschte
10 das Wesentliche an seinem Verständnis vorbei. Mir selbst wiederum war die ganze Situation al-
11 lenfalls eine Tragikomödie. Denn dieser Mensch meinte seine komischen Ansinnen ernst.

12
13 Abends kam der von meinem nichtzahlenden Gast sehnlich erwartete Anruf seines Hamburger
14 Freundes. Der dankte für das großzügige Geldtauschangebot. Doch für die lediglich eine Person,
15 die er in Siebenbürgen noch hatte, brauche er momentan keine rumänischen Lei. Wäre aber sehr
16 froh, wenn ein Paket von ihm jener Frau überbracht würde. Ein Dankeschön für das Hinbringen
17 sei beigefügt. Um etwas einzukaufen in Westberlin.

18
19 Über seinen Ingolstädter Freund wiederum hatte mein Privatgast berichtet, der sei vor einiger
20 Zeit aus Siebenbürgen nach Bayern geflüchtet. Es gehe ihm gut. Ich dachte: „gut“ heißt nicht,
21 daß er als Neugekommener schon soviel Ersparnisse hat, um seiner Mutter und jungem Bruder
22 den westdeutschen Preis eines Autos zu schenken.

23
24 Wer sein Leben vom Flüchtlings-Nichtshaben aufbaut in einem auch sprachlich völlig fremden
25 Land, zur Untermiete wohnt, zur Arbeit radelt, der wird sich auch kaum Geld borgen können für
26 den Autokauf eines guten Bekannten. Der selber gar nicht hier bleiben und die entliehene Sum-
27 me von fester Arbeit abtrottern will. Sondern nur die neue ungefährliche östliche Ausreisemög-
28 lichkeit nutzen möchte zum riesigen Einkauf. Und zwar ohne hier brauchbare Währung. Was
29 ihm hier zu entleihen gelingt, verspricht er abzuzahlen in der Heimat; bevor die dort galoppie-
30 rende Inflation den vereinbarten Tauschwert Ostgeld für Westwährung, rumänische Lei gegen
31 westliche Deutschmark, vernichtet.

32
33 Es war abwegig und von einem Freund zu verlangen unanständig, daß der seinen bedürftigen
34 Familienangehörigen künftig nicht legal zum amtlichen Wechselkurs überweist, was er sich für
35 sie abspart. Sondern die bisher verlässliche regelmäßige Hilfe umwandelt in eine unverbindliche,
36 kaufwertmäßig unbestimmbare, womöglich bald gar nichts mehr wertende Zahlung.

37
38 Was hatte sich der mich „Bátyám“ Nennende vorgestellt? Was schlau verschwiegen? Von ver-
39 schlungener, gar verschlagener Gobe-Mentalität wußte ich nichts. Gobe war mir eine harmlose
40 Vokabel. Die wörterbuchgemäß „scherzhafte Bezeichnung der Sekler“.¹ -- Leute halt, über die
41 man witzelt, weil auch sie gern Witze machen. Doch daran dachte ich nicht angesichts der
42 ersten Lage, wo ich vor der Entscheidung stand: Werfe ich ihn hinaus? Oder helfe ihm beim
43 Gründen einer selbständigen Existenz?

44
45 Abwechselnd hatte ich Lust auf dies wie das.

46
47 Es obsiegte die Hilfsbereitschaft. Mein eigenes berufliches Vorwärtkommen war mitbestimmt
48 worden durch einzelne Vorgesetzte, die mit Rat und Tat meine Bestrebungen unterstützten. Die
49 in mir Fähigkeiten sahen, die andere leugneten. Ihr Verständnis und Wohlwollen stellte die Wei-
50 chen.

¹ góbé >Halász, Ungarisch-Deutsch; siehe S. 4 Fußnoten 4-5

1 Én „idősebb fivér“ [bátyám] a méltánytalan feltevést oly abszurdnak találtam, hogy a jogos
2 bosszankodás elmaradt. „A bukaresti turisztikai minisztérium maga kétségbeesetten keres vendé-
3 geket. Legolcsóbb repülési pausz árakon. Neked annak sokszorosa kell az autóra. Éspedig rö-
4 tön. Mint privat vakációi vendéglátó azonban túl öreg leszel a te egzisztenciaalapítási tervedhez,
5 mire a Lada-kombira való pénzt összehoztad.”

6
7 Engemet ennél mulattatott az emlékezés Valentin Károly (1882-1948) bajor nép-tréfacsináló
8 ideális elképzelése kicsi rátákról egy zongoráért. Kényelmesen fizetendő 200 év hosszan. „Hát
9 könnyen!” -- Mikor ezt az én autó-holdkőrosomnak magyarul elmagyarázni próbáltam, a lényeg
10 elcsúszott az ő megértése mellett. Sajátmagam számára pedig az egész szituáció inkább egy
11 tragikomédia volt. Mert ez az ember a komikus méltánytalanságait komolyan gondolta.

12
13 Este jött az én nem fizető vendégemtől vágyva várt telefonhívás hamburgi barátjától. Az meg-
14 köszönte a nagyvonalú pénztárcserélési ajánlatot. Azonban a csupán egy személy számára, akije
15 még volt Erdélyben, pillanatnyilag nincs szüksége román lejre. De nagyon örülne, ha egy csomag-
16 got tőle annak a nőnek kézbesítene. Egy köszönet az odavitelért mellélelve van. Hogy valamit
17 bevásárolhasson Nyugatberlinben.

18
19 Ingolstadti barátjáról pedig arról tudósított az én privat vendégem, hogy az egy idővel ezelőtt Er-
20 délyből Bajorországba menekült. Jól megy a sorsa. Gondoltam: „jól” nem azt jelenti, hogy ő
21 mint újonnan érkezett már annyit takarított meg, hogy édesanyjának és öccsének egy nyugatné-
22 met autó árát ajándékozzon.

23
24 Aki az életét a menekülte nincstelenségéből építi fel egy nyelviileg is teljesen idegen országban, al-
25 bérletben lakik, munkára kerékpározik, az alig is fog tudni pénzt kölcsön felvenni autóvásárlásra
26 egy jó ismerős számára. Aki maga nem is itt maradni és a kölcsön vett összeget biztos munkából
27 lenyögni akarja. Hanem csak az új veszélytelen keleti kiutazási lehetőséget használni akarja egy
28 óriási bevásárlásra. És pedig itt használható valuta nélkül. Amit neki itt kölcsön venni sikerül,
29 megígéri leróni odahaza; mielőtt az ott galoppozó infláció a megállapodott csereértékét keleti
30 pénznek nyugati valutáért, román lejnek nyugatnémet márka fejében, megsemmisíti.

31
32
33 Eltévelyedős volt és egy baráttól megkívánni tisztességtelen, hogy az az inséges családtagjainak
34 ezentúl ne legálisan a hivatalos váltóárfolyamon utalja át, amit számukra magától lespórol. Ha-
35 nem az eddig megbízható, rendszeres segítséget átváltoztassa egy kötelezettség nélküli, vásár-
36 lóértékileg meghatározhatatlan, talán nemsokára már semmit sem érő fizetésre.

37
38 Mit képzelt el az engemet „Bátyám“-nak nevező ember? Mit hallgatott el ravaszul? Összeku-
39 szált, sőt agyafúrt góbé-mentalitásról semmit se tudtam. Góbé nekem egy ártatlan szó volt. A
40 szótár szerinti „székelyek tréfás elnevezése”.² -- Emberek hát, akikről viccelnek, mert ők is
41 szeretnek vicceket csinálni. Azonban arra nem gondoltam a komoly helyzetre való tekintettel,
42 ahol döntés előtt álltam: Kidobom őt? Vagy segítek neki egy önálló egzisztencia alapításánál?

43
44
45 Felváltva kedvem volt erre mint arra.

46
47 Győzedelmeskedett a segítőkészség. Az én saját szakmai előrehaladásomnál közreműködtek
48 egyes felettesek, akik tanáccsal és tettel támogatták igyekezeteimet. Akik bennem képességeket
49 láttak, amelyeket mások tagadtak. Az ő megértésük és jóindulatuk állította a váltókat.

² góbé. >Halász, Magyar-német; lásd 4.o. lábjegyz. 4-5

1 Mein Besucher aus Siebenbürgen hatte ein klares Berufsziel. Sein Talent zum Bearbeiten be-
2 stimmter Materialien konnte ich nicht bezweifeln. Auch die Notwendigkeit guter Mobilität
3 zwecks Anwerbung und Versorgung eines Kundenkreises war plausibel. Die Frage war nur, wie
4 sich das finanzieren ließ. Schicke ich den ebenso unbedacht wie hoffnungsvoll zu mir Gekom-
5 menen wieder per Eisenbahn heim, wird seine Existenzgründung schwieriger.

6
7 Seit langem plante ich den Dachboden über meiner kleinen Wohnung so auszubauen, daß Platz
8 entstand für meine wachsende Büchersammlung und Raum für Sonstiges. Es war ein sehr altes
9 Gebäude, dazu im zweiten Weltkrieg durch Bomben beschädigt. Das Dachgeschoß sauber herzu-
10 richten erforderte vielerlei Arbeiten. Die laut Voranschlag ungefähr soviel kosten würden wie
11 der Lada-Kombi. Ein Zufall? Ein Wink des Himmels?

12
13 Ich führte den autobedürftigen Geldlosen hinauf. Wir prüften gründlich und besprachen ausführ-
14 lich, was beim Renovieren der Dachbodenräume alles zu tun sei. Welche Arbeiten würde der
15 Mann aus Siebenbürgen für gutes Westgeld übernehmen? Der gelernte Maschinenbauingenieur
16 begann mit dem Zollstock zu messen und fertigte Zeichnungen an. Dann erklärte er: wenn hier
17 im Westen alles Nötige verfügbar sei, könne er in ein paar hundert Stunden selber die gesamte
18 Arbeit machen. Schade, daß er daheim bald zurückerwartet wird.

19
20 Er dachte nach und fügte hinzu: „Aber im Sommer bekomme ich mehrere Wochen Urlaub!“

21
22 Das wollte ich hören. „Gut, ich gebe dir Vorschub. Genau soviel der Wagen kostet. Du wirst die
23 Schuld tilgen durch Arbeit für mich!“ Überglücklich gab er sein Ehrenwort. Ich rief den Tank-
24 stellenchef an und bestellte den Lada-Kombi. Auf meine Rechnung.

25
26 Der so plötzlich erfolgreiche Lada-Vertreter stürzte los, holte das verachtete Russenfabrikat und
27 bereitete die Zulassungsanträge vor. Die Formalitäten beim Kraftfahrzeugamt konnte er nicht
28 erledigen. Denn der Besitzer des Neuwagens war nicht nur Ausländer, sondern brauchte das
29 Auto für Rumänien statt zum Verbleib in Westberlin. Umstände über Umstände. Wovon mein
30 Siebenbürger Schuldner kein Wort verstand.

31

32 Märzfeier 1990.

33

34 Nach einem frustrierenden Tag in den ersten Büros war die Dauer der Prozedur nicht abzusehen.
35 Ein aus dem Osten verzollt nach Westberlin importiertes Auto sollte zollbefreit zurück in ein
36 Ostland. Laut Vorschrift mit besonderem „Z“-Kennzeichen statt des vorläufigen vom Händler.
37 Mit Zulassung für einen Ausländer ohne hiesigen Wohnsitz. Mir wurde klar, für den normalen
38 Gang durch die Bürokratie bräuchte ich extra Urlaub. Es sei denn, die jeweiligen Amtsleiter grif-
39 fen ein.

40
41 Mit Glück und Zähigkeit gelang es, diese wichtigen Beamten anzusprechen. Sprechen: das oblag
42 mir; der irrtümlich wegen seiner Siebenbürger Heimat vorgelassene Antragsteller konnte ja kein
43 Deutsch. -- Die Vorsprachen verliefen im wesentlichen gleich. Ich stellte ihn vor und begann
44 sein Anliegen vorzutragen, wurde unterbrochen: „Lassen sie den Herrn selber reden!“

45
46 Ich sagte: „Der kann leider nicht.“ Weil er beim Eintreten auffallend deutlich „Guten Tag“ sagen
47 konnte, war das unglaublich. Man hielt ihn für lediglich respektvoll schüchtern und half ihm:
48 „Sind sie aus Kronstadt oder Hermannstadt?“ -- Der Befragte machte freundliche Miene, blickte
49 mich an, blieb stumm.

1 Erdélybeli látogatónak volt egy világos szakmai célja. Talentumában bizonyos anyagok meg-
2 munkálásához nem kételkedhettem. Jó mobilitás szükségessége egy nagy kuncsaftkör toborzá-
3 sához és ellátásához is plauzibilis volt. A kérdés csak az volt, hogy az miként finanszírozható.
4 Ha az éppúgy meggondolatlanul mint reménytelen hozzám jött embert megint vasúttal küldöm
5 haza, az egzisztencia alapítása nehezebb lesz.

6
7 Régóta terveztem a kis lakásom fölötti padlást úgy kibővíteni, hogy hely keletkezzen növekvő
8 könyvgyűjteményemnek meg más egyébnek. Nagyon öreg épület volt, méghozzá a második vi-
9 lágháborúban bombák által megrongált. A padlásemeletet szépen rendbe hozni sokféle munkála-
10 tokat igényelt. Amelyek költségelőirányzat szerint körülbelül annyiba kerülnének mint a Lada-
11 kombi. Egy véletlen? Egy égi intés?

12
13 Felvezettem az autóra rászorult pénztelen embert. Alaposan megvizsgáltuk és kiadósan megb-
14 széltük, mi minden teendő a padláshelyiségek renoválásánál. Miféle munkákat vállalna az Er-
15 délyből való férfi jó nyugati pénzért? A tanult gépészmérnök colstokkal méregetni kezdett és raj-
16 zokat készített. Aztán kijelentette: ha itt Nyugaton minden szükséges rendelkezésre áll, ő pár
17 száz óra alatt maga meg tudja csinálni az egész munkát. Kár, hogy odahaza nemsokára vissza-
18 várják.

19
20 Gondolkozott és hozzáfűzte: „De nyáron több hét szabadságot kapok!”

21
22 Azt akartam hallani. „Jó, adok neked előleget. Pontosan annyit, amennyibe a kocsik kerül. Te az
23 adósságot törleszteni fogod nekem járó munkával!” Végtelenül boldogan becsületszavát adta.
24 Felhívtam a töltőállomás főnökét és megrendeltem a Lada-kombit. Az én számlámra.

25
26 Az oly hirtelenül sikeres Lada-képviselő elrohant és előkészítette a forgalmi engedély miatti
27 kérvényeket. A formalításokat a gépjárműhivatalnál nem tudta elintézni. Mert az új kocsi tulaj-
28 donosa nemcsak külföldi volt, hanem az autó neki Romániába kellett semminthogy az Nyugat-
29 berlinben maradjon. Körülmények körülményei. Amiből erdélyi adósom egy szót sem értett.

30

31

32 Márciusi ünnep 1990.

33

34 Frusztrációs nap után az első irodákban a procedúra tartama beláthatatlan volt. Egy Keletről el-
35 vámoztan Nyugatberlinbe importált autónak vámentesen kellett visszatérnie egy keleti ország-
36 ba. Előírás szerint egy különleges „Z”-rendszerrel, a kereskedőtől való előleges helyett. Egy
37 itteni lakóhely nélküli külföldi számára engedélyezve. Nekem világossá vált, hogy a bürokrácia
38 normális átjárásához extra szabadságra lenne szükségem. Hacsak az egyes hivatalfőnökök be-
39 nem avatkoznának.

40
41 Szerencsével és szívóssággal sikerült ezeket a fontos hivatalnokokat megszólítani. Szólni: az re-
42 ám háruult; hisz az erdélyi hazája miatt tévesen bebocsátott kérvényező nem tudott németül. -- A
43 felkeresések lényegileg egyformán folytak le. Én bemutattam őt és kezdtem előadni a kérelmét,
44 mire félbeszakítottak: „Hagyja az urat magát beszélni!”

45
46 Mondtam: „Az sajnos nem tud.” Mivel ő a belépésnél feltűnően érthetőn „Jó napot” mondani tu-
47 dott, ez nem volt hihető. Csupán tiszteletteljesen bátortalannak nézték és segítettek neki: „Bras-
48 sóból való maga vagy Nagyszebenből?” -- A megkérdezett barátságos arcot vágott, reám nézett,
49 némán maradt.

1 Ich: „Er ist aus Odorhellen, amtlich Ordorheiu Secuiesc.“ Amtsleiter: „Aha. Wollen da auch alle
2 weg? Gibt es noch viele Deutsche, beziehungsweise Sachsen?“
3
4 Ich: „Da sind keine.“ Amtsleiter: „Aha. Dann ist er Rumäne?“
5
6 Ich: „Nur als Staatsbürger“. Amtsleiter: „Aha. Also Ungar? Gehört Odorhellen zu Klausen-
7 burg?“
8
9 Ich: „Nein. Er ist zwar Ungar, aber eigentlich Sekler.“
10
11 Amtsleiter irritiert: „Aha. Und sie möchten, daß er überall außer der Reihe abgefertigt wird.“
12 Greift zum Telefon: „Gebt diesem Herren den Stempel, er muß heute noch weiter.“ Zu mir:
13 „Das bleibt aber einmalige Ausnahme!“
14
15 Ich bitte nochmals um Entschuldigung wegen der Aufdringlichkeit und sage dem als vermeint-
16 lichen Sachsen Bevorzugten ungarisch: „Bedanke dich schön.“ Er: „Ja.“ -- Ich: „Nein. Sprich
17 mir deutsch nach: „Dan-ke-schön.“
18
19 Beim letzten Vorstand der Ämterkette klärte schon der Tagesgruß des Eintretenden auf, daß es
20 um kein Auto für den Umzug von Siebenbürger Sachsen in die Bundesrepublik Deutschland
21 geht. Es war ein weiblicher Amtsvorstand. Ein Blick auf meinen schnurrbärtigen Begleiter und
22 sein madjarisch offenes „gut-tän Tag“ genügte.
23
24 „Guten Tag“, korrigierte die mit Ungarn erfahrene Dame. Es waren anscheinend keine unange-
25 nehmen Erfahrungen. Denn nach kurzer Prüfung der komplizierten Papiere versprach sie deren
26 Fertigstellung bis morgen. „Kommen sie zeitig. Nicht herauf in mein Büro. Ich lasse ihren Wa-
27 gen auf den Parkplatz vor den Eingang stellen und bin unten.“
28
29 Draußen machte ich dem neugierigen Nicht-Sachsen die frohe Mitteilung. Er fragte: „Wieviel
30 Geld bekommt sie dafür?“ Bei den vorangegangenen Amtsleitern hatte er geglaubt, ich hätte je-
31 weils in die Antragsformulare etwas gesteckt. Ich erklärte: „Bestechung ist hier ein Strafbestand.
32 Versuch sowas nie!“
33
34 Am nächsten Morgen fiel ihm ein, Blumen für eine Dame seien wohl nicht strafbar. Ich dachte:
35 öffentlich überreicht, als höfliche Geste zum Abschied, wäre das vielleicht in Ordnung. Im Blu-
36 menladen deutete der Kavalier auf rote und weiße Nelken sowie grünes Spargelkraut. Wir eilten
37 zum Kraftfahrtamt.
38
39 An der angegebenen Stelle parkte ein roter Lada-Kombi. Die Amtsleiterin kam mit einem Ak-
40 tendendeckel herbei, verlangte vom Blumenhalter eine Unterschrift und übergab die ersehnten Do-
41 kumente samt Wagenschlüsseln. Ich hatte gedolmetscht, der Mann mit dem eingewickelten
42 Strauß war nicht zu Wort gekommen.
43
44 „Sie soll nicht weggehen“, bat er mich, packte die rot-weiß-grüne Farbkombi aus, nahm
45 stramme Haltung an und ich übersetzte den Beginn seiner Ansprache: „Heute ist nationaler Fei-
46 ertag!“
47
48 Die Amtsleiterin unterbrach: „Er soll die Autozulassung nicht übertreiben!“
49
50 Das Redekonzept löste sich auf in erklärende Sätze. „Es ist der 15. März“, betonte er. „Tut mir
51 leid, schneller ging es wirklich nicht“, befand die Chefin. „Wo muß er denn noch hin?“

1 Én: „Ő Székelyudvarhelyről való [németül Odorhellen], hivatalosan Odorheiu Secuiesc.“ Hiva-
2 talfőnök: „Ahá. Ott is el akarnak menni mind? Sokan vannak még a németek, illetve szászok?“
3
4 Én: „Ott nincsenek.“ Hivatalfőnök: „Ahá. Akkor ő román?“
5
6 Én: „Csak mint állampolgár.“ Hivatalfőnök: „Ahá. Tehát magyar? Székelyudvarhely Kolozsvár-
7 hoz tartozik?“
8
9 Én: „Nem. Ő magyar ugyan, de tulajdonképpen székely.“
10
11 Hivatalfőnök irritáltan: „Ahá. És maguk azt szeretnék, hogy őt mindenütt soron kívül szolgál-
12 ják ki.“ Telefonhoz nyúl. „Adjátok ennek az úrnak a pecsétet, még ma tovább kell mennie.“
13 Hozzám: „De ez egyszeri kivétel marad!“
14
15 Én még egyszer bocsánatot kérek a tolokodásért és a szásznak vélt előnyben részesítettnek ma-
16 gyarul mondom: „Köszönd meg szépen.“ Ő: „Igen.“ -- Én: „Nem. Mondjad németül utánam:
17 „Dan-ke-schön” [kő-szö-nöm].
18
19 A hivatalánc utolsó előljárójánál már a belépő napi üdvözlete tisztázta, hogy nem erdélyi szá-
20 szok átköltözésére a Német Szövetségi Köztársaságba való autóról van szó. Nőnemű hivatalfő-
21 nőnk volt. Egy pillantása bajuszos kíséremre és a magyarosan nyílt „gut-tän Tág” [ja no-pat] ele-
22 gendő volt.
23
24 „Guten Tag [jó nap]”, korrigálta a magyarokkal tapasztalt hölgy. Úgy látszik nem kellemetlen
25 tapasztalatok voltak. Mert a komplikált papírok rövid megvizsgálása után holnapra ígérte azok
26 elkészítését. „Jöjjenek korán. Nem ide fel az irodámba. Én a kocsijukat a bejárat előtti parkoló-
27 helyre állíttatom és lent vagyok.”
28
29 Kint közöltem az öröndetes hírt a kíváncsi nem-szásszal. Kérdezte: „Mennyi pénzt kap ő ez-
30 ért?” Az előző hivatalfőnököknél azt hitte, hogy mindenkor a kérvényúrlapokba dugtam bele
31 valamit. Megmagyaráztam: „Megvesztegetés itten büntény. Soha ne próbálj ilyesmit!”
32
33
34 Másnap reggel eszébe jutott, hogy virág egy hölgy számára talán nem büntethető. Gondoltam:
35 nyilvánosan átnyújtva, udvarias gesztusként búcsúzásul, az talán rendben volna. A virágüzletben
36 a gavallér rámutatott piros és fehér szegfűre valamint zöld aszparáguszra. Sietünk a forgalmi hi-
37 vatalhoz.
38
39 A megadott helyen egy piros Lada-kombi parkolt. A hivatalfőnökő aktaborítókkal jött, a virágot
40 tartótól aláírást követelt meg és átadta a vágyott dokumentumokat a kocsikulcsokkal együtt. Én
41 tolmácsoltam, a begöngyölt csokorral váró férfi nem jutott szóhoz.
42
43
44 „Ő ne menjen el”, kért engem, kipakolta a piros-fehér-zöld színkompozíciót, feszes testtartásba
45 vágta magát és én a beszéde kezdetét fordítottam: „Ma nemzeti ünnep van!”
46
47
48 A hivatalfőnökő megszakította: „Ő ne túlozza el az autóengedélyt!”
49
50 A beszédvázlat feloldódott magyarázó mondatokba. „Március 15-ike van”, hangsúlyozta. „Saj-
51 nálom, gyorsabban igazán nem ment”, állapította meg a főnökő. „Hát hová kell még mennie?”

1 „Heute ist Märzfeier,“ erinnerte er sie. Und fügte bedeutungsvoll hinzu: „Petőfi!“¹ Beides ver-
2 stand sie nicht. Nur, daß sie die entgegengestreckten Blumen annehmen sollte. „Das darf ich
3 nicht“, wehrte sie ab.

4
5 Die Angelegenheit drohte peinlich zu werden. Bis sie halbwegs begriff, der 15. März sei patrio-
6 tischen Ungarn ein revolutionärer Freudentag und jetzt doppelt feiernswert wegen des Wagens.
7 Zur bleibenden Erinnerung möge sie bitte Fotos erlauben. Am Auto den ihr mit Handkuß über-
8 reichten Strauß entgegennehmen.

9
10 Sie schaute hinauf zu den Bürofenstern. „Die Blumen verteile ich an meine Mitarbeiter.“

11
12 Hernach erfolgte die Inbesitznahme des strahlend frischen roten Kombis. Innen roch es sogar fa-
13 brikneu, kein Raucher hatte darin gesessen. Der verhinderte Käufer eines westlichen Gebrauchtwagens
14 war äusserst zufrieden. Daheim notierte er die Dokumententexte ungarisch und ließ sich
15 nun auch den Werbeprospekt vollständig übersetzen.

16
17 Der Schluß gefiel ihm sehr: „Lada bedeutet russisch Liebling.“ Dem Gedenken des Zusammen-
18 treffens eines historisch bedeutsamen Datums von 1848 und des privaten Jubeltages von 1990
19 widmete der begeisterte Siebenbürger Foto-Untertitel: „März-Feier; Handkuß für die Chefin;
20 Lada ist mein Liebling.“

21
22 Dann begann das Füllen des geräumigen Russenwagens. Für die nun möglich erscheinende Exis-
23 tenzgründung mußte Präzisionsmaschinenzubehör gekauft werden. Ich erhöhte den Vorschuß
24 für die mir versprochenen Arbeiten. Aber auch der Familienhaushalt des Maschinenbauers
25 brauchte dringend Benötigtes aus dem Westen. Einige Läden gewährten Preisnachlaß oder er-
26 statteten die Mehrwertsteuer. Meine Bekannten durchsuchten die Kleiderschränke nach Entbeh-
27 rlichem. Der „liebe“ Lada wurde voll, die Sitzlehne konnte nicht mehr zurückgeklappt werden für
28 Schlafpausen unterwegs.

29
30 Als die revolutionsartig hektischen Tage vorüber waren, konnte ich morgens wieder zu meiner
31 Arbeitsstelle. Angstvoll gefaßt auf das Klingeln des Telefons und eine ungarische Stimme, „ich
32 bin hier“. Hoffentlich nicht schon wieder in Berlin!

33
34 Die Autosache selbst hatte eine Wendung genommen, die es erübrigte, der ursprünglichen Vor-
35 stellung meines Besuchers auf den Grund zu gehen. Hätte ich ihm den Wunsch nach einem Ge-
36 brauchtwagen nicht ausgedrückt: woher sollte das Geld stammen?

37
38 Obskure Ostwährung im Westen zu tauschen, das konnte er nicht ernsthaft gehofft haben. Eben-
39 so wunderbarlich war seine Annahme, Westbürger würden vertrauensvoll große Beträge hergeben
40 für irgendwelche Gegenleistungen in Rumänien.-- An seinerseits Arbeitsleistungen in Westber-
41 lin, die ich bevorschussen würde, konnte er überhaupt nicht gedacht haben. -- An den Russen-
42 kombi schon gar nicht.

43
44 Steckte die Wahrheit in der Anrede „Bátyám“? In „älterer Bruder“, der den momentan schwä-
45 cheren „Jungbruder“ hätte beschenken sollen?

46
47 Mehrere Jahre später wurde mir das auf derbe Weise bestätigt. Nachdem ich von ihm um den
48 Kaufpreis des zweiten Autos geprellt worden war. Als der 1990 noch höflich bescheidene Exis-

¹ >Brockhaus: Sándor Petőfi, 1823-49, ungar. Dichter, am 15.3.1848 an der Spitze der revolutionären Jugend zum Sturz der Habsburgischen Monarchie mit dem Gedicht „Talpra Magyar“ (Auf, Madjar!).

1 „Ma márciusi ünnep van”, emlékeztette ő a nőt. És jelentősen hozzáfűzte: „Petőfi!”¹ Az
2 mindkettőt nem értette. Csak azt, hogy az eléje nyújtott virágokat fogadja el. „Az nekem nem
3 szabad”, tiltakozott.

4
5 Az ügy kínossá válni fenyegetett. Míg a nő félig felfogta, hogy március 15-ike hazafias magya-
6 rok számára egy forradalmi örömnapp és most duplán érdemes megünnepelni a kocsi miatt. Mara-
7 dandó emlékül legyen ő szíves fotókat megengedni. Az autónál átvenni a neki kézcsókkal át-
8 nyújtott csokrot.

9
10 Felnézett az irodaablakokhoz. „A virágokat munkatársaimnak osztom el.”

11
12 Ezután következett be a ragyogóan friss piros kombi birtokbavétele. Belül még újjártású szaga
13 is volt, dohányzó még nem ült benne. A nyugati használt kocsiól elakadályozott vevő rendkívül
14 elégedett volt. Otthon magyarul jegyezte fel a dokumentumok szövegeit és most a reklámpros-
15 pektust is lefordította magának teljeseen.

16
17 A befejezés nagyon tetszett neki: „Lada oroszul kedves-et jelent.” Emlékül egy történelmileg
18 jelentős 1848-as dátum és az 1990-es privát örömnapp egybeesésének a lelkes erdélyi fotó-alcí-
19 meket dedikált: „Márciusi ünnep; Kézcsók a főnöknőnek; Lada az én kedvesem.”

20
21
22 Aztán elkezdődött a tágas oroszokocsi megrakása. A most már lehetségesnek tűnő egzisztencia-
23 alapításhoz vásárolni kellett precíziógépkellékeket. Én megemltem a nekem ígért munkálatok-
24 ra való előleget. De a gépjárműnek a családi háztartása is rászorult sürgősen szükséges holmira
25 Nyugatról. Egyes üzletek árengedményt adtak vagy megtérítették az értéktöbbletadót. Ismerőse-
26 im átkutatták ruhaszekrényeiket bármi nélkülözhető után. A „kedves” Lada megtelt, az ülés hát-
27 lapját már nem lehetett hátracsapni alvási szünetekre útközben.

28
29
30 Amikor a forradalomszerűen hektikus napok elmúltak, reggelenként megint munkahelyemhez
31 mehettem. Félelemtelten felkészülve a telefon csengetésére és egy magyar hangra, „itt vagyok”.
32 Remélhetőleg nem megint Berlinben!

33
34 Az autóügy maga olyan fordulatot vett, amely fölöslegessé tette, hogy látogatóm eredeti elképze-
35 lésének a végére járjak. Ha nem beszéltem volna le egy használtkocsi iránti kívánságáról: hon-
36 nan kellett volna származnia a pénznek?

37
38 Obskurus keleti valutát Nyugaton átcsereálni, azt komolyan nem remélhette. Ugyanígy különös
39 volt a feltevése, hogy nyugati polgárok bizalommal adnának ide nagy összegeket valamiféle el-
40 lenszolgáltatásokért Romániában. -- Részéről való munkateljemenyekre Nyugatberlinben, ame-
41 lyekre előleget adnék, egyáltalán nem gondolhatott. -- Az orosz kombira már egyáltalán nem.

42
43
44 Vajon a „bátyám” megszólításban rejtett a valóság? Az „idősebb fivér-ben”, aki a momentán
45 gyengébb „öcsöt” meg kellett volna ajándékozza?

46
47 Néhány évvel később ez számomra durva módon beigazolódtott. Miután ő a második autó vétel-
48 árával rászedett. Amikor az 1990-ben még udvariasan szerény egzisz-

¹ >Brockhaus: (Petőfi Sándor, 1823-49, magyar költő, 1848 III 15-én a forradalmi ifjuság élén a Habsburg Monarchia megdöntésére a „Talpra Magyar” c. költeménnyel).

1 tenzgründer längst Generaldirektor sowie vieles war. Und sich dabei als schlauer Betrüger er-
2 wies.¹

Frau Gobe.

4 Rückblickend dauerte es erstaunlich lange, bis sich mir das Ausmaß der Gobe-Mentalität des
5 Mannes aus dem Seklergebiet enthüllte. Aber mit einem weiblichen Gobe bekam ich bereits zur
6 Zeit des ersten Wagens ähnlichen Ärger, wie ihn der aus unbekanntem Anlaß enttäuschte Schrei-
7 ber vor Jahrhunderten erlebt hatte. Dessen Zorn freilich galt einem männlichen Gobe. Doch die
8 alte Beschreibung trifft auch auf die moderne Gobefrau zu, die der Ladabesitzer beim zweiten
9 Besuch nach Berlin-West brachte.²

12 Die Notwendigkeit einer säubernden Hilfskraft beim Renovieren des Dachbodens stand von
13 vornherein fest. Der handwerklich Arbeitende sollte keine wertvolle Zeit verlieren mit Staubsau-
14 gen, Aufklauben von Schutt, Ausschütteln von Putzlappen. Ich erwähnte das beiläufig beim Be-
15 sprechen der Vorbereitungen und Besorgungen für das erhofft baldige Wiederkommen des Lada-
16 besitzers, meines Schuldners. Er dachte sofort an seine Ehefrau. Die würde gerne seine Helferin
17 sein. Und außerdem für uns kochen. Ich wiederum dachte an seine Unfähigkeit, einer deutschen
18 Hilfskraft auch nur „bitte den Eimer“ zu sagen. So aber hatte sein Angebot doppelten Vorteil:
19 mit dem zusätzlichen Entgelt, das ich für die Aufräumarbeiten gebe, konnte er seine Schulden
20 schneller tilgen und ich würde demzufolge weniger Geld verlieren, falls seine Existenzgründung
21 scheitert.

23 Ich betonte: „Aber diesmal keine illegale Einreise! Auch sie braucht ein Visum!“ Zufällig, rein
24 zufällig – wie er sagte - hatte er auch schon die Paßfotos seiner Frau dabei. Nun gut. Die West-
25 berliner Behörde, die Einladungen beglaubigt, konnte dem westdeutschen Konsulat in Rumänien
26 gleich eine visumreife Befürwortung senden.

29 Ich nahm die schwarzweißen Fotos und schaute bestürzt in ein mürrisches Gesicht. Abweisend
30 herb, fast feindselig startete es in die Optik des Paßbildautomaten. Der scharf und ohne mildernde
31 Farbtöne das Porträt eines mir unsympathischen Wesens gezeichnet hatte. — Wortlos steckte ich
32 die Bilder ein. Die Partnerin meines arbeitswilligen Schuldners war ja nicht mein Problem. So
33 dachte ich damals. Und freute mich von März bis Juni auf zwei tatkräftige Menschen aus Sie-
34 benbürgen, die gemeinsam die versprochenen Arbeiten zügig voranbringen würden.

36 Die Ankunft Ende Juni verlief bis zum Öffnen der Haustür glatt. Ich bat die mit Handgepäck
37 beladenen Lada-Reisenden herein und bot an, der Frau etwas abzunehmen für die vier Treppen
38 zu meiner Wohnung. Sie jedoch stellte gleich alles mitten in den Hausflur und begann ihr Mit-
39 bringsel für mich zu suchen. Unentwegt plappernd: „Joj, mein Gott, wo ist es denn? Ich glaube,
40 es ist in die andere Tasche geraten. Wenn es nur nicht zerdrückt worden ist! Die ganze Fahrt
41 über habe ich darauf aufgepaßt wie auf mein Augenlicht. Ja wo kann es denn sein?“

42 Das süßliche Püppchenspiel der auf den Paßfotos unwirschen Person war mir spontan zuwider.
43 „Wir können nicht im Hausflur stehen bleiben“, unterbrach ich ihre Begrüßungskomödie, „and-
44 ere Leute wollen vorbei.“ Oben in der Wohnung dann wurde zunächst die gegenseitige Anrede
45 geklärt. Ich fragte: „Was steht einer ungarischen Dame zu?“ Sie fühlte sich sehr

¹ **furfangos** >Benkő: 1565 betrügerischer, schlauer Mensch.

² **góbé** >Benkő: 1617 „Nicht nur den Aberwitz und das **Gobetum** eines derartigen Menschen würdest du rügen, sondern dann auch wahrlich zornig sein auf ihn.“ (vgl. S. 4 Fußnote 3).

1 tenciaalapító már rég vezérigazgató valamint sok minden volt. És amellet ravasz csalónak bi-
2 zonyult.¹

Góbéné

4 Visszapillantva meglepően soká tartott, amíg a székelőföldi ember góbé-mentalitásának mérete
5 feltárult előttem. De egy nőnemű góbéval már az első kocsni idején hasonló boszszúságom volt,
6 mint azt már az ismeretlen okból csalódott író évszázadokkal ezelőtt tapasztalta. Annak a haragja
7 persze egy férfi góbéra irányult. Azonban a régi leírás a modern góbéasszonyra is talál, akit a
8 Lada-tulajdonos a második látogatásnál hozott Nyugatberlinbe.²

12 Egy takarító segéderőre való szükség a padlás renoválásánál előre fennállt. A kézművesen dol-
13 gozó ne veszítsen értékes időt porszívózással, törmelék felszedésével, tisztítórongyok kirázásá-
14 val. Én azt mellesleg említettem az előkészületek és beszerzések megbeszélésénél a mielőbbre
15 remélt visszajövetelére a Lada-tulajdonosnak, azaz adósomnak. Ő rögtön a feleségére gondolt.
16 Az szívesen lenne segítője. Azonkívül főzne nekünk. Én pedig az ő képtelenségére gondoltam,
17 egy német segéderőnek még csak „kérem a vödört” mondani. Így azonban az ajánlatának dupla
18 haszna volt: a pótlólagos díjazással, amit a feltakarítási munkákért adok, ő gyorsabban tudta tör-
19 lesztetni az adósságait és én ennél fogva kevesebb pénzt veszíték, ha az ő egzisztenciaalapítása
20 meghiúsul.

23 Hangsúlyoztam: „De ezúttal ne legyen illegális beutazás! Neki is vízum kell!” Véletlenül, tisztán
24 véletlenül – amint mondta – máris nála voltak feleségének útlevélfotói. Hát jó. A nyugatberlini
25 hatóság, amely meghívókat igazol, a nyugatnémet konzulátusnak Romániában mindjárt egy ví-
26 zumképes támogatást küldhetett.

29 Vettem a fekete-fehér fotókat és döbbsen néztem egy mogorva arcba. Visszaütasítón ridegen,
30 majdnem ellenségesen meredt a fényképezőautomata lencséjébe. Amely élesen és enyhítő szín-
31 tónusok nélkül egy nekem ellenszenves lény arcképét rajzolta. — Szótlanul zsebrevágtam a ké-
32 peket. Hiszen a dolgozni hajlandó adósom partnernője nem az én problémám volt. Úgy gondol-
33 tam akkor. És örültem márciustól júniusig két tetterős embernek Erdélyből, aki együttesen moz-
34 dítja majd előre lendületesen a megígért munkákat.

36 A megérkezés június végén a házkapu kinyitásaig símán ment. A kézcisomagokkal megrakott
37 Lada-utasokat betessékelttem és felajánlottam, hogy az asszonytól átveszek valamit a négy lépcső
38 miatt a lakásomhoz. Ő azonban mindjárt mindent a bejárati folyosó közepébe állított és elkezdte
39 keresni a nekem hozott ajándékát. Szakadatlanul fecsegve: „Jaj, Istenem, hát hol van? Azt hi-
40 szem, a másik táskába került. Ha csak össze nem nyomódott! Az egész úton vigyáztam rá mint a
41 szemem fényére. Ugyan hol lehet?”

42 Az édeskés babajátszása az útlevélfotókon mogorva személynek nekem spontán ellenszenves
43 volt. „Nem maradhatunk állni a házbejárati folyosóban”, szakítottam meg az ő üdvözlési komé-
44 diáját, „más emberek át akarnak járni.” Fent a lakásban aztán mindenekelőtt a kölcsönös meg-
45 szólítást tisztáztuk. Kérdeztem: „Mi jár egy magyar hölgynek?” Ő nagyon hízelgettnek

¹ **furfangos** >Benkő: 1565 csalárd, ravasz ember.

² **góbé** >Benkő: 1617 „Nem csak eszelősségét és gobeságát feddeden efféle embernek, hanem majd ugyan haragudnál is reá.” (vö S. o. l. 3).

1 geschmeichelt. „Nun, eigentlich Dame . . .“, zierte sie sich. Ihr Mann entschied: „Bátyám darf
2 uns beide duzen.“

3
4 Umgekehrt war ich fortan auch ihr Nennonkel [S. 14 Fußnoten]. Weder geduzt noch gesiezt,
5 sondern höflich als nicht-anwesend ins Gespräch einbezogen: „Erlaubt Bátyám jetzt, daß ich
6 sein Geschenk heraussuche? Es müßte doch hier sein, ich wollte ihn damit überraschen. Joj, joj,
7 mein Gott, wo ist es hingelassen?“

8
9 Von der unangenehmen Überraschung der ersten Stunde konnte ich mich auch in den Folgetagen
10 nicht erholen. Das Schuldentilgen begann damit, daß ein Dachbodenraum hergerichtet wurde als
11 Gästequartier. Denn in meiner Wohnung gab es außer dem Arbeitszimmer nur noch ein Zimmer.
12 Das diente dem allgemeinen Gebrauch, indes das Besucher-Ehepaar einen Privatbereich haben
13 sollte. Doch hausfrauliche Ordnung blieb aus, das Eigenleben geschah zwischen Gepäckstücken:
14 „Joj, wo sind denn die Socken“.

15
16 Küchenarbeiten erwiesen sich als Katastrophe. Deren Ursache keineswegs die den Besuchern
17 unbekanntes Geräte wie Mikrowelle, Elektroherd, Geschirrspülmaschine waren. Schon beim
18 Gemüseputzen verfloß die Illusion, der Existenzgründer habe eine Köchin mitgebracht, die uns
19 wie versprochen schmackhaft versorgen würde.

20
21 Ich hatte voraus reichlich eingekauft und verstehe bis heute nicht, wieso einem Mädchen vom
22 Lande und Tochter eines Schuhmachers das Waschen-Schälen-Schneiden von Mohrrüben und
23 Kartoffeln nicht von der Hand ging. Ich zeigte es ihr, der eigentlich als technischer Handwerker
24 gekommene Ehemann schälte mit, bis der Kartoffelgulaschtopf voll war. Wir wollten die Köchin
25 nicht weiter stören. Bis es ins Arbeitszimmer hinein verbrannt roch, was die Vollendung des
26 Kochvorgangs signalisierte.

27
28 Zudem war der Topf übergekocht. Schuld sei die Herdplatte, sagte sie. Ich wiederum dachte, sie
29 hat mit dem Kochlöffel umzurühren vergessen beim Fernsehen in der Küche. Bei aufgerissenem
30 Küchenfenster aßen wir aus Siebenbürgen mitgebrachte Hausmacherwurst. Mit einem Schluck
31 selbstgebranntem Schnaps von Zwetschgen der eigenen Bäume.

32
33 Welche Art kostenloser Verpflegung sich meine Arbeitsschuldner vorgestellt hatten, erfuhr ich
34 beim gemeinsamen Lebensmitteleinkauf. Im Supermarkt vermochte die Frau das riesige Ange-
35 bot nicht zu fassen. Die Vitrinen und Kühlregale waren voll nie gesehener Waren. Von durch-
36 sichtig schön abgepackten Fleischsorten wählte sie das Beste vom Besten, beim Käsestand fand
37 sie ausgefallene Spezialitäten aus Frankreich. Nun werde sie mir zeigen, wie gut man im Westen
38 leben kann! Denn in Rumänien müsse man sich begnügen mit dem, was eben da ist. Und in mein-
39 em Küchenkühlschrank fehle ja viel Gutes, das man hier einfach in den Einkaufswagen legt.

40
41 Mich wunderte, daß sie das ohne Deutschkenntnis einzig Verständliche unbeachtet ließ: die Zah-
42 len; etwa der Preise importierter Käsespezialitäten. Ich machte darauf aufmerksam, daß man
43 beim Ausgang auch hier durch die Kasse muß. Wenn es in Rumänien nicht an Geld mangelt,
44 sondern an Ware, ist es im Westen anders. Hätte ich über meine Verhältnisse gelebt, wären sie
45 ohne Auto. Der Vorschub auf ihres Mannes Arbeit an meinem Dachboden stammt aus jahrelan-
46 ger Sparsamkeit.

47
48 Ich redete in den Wind. Welcher Käse unsere Mahlzeiten schloß, überließ sie zwar mir. Aber ih-
49 re eigenen Wünsche nach Teuerstem blieben unvermindert bestehen und führten zu peinlichem
50 Versteckspiel.

51

1 érezte magát. „Hát, tulajdonképpen hölgy . . .“, kényeskedett. A férje döntött: „Bátyámnak
2 szabad mindkettőnket tegezni.“

3
4 Fordítva ezentúl én az asszonynak is névleges bátyja voltam [15. o. lábjegyzetek]. Se nem tege-
5 zettek, se nem magázottan, hanem udvariasan mint nem-jelenlévő belevonva a beszélgetésbe:
6 „Megengedi bátyám most, hogy az ajándékát kikeressem? Hiszen itt kellene legyen, azzal akar-
7 tam meglepni. Jaj, jaj, Istenem, hová került?“

8
9 Az első óra kellemetlen meglepetéséből én a következő napokban se tudtam kilábalni. Az adós-
10 ságtörlesztés azzal kezdődött, hogy egy padláshelyiség ki lett készítve vendégszállásnak. Mert
11 lakásomban a dolgozószobámon kívül még csak egy szoba volt. Az az általános használatra szol-
12 gált, a látogató házaspárnak pedig legyen egy privát lakhelye. Azonban háziasszonyi rend elma-
13 radt, az egyéni élet csomagok között történt: „Jaj, hát hol vannak a zoknik?“

14
15
16 Konyhamunkák katasztrófának bizonyultak. Amelynek oka semmiképp a látogatóknak ismeretlen
17 eszközök voltak mint mikrohullám, villanytűzhely, mosogatógép. Már a zöldségpucolásnál tűnt
18 el az illúzió, hogy az egzisztenciaalapító szakácsnét hozott magával, aki minket ígéret szerint iz-
19 letesen látna el.

20
21 Én előre vásároltam be bőségesen és máig sem értem, hogy egy vidéki lánynak és cipész leányá-
22 nak sárgarépát meg krumplit mosni-hámozni-vagdalni miért nem állt kezére. Megmutattam neki,
23 a tulajdonképpen mint technikai kézműves jött férje is hámozott, amíg a krumpligulyásfazék
24 megtelt. Tovább nem akartuk zavarni a szakácsnét. Míg a dolgozószobába terjedt be a kozmás
25 szag, ami a főzési folyamat bevezettségét jelezte.

26
27
28 Méghozzá a fazék tartalma kiforrt. Hibás a tűzhelylap, mondta a nő. Én viszont azt gondoltam,
29 elfelejtett a főzőkanállal keverni televíziónézésnél a konyhában. Felrántott konyhaablaknál et-
30 tünk Erdélyből magukhozta házilag készült kolbászt. Egy korty magánfőzöttes pálinkával a saját
31 fák szilváiból.

32
33 Hogy miféle költségmentes ellátást képzeltek el a munkaadóim, azt a közös ételmiszerbevásár-
34 lásnál tudtam meg. A szupermarketban az asszony az óriási kínálatot nem bírta felfogni. A vitri-
35 nek és hűtőpolcok tele voltak sohasem látott árukkal. Átlátszóan szépen csomagolt húsféléktől ő
36 a legjobbnak a színe-javát választotta, a sajtos standnál ritka különlegességeket talált Franciaor-
37 szágból. Most aztán meg fogja nekem mutatni, milyen jól lehet élni Nyugaton! Mert Romániá-
38 ban meg kell elégedni azzal, ami éppen van. És az én hűtőszekrényemben hiányzik sok jó, amit
39 itt egyszerűen a bevásárlókocsiba tesznek.

40
41 Én azon csodálkoztam, hogy ő a némettudás nélkül egyetlen érthető figyelmen kívül hagyta: a
42 számokat; mint például az importált sajtspecialitások árait. Figyelmeztettem arra, hogy a kijárat-
43 nál itt is a pénztáron kell áthaladni. Ha Romániában nincs hiány pénzben, hanem áruban, Nyuga-
44 ton másképp van. Ha én erőmön felül költekeztem volna, ők autó nélkül lennének. A férje padlá-
45 somon való munkájára adott előleg évekhosszú takarékoságból származik.

46
47
48 Szélnek beszéltem. Hogy melyik sajt zárja étkezéseinket, rámbizta ugyan. De saját kívánságai a
49 legdrágább iránt csorbítatlanul megmaradtak és kínos bújósdihoz vezettek.

1 Da sie ohne Westgeld gekommen waren und ihr Arbeitslohn in ratenweiser Tilgung des Lada-
2 Kaufpreises bestand, hatte ich beiden am Ankunftsstag ein großzügiges Taschengeld geschenkt.
3 Sie sollten mich nicht jedesmal bitten müssen, wenn sie gern etwas kaufen möchten für ihre zwei
4 Kinder daheim oder für Verwandte. Und weil die Frau Raucherin war, schenkte ich ihr Zigaretten
5 von mir. Mittlere Preislage, ohne höheren Anspruch als verbraucht zu werden bei Lust auf
6 blaugrauen Dunst.

7
8 Anlässlich einer Stadtfahrt wollte sie ohne meine Dolmetsch-Begleitung in eine Ladenpassage,
9 da habe sie vor paar Tagen etwas für ihre Kinder gesehen. Sie kam ohne Einkaufstüte zurück, es
10 sei nicht das Richtige gewesen. Doch als mich ihr Mann in das Gästezimmer bat, um mir etwas
11 zu zeigen, genoß die Frau gerade die teuerste Zigarettenmarke und verbarg weitere Luxuspäck-
12 chen. Die Kinder waren ihr also weniger wichtig. Die Ertappte blickte mich an mit ihrem mü-
13 rischen Paßfoto-Gesicht.

14
15 Sie zog sich oft zurück. Anscheinend langweilten sie die vereinbarten Hilfsarbeiten für ihren
16 Mann. Von meiner Wohnungsnachbarin hatte sie illustrierte Zeitschriften bekommen. Diese
17 während der Arbeitszeit durchzublättern war interessanter als zu warten, daß ihr Mann auf der
18 Leiter sie dies-das hinaufzureichen bat. Ohne Helferin aber dauerten seine handwerklichen Tä-
19 tigkeiten länger. Und ohne kontinuierliches Entfernen von Schutt und Schmutz kam Unsauber-
20 keit auch in die Wohnräume. Bald reute es mich, daß ich den Autokauf ermöglicht hatte und
21 auf die Erstattung des Geldes angewiesen war. Die Renovierung des Dachbodens durch hiesige
22 Fachkräfte hätte mir nicht täglichen Ärger gebracht.

23
24 Der Höhepunkt beiderseitiger Verstimmung ergab sich aus dem Fernsehwunsch meiner Gast-
25 arbeiter. In Rumänien war dem Volk jahrelang nur das geboten worden, was die Ceausescu-Pro-
26 paganda produzierte oder erlaubte. Im Westen gab es eine Vielfalt von Programmen. Nebenher
27 zeigten die Werbungseinlagen allerlei Neues; ob Autos, ob Schuhe, schweizer Uhren oder Zahn-
28 pasta aus Amerika. Fröhliche Abwechslung für staatliche Eintönigkeit gewohnte Leute, auch
29 wenn sie die Moderation nicht verstanden. Meinen Küchenfernseher, der mir zum Nachrichten-
30 schauen beim Abendbrot diente, durften sie zu sich in das Gästezimmer nehmen. Entspannende
31 Bilderbogenbetrachtung vor dem Einschlafen, dachte ich. -- Doch das TV-Gerät war auch
32 tagsüber an und die zum Mitarbeiten gekommene Frau mit Zuschauen beschäftigt. Dabei noch
33 unzufrieden mit dem schwarz-weißen Kinojahrmarkt. Denn schwarz-weißen Empfang, das
34 hatten sie in Rumänien selbst!

35
36 Die unverblühte Aufforderung zum Kauf eines Farbfernsehgeräts war eine Unverschämtheit.
37 Andererseits hatte ich schon selber an ein neues Modell gedacht, das viele Sender erfaßte und far-
38 big wiedergab, was die in Berlin-West stationierten Amerikaner, Briten, Franzosen schauten.
39 Zermürbt von den wiederholten Anspielungen auf die Schönheit farbigen Sehens, schob ich den
40 Kauf nicht länger hinaus. -- Mein Küchen-TV-Gerät kam wieder in die Küche. Das Kolorgerät
41 ins Gästezimmer. Die flotte Fernbedienung erregte Begeisterung, die Farbqualität erntete Lob.
42 Nun allerdings hörte ich die Geräuschkulisse schon frühmorgens und mitternachts noch immer.

43
44 Die Anwesenheit der Frau bei den Arbeiten ihres Mannes wurde selten. Sie zu finden genügte
45 es, dem schallenden Televisionsklang zu folgen. Ich sagte dem Mann, so habe ich mir ihre Betei-
46 ligung am Schuldentilgen für das Auto nicht vorgestellt. Der Mann sprach mit seiner Frau. Die
47 Fernsehöne verstummten. Doch die Frau blieb wieder abwesend, obwohl es zunehmend mehr
48 zu tun gab. Ich klopfte an das totenstille Gästezimmer. Die Frau war da. Vor dem Bildschirm.
49 Ein französisches Lustspiel lief buchstäblich als Stummfilm, denn sie hatte den Ton abge-
50 schaltet.

1 Mivel nyugati pénz nélkül jöttek és munkabérük a Lada-vételár részleges törlesztéséből állt, én
2 mindekettejüknek az érkezés napján nagyszabású zsebpénzt ajándékoztam. Ne kelljen mindig töl-
3 lem kérniük, ha venni szeretnének valamit két gyermeküknek odahaza vagy rokonoknak. És mi-
4 vel az asszony dohányos volt, ajándékoztam neki cigarettákat tőlem. Közepes árszint, magasabb
5 igény nélkül minthogy elhasználják kékeszürke párán való kedvtelésnél.

6
7
8 Egy városi járat alkalmánál ő a tolmácskiséretem nélkül egy üzleti átjáróba akart, ott pár nappal
9 előbb állítólag látott valamit gyermekei számára. Bevásárlózacskó nélkül jött vissza, hogy az
10 nem volt az igazi. Azonban mikor a férje bekért engem a vendégszobába, hogy valamit megmu-
11 tasson, az asszony éppen a legdrágább márkás cigarettát élvezte és további luxuscsomagocskákat
12 rejtett el. A gyermekek tehát neki kevésbé fontosak voltak. A tetten ért nő rámnézett mogorva
13 útlevélfotó-arcával.

14
15 Gyakran húzódott vissza. Látszólag untatták a megegyezett segéd munkák férje számára. Lakás-
16 szomszédnőmtől képes folyóiratokat kapott. Ezeket a munkaidő alatt átlapozgatni érdekesebb
17 volt semmint várni, hogy férje a létrán ezt-azt feladogatni kérje. Segítőnő nélkül azonban az ő
18 kézműves tevékenységei hosszabbra húzódtak el. És törmelék meg mocskos folytonos eltávolítá-
19 sa nélkül tisztátalanság jött be a lakóhelyiségekbe is. Nemsokára bántam, hogy lehetővé tettem
20 az autótvételt és a pénz megtérítésére rászorultam. A padlás renoválása idevalósi szakerek által
21 nem hozott volna nekem naponta mérgelődést.

22
23
24 A kölcsönös elkedvetlenkedés csúcspontja a vendég munkásaim televízió kívánságából adódott.
25 Romániában a népek éveken át csak azt kínálták, amit a Ceausescu-propaganda produkált vagy
26 megengedett. Nyugaton a műsorok sokfélesége volt. Amellett a reklámbetétek mindenféle új-
27 donságot mutattak: akár autókat, akár cipőket, svájci órákat vagy fogpasztát Amerikából. Vidám
28 változatosság az állami egyhangúsághoz szokott embereknek, még ha a moderációt nem is értet-
29 ték. Konyhai tévémet, amely nekem vacsoránál híreknézésre szolgált, szabad volt magukhoz
30 venniük a vendégszobába. Kikapcsolódós képesív-nézegetésre az elalvás előtt, gondoltam. --
31 Azonban a tv-készülék napközben is be volt kapcsolva és a közreműködésre jött asszony nézés-
32 sel volt elfoglalva. Amellett még elégedetlen volt a fekete-fehér mozi-vásárral. Mert fekete-fehér
33 vétel, az volt Romániában sajátmaguknak!

34
35
36 A kertelés nélküli felszólítás egy színes tévékészülék vásárlásra szemtelenség volt. Másrészt már
37 magam is gondoltam egy új modellre, amely sok adót fogott és színesen visszaadta, amit a Nyu-
38 gat-Berlinben állomásozó amerikaiak, britek, franciák néztek. Megpuhultan az ismételt célzások-
39 tól a színes nézés szépségére, nem halasztottam tovább a vételt. -- Konyhai tv-készülékem ismét
40 a konyhába került. A kolkorkészülék a vendégszobába. A flott távműködtetés lelkesedést keltett, a
41 színminőség dicséretet aratott. Most persze a zajkulisszát már korán reggel és éjfél után hallot-
42 tam még mindig.

43
44 Az asszony jelenléte férje munkáinál ritka lett. Őt megtalálni elegendő volt a harsogó televízió-
45 hangot követni. Mondtam a férjnek, a nő részeseését az autótért való adósságtörlesztésben nem
46 így képzeltem el. A férfi beszélt feleségével. A tévéhangok elnémultak. Azonban az asszony
47 megint távol maradt, habár szaporodott a tennivaló. Kopogtam a halotti csendes vendégszobán.
48 Az asszony itt volt. A képernyő előtt. Egy francia vígjáték mint valóságos némafilm futott, mert
49 ő a hangot lekapcsolta.

1 Ich fragte: „Bist du sehr beschäftigt?“ -- „Ich lerne Französisch“, behauptete sie.
 2
 3 „Du lernst, ohne hinzuhören?“ — Ohne mit der Wimper zu zucken gab sie an, die Aussprache
 4 entnehme sie den Mundbewegungen der Schauspieler.
 5
 6 „Und die Vokabeln? Kennst du die? Hast du ein Wörterbuch?“ Auf diese Frage hatte sie eben-
 7 falls die Antwort parat: Sie merke ja, worüber die Akteure sich unterhalten.
 8
 9 „Und Deutsch lernen möchtest du hier nicht? Ich habe euch doch ein Wörterbuch gegeben.
 10 Deutsch-ungarisch-deutsch samt Aussprache.“ -- Nein, denn Französisch zu lernen habe sie
 11 schon daheim angefangen, als dem Rumänischen verwandte Sprache. Mit Deutsch hatte sie nie
 12 zu tun, schaue sich aber auch solche Sendungen an. Dann schaltete sie das tonlos flimmernde
 13 TV-Gerät aus und begab sich zur Arbeit.
 14
 15 Von da an fiel es mir schwer, die restliche Zeit dieses Besuchs höflich zu ertragen. Gespräche
 16 verliehen einsilbig. Ich hatte vielerlei erlebt, aber solche Dreistigkeit nie. Was mich vor allem
 17 verblüffte, war die zu absurdesten Einfällen fähige Denkweise.
 18
 19 Wobei heimliches TV-Schauen, ohne Ton, noch nichts Besonderes ist. Als Bub hatte ich nachts
 20 unter der Bettdecke mit der Taschenlampe Karl Mays Wildwestgeschichten gelesen. Mein Vater
 21 wußte, daß ich einen Weg finden würde, zu schmökern was ich nicht sollte, und entdeckte mein
 22 vermeintlich sicheres Versteck. Den Einfall aber hatte ich nicht, ihm dann weismachen zu wol-
 23 len, Indianer- und Cowboygeschichten lese ich nur, weil darin vielleicht englische Ausdrücke
 24 sind. Und daß ich braver Bub also sogar nachts die wichtige Fremdsprache lerne.
 25
 26 Die Frau aus dem Seklerland jedoch vermochte schlagfertig zu lügen, Aussprache brauche man
 27 nicht zu hören und Vokabeln könne man erraten. Denn wer Leute reden und gestikulieren sieht,
 28 versteht angeblich ihre Sprache. — Anscheinend nur dann nicht, dachte ich, wenn es die Sprache
 29 des Landes ist, wo sich die Gobefrau gerade befindet: Deutsch.
 30
 31 Ihre Einfälle konnten nur aus besonderer Denkart wachsen. Im deutschen Sprachbereich hat die
 32 verhältnismäßig geringe Erfahrung mit absonderlicher Mentalität genaugenommen nur den Be-
 33 griff „verschoben“ hervorgebracht. Ungarisch hingegen deutet auf häufigere Begegnung mit
 34 Menschen, die durch „schraubigen Verstand“ oder „gebohrtes Hirn“ auffallen.¹ Doch zur Be-
 35 hauptung der Seklerfrau, Sprachklang sei für sie tonlos vernehmbar, gehört mehr als nur „win-
 36 dungsreicher Verstand“. Nämlich ein Höchstmaß an Unverfrorenheit, Frechheit, Dreistigkeit.
 37 Letztere Eigenschaften besaß auch ihr Ehemann, wie der später beim zweiten Auto drastisch be-
 38 wies. Extrem groteske Einfälle wie seine Frau hatte er allerdings nicht. So besehen war wohl sie
 39 der vollendetste Gobetyp.
 40
 41 Die einander ideal ergänzenden Gobe-Eheleute fühlten sich als zutiefst seklerisch und machten
 42 gern darauf aufmerksam. Selbst unter Seklern in der Stadt Székelyudvarhely = „Seklerhofstatt“/
 43 Odorhellen erregten sie mit dem Namen ihres Sohnes einiges Aufsehen: Gerzson = Gerson. Das
 44 war als Rückgriff auf uralte Seklerherrlichkeit beabsichtigt, als Nachweis stolzen Selbstbewußt-
 45 seins. Kein solcher in ganz Ungarn abgenutzter Heldennamen wie Attila, Csaba.
 46
 47 Ich fragte nach den von „Gerson“ überlieferten bedeutenden Taten. Erfuhr aber nur, momentan
 48 sei ihnen das entfallen. Merkwürdig! Neugierig schlug ich in Lexiken nach: Gerson ist im Alten
 49 Testament verschiedentlich erwähnt. Er selbst leistete nichts Spektakuläres. Seine Söhne

¹ góbé >Benkő: 1838 (schraubinniger, schlauer Mensch), ScheIm; 1893: (hirngebohrter Sekler), spitzfindiger Sekler [sic].

1 Kérdeztem: „Nagyon el vagy foglalva?“ -- „Franciául tanulok”, állította.
 2
 3 „Tanulsz, anélkül hogy odahallgatsz?” – Szemrebbenés nélkül közölte, a szavakat a színészek
 4 szájmozgásaiból veszi.
 5
 6 „És a szavakat? Ismered azokat? Van szótárad?” Erre a kérdésre szintén készenlétben volt a vá-
 7 lasza: hát ő észreveszi, a szereplők miről társalognak.
 8
 9 „És németül tanulni itten nem akarsz? Hiszen adtam nektek szótárt. Német-magyar-németet ki-
 10 ejtéssel együtt.” -- Nem, mert franciául tanulni már odahaza kezdett, mint a románnal rokon
 11 nyelvet. Némettel sose volt dolga, de szívesen néz olyan adásokat is. Aztán kikapcsolta a hangta-
 12 lanul villogó tv-készüléket és munkára indult.
 13
 14
 15 Attól kezdve nehezemre esett, ennek a látogatásnak hátralévő idejét udvariasan kibírni. Beszél-
 16 getések szűkszávaúan folytak le. Én sokfélét tapasztaltam, de ilyen pimaszságot soha. Ami min-
 17 denekelőtt megdöbbenett, az a legabszurdabb ötletekre képes gondolkodásmód volt.
 18
 19 Aminél titkos tv-nézés, hang nélkül, még semmi különös. Mint fiú éjjel a paplan alatt zseblám-
 20 pával olvastam May Károly vadnyugati történeteit. Édesapám tudta, hogy utat fogok találni,
 21 ponyvát olvasni, ami nekem nem volt szabad, és rábukkant a biztosnak vélt rejtékhelyemre. De
 22 az az ötletem nem volt, hogy aztán elhittetni akarjam vele, indián- és cowboytörténeteket csak
 23 azért olvasok, mert azokban vannak talán angol kifejezések. És hogy én derék fiú tehát még éjjel
 24 is tanulom a fontos idegen nyelvet.
 25
 26 A székelyföldi asszony azonban képes volt talpraesetten hazudni, hogy kiejtést nem kell hallani
 27 és szavakat el lehet találni. Mert aki embereket beszélni és gesztikulálni lát, állítólag megérti a
 28 nyelvüket. – Látszólag csak akkor nem, gondoltam, mikor az annak az országnak a nyelve, ahol
 29 a góbéné éppen tartózkodik: német.
 30
 31 Ötletei csak sajátos gondolkodásmódból nőttek. A német nyelvterületen az aránylag csekély
 32 tapasztalat szokatlan mentalitással szorosan véve csak a „nyakatekert” (elsrófolt) fogalmat hozta
 33 létre. A magyar nyelv ellenben gyakori találkozásra utal emberekkel, akik „csavaros ész” vagy
 34 „fürt agy” által tűnnek fel.² Azonban a székely asszony állításához, hogy nyelvhangzás az ő
 35 számára hangtalanul is hallható, ahhoz több kell mint csak „csavaros ész”. Mégpedig maximális
 36 mértékű arcátlanság, szemtelenség, pimaszság. Utóbbi tulajdonságok megvoltak férjének is,
 37 amint az később a második autonál drasztikusan bebizonyította. Extrém groteszk ötletei mint fe-
 38 leségének mindazonáltal nem voltak. Így nézve nyilván a nő volt a legtökéletesebb góbétípus.
 39
 40
 41 Az egymást ideálisan kiegészítő góbé-házasfelek lelkük legmélyén székelyeknek érezték magu-
 42 kat és arra szívesen hívtak fel figyelmet. Még székelyek között is, Székelyudvarhely városában
 43 némi feltűnést keltettek egyik fiúk nevével: Gerzson. Ez visszakeresetként volt szándékozva ő-
 44 régi székely dicsőségnek, bizonyításaként büszke öntudatnak. Nem olyan egész Magyarországon
 45 elhasznált hősi név mint Attila, Csaba.
 46
 47 Kérdősködtem a „Gerzson”-tól hagyományos jelentős tettek felől. De csak azt tudtam meg,
 48 hogy momentán ezt elfelejtették. Különös! Kíváncsian utánanézttem lexikonokban: Gerzson az
 49 Ószövetségben ismételtlen említve van. Önnönmaga semmi látványosat nem teljesített. Fiai

² góbé >Benkő: 1838 „csavaros eszü, ravasz ember”; 1893 „agyafürt székely”.

1 transportierten mit 2 Fuhren und 4 Rindern israelitische Heiligtümer von Ägypten nach Kanaan,
2 wo Josua ihren Nachkommen Land zuwies.¹ Daß Sekler anderthalb Jahrtausend vor Christus die
3 Wüste durchstreift hätten, erschien mir sonderbar. Meine Frage wiederum beleidigte die Eltern
4 des kleinen Siebenbürgers „Gerson“ sehr. In meinem Beisein nannten sie ihn nur noch „unser
5 zweiter Sohn“.

6
7 Daheim traten sie als getreue Pfleger seklerischer Kultur auf. Daher bat ich anlässlich meiner Ge-
8 burtstagsfeier um ihre Mitwirkung. Die Frau als Klavierlehrerin konnte etwas Folklore zu Gehör
9 bringen in meinem musikliebenden Gästekreis. So würde ohne Sprachkenntnis Kontakt zu den
10 Deutschen entstehen, die ihrerseits mit Instrumenten und Gesangeslust kommen.

11
12 Ich hatte meine in Süddeutschland wohnenden Angehörigen nach Garmisch eingeladen. Die
13 Fahrt von Berlin-West nach Oberbayern, in meinem amerikanischen Auto, war den Siebenbür-
14 gern ein großes Erlebnis. Die hohe und eisbedeckte, fast 3.000 m. hohe Zugspitze beeindruckte
15 die nur niedrigeres Karpatengebirge Kennenden sehr. Die Hoteldirektion stellte ein Klavier zur
16 Verfügung. Aber die diplomierte Musikpädagogin war zu keinem einzigen Stück bereit. Auch
17 nicht, als die Deutschen sie mit madjarisch nachempfundenen Klängen ermunterten.

18
19 Statt des erbetenen musikalischen Beitrags bekam ich eine Kerze geschenkt. Im Papierwaren-
20 laden zusammen mit Postkarten gekauft. Von dem Geld, das ich gegeben hatte, damit sie etwas
21 für ihre Kinder besorgt. Und das noch nicht für Luxuszigaretten ausgegeben war.

22
23 Mütterliche Fürsorge bewies die Gobe-frau auf ungeniert andere Weise. In der fröhlichen, lachen-
24 den Geburtstagsgesellschaft machte sie auf sich aufmerksam durch tiefe Traurigkeit. Lächelte
25 man ihr freundlich zu und versuchte den Grund ihrer Kummernis zu erfahren, zeigte sie eine
26 Klarsichthülle mit Fotos: ihre zwei Kinder. Das verstand jeder. Sie litt also, weil es hier soviel
27 Leckeres zu schmausen gab, wovon ihre Herzensliebsten in Rumänien nicht einmal träumen
28 konnten.

29
30 Sie litt auch, wenn sie die Kleidung der einzelnen Personen berühren zu dürfen bat. Und gab ihr
31 Entzücken über die feine Qualität zu verstehen, von der man in Rumänien natürlich ebenfalls nur
32 träumt. Einige Damen linderten das Leid, indem sie überflüssig Mitgenommenes hergaben.
33 Dann ergriff das Mitleiden jedermann und erbrachte eine beträchtliche Summe. In Westberlin
34 wurde der Lada-Kombi für die Heimreise nach Siebenbürgen voll.

35
36 Die Abreise erfolgte noch vor dem Ende der vereinbarten Arbeitszeit. Wie hätte nicht auch ich
37 Mitleid haben können mit der schmerz erfüllten Mutter? Die es nicht länger ertrug, getrennt zu
38 sein von ihren den Großeltern anvertrauten Kindern.

39 40 41 **Salamitaktik.**²

42
43 Die Renovierung des Dachbodens war begonnen, die am „Märzfeiertag“ der Lada-Zulassung
44 versprochene Sommerarbeit jedoch abgebrochen. Beim Abdecken der herumliegenden Haufen
45 von Schutt und Bedarfsmaterial mahnte ich meinen Schuldner: ich bin auf die Fertigstellung der
46 Räume angewiesen, für die ich bereits Miete bezahle. Hiesige Handwerker hätten alles in einem
47 Zuge erledigt. Ich habe darauf verzichtet, damit er das zur Existenzgründung benötigte Fahrzeug
48 gegen Arbeitsleistung erwirbt. Wie soll es weitergehen?

¹ Gerson, Gerson, Levi, Wüstenzug >Rienecker: 1 Mose 46, 11; 4 Mose 7, 7; usw.

² >Wahrig: Ziele in kleinen Schritten zu erreichen, nach den dünnen Scheiben einer Salamiwurst; — vgl. >Magyar ért. (Salamipolitik).

1 2 szekérrel és 4 marhával izraelita szentségeket szállítottak Egyiptomból Kánaánba, ahol József
2 utódaiknak földet jelölt ki.¹ Hogy szekelyek másfél évezreddel Krisztus előtt a sivatagot átb-
3 rangolták volna, nekem különösnek tűnt. Kérdéseim pedig nagyon megsértették a kis erdélyi
4 „Gerzson” szüleit. Jelenlétemben őt már csak „második fiunk”-nak nevezték.

5
6
7 Odahaza mint szekely kultúrájának hűségese ápolói léptek fel. Ezért születésnapj ünnepem alkal-
8 mával közreműködésüket kértem. Az asszony mint zongoratanárnő némi folklórt adhatott elő az
9 én zenekedvelő vendégkörömben. Így nyelvtudás nélkül kontaktus jönne létre a németekkel,
10 akik részükről hangszerekkel és dalos kedvvel jönnek.

11
12 Délnémetországban élő hozzátartozóimat Garmischba hívtam meg. Az utazás Nyugatberlinből
13 Felsőbajorországba, amerikai autóban, az erdélyieknek nagy élmény volt. A magas és jéglepte,
14 majdnem 3.000 m. magas Zugspitze nagy benyomást keltett a csak alacsonyabb Kárpát-hegység-
15 get ismerőkre. A hotel igazgatója zongorát bocsátott rendelkezésre. De a diplomás zenepeda-
16 gógusnő egyetlen darabra se volt hajlandó. Akkor sem, amikor a németek őt magyarosan utána-
17 értett hangokkal biztatták.

18
19 A kért zenés hozzájárulás helyett egy gyertyát kaptam ajándékba. A papíráruboltban levelezőla-
20 pokkal együtt bevásárolva. Abból a pénzből, amit adtam volt, hogy valamit a gyermekeik számá-
21 ra szerezzen be. És ami még nem volt luxuscigarettákra elkölteve.

22
23 Anyai gondoskodást a góbéné zsenirozás nélkül más módon bizonyított. A vidám, nevető szüle-
24 tésnapi társaságot mély szomorúsággal figyelgette fel magára. Ha barátságosan mosolyogtak rá
25 és búslakodásának okát próbálták megtudni, mutatott egy átlátszó borítékot fotókkal: az ő két
26 gyermeke. Azt mindenki megértette. Ő tehát szenvedett, mert itt annyi ingyencsészt adtak lakmá-
27 rozni, amiről szívbeli szerettei Romániában nem is álmodhattak.

28
29
30 Szenvedett akkor is, amikor az egyes személyek öltözetét megérinteni kért engedélyt. És meg-
31 értette elragadtatását a finom minőségtől, amelyről Romániában természetesen szintén csak ál-
32 modnak. Egyes hölgyek csillapították a bánatot azáltal, hogy fölöslegesen magukkal hozottat
33 adtak oda. Aztán mindenkit elfogott a részvét és az egy tekintélyes összeget hozott meg. Nyugat-
34 berlinben a Lada-kombi a hazautazásra Erdélybe megtelt.

35
36 Az elindulás még a megegyezett munkaidő vége előtt következett be. Én hogyanis lehettem
37 volna szánalom nélkül a fájdalomteli anyával? Aki nem bírta tovább elviselni, különvázalasztva
38 lenni a nagyszülőkre rábizott gyermekeitől.

39 40 41 **Szalámitaktika.**²⁾

42
43 A padlás renoválása el volt kezdve, a Lada-engedély „márciusi ünnepén” megígért nyári munka
44 azonban félbeszakadt. A szanaszét rakásokban heverő törmelék és szükségleti anyag letakarásá-
45 nál meginttettem az adómat: rá vagyok utalva a helyiségek elkészítésére, amelyekért már lak-
46 bért fizetek. Itteni kézművesek mindent elintéztek volna egyhuzamban. Én arról lemondtam,
47 hogy az egzisztenciaalapításhoz szükséges járművet munkateljesítmény ellenében megszerezze.
48 Hogy menjen tovább?

¹⁾ Gerson, Gerson (Gerzson), Lévi, Wüstenzug (sivatagi vándorlás) >Rienecker: 1 Mózes 46, 11; 4 Mózes 7, 7; stb.

²⁾ >Wahrig: (Célokot apró lépésekkel elérni, a szalámikolbász vékony szeletei szerint); — vö. >Magyar ért.,„szalámipolitika”.

1 Er beruhigte mich: daheim werde er sofort die nächste Berlinreise vorbereiten und das Visum
2 beantragen. — Von daheim wiederum schrieb er erst im Oktober: leider hätten sich Verzöge-
3 rungen ergeben. Zwecks Beschleunigung der Visaangelegenheit durch mich fügte er Paßfotos
4 bei. Und zwar auch die seiner Frau! Ich war fassungslos.

5
6 Der Überraschungsbesuch des Mannes im März hatte ein freundliches Ende gefunden. Das
7 Mitkommen der Ehefrau im Juli hingegen hatte die Atmosphäre vergiftet und jederlei Arbeit be-
8 hindert. Meine Verärgerung war beiden bewußt. Wer von ihnen hatte nun die dreiste Idee, mir
9 erneut die Anwesenheit der unerträglichen Frau zuzumuten? Sie selber? Oder ihr Mann? Jeden-
10 falls waren sich beide einig, daß ich sie gemeinsam einladen soll. Von diesmal farbigen Paßfotos
11 blickte der Schnurrbärtige mich grinsend an, mit unverändert unwirscher Miene starrte die Frau.
12 Sie hatte ich gründlich kennengelernt. Ihr wollte ich nicht noch einmal begegnen.

13
14 Tagelang wußte ich weder aus noch ein. Schicke ich die verlangte Einladung nicht beiden,
15 kommt wahrscheinlich keiner. In diesem Fall ist mein Geld verloren, das ich als Arbeitslohnvor-
16 schuß hergab für den Lada-Kombi. Als Westberliner Schulden einzutreiben in Rumänien, das
17 war praktisch unmöglich. Eben deshalb konnte der Ost-Ausländer hier von niemandem Kredit
18 bekommen für den Autokauf. Was sollte ich tun?

19
20 Schließlich obsiegte der Selbsterhaltungstrieb, mein Wunsch nach Ruhe. Die unabsehbar lange
21 Fortdauer der ratenweisen Schuldentilgung durch künftig zwei Personen bedeutete doppelte
22 Last. Wann immer sie Lust auf einen Aufenthalt in Berlin-West bekämen, würde mein Leben zur
23 bedrückenden Geduldprobe. Ohne die Möglichkeit, sie alleine zu lassen. Schon als sprachunkun-
24 digen Fremden, für die ich zudem bürgte, mußte ich ihnen nahe bleiben. -- Auf die Arbeitsweise
25 einer einzelnen Person konnte ich achten. Nicht aber zugleich verhindern, daß eine unwillige
26 Helferin Unfug treibt. Und aufwallenden Ärger würde ich herunterschlucken müssen, weil sie
27 bei unsanfter Behandlung nicht wiederkommen. Dann verliere ich mein Geld. -- Kommen beide,
28 ist mein geordnetes Leben empfindlich gestört. Immer wieder. Denn wenn ich der Frau diesmal
29 die gewünschte Einladung schicke: Wie könnte ich diese nächstes Mal verweigern?

30
31 Zecken in der Haut. Reißt man den Unterleib ungeschickt ab, vergiftet der Kopf die Bißwunde.
32 Entfernt man die Zecke nicht, saugt sie sich gemütlich voll. Ich wollte nicht weiterhin ausgenutzt
33 werden und riskierte mein Glück. Dem Mann sandte ich die Einladung. Die Paßfotos der Frau
34 fügte ich wortlos bei. Sie war mir nicht willkommen.

35
36 Es gab keine Rückfrage. Auch später keine Diskussion wegen der Frau. Allerdings verzögerte
37 sich die für Herbst zugesagte Weiterarbeit noch mehr. Das Schuldentilgen verschob sich von
38 diesem Jahr auf das nächste. Unbestimmt langes Warten kündigte sich an auf dann wieder mal
39 einen Arbeitsbesuch. Immerhin fand der Mann neben seinem Existenzgründungsvorhaben Zeit
40 für eine Berlinreise im Januar. Wo freilich Kälte auf dem Dachboden und frühe Abenddämme-
41 rung die Tagesarbeit verkürzten. Dennoch war ich froh, daß der Lada-Kombi allmählich ehrlich
42 erworbener Besitz meines Gasthandwerkers wurde.

43
44 Ich hatte einen Bauplan des Wagens besorgt, der die Einzelteile des Autos samt dem jeweiligen
45 Preis zeigt. Für die Bestellung von Ersatz infolge Unfallschäden. Auf dieser Skizze ließ sich ver-
46 anschaulichen, wieviel der geleisteten Arbeit welchem Anteil am Kaufpreis des Wagens ent-
47 sprach. Zum Spaß und vor allem als visuell einprägsame Erinnerung an den großen Rückstand,
48 pflegte ich bei Abrechnungen etwa anzusagen: „Bisher hast du die Stoßstangen, Scheinwerfer
49 und Scheibenwischer bezahlt. Noch fährst du ohne Motorhaube und Türen. Sieh zu, daß du nicht
50 herausfällst!“

1 Megnyugasztalt: odahaza mindjárt elő fogja készíteni a következő berlini utazást és megkérvé-
2 nyezi a vizumot. — Otthonról pedig csak októberben írt: sajnos késedelmek adódtak. A vízáügy
3 gyorsítása végett útlevélfotókat mellékelte. Éspedig a feleségéit is! Mintha fejbe vágta volna.

4
5
6 A férfi meglepetésszerű látogatása márciusban barátságos véget lelt. A feleség együttjövetele jú-
7 liusban ellenben megmérgezte az atmoszférát és mindennemű munkát akadályozott meg. Bosz-
8 szankodásom mindkettejüknek tudatos volt. Melyiküknek volt mármost az arcátlan ötlete, újból
9 megkívánni tőlem, hogy a kibírhatatlan asszony jelenlétét tűrjem? A nőnek magának? Vagy fér-
10 jének? Mindenesetre mindketten egyetértettek abban, hogy őket közösen hívjam meg. Az ezúttal
11 színes útlevélfotókról a bajszos vigyorogva tekintett rám, változatlanul mogorva képpel mere-
12 ven bámult az asszony. Őt alaposan ismertem meg. Vele nem akartam mégegyszer találkozni.

13
14 Napokhosszat nem tudtam se ki, se be. Ha a követelt meghívót nem küldöm kettejüknek, való-
15 színűleg egyik se jön. Ebben az esetben a pénzem elvész, amit munkabérelőlegként adtam oda a
16 Lada-kombira. Nyugatberlini létemre adósságokat behajtani Romániában, az gyakorlatilag lehe-
17 tetlen volt. Éppen ezért nem tudott a keleti külföldi itten senkitől hitelt kapni az autóvételre. Mit
18 tegyek?

19
20 Végül győzött az öfenntartási ösztön, nyugalom iránti kívánságom. A részletekben való
21 adósságtörlesztés beláthatatlanul hosszú folyamata ezentúl két személy által, dupla terhet
22 jelentett. Bármikor kedvük támad egy tartozkodásra Nyugat-Berlinben, az életem nyomasztó
23 türelempróbává lenne. Anélkül, hogy őket magukra hagyhatnám. Már nyelvtudástalan idegen
24 személy munkamódjára ügyelhettem. De nem egyúttal megakadályozni, hogy egy vonakodó
25 segítőnő helytelenkedjen. És felforró mérgemet le kellene nyelnem, mert ők gyengédtelen
26 bánásnál nem jönnek vissza. Akkor elveszítem a pénzemet. -- Ha mindketten jönnek, az én
27 rendezett életem érzékenyen zavart. Újból és újból. Mert ha az asszonynak ezúttal küldöm a kí-
28 vánt meghívót: Hogyan tudnám azt a következő alkalommal megtagadni?

29
30 Kullancsok a bőrben. Ha az alsótestet ügyetlenül tépjük le, a fej megmérgezi a mart sebet. Ha
31 nem távolítjuk el a kullancsot, kényelmesen teleszopja magát. Én nem akartam továbbra kihasz-
32 nálva lenni és megszékíroztam a szerencsémét. A férfinak megküldtem a meghívót. Az asszony
33 útlevélfotóit szótlánul mellékeltem. Ő részemről nem volt szívesen látott.

34
35
36 Viszontkérdés nem volt. Diskusszió az asszony miatt később sem. Igaz ugyan, hogy az őszre
37 megígért további munka még tovább késlekedett. Az adósságtörlesztés eltolódott erről az évről a
38 következőre. Bizonytalanul hosszú várakozás ígérkezett aztán ismét egy-egy munkalátogatásra.
39 Mindazonáltal a férfi egzisztenciaalapítási szándéka mellett időt talált egy berlini utazásra janu-
40 árban. Amikor persze hidegség a padláson és kora bealkonyosodás rövidítették a napi munkát.
41 Mégis örvendtem, hogy a Lada-Kombi lassanként a vendéglélményem becsületesen szerzett
42 tulajdona lett.

43
44 Én megszereztem a kocsitervrajzát, amely az autó alkatrészeit mindegyiknek az árával együtt
45 mutatta. Pótlás megrendelésére baleseti károk következtében. Ezen a vázlaton szemléltetni lehe-
46 tett, hogy a teljesített munkából mennyi felelt meg melyik részének a kocsitvételének. Kedv-
47 telésből és mindenekelött vizuálisan bevéssző emlékeztetésül a nagy hátralékra, elszámolások-
48 nál bemondani szoktam: „Éddig a lökhárítót, reflektorokat és ablaktörlőket fizetted meg. Még
49 motorfedél és ajtók nélkül hajtasz. Vigyázz, hogy ki ne ess!”

1 Er wiederum war stets darauf bedacht, von den Autoladungen verschiedener Sachen aus Berlin-
2 West niemandem etwas abgeben zu müssen. Beim Ausladen der von den ersten Westreisen nach
3 Siebenbürgen mitgebrachten vielerlei Geschenke hatten etliche Leute zugesehen. Bedürftige
4 Verwandte erwarteten, daß von dem reichen Segen auch sie ein Tröpflein bekommen. Enttäuscht
5 vermaßten sie, betrogen worden zu sein. Beim dritten Berlinbesuch drängte mich der mit nie-
6 mandem teilende Beschenkte zur schriftlichen Bestätigung, daß er keinerlei Hilfen oder Spenden
7 für andere empfangen hat.

8
9 Ausdrücklich auch für Verwandte nichts. Weder 1990 noch jetzt. Datum: 21. Januar 1991.

10
11 Es kam ihm nie in den Sinn, daß angesichts allgemeiner Armut in Rumänien das Herzeigen von
12 zuviel westlichen Mitbringseln unnötig Neid erweckt. Zum Beispiel die kniehohen weißen
13 Schlittschuhstiefel für seine Frau. „Die fallen doch enorm auf“, warnte ich. „Warum schraubt sie
14 nicht Schlitterkufen an ihre eigenen Schuhe? Oder läßt sich von ihrem Vater die bei euch übli-
15 chen niedrigen Schnürstiefel machen.“ Doch ihm gefielen die weißen hohen ausländischen.
16 Mich amüsierte insgeheim, daß just diese Frau womöglich auf gefrorenem Dorfteich elegant
17 hochgestieftelt pirouettieren würde. Endlich eine Dame sein!

18
19 Andererseits ist es menschliche Natur, daß die jetzt, nach Ende der Ceausescu-Ära, ohne soziali-
20 stische Parteiprivilegien emporstrebende neue Klasse nunmehr ihrerseits zu imponieren sucht.
21 Man hebt sich ab, zeigt sich erfolgreich; -- neureich eben.

22
23 Wobei die westlichen, sogar amerikanischen Eiskunstlauf-Imponierstiefel keineswegs aus dem
24 Erfolgshonorar für große technische Leistungen stammten, die dem wiederholt nach Berlin rei-
25 senden Ehemann dort scheinbar gelangen. Sondern waren spottbillig erworben im Zweithand-
26 Laden, wo die Familien nach USA heimkehrender Soldaten überflüssige Sachen zurückließen.
27 In Siebenbürgen als sensationell neumodisch bestaunt, förderten die nie gesehenen Stiefel das
28 Ansehen der Frau und vor allem ihres erfolgreichen Mannes.

29
30 Der von Anbeginn seiner Existenzplanung alles auf die West-Karte setzte. Mit einem der ersten
31 Reisepässe für Odorhellen war er sofort westwärts gefahren. Ohne Visum, ohne Rückfahrkarte,
32 ohne westliche Währung. Als er mir seinen Traum vom Selbständigwerden schilderte, fragte er
33 nach den deutschen und englischen Vokabeln für Materialien, die er bearbeiten wollte. Als Ma-
34 schinenbauingenieur in erster Linie natürlich: „Metall“. Das konnte Stahl sein oder Blech, Eisen,
35 Aluminium. Doch auf Metall beschränken mochte er sich nicht. Maschinenzubehör kann Kunst-
36 stoff enthalten, international bekannter Begriff „Plastik“. Und seine Geräte würden sich auch
37 zum Bohren-Schleifen von Holz eignen. Daher müsse der Firmenname das gesamte Fabrika-
38 tionsprogramm umfassen.

39
40 Das erste deutschsprachige Wortungeheuer „Metallkunststoffholz“ klang auch als Kürzel nicht
41 gut: MEKUHO. Auf Englisch kaum besser: „Metalplasticwood“, MEPLAWOO. Die ungarische
42 Variante „Fém-mű-fa“ wiederum wäre westlichen Geschäftspartnern komisch. Aber Kunden in
43 Siebenbürgen und Materiallieferanten in Ungarn würden beeindruckt sein von etwas Neuem, das
44 westlich klingt und im Westen sogar verständlich ist. Der Existenzgründer selbst konnte nicht
45 Englisch. Knetete jedoch aus „metal & wood & plastic“ den Namen seines Kleinunternehmens,
46 das die örtliche Finanzdirektion im November 1990 genehmigte. PLAWOMET.

47
48 Diese Urkunde, die den Inhaber als selbständigen Unternehmer auswies, erwies sich fortan als
49 zwifach bedeutsam für mich. Berlin war meinem Schuldner nicht nur der erste westliche Kon-
50 takt, sondern auf lange Zeit auch der einzige Ort, wo ihm ein kostenloser Dolmetscher

1 Ő meg mindig arra ügyelt, hogy a Nyugatberlinből való különféle dolgok autórakományából ne
2 kelljen senkinek sem oadaadnia valamit. Az első nyugati utazásoktól Erdélybe magával hozott
3 sokféle ajándékok kirakásánál néhány ember nézett. Ínséges rokonok elvárták, hogy a gazdag ál-
4 dásból ők is kapjanak egy cseppecskét. Csalódottan feltételezték, hogy becsapták. A harmadik
5 berlini látogatásnál unszolt engemet a senkivel sem osztó megajándékozott egy írásbeli igazo-
6 lásra, hogy semmilyen segélyt vagy adományt mások részére nem vett át.

7
8
9 Kifejezetten rokonok számára se semmit. Sem 1990-ben, se most. Dátum: 1991 január 21-ike.

10
11 Sose jutott eszébe, hogy a Romániában általános szegénységet tekintve, a túlsok nyugati vásárfia
12 mutogatása főlősegesen kelt irígységet. Például a fehér korcsolyacsizma felesége számára.
13 „Hisz az rendkívül feltűnéstkelő”, intettem. „Miért nem srófol korcsolyát a saját cipőjére? Vagy
14 apjától csináltatja magának a nálatok szokásos alacsony fűzős csizmát.” Azonban neki tetszett a
15 fehér magasszárú külföldi. Engemet titokban mulattatott, hogy pont ez az asszony talán fagyott
16 falusi kis-tavon elegánsan magascsizmáson piruettezne. Végre egy hölgy lenni!

17
18
19 Másrészt emberi természet, hogy a most, a Ceausescu-éra vége után, szocialista pártprivile-
20 giumok nélkül feltörekvő új osztály mármost magarészéről imponálni igyekezik. Kiemelkedik,
21 sikeresnek mutatja magát; -- újjgazdag hát.

22
23 Aminél a nyugati, sőt amerikai műkorcsolyázási imponálócsizma semmiképp sem nagy techni-
24 kai teljesítményeknek eredményhonoriáriumából származott, amelyek az ismételt Berlinbe uta-
25 zó férjének ott ügylátszik sikerültek. Hanem potom olcsón lettek beszerezve a másodkéz-bolt-
26 ban, ahol az USA-ba hazatérő katonák családoi főlőseges holmikat hagytak hátra. Erdélyben
27 szenzációs újdívatként megbámulva, a sose látott csizma emelte az asszony tekintélyét és minde-
28 nekelőtt sikeres férjét.

29
30 Aki egzisztenciatervezése kezdetétől mindent a Nyugat-kártyára tett fel. A Székelyudvarhely
31 számára első útlevelek egyikével rögvest Nyugat felé utazott. Vizum nélkül, menettérti jegy nél-
32 kül, nyugati valuta nélkül. Mikor önállósulási álmát ismertette velem, kérdezősködött a német és
33 angol szavak felől, melyek anyagokra találnak, amelyeket ő megmunkálni akart. Mint gépész-
34 mérnök elsősorban természetesen: „fém”. Az lehetett acél vagy pléh, vas, alumínium. Azonban
35 fémre szorítkozni nem akart. Gépkellék műanyagot is tartalmazhat, nemzetközileg ismert fogal-
36 lom „plasztik”. És az ő készülékei fa fűrására-csiszolására is alkalmasak lennének. Emiatt a cég-
37 névnek a teljes gyártási programot kelljen felölelnie.

38
39
40 Az első németnyelvű szószörnyeteg „Metallkunststoffholz” (fémműanyagfa) még rövidítésként
41 se hangzott jól: MEKUHO. Angolul alig jobban: „Metalplasticwood”, MEPLAWOO. A magyar
42 variáns „Fém-mű-fa” pedig nyugati üzletpartnereknek lenne komikus. De vevőkre Erdélyben és
43 anyagszállítókra Magyarországon benyomást keltene valami új, ami nyugatosan hangzik és
44 nyugaton még érthető is. Az egzisztenciaalapító maga nem tudott angolul. Azonban „metal &
45 wood & plastic”-ból gyúrta kisvállalatának a nevét, melyet a helyi pénzügyigazgatóság 1990
46 novemberében engedélyezett. PLAWOMET.

47
48 Ez az okmány, amely a tulajdonost mint önálló vállalkozót igazolta, ezentúl kétszeresen jelentős-
49 nek bizonyult számomra. Berlin az adósomnak nemcsak első nyugati kontaktusa volt, hanem
50 hosszú időn át az egyetlen hely is, ahol egy költségmentes tolmács

1 zur Verfügung stand: Nämlich ich. Das bedeutete, er mußte wiederkommen. Ohne die Erwartung
2 meines sprach- und ortskundigen Helfens wäre er vielleicht schon im Januar 1991 nicht
3 mehr zum Tilgen seiner Autoschuld erschienen, nachdem ich seiner Frau die Einladung verweigert
4 hatte. Sein Kommen bedeutete jedoch zugleich, daß immer etliche Tage mit viel Arbeit meinerseits
5 und wenig seinerseits vergingen.

6
7 Denn sein ursprüngliches Vorhaben, Schrauben und Ersatzteile für defekte landwirtschaftliche
8 Maschinen herzustellen [S. 18 /1-2], war ein mühsames, langsames Geschäft. Leichter und lukrativer
9 erschien ihm die Produktion von Fernseh-Satellitenschüsseln. In die weite große Welt
10 schauen, das wollte in Siebenbürgen fast jeder. Im Prinzip könnten Programme aus Ungarn mittels
11 einer blechernen Waschschißel empfangen werden, belehrte er mich. Die Qualität wäre
12 freilich miserabel. Er nun wisse spezielle Metallscheiben so fein zu beschleifen, daß die Bilder
13 schön sind.

14
15 Wer hohe Ansprüche stellt, muß dafür natürlich bezahlen. Aber von Ärzten, Advokaten und
16 sonstigen Gutverdienern allein könne er nicht leben. Deshalb werde er von jeweils einer Satellitenschüssel
17 mehrere Kabel abzweigen und diese kostengünstig anbieten. Von Wohngebäuden,
18 Hochhäusern, ganzen Ortschaften würde das Geld nur so fließen! Er selber werde herumfahren
19 und Verträge abschließen; seine Arbeiter beaufsichtigen; die Buchhaltung kontrollieren.

20
21 Die scheinbar grandiose Vision war mit allerlei praktischen Problemen verbunden. Dem einfallreichen
22 Neuunternehmer fehlte noch Material und vor allem Know-how. Fachhändler für Fernsehantennen
23 gab es in Berlin-West reichlich und namhafte Firmen hatten hier Niederlassungen samt Montagewerkstätten.
24 Der Ausländer, den ich von einer Adresse zur anderen fuhr, konnte gegen Barzahlung alles Erdenkliche haben.
25 Von technisch modernsten, kompletten Satellitenschüsseln bis zu Kleinstmaterial.

26
27
28 Ihm jedoch ging es eher um Gespräche, etwa über die als Oberflächenschutz verwendete Lackierung.
29 Weil er äußerst neugierig, aber nicht ernsthaft kaufinteressiert war, schloß sich bald manche Tür,
30 die ich für ihn dolmetschend geöffnet hatte. Es war anstrengend, zuweilen peinlich. Hinzu kamen
31 die mir schwierigen Übersetzungen, ohne die ihm die erhaltenen Betriebsanleitungen nichts nützten.

32
33
34 Der Umfang meiner Bemühungen war im voraus nicht absehbar. Es ging jeweils um die Erfüllung
35 einer kleinen Bitte. Ein Telefonat hierhin, eine Fahrt dorthin. Ich konnte nicht sagen: „hol dir
36 dafür einen Dolmetscher und bezahle ihn.“ Abschlagen konnte ich ebensowenig die erneut kleine
37 Bitte um das zweite oder zwanzigste Telefonat. Sowie um Mitnahme bei der nächsten und über-
38 über-nächsten Fahrt. Wo unterwegs Lebensmittel gekauft wurden oder ein Brett für den Dachboden,
39 so daß die umständliche Erledigung seiner Angelegenheit nicht extra zählte.

40
41 Welche Gefälligkeit konnte ich dem deutschsprachig Hilflosen verweigern? Wann entscheiden:
42 heute ist es das letzte Mal, ab morgen helfe ich nicht?

43
44 Bei mir in Berlin erbat sich der Ostbesucher scheinbarweise, was er quasi als Westsalamis nach
45 Hause nahm. In Österreich und Deutschland, also diesseits der ungarischen Sprachgrenze hatte er
46 dazu keine Chance. Er konnte keinen Berufsdolmetscher engagieren, der ihn in Wien oder München
47 überallhin begleitet. Mich hingegen brauchte er nicht zu entlohnen. Sondern erhielt noch Kost und
48 Logis umsonst. Denn nicht als geschäftlich tätiger Unternehmer kam er zu mir. Handwerklich
49 arbeitete er ja seine Schulden ab.

50
51 Wofür ich dankbar sein mußte.

1 állt rendelkezésére. Ugyanis én. Az azt jelentette, neki vissza kellett jönnie. Az én nyelv- és
2 helyismerettel bíró segítségem elvárása nélkül talán már 1991 januárjában se jelent volna meg
3 autódóssága törlesztésére, miután feleségének megtagadtam a meghívást. Jövése azonban
4 egyúttal azt jelentette, hogy mindig néhány nap részemről sok munkával és részéről kevéssel telt el.
5

6
7 Mert eredeti szándéka, srófokat és pótalkatrészeket előállítani defekt mezőgazdasági gépek szá-
8 mára [19. o. /1-2], az fáradságos, lassú üzlet volt. Könnyebbnek és lukratívabbnak tűnt neki a
9 tévé-satellitátalakítók előállításának. A messzi nagy világba nézni, azt Erdélyben majdnem mindenki
10 akart. Elvben magyarországi műsorokat egy pléh mosdótálalal lehetne fogni, oktatott engem. A
11 minőség persze nyomorúságos volna. Ő mármint speciális fémlapokat oly finoman tudna meg-
12 csiszolni, hogy a képek szépek.

13
14
15 Aki magas igényeket támaszt, annak természetesen fizetni kell érte. De orvosoktól, ügyvédektől
16 és egyéb jólkeresőktől egyedül ő nem tudna megélni. Ezért egy-egy satelitátalakítótól ő kábelt fog
17 leágasztalni és ezeket kedvező költségen ajánlani. Lakóházaktól, magasépületektől, egész hely-
18 ségektől csak úgy ömlene a pénz. Ő maga körülkocsizgatna és szerződéseket kötne; felügyelne
19 munkásaira; a könyvelést kontrollálná.

20
21 A látszólag grandiózus vízió mindenféle praktikus problémával volt összekötve. Az ötletgazdag
22 újjáalkotónak hiányzott még anyag és mindenekelőtt know-how. Tévénélkül-szakkereskedő
23 bőven volt Nyugat-Berlinben és neves cégeknek voltak itt fióktelepei, montázsüzemekkel
24 együtt. A külföldi, akivel egyik címtől a másikhoz hajtottam, készpénzfizetés ellenében minden
25 elgondolható kapható. Technikailag legmodernebb, komplett satelitátalakítótól a legkisebb
26 apróanyagig.

27
28 Őt azonban inkább beszélgetések érdekelték, például a felületvédelemként használt lakkírozás-
29 ról. Mivel rendkívül kíváncsi volt, de vásárlásban nem komolyan érdekelt, egyhamar becsapó-
30 dott nem egy ajtó, melyet én tolmácsolva nyitottam neki. Erőltető volt, néha kínos. Hozzájárul-
31 tak a számomra nehéz fordítások, amelyek nélkül a kapott üzemeltetési utasítások semmit se
32 használtak neki.

33
34 Fáradozásaim mérete nem volt előrelátható. Minden esetben egy kis kérés teljesítéséről volt szó.
35 Egy telefonhívás ide, egy járat oda. Nem mondhattam: „szerezz magadnak erre egy tolmácsot és
36 fizess meg őt”. Visszatartani éppoly kevéssé nem tudtam az újbóli kis kérést a második vagy
37 huszadik telefonbeszélgetésért. Valamint a következő megkövetkező után-utáni járatnál való el-
38 vitelért. Amelynél útközben élelmiszert vettünk vagy egy deszkát a padlásnak, úgyhogy az ő
39 ügyének körülményes elintézése nem számított külön.

40
41 Melyik szívességet tagadhattam volna meg a németnyelvileg gyámoltalannak? Mikor dönthet-
42 tem: ma az utolsó alkalom, holnaptól fogva nem segítetek?

43
44 Nálam Berlinben szelentenként kérte a keleti látogató, amit kvázi nyugati szalámiként vitt haza.
45 Ausztriában és Németországban, tehát a magyar nyelvhatáron innen, nem volt arra sansza. Nem
46 tudott hivatásos tolmácsot szerződtetni, aki őt Bécsben vagy Münchenben mindenhová elkíséri.
47 Engemet ellenben nem kellett díjaznia. Hanem még kosztot és szállást kapott ingyen. Mert nem
48 mint üzletileg tevékeny vállalkozó jött hozzám. Hiszen kézművesen dolgozta le adósságait.

49
50
51 Amiért hálás lennem muszájt.

1 Gleichwohl wurden mir seine Bitten um jederlei Fürsprache zur kuhschweren Last. Weil er
2 ohnehin allmählich lernen mußte, sich selbständig zu äußern, schrieb ich die von ihm ungarisch
3 formulierten Sätze in deutscher Sprache auf. Damit konnte er etwas von seinem Anliegen vor-
4 bringen. Die ihm unverständlichen Antworten der Angesprochenen dolmetschte dann ich. In
5 Gaststätten ließ ich ihn ohne viel Nachhilfe radebrechen; Kellner sind im Umgang mit Auslän-
6 dern geübt.

7 Beim Übertragen deutscher Fachtexte ins Ungarische gibt es jedoch kein Pardon. Ein Mißver-
8 ständnis führt leicht zum Kurzschluß.

9
10 Täglich gab ich ihm deshalb Unterricht, bei dem er die Details beider Sprachen exakt sehen
11 konnte.

12
13 Deutsche Grammatik zersplittert Mitteilungen in Einzelwörter, die Madjarisch oft silbenweise
14 zusammenklebt. Beispiel „ich habe dich gesehen = lát-ta-l-ak“.

15
16 Komplexe Sätze ließ ich stufenweise von einer Sprache in die andere umsetzen. Meist vierzeilig.
17 Erste Zeile: die Mitteilung in der Ausgangssprache. Zweite Zeile: die Einzelteile in der anderen
18 Sprache. Dritte Zeile die Wortfolge interlinear, vierte Zeile korrekter Satzbau in der Zielsprache.
19 Damit war die völlig unterschiedliche Konstruktion der in Zeile eins und vier gleichen Angaben
20 begreiflich gemacht. So wie mein Sprachschüler es als Ingenieur gelernt hatte, Maschinen in
21 Einzelteile zu zerlegen und funktionstüchtig umzubauen.

22
23 Die Möglichkeit gründlichen Spracherwerbs durch kostenlosen Privatunterricht mehrte den Nut-
24 zen, den mein Schuldner von jedem Berlinaufenthalt hatte.

25
26 1991-92 hoffte er sogar auf ungeahnt schnellen Reichtum, falls es gelingen sollte, billig Maschi-
27 nen zu kaufen aus den Beständen ehemaliger volkseigener Produktionsbetriebe der verendenden
28 Deutschen Demokratischen Republik. Die waren nun ein gigantischer Flohmarkt. Rund 8.000
29 Fabriken im östlichen Teil Deutschlands wurden privatisiert, modernisiert oder liquidiert. Un-
30 glaubliche Mengen verschiedenster Werkzeuge und Maschinen galten als überflüssig oder ver-
31 altet. Die Treuhandanstalt als Vermögensverwalter wurde zum größten Gebrauchtwarenhändler.¹

32
33 Mit Hauptsitz in Berlin.

34
35 Die Kunde vom technischen Schlaraffenland drang in Fachkreisen bis nach Siebenbürgen. Dort
36 war die Inflation bald so weit fortgeschritten, daß Kleingeld außer Gebrauch kam und das Rechnen
37 in hunderttausend oder Million Lei begann [S. 10 /10; S. 24 /6]. Schon deshalb ließen sich
38 Geschäfte kaum machen mit der Treuhand, die Zahlung in Westgeld verlangte, das für Rumänen
39 unerschwinglich war. Weil aber mein Schuldner in dieser Zeit relativ häufig zur weiteren Arbeit
40 kam, konnte umgekehrt ich ihm die stets einzelnen Bitten kaum abschlagen, bei der Treuhand
41 vorzusprechen. -- Woraus sich wiederum einzelne, teils weite Fahrten zu verschiedenen Orten
42 ergaben, wo das Inventar der ent-staatlichten Betriebe zu besichtigt war.

43
44 Das salamischeibenweise Erbitten meiner Hilfen, wodurch der Ost-Unternehmer nacheinander
45 verschiedene Branchen der westlichen Wirtschaft persönlich kennenlernte, war wohlkalkulierte
46 Taktik. Der Bittsteller war schlau genug, meine Geduld und Hilfsbereitschaft nicht mit einem
47 Mal vollends zu strapazieren, so daß ich ihn zornig hinauswerfe. Mittleren Ärger jedoch mutete
48 er mir ungeniert zu, weil er als Schuldner sich in der stärkeren Position wußte. Denn haupt-
49 sächlich ich als Gläubiger hatte Schaden, wenn er kurz entschlossen arbeiten kommen wollte,
50 aber mangels Visums nicht konnte.

¹ Treuhandanstalt: >Knaur. — Treuhandgesellschaft >Halász, Deutsch-Ungarisch.

1 Mindazonáltal kérései mindenféle közbenjárás iránt nekem tehén súlyú teher lett. Mivel amúgyis
2 lassanként tanulnia kellett, önállóan nyilatkozni, felírtam a tőle magyarul megformulázott mon-
3 datokat német nyelven. Azzal előadhatott valamit ügyéről. A neki érthetetlen feleleteit a megszó-
4 lítottaknak aztán én tolmácsoltam. Vendéglőkben sok megsegítés nélkül hagytam őt nyelvet-
5 törni; pincérek gyakorlottak külföldiekkel való bánásmódban.

6
7 Német szakszövegek magyarra való lefordításánál azonban nincs pardon. Egy félreértés könnyen
8 vezet rövidzárlathoz.

9
10 Naponta ezért órát adtam neki, melyben mindkét nyelv részleteit egzaktan láthatta.

11
12
13 Német grammatika egyes szavakba aprít fel közléseket, amelyeket a magyar gyakran szótagok-
14 ként ragaszt össze. Példa „lát-ta-l-ak = ich habe dich gesehen“.

15
16 Komplex mondatokat lépcsőfokoként ültettem át egyik nyelvből a másikba. Többnyire
17 négy sorosan. Első sor: a közlés a kiindulási nyelvből. Második sor: az egyes részek a másik
18 nyelvből. Harmadik sor: a szórend interlineárisan, negyedik sor a korrekt mondat szerkezetet
19 a célnyelvből. Azzal a teljesen különböző konstrukciója az egyes és négyes sorban érthetővé lett.
20 Úgy, ahogy ezt nyelvtanítványom mint mérnök tanulta meg, gépeket egyes részekre bontani és
21 működőképesen átépíteni.

22
23 Az alapos nyelvszerzés lehetősége ingyenes privát tanítás által növelte a hasznot, ami adósomnak
24 mindegyik berlini tartózkodásából volt.

25
26 1991-92-ben még nem sejtett gyors gazdagságot is remélt, ha sikerülne, gépeket olcsón venni a
27 volt állami néptulajdon termelőüzemek állományából a kimúló Német Demokratikus Köztársasá-
28 gnak. Ezek most egy gigantikus ócskapiac voltak. Kerekén 8.000 gyárat Németország keleti
29 részében privátosítottak [magántulajdonba adtak], modernizáltak vagy likvidáltak. Hihetetlen
30 mennyiségű legkülönfélébb szerszám és gép fölöslegesnek vagy elavultnak számított. A Treu-
31 hand intézmény, mint vagyonkezelő, a legnagyobb használtárkereskedő lett.¹

32
33 Fő székhellyel Berlinben.

34
35 A technikai eldorádó híre szakkörökben Erdélyig terjedt. Ott az infláció csakhamar annyira hala-
36 dott előre, hogy aprópénz használaton kívül került és a számolás százezer vagy millió lejben
37 kezdődött [11. o. /10; 25. o. /6]. Már ezért is alig lehetett üzleteket csinálni a Treuhanddal,
38 amely fizetést nyugati pénzben követelt, ami románok számára elérhetetlen volt. De mivelhogy
39 adósom ebben az időben relativ gyakran jött a további munkára, fordítva én neki alig tagadhat-
40 tam meg a folyvást egyenkénti kéréseit, a Treuhandot felkeresni. -- Amiből megint egyenkénti,
41 részint messzi utazások adódtak különböző helységekbe, ahol a ki-államosított üzemek állo-
42 mánya volt szemlélhető.

43
44 A szalámiszeletkénti megkérése segítségeimnek, amiáltal a keleti vállalkozó a nyugati gazdaság
45 különböző szakmáit egymásután személyesen ismerte meg, jól kalkulált taktika volt. A kérelme-
46 ző eléggé ravasz volt, az én türelmemet és segítőkészségemet nem egyszerre teljesen megstra-
47 pálni, úgyhogy dühösen kidobjam. Közepes bosszankodást azonban zsenirozás nélkül mért rám,
48 mivel ő mint adós az erősebb pozícióban tudta magát. Mert főképpen nekem mint hitelezőnek
49 volt károm, ha ő röviden elhatározza, hogy dolgozni jönni akarna, de vizum hiányában nem tud.

¹ Treuhandanstalt >Knaur (bizalmi intézet). — Treuhandgesellschaft >Halász Német-magyar (bizalmi társaság / treuhand társaság).

1 War ihm der Weg von Odorhellen zum deutschen Konsulat in Hermannstadt lästig, um die Ein-
2 reiseerlaubnis zu beantragen, mußte ich es von Berlin über Bonn und Bukarest bis Hermannstadt
3 telegraphisch, und kostspielig, tun. Mit zunehmend großem Bitten um schwer begründbare be-
4 hördliche Ausnahme vom üblichen Dienstweg.

5
6 Auch so freilich waren Fortgang und Ende der ratenweisen Schuldentilgung nicht abzusehen.
7 Das wurde drastisch deutlich im Februar 1992, als ich nach langem Warten erfuhr, daß sich ein
8 Unfall ereignet hatte. Bei Klausenburg, auf der Heimfahrt von Budapest. In einer schneeglatten
9 Kurve war er mit einem rumänischen Lastwagen zusammengestoßen. Mein Schuldner erlitt
10 leichte Verletzungen, der noch nicht abgezahlte Lada-Kombi aber war ruiniert. Trotz allem, teil-
11 te er mit, würde es wieder eine Berlinreise geben.

12
13 Allerdings erst im April. Und zwar per Eisenbahn.
14

15 **Visum für Österreich.**

16
17 Es war dieser Besuch, bei dem mein vorläufig autoloser Gastarbeiter die äußerste Grenze meiner
18 Belastbarkeit überschritt. Erneut hatte er mich zur Visumbesorgung genötigt; das war ich ge-
19 wohnt. Wieder blieb das versprochene Arbeitspensum unerfüllt, weil er nebenher existenzwichti-
20 ge Anliegen hatte. Auch darauf war ich gefaßt und half ihm erneut, bei Treuhandverkäufen di-
21 verser Maschinen sein Glück zu versuchen. Aber er hatte sich noch mehr vorgenommen, damit
22 sich die Reise in jedem Fall lohnt.

23
24 Heimwärts nämlich wollte er über Wien. Da gab es eine große Firma, zu der suchte er ge-
25 schäftlichen Kontakt. Damit er in Wien irgendwie Fuß fassen, sich überhaupt verständigen konn-
26 te, besaß er die Anschrift eines Ungarn. Der sollte ihm helfen wie ich in Berlin, das Weitere wür-
27 de sich finden. Doch das österreichische Visum in Rumänien zu besorgen, war ihm ebenso lästig
28 gewesen wie das zu mir. Wieder war ich seiner Bitte ausgesetzt.

29
30 Ich wandte mich an das österreichische Generalkonsulat in Berlin. Das verwies auf den für Ru-
31 mänien vorgeschriebenen Dienstweg über Bukarest, war aber schließlich zu einer Ausnahme be-
32 reit. Erteilung eines Transitvisums mit dreitägigem Aufenthalt in Wien, bei Nachweis besonde-
33 rer Umstände etcetera.

34
35 Österreich war von Flüchtlingen aus seinen östlichen Nachbarländern überschwemmt. Jeder ein-
36 reisende Rumäne war vorweg verdächtig, ebenfalls nicht mehr ausreisen zu wollen. Beim Bean-
37 tragen eines Visums in Rumänien konnten die Lebensumstände der Betroffenen und die
38 Wahrscheinlichkeit seiner Rückkehr geprüft werden. Bei kurzfristiger Antragstellung in Berlin
39 mußte statt dessen glaubhaft gemacht sein, daß die Reise nach Wien nötig und dort jemand ist,
40 der den Ausländer auch wieder zum Bahnhof dirigiert. Die Adresse eines selber nach Wien ge-
41 flüchteten Ungarn war dazu denkbar untauglich.

42
43 Es gelang mir, eine Vorsprache beim Konsul zu erreichen, um mit einer Kautions dafür zu bür-
44 gen, daß der Antragsteller Österreich wieder verläßt. Entscheidend war aber auch die Dringlich-
45 keit der Reise nach Wien. Weshalb sofort statt eventuell paar Wochen später? Zu meiner Ver-
46 blüffung ließ mich mein visasäumiger Gast dolmetschen, er habe gerade für jetzt einen Termin
47 bei der Wiener Firma. Das war mir neu. Man komplimentierte uns hinaus in den Warteraum,
48 zum Ausfüllen des Antragsformulars.

1 Ha neki az út Székelyudvarhelyről a német konzulátushoz Nagyszebenben kellemetlen volt,
2 hogy a beutazási engedélyt megkérvenyezze, nekem ezt Berlinből Bonnon és Bukaresten át
3 Nagyszebenig kellett telegrafálva, és költségesen, tennem. Növekvőn nagy kéréssel nehezen
4 megindokolható hatósági kivételért a szokásos szolgálati úttól.

5
6 Így is persze a részleges adósságtörlesztés továbbhaladása és vége beláthatatlan volt. Az drasz-
7 tikusan világos lett 1992 februárjában, mikor hosszú várakozás után értesültem, hogy baleset tör-
8 tént. Kolozsvárnál, hazaúton Budapestről. Egy hócsúszós kanyarban ő egy román teherkocsival
9 ütközött össze. Adósom könnyű sérüléseket szenvedett, de a még le nem fizetett Lada-Kombi
10 tönkrement. Mindennek ellenére, közölte, ismét lesz egy berlini utazás.
11

12
13 Habár csak áprilisban. Éspedig vasúttal.
14

15 **Vizum Ausztriába.**

16
17 Ez a látogatás volt az, amelynél az egyelőre autonélküli vendégmunkásom a teherbírásom leg-
18 végső határát átlépte. Újból a vizum megszerzésére kényszerített; ezt megszoktam. A megígért
19 munkapenzum megint teljesítetlen maradt, mert amellezt egzisztenciafontos ügyei voltak. Arra is
20 fel voltam készülve és újból segítettem neki, különféle gépek Treuhand általi eladásoknál szeren-
21 cséjét próbálni. De ő még többet tett fel magában, hogy az utazás minden esetben kifizetődjön.

22
23
24 Hazafelé ugyanis Bécsen akart át. Ott volt egy nagy firma, ahhoz üzleti kapcsolatot keresett.
25 Hogy Bécsben valahogy valamire támaszkodhasson, magát egyáltalán megértethesse, birtokában
26 volt egy magyarnak a címe. Az segítsen neki, mint én Berlinben, a további majd adódna. Azon-
27 ban az osztrák vízumot Romániában megszerezni, neki éppúgy kellemetlen volt mint a hozzám
28 szólót. Megint a kérésének voltam kitéve.

29
30 A berlini osztrák főkonzulátushoz fordultam. Az ráutalt a románoknak előírt szolgálati útra Bu-
31 karesten át, de végül kész volt egy kivételre. Egy tranzitvizum engedélyezése háromnapos tartó-
32 zódással Bécsben, rendkívüli körülmények igazolására fel, etcetera.

33
34
35 Ausztria menekültektől az ő keleti szomszédországaiból el volt árasztva. Minden beutazó román
36 eleve gyanús volt, hogy szintén nem akar már kiutazni. Egy vizum megkérvenyezésénél Romá-
37 niában meg lehetett vizsgálni az illető életkörülményeit és visszatérésének valószínűségét. Gyors
38 kérvényezésnél Berlinben ahelyett hihetővé kellett tenni, hogy az utazás Bécsbe szükséges és
39 van ott valaki, aki a külföldit vissza is dirigálja a pályaudvarhoz. Egy sajátmaga Bécsbe mene-
40 kült magyarnak a címe arra elgondolhatóan alkalmatlan volt.

41
42
43 Sikerült nekem, kihallgatást elérni a konzulnál, azért hogy kaucióval kezeskedjem, hogy a kérel-
44 mező Ausztriát megint elhagyja. De döntő volt a bécsi utazás sürgőssége is. Miért rögtön, sem-
45 mint esetleg pár héttel később? Meghökkenésemre azt tolmácsoltatta velem a vízumot elmulasz-
46 tani szokott vendégem, éppen mostanra van terminusa a bécsi firmánál. Ez nekem új volt. Ki-
47 komplimentáltak bennünket a váróhelyiségbe, a kérvényformuláré kitöltésére.

1 Ich war ärgerlich. „Warum hast du mir nicht gesagt, daß du in Wien erwartet wirst? Wenn du
2 doch wußtest, wann du diesmal die Arbeit bei mir abrechnen muß!“
3
4 Ein Sachbearbeiter holte das Formular ab. Nach einer Weile kam er zurück: „Bitte geben Sie
5 Namen, Anschrift und Telefon der Firma an.“ Mein Gast aus Siebenbürgen durchblätterte ein
6 Häufchen Zettel, ohne die Anschrift und Rufnummer zu finden. Den Firmennamen hatte er im
7 Kopf, den schrieb er auf.
8
9 Der Beamte verschwand.
10
11 Nach längerem Warten erschien der Vizekonsul. Auf dem Formular waren nun auch Telefon-
12 nummern notiert, man hatte die ermittelt. Aber noch etwas galt es zu klären: „Von wem wird der
13 Herr Ingenieur erwartet?“ Ich dolmetschte es diesem. Der ließ mich erklären: vom Direktor und
14 dem Verkaufsleiter. Namen habe er nicht parat, die Korrespondenz mit noch weiteren leitenden
15 Herren sei in seinem Gepäck; bei mir im Gästezimmer. „Das macht nichts“, lautete die höfliche
16 Antwort, „gedulden Sie sich bitte noch einen Moment.“
17
18 Ich ahnte Böses. Der Versuch, ein Visum zu erschwindeln, würde registriert und zur Abweisung
19 künftiger Anträge führen. Während des neuerlichen Wartens ermahnte ich den möglicherweise
20 allzu Leichtsinnigen: „Sag wenigstens mir die Wahrheit. Wenn du in Wien nicht wirklich ange-
21 sagt bist, werde ich entschuldigend behaupten, daß ich dich mißverstanden und falsch gedol-
22 metscht habe. Vielleicht hilft dann meine Kautio für dich, die der Konsul bisher nicht wollte.“
23
24 Er beruhigte mich. Die Firma wisse, daß er kommt. Nur Tag oder Stunde könnte sich ver-
25 schieben. Jetzt sollten wir erst einmal abwarten, was der Vizekonsul sagt. Wahrscheinlich stellt
26 der freundliche Mann gerade das Transitvisum aus.
27
28 Es kam jedoch der andere Beamte. Keine Spur Freundlichkeit, kein Visumblatt. Zwischen Dau-
29 men und Zeigefinger hielt er das Antragsformular. Auf Seite 1 unten standen Name und Ruf-
30 nummern der Wiener Firma. Er wendete das Formular und las vor, was der Konsul geschrieben
31 hatte: „Nach Rücksprache mit der Direktion wurde in Erfahrung gebracht, daß der Antragsteller
32 im Werk völlig unbekannt ist und auch nicht erwartet wird. Auch in der Zentrale in Salzburg
33 kennt man den Antragsteller nicht.“
34
35 Ich saß, der Beamte stand vor mir. Der angeblich in Wien dringend erwartete Lügner hatte sich
36 hoffnungsvoll erhoben, noch nichts begriffen. Beim Vorlesen der Rückseite startete ich auf die
37 vom Antragsteller als wahrheitsgemäß unterschriebene Seite eins. Die enthielt auch sämtliche
38 Daten, die das Konsulat anderen österreichischen Stellen senden würde, um diesen rumänischen
39 Staatsbürger auf die Sperrliste zu setzen. Ich bat den Beamten, noch einmal langsam vorzulesen,
40 damit ich korrekt übersetzen kann. -- Zum Schwindler sagte ich ungarisch: „Geh inzwischen un-
41 auffällig zur Tür und öffne sie.“
42
43 Als der Beamte den Satz mit „Salzburg“ vorlas, unterbrach ich ihn. „Wieso Salzburg? Das muß
44 ein Fehler sein. Darf ich das bitte selber sehn?“ Dann entriß ich dem verdutzten Beamten das
45 Dokument, war mit großen Schritten durch die Tür und rannte mit meinem Sekler den Gang
46 entlang.
47
48 Es dauerte entsetzlich viele Sekunden, bis der Lift auf unserer Etage hielt. Und die automatische
49 Lifttür war scheinbar von Schnecken konstruiert. Der schreiende Beamte und sein alarmierter
50 Kollege holten uns ein. Heftiges Gerangel entstand. Die Verfolger stürzten sich auf mich, denn
51 das wichtige Papier war bei mir. Ich rief ungarisch: „Drück den Buchstaben E, Erdgeschöß!“

1 Bosszankodtam. „Miért nem mondtad, hogy Bécsben várnak? Ha tudtad ugyan, mikor kell ez-
2 úttal a munkát nálam abbahagynod!”
3
4 Egy ügyintéző elvitte a formulárét. Egy idő múlva visszajött: „Kérem adja meg a firma nevét, cí-
5 mét és telefonszámát.” Erdélyi vendégem átlapozott egy kis rakás cédulát, anélkül hogy megta-
6 lálta volna a címet és hívószámot. A cég neve a fejében volt, azt felírta.
7
8
9 A hivatalnok eltűnt.
10
11 Hosszabb várakozás után az alkonzul jelent meg. A formulárén most telefonszámok is fel voltak
12 jegyezve, azokat kikutatták. De még valamit kellett tisztázni: „Ki várja a mérnök urat?” Ezt tol-
13 mácsoltam ennek. Az kijelentette velem: az igazgató és az eladási vezető. Neveket nem tartogat
14 készenlében, a levelezés még további vezető urakkal csomagjában van; nálam a vendégszobá-
15 ban. „Az nem baj”, hangzott az udvarias felelet, „kérem legyen türelemmel még egy pillanatig.”
16
17
18 Én rosszat sejttem. A kísérlet, egy vizumot csalással megszerezni, regisztrálva lenne és ezen-
19 túli kérelmek visszautasításához vezetne. Az újbóli várakozás alatt figyelmeztettem az esetleg
20 túlságosan könnyelműt: „Legalább nekem mondd meg az igazat. Ha Bécsben nem vagy valóban
21 bejelentve, én bocsánatkérően állítani fogom, hogy félreértettelek és hamisan tolmácsoltam. Ta-
22 lán segít akkor az én kaucióm teértd, amelyet a konzul eddig nem akart.”
23
24 Megnyugtatótt. A firma tudja, hogy jön. Csak nap vagy óra tolóthatik el. Most először is várjuk
25 meg, mit mond a konzul. Valószínűleg a barátságos ember éppen a tranzitvizumot állítja ki.
26
27
28 Azonban a másik hivatalnok jött. Barátságosságnak semmi nyoma, semmi vizumlap. Hüvelykujj
29 és mutatóujj közt tartotta a kérelemformulárét. Az 1 számú oldalon lent állt a bécsi firma neve és
30 hívószáma. Megfordította a formulárét és felolvasta, mit írt rá a konzul: „Az igazgatósággal való
31 megbeszélés nyomán megtudódott, hogy a kérelmező az üzemben teljesen ismeretlen és nem is
32 várják. A salzburgi központban sem ismerik a kérelmezőt.”
33
34
35 Én ültem, a hivatalnok előttem állt. Az állítólag Bécsben sürgősen várt hazug reménytelen fel-
36 emelkedett, még semmit nem értett. A hátoldal felolvasásánál rámeredtem a kérelmezőtől igaz-
37 ként aláírt egyes oldalra. Az tartalmazta az összes adatokat, amiket a konzulátus más osztrák
38 hatóságoknak megküldene, hogy ezt a román állampolgárt a zárolási listára helyezték. Megkér-
39 tem a hivatalnokot, még egyszer olvasson fel lassan, hogy korrektül fordíthassak. -- A svind-
40 lerneк magyarul mondtam: „Eridj közben feltűnés nélkül az ajtóhoz és nyisd ki.”
41
42
43 Mikor a hivatalnok a „Salzburg”-gal való mondatot olvasta fel, megszakítottam: „Hogyhogy
44 Salzburg? Az biztosan hiba. Szabad kérem lássam azt magam?” Aztán elragadtam a meghökkent
45 hivatalnoktól a dokumentumot, nagy lépésekkel az ajtón át voltam és rohantam a székelylemmel
46 a folyosón végig.
47
48 Rémitően hosszú másodpercekig tartott, amíg a lift a mi emeletünkön állt meg. És az automati-
49 kus liftajtót úgy látszik csigák konstruáltak. A kiabáló hivatalnok és a felriasztott kollegája utol-
50 érték bennünket. Heves birkozás keletkezett. Az üldözők reám vetették magukat, mert a fontos
51 papír nálam volt. Magyarul kiáltottam: „Nyomd az E betűt, földszint!”

1 Die Automatiktür bewegte sich mal halb zu und wieder auf. Als es in einem Moment beide An-
2 greifer gleichzeitig hinauszuschubsen gelang, schloß sich die Tür. Wir fahren abwärts. An der
3 Pforte schrillte das Telefon, der Sicherheitsbeamte ging hin. Als er den Befehl erhielt, uns unbed-
4 dingt aufzuhalten, waren wir schon draußen. Der Bürgersteig gehörte nicht zum exterritorialen
5 Botschaftsgelände. Ab hier konnten wir Luft holen.

6
7 Wütend fragte ich: „Warum hast du gelogen? Warum auch mich belogen? Mir ins Gesicht gelo-
8 gen! Warum?“

9
10 Mein Mantel war aufgerissen, ein Knopf fehlte. Der Lügner zog mir den Mantel glatt. „Es tut
11 mir leid, daß Bátyám sich aufgeregt hat. Schade um den schönen Knopf. Also das hätte ich von
12 den Österreichern nicht erwartet! Ist sonst alles in Ordnung?“

13
14 Vor Ärger über diese Beantwortung meiner Frage vermochte ich nichts mehr zu sagen. Was
15 denn auch? Es tat ihm nicht leid, daß er gelogen hatte. Er entschuldigte sich nicht für das Pas-
16 sierte. Er bedauerte lediglich meine Aufregung und den Verlust des Knopfes. Und den hatten die
17 traditionell bösen Österreicher abgerissen [vgl. S. 30 Fußnote].

18 Alles nicht seine Schuld.

19
20 Wortlos fahren wir nach Hause. Er zog sich um, ging an die Arbeit. Erschöpft setze ich mich an
21 den Schreibtisch. Zerbrochen war die bislang gehegte Überzeugung, daß diesem Menschen zu
22 helfen und dabei allerhand zu erdulden richtig war und es noch ist. Zu überlegen war nun, wie
23 ich die Scherben zur Mülltonne schaffe, ohne daß ich mich zusätzlich schneide.

Ende gut. Leider!

24
25
26
27
28 Spontan neigte ich dazu, ihn hinauszuerwerfen. Er hatte behauptet, übermorgen in Wien sein zu
29 müssen. Das war mangels Visums nicht möglich. Aber auf der kürzesten Bahnstrecke zurück
30 nach Hause, das konnte er meinetwegen schon morgen! Einerseits würde ich verlieren, was er
31 mir für den Lada-Kombi noch schuldet. Andererseits wäre ich das dauernde Warten und Bangen
32 los, wann er wieder zum Fortsetzen der versprochenen Arbeiten kommt und welche Probleme er
33 mir durch seine Anliegen bereitet.

34
35 Der zweite Gedanke war, daß ihn hinauszuerwerfen mich sogar doppeltes Geld kostet. Denn für
36 die ihm voraus bezahlte Arbeit, die er nicht mehr abzuleisten hätte, müßte ich andere Handwer-
37 ker entlohnen. Was er 1990 binnen relativ kurzer Zeit erledigen wollte, war teils im Anfangs-
38 stadium stecken geblieben. Je nach der Jahreszeit seiner Berlinbesuche wurde mal dies, mal je-
39 nes begonnen. Im inzwischen dritten Jahr seiner versprochenen Schuldentilgung war bereits
40 manches nachzubessern, was er nicht ordnungsgemäß fertigstellen konnte. So daß ich im Grunde
41 den Renovierungsauftrag von 1990 jetzt neu vergeben und bezahlen müßte. Nachdem ich den
42 Betrag schon einmal als Vorschuß hergegeben hatte und nun verlieren würde.

43
44 Meine finanziellen Verhältnisse sind beschränkt. Ich lebe von einem geregelten monatlichen
45 Einkommen, das keine plötzlich größeren Ausgaben erlaubt. Ein Geschäftsmann kann auf
46 schnellen Gewinn hoffen oder besondere Ausgaben durch veränderte Preiskalkulation ausglei-
47 chen. Ich hingegen kann höchstens einen begrenzten Bankkredit aufnehmen und monatlich mit
48 Zinsen abzahlen. Dann fehlt mir dies Geld beim Lebensunterhalt. Kurz: aus Zorn auf den
49 Schuldner zu verzichten auf die Rückzahlung und gleichzeitig die erhebliche Summe noch ein-
50 mal aufzubringen, das konnte ich nicht.

1 Az automatikus ajtó hol félig becsukódni mozgott s aztán megint kinyílt. Mikor egyik pillanat-
2 ban mindkét támadót egyidejűn kituszkolni sikerült, becsukódott az ajtó. Lefelé mentünk. A por-
3 tánál csengett a telefon, a biztonsági tisztviselő odament. Mikor a parancsot kapta, minket feltét-
4 lenül feltartani, már kint voltunk. A járda nem tartozott az exterritoriális követségi területhez. In-
5 nentől lélegzetet vehettünk.

6
7 Dühösen kérdeztem: „Miért hazudtál? Miért hazudtál nekem is? Szemembe hazudtál! Miért?”

8
9
10 Kabátom fel volt tépve, egy gomb hiányzott. A hazug símára húzta a kabátomat. „Sajnálom,
11 hogy bátyám felizgatta magát. Kár a szép gombért. Hát azt az osztrákoktól nem vártam volna el!
12 Különben minden rendben van?”

13
14 Bosszúságból kérdésemnek ezen megválaszolása miatt, képtelen voltam még valamit mondani.
15 Mit is? Ő nem sajnálta, hogy hazudott. Nem kért bocsánatot a történet miatt. Csupán felindult-
16 ságomat sajnálta s egy gomb elvesztését. Azt meg a tradicionálisan gonosz osztrákok tépték le
17 [vö 31. o. lábjegyzet].

18 Mind nem az ő hibája.

19
20 Szótlatlanul hajtottunk haza. Ő átöltözködött és a munkára ment. Kimerülten az íróasztalhoz ültem.
21 Eltört az eddigelé táplált meggyőződés, hogy ennek az embernek segíteni és amellet mindenfé-
22 lét eltérni helyes volt és még az. Fontolgatni kellett most, miképpen vigyem a törött darabokat a
23 szeméttartályhoz, anélkül hogy magamat még hozzá megvágjam.

Vége jó. Sajnos!

24
25
26
27
28 Spontanul arra hajlottam, hogy kidobjam. Ő azt állította volt, holnapután Bécsben kell lennie. A
29 vizum hiányában nem volt lehetséges. De a legrövidebb vonaton vonalra vissza haza, azt tudott én-
30 tölem már holnap! Egyrészt elveszíteném, amivel nekem a Lada-kombiért még adós. Másrészt
31 szabadulnék az állandó várakozástól és aggálytól, mikor jön megint a megígért munkák folytatá-
32 sára és milyen problémákat okoz nekem az ügyei által.

33
34
35 A második gondolat az volt, hogy őt kidobni nekem még dupla pénzbe is kerül. Mert a neki elő-
36 re fizetett munkáért, amit már nem kellene teljesítenie, más kézműveseket kellene díjaznom.
37 Amit ő 1990-ben relatív rövid időn belül elintézni akart, részint kezdeti stádiumban rekedt meg.
38 Berlini látogatásai alatt az évszaktól függően hol ez, hol az lett elkezdve. Megígért adósságtör-
39 lesztésének közben harmadik évében már többfélét kellett utólag javíttatni, amit rendesen befe-
40 jezni nem tudott. Úgyhogy alapjában véve az 1990-es renoválási megrendelést most újból vállal-
41 latba adnom és megfizetnem kellene. Miután az összeget már egyszer ideadtam előlegként és
42 most elveszíteném.

43
44 Anyagi viszonyaim korlátozottak. Szabályozott havi jövedelemből élek, amely hirtelen nagyobb
45 kiadásokat nem enged meg. Egy üzletember remélhet gyors nyereségre, vagy külön kiadásokat
46 változott árkalkulációval egyenlíthet ki. Én ellenben legfeljebb egy határolt bankhitelt vehetek
47 fel és azt havonta kamattal fizetem vissza. Akkor ez a pénz hiányzik nekem megéltetésemnél.
48 Röviden mondva: adósomra való haragból lemondani a visszafizetésről és egyidejűleg a jelentős
49 összeget még egyszer előteremteni, azt nem tudtam.

1 Der dritte Gedanke war ein Kompromiß. Mein Schuldner sollte nicht endlos weiterwursteln, be-
 2 liebzig kommen und mir zusätzlich Ärger bereiten. Aber er sollte für sein unerträgliches Verhal-
 3 ten nicht auch noch belohnt werden dadurch, daß ich ihn sofort auf Nimmerwiedersehen nach
 4 Hause schicke. Statt dessen wollte ich ihm das schleunige Erledigen seiner Arbeitsschuld ermög-
 5 lichen. -- Indem ich seine ausstehenden Handwerksleistungen noch höher bewerte als vereinbart.

6
 7 Großzügig war ich ihm gegenüber schon 1990 beim günstig gekauften Lada-Kombi, den er zur
 8 Existenzgründung brauchte. Seine Schulden sollte er zum West-Tarif abarbeiten. Das war kei-
 9 neswegs selbstverständlich. Denn der wirtschaftliche Zusammenbruch der Deutschen Demokrati-
 10 schen Republik bewirkte eine enorme Entwertung der DDR-Währung. Wer durch die geöffnete
 11 Berliner Mauer vom Osten zum Einkaufen nach Westen kam, mußte sich westliches Geld besor-
 12 gen. Eine beliebte Möglichkeit war, es sich hier zu verdienen. Handwerker aus dem Osten such-
 13 ten Beschäftigung im Westen bei niedrigstem Lohn; Ostberliner Hausfrauen übernahmen Putz-
 14 frauendienste zum halben Lohn.

15
 16 Noch billigere Arbeitskräfte drängten aus dem nahen Polen nach Berlin-West.

17
 18 Dem gleichfalls auf Westwährung angewiesenen und noch weit östlicheren Siebenbürger hatte
 19 ich die Zeitungsinserate billiger Ost-Handwerker gezeigt. Dazu aber auch die Annoncen westli-
 20 cher Meisterbetriebe, deren tariflich weit höhere Preise dafür die Garantie guter Leistung enthiel-
 21 ten. Mein Schuldner als Maschinenbauingenieur war freilich für keine der mir nötigen Arbeiten
 22 geschult. Im Vertrauen auf seine Gutwilligkeit gab ich ihm trotzdem den vollen westlichen
 23 Lohn. Ich nutzte seine Bedürftigkeit nicht aus. Was umgekehrt ihn nie davon abhielt, meine
 24 Hilfsbereitschaft extrem zu strapazieren.

25
 26 Jetzt fühlte ich mich endgültig überfordert. Als meine Empörung über sein dreistes Verhalten
 27 beim österreichischen Konsul etwas abgeflaut war, besprach ich mit ihm die noch offenen Schul-
 28 den. Die schnellstens zu tilgen wolle ich ihm helfen, indem ich seinen bisherigen Stundenlohn ab
 29 sofort annähernd verdoppele. Unter der Bedingung, daß er bis nächstes Jahr alles erledigt.

30
 31 Natürlich war er dankbar einverstanden. Statt des für übermorgen erlogenen Termins in Wien
 32 hatte er plötzlich noch zwei Wochen Zeit für Berlin. Und nach weiteren Arbeitsbesuchen bei mir
 33 bestätigte ich ihm 1993 schriftlich, ungarisch wie deutsch: „daß er seine Ehrensulden mit
 34 Anstand und vollständig getilgt hat.“

35
 36 Also Ende gut, alles gut?

37
 38 Dieser ebenso kurze wie handschriftlich einprägsame Abschied war als Ansporn gedacht, daß er
 39 sich künftig dem Inhalt entsprechend verhält. Den Lada-Kombi hatte ich ihn auf Vorschub
 40 kaufen lassen, die freundlich bestätigte Tilgung war Vorschub auf den jedem weiteren Helfer
 41 gebührenden Anstand. Sachlich traf jedenfalls zu, daß er eine ehrenwörtliche Schuld abgestottert
 42 hatte, die ich juristisch nicht hätte eintreiben können. Denn als Westberliner Privatgläubiger
 43 hatte ich dazu in Rumänien keine Chance.

44
 45 Ob er seine Schulden bei mir auch dann abgearbeitet hätte, wenn nicht jeder Berlinbesuch ihm
 46 selber sehr nützlich gewesen wäre, das weiß ich nicht. Die letzte Rate erließ ich ihm. Damit war
 47 endlich alles „vollständig getilgt“.

48
 49 Wir trennten uns friedlich.

50
 51 Leider.

1 A harmadik gondolat egy kompromisszum volt. Adósom ne végnelül vacakoljon tovább, ne
 2 jöjjön tetszés szerint s nekem azonfelül bosszankodást ne okozzon. De elviselhetetlen magatartá-
 3 sáért ne legyen még jutalmazva azáltal, hogy rögtön sohaviszontnemtátra küldöm haza. Ahe-
 4 lyett munkaadósságának tüstént elintézését akartam neki lehetővé tenni. -- Azáltal, hogy hátralé-
 5 kos kézművesteljesítményeit még magasabbra értékelem mint megegyezve volt.

6
 7 Nagyvonalú voltam hozzá már az 1990-ben kedvezően vásárolt Lada-kombinál, amelyre egzisz-
 8 tenciaalapításához szüksége volt. Adósságait nyugati tarifa szerint dolgozhasa le. Az egyáltalán
 9 nem volt magától értődő. Mert a Német Demokratikus Köztársaság gazdasági összeomlása rop-
 10 pant értéktelenítését okozta az NDK- valutának. Aki a kinyílt Berlini Falon át Keletről bevásárol-
 11 ni jött Nyugatra, az magának nyugati pénzt kellett szerezzen. Egy kedvelt lehetőség volt, azt itt
 12 megkeresni. Keletről való kézművesek foglalkozást kerestek Nyugaton legalacsonyabb bérért;
 13 keletberlini háziasszonyok takarítónői szolgáltatokat vállaltak fél bérért.

14
 15
 16 Még olcsóbb munkaerők a közeli Lengyelországból tolongtak Nyugat-Berlinbe.

17
 18 A szintén nyugati valutára rászorult és még keletibb erdélyinek megmutattam az újsághirdetéseit
 19 olcsó keleti kézműveseknek. De hozzá a nyugati mesterüzemek hirdetéseit is, akiknek tarifálsan
 20 sokkal magasabb árai annak fejében jó teljesítmény garanciáját tartalmaztak. Adósom mint gé-
 21 pépszéknök persze a nekem szükséges munkálatok semlyikére se volt kiképezve. Az ő jóindu-
 22 latában való bizalomban mégis a teljes nyugati bért adtam neki. Én a rászorultságát nem hasz-
 23 náltam ki. Ami fordítva őt sose tartotta vissza attól, hogy segítőkészségemet extrémén strapálja.

24
 25
 26 Most végleg túleröltettnék éreztem magam. Mikor az osztrák konzulnál tanúsított arcátlan maga-
 27 tartása miatti felháborodásom kissé lecsillapódott, megbeszéltem vele a még nyitott adósságokat.
 28 Azokat leggyorsabban törleszteni én segíteni akarnék neki, azáltal hogy eddigi órabérét nyom-
 29 ban közel megduplázom. Azzal a feltétellel, hogy jövő évig mindent elintéz.

30
 31 Természetesen hálásan egyetértett. A holnaputánra hazudott bécsi terminus helyett hirtelen még
 32 két hét ideje volt Berlinre. És további munkalátogatások után nálam, én 1993-ban írásbelileg iga-
 33 zoltam neki, németül mint magyarul: „hogy becsületbeli adósságait illendően és teljesen törlesz-
 34 tette.”

35
 36 Tehát jó a vége, minden jó?

37
 38 Ez az éppúgy rövid mint kézírásosan emlékezetes búcsú serkentésnek volt gondolva, hogy
 39 ezentúl a tartalomnak megfelelően viselkedjék. A Lada-kombit előlegképpen vásárolni hagytam,
 40 most a barátságosan igazolt törlesztés volt az előleg a minden további segítőnek kijáró illemre.
 41 Tárnyilagosan mindenesetre igaz volt, hogy ő egy becsületszöbeli adósságot apránként
 42 lenyögött, amelyet jogilag behajtani nem tudtam volna. Mert mint nyugatberlini privát hitelező
 43 nekem arra Romániában nem volt sanszom.

44
 45 Hogy nálam való adósságait ledolgozta volna akkor is, ha mindegyik berlini látogatása sajátma-
 46 gának nagyon hasznos nem lett volna, azt nem tudom. Az utolsó rátát elengedtem neki. Azzal
 47 végül minden „teljesen törlesztve” volt.

48
 49 Szétváltunk békésen.

50
 51 Sajnos.

Geldnot, aber Luxuswagen.

Der Friede währte ein Jahr. In den Wochen nach Erledigung des Schuldenproblems hatte ich mit bezahlten Helfern die mir schlampig hinterlassene Unordnung aufgeräumt. Mein Leben und Arbeiten verlief wieder in gewohnter Bahn. Ohne Befürchtung unvorhersehbarer Belastungen aus Siebenbürgen.

Über die Fortschritte der zum Bearbeiten von Metall & Holz & Plastik gegründeten Odorheller-Firma hatte ich wenig erfahren. Mich auch nicht darum gekümmert, denn von Betriebswirtschaft verstehe ich nichts. Vom gewaltigen Geschäft mit dem Vermieten von Satellitenschüsseln, das Zehntausende Fernsehbesitzer tributpflichtig gemacht hätte, hörte ich nie wieder. Vermutlich konnte dieser Traum nicht verwirklicht werden.

Desgleichen gescheitert war die Hoffnung, die deutsche Treuhand-Anstalt würde Maschinen aus ehemals sozialistischen Fabriken spottbillig just nach Siebenbürgen liefern, damit ein privater Kleinunternehmer sich einen Großbetrieb aufbaut.

Von seinen Ideen schnellen Reichtums durch Ost-Produkte für westliche Länder kannte ich nur die in Berlin mißglückten Versuche. Er hatte Jagdmesser und rustikale Stühle gebracht.

Beides mit viel Handarbeit hergestellt, wofür er rumänische Lohnkosten zahlte, die ein winziger Bruchteil des in Deutschland üblichen Preises waren. Doch mit Billiglöh-Produkten hatten vor ihm schon andere den Markt überschwemmt. Untauglich war auch der Einfall, patentgeschützte Erzeugnisse mit geringen Abänderungen zu kopieren und als Odorhellerer Weltneuheit preisgünstig anzubieten. Betrugsversuche kann man Fachhändlern nicht als neue Erfindung verkaufen.

Besonderes Augenmerk widmete der Berlinbesucher aus Odorhellen stets dem Gebrauchtwagenmarkt. Deutsch lernte er am liebsten durch fleißiges Lesen von Autoinseraten. Da gab es keine Probleme mit Grammatik und Aussprache. Fabrikat, Baujahr, Kilometerstand und vor allem der Preis genügten. Er selber war 1990 wegen eines Westwagens nach Berlin-West gekommen. Seither aber interessierte ihn zunehmend der Ostauto-Markt.

Scheinbar alle Autobesitzer im ehemals kommunistisch regierten Teil Deutschlands, die auf sich hielten und es sich leisten konnten, verschleuderten ihren „Trabant“ oder „Wartburg“ und wählten irgendein Westmodell. Fahrtüchtige „Trabis“ wurden ab 10 Deutschmark (= 5 Euro) angeboten oder dem Abholer sogar umsonst überlassen. Dem Vorbesitzer ersparte das die Kosten ordnungsgemäßer Verschrottung. Noch teurer war es, den Wagen einfach im Wald verrotten zu lassen. Die Polizei ermittelte und bestrafte solche „Autoverlierer“.

Was Deutsche wegwarfen, hätte man in Rumänien aufpolieren und mit hohem Gewinn verkaufen können. Mit mehr als sich verdienen ließ durch fachlich anspruchsvolles Bearbeiten von Satellitenschüsseln. Doch ich lehnte die angebotene Partnerschaft ab. Nämlich die Autos herbeizuschaffen, auf einem Lagerplatz zu hüten und Sammeltransporte nach Odorhellen zu organisieren.

Die von Deutschen verschmähten Ostfahrzeuge holten sich die Polen.

1995 meldete sich der ideenreiche, stets neue Einnahmequellen Suchende aus Budapest. Er teilte mit, inzwischen sei er Vertreter der ungarländischen Niederlassung eines kommunikationstechnischen

Pénzszűke, de luxuskocsi.

A béke egy évig tartott. Az adósságprobléma elintézése utáni hetekben fizetett segítőkkel rendbe szedtem a nekem slamosan hátrahagyott rendetlenséget. Életem és munkám megint a szokott úton haladt. Aaggály nélkül előreláthatatlan megterhelések végett Erdélyből.

A fém & fa & plasztik megmunkálására alapított székelyudvarhelyi firma előmenetele felől keveset tudtam meg. Nem is törődtem azzal, mert üzemgazdaságból nem értek semmit. A hatalmas üzletről szatellitátalak bérbeadásával, ami tévétulajdonosok tízezreit sarcfizetésre kötelezte volna, többé soha nem hallottam. Feltehetőleg ezt az álmat megvalósítani nem lehetett.

Hasonlóképpen meghiúsult a remény, hogy a német Treuhand-intézmény gépeket volt szocialista gyárakból potomolcsón pont Erdélybe szállítana, hogy egy privát kisvállalkozó magának egy nagyüzemet építsen fel.

Ideáiról gyors gazdagság keleti produktumok által nyugati országok számára csak a Berlinben balul sikerült kísérleteket ismertem. Vadásztőröket és rusztikus székeket hozott.

Mindkettő sok kézmunkával előállítva, amiért ő román bérköltségeket fizetett, amelyek a Németországban szokásos árak picit töredéke voltak. Azonban olcsóbér-produktumokkal előtte már mások árasztották el a piacot. Használhatatlan volt az ötlet is, szabadalmilag védett termékeket csekély változtatással kopírozni és mint székelyudvarhelyi világújdonságot kedvező áron ajánlani. Csalási kísérletet nem lehet szakkereskedőknek új találmányként eladni.

Különös figyelmet szentelt a székelyudvarhelyi berlinlátogató mindig a használtkocsi piacnak. Németül legszívesebben autóhirdetések szorgalmas olvasása által tanult. Azokban nem voltak problémák grammatikával és kiejtéssel. Gyártmány, építési év, kilométerállás és mindenekelőtt az ár elegendők voltak. Ő maga 1990-ben egy nyugati kocsiért jött Nyugat-Berlinbe. De azóta fokozódóan a keleti autók piaca érdekelte.

Úgy látszik minden autótulajdonos Németország azelőtt kommunizmusban részesében, aki tartott magára és megengedhette magának, elkótyavetyélte „Trabant“- vagy „Wartburg“-ját és valamilyen nyugati modellt választott. Üzemképes „Trabikat“ már 10 Deutschmarkért (= 5 Euro) ajánlottak, vagy az érte jövőnek még ingyen is ráhagyták. Az előző tulajdonosnak ez megspórolta a szabályszerű ócskavaskiseleztesés költségét. Még drágább volt, a kocsit egyszerűen az erdőben elrozdásodni hagyni. A rendőrség kinyomozott és megbüntetett ilyen „autóvesztéseket“.

Amit németek eldobtak, azt Romániában fel lehetett volna polírozni és magas nyereséggel eladni. Többel mint amit keresni lehetett szakmailag igényes megmunkálásával szatellitátalaknak. Azonban én elutasítottam a felajánlott partneri viszonyt. Ugyanis az autót megszerezni, egy raktárhelyen őrizni és gyűjtőtranszportokat Székelyudvarhelyre szervezni.

A németektől megvetett keleti járműveket elvitték maguknak a lengyelek.

1995-ben Budapestről jelentkezett az ötletekben gazdag, állandóan új bevételi forrást kereső. Közölte, hogy közben ő reprezentánsa a magyarországi üzletlepelének egy hírközléstechnikai

1 Unternehmens, für das er sich um die Modernisierung des rumänischen Telefonnetzes bemühe.
2 Dies sei eine große und lukrative Aufgabe. Ich erinnerte mich an den Namen der Firma. Bei der
3 Berliner Zentrale hatte ich für ihn gedolmetscht, als er mit Satellitenschüsseln für Siebenbürgen
4 das ganz große Geschäft machen wollte.

5
6 Ich fragte, wie es denn um sein eigenes Unternehmen stünde. Er beruhigte mich: das entwickle
7 sich zufriedenstellend. Mit Hilfe von Teilhabern sei es sogar gelungen, einiges hinzuzukaufen
8 von den Bauten der ehemals staatlichen Fabrik, deren Angestellter er früher war.

9
10 Als eigentlichen Grund seines überraschenden Anrufs erzählte er eine rührende Geschichte. Oft
11 denke er an meine Geburtstagsfeier von 1990 bei Garmisch [S. 40 /2]. Falls ich heuer nicht wieder
12 in Oberbayern Urlaub mache, lade er mich zu einem Besuch in Budapest oder besser noch
13 Siebenbürgen ein. Anlässlich meines bevorstehenden Geburtstags habe er sich nämlich erinnert,
14 wie sehr ich das Gebirge liebe. Und wenn ich im Alter vielleicht in Bergnähe wohnen möchte,
15 könne er mir ein sensationell günstiges Angebot machen. Am Stadtrand von Odorhellen, an einem
16 Hügelhang unterhalb der Karpaten, wolle er ein beträchtliches Grundstück zum Hausbau erwerben.
17 Da hätte auch ein Blockhäuschen für mich reichlich Platz. Eine Art gemütlicher Jäger-
18 wohnung.

19
20 Geschmackvoll eingerichtet aus seiner eigenen Produktion.

21
22 Und für meinen Lebensbedarf sorgen würde seine Frau.

23
24 Auch ich erinnerte mich an 1990. Besonders an die Frau [S. 32-40]. Daß er nun sogar sie zu den
25 Vorteilen seines Angebots zählte, machte mir deutlich, wie dringend er Geld brauchte. Die Ablehnung
26 seines Planes begründete ich wahrheitsgemäß damit, daß ich meinen Lebensabend daheim in
27 Deutschland verbringen möchte statt in fremder Umgebung.

28
29 Trotzdem meldete er sich bald erneut. Er habe eine Geschäftsreise nach Berlin vor und würde
30 mich bei der Gelegenheit gerne besuchen. Dagegen hatte ich nichts einzuwenden.

31
32 Im September 1995 traf er ein. Per Bahn. Ich holte ihn ab, auf dem Parkplatz suchte sein Blick
33 meinen braunen Chevrolet, aber ich führte ihn zu einem Mercedes; silbergrau, anthrazitmetallisch.
34 Den hatte ich vor Kurzem als gebraucht gekauft, weil der Chevrolet nach vielen Jahren reparatur-
35 bedürftig geworden war. Ich öffnete die zentral verriegelten Türen, doch mein Besucher
36 mochte nicht einsteigen. Mehrere Male ging er um den großen Wagen herum, zählte laut seine
37 Schritte, denn ich wußte die Länge nicht.

38
39 Auch die Flut weiterer Fragen vermochte ich nicht auswendig zu beantworten. Nicht einmal, daß
40 dieses Modell 380 SE starke 204 PS besaß. Für mich war es ein gutes Nutzfahrzeug, um vom
41 Abfahrtspunkt A zum Zielpunkt B zu gelangen. Alles sonst Wissenswerte enthielt das im Hand-
42 schuhfach befindliche Buch.

43
44 Im Wageninneren bewunderte er alle Details der üppigen Ausstattung. Den Lederbezug der elektrisch
45 verstellbaren Sitze. Das Armaturenbrett aus überseeischem Edelholz. Das höhenverstellbare
46 Lenkrad; die Klimaanlage; den Wechsel von automatischer auf manuelle Gangschaltung; die
47 komplexe Einrichtung zur klanglich perfekten Wiedergabe von jederlei Tonaufnahmen. Dann
48 folgte der erwartete Ausruf:

49
50 „So ein Luxusauto kostet ja ein Vermögen!“

1 vállalatnak, amelyért ő a román telefonhálózat modernizálásán fáradozik. Ez nagy és lukratív
2 feladat. Én emlékeztem a firma nevére. Annak a berlini központjánál tolmácsoltam számára, mi-
3 kor Erdélynek való szatellitátalakkal az egészen nagy üzletet csinálni akarta.

4
5
6 Kérdeztem, hogy saját vállalatával ugyan mi a helyzet. Megnyugtató: az kielégítően fejlődik.
7 Tárustulajdonosok segítségével még sikerült is, egyetmást hozzávásárolni az épületeiből a volt ál-
8 lami gyárnak, amelynek alkalmazottja ő azelőtt volt.

9
10 Tulajdonképpen okául meglepő hívásának egy megható történetet mesélt. Gyakran gondol
11 1990-beli születésnapjára Garmischban [41. o. /2]. Ha idén nem megyek Felsőbajoror-
12 számban vakációzom, egy látogatásra hív meg Budapestre vagy még jobban Erdélybe. Közeli
13 születésnapom alkalmából ugyanis emlékezett, hogy a hegységet mennyire szeretem. És ha öreg-
14 koromban talán hegyközeliségben lakni szeretnék, ő szencziósan kedvező ajánlatot tudna nekem
15 tenni. Székelyudvarhely városperemén, egy domboldalon a Kárpátok alatt, jókora telket akarna
16 házépítésre venni. Ott egy blokkházikónak számomra is bőven volna hely. Egy fajta kedélyes va-
17 dászlakás.

18
19
20 Ízlésesen berendezve saját produkciójából.

21
22 És életszükségleteimről gondoskodna a felesége.

23
24 Én is emlékeztem 1990-re. Különösen az asszonyra [33-41. o.]. Hogy most még azt is ajánlatá-
25 nak előnyehez számította, számomra világossá tette, neki mennyire sürgősen pénz kell. Tervé-
26 nek mellőzését megindokoltam igazság szerint azzal, hogy életem estjét idehaza Németor-
27 számban szeretném eltölteni semmint idegen környezetben.

28
29 Annak dacára nemsokára megint jelentkezett. Üzleti útra készül Berlinbe és azon alkalomnál szí-
30 vesen meglátogatna. Az ellen nem volt kifogásom.

31
32 1995 szeptemberében érkezett. Vonattal. Érte mentem, a parkolóhelyen kereste tekintete az én
33 barna Chevroletemet, de én egy Mercedeshez vezettem; ezüstszürke, antracitmetallikus. Azt
34 nemrég használtként vettem, mert a Chevrolet sok év után reparatúrákra szorult rá. Kinyitottam
35 a centrálisan bezárt ajtókat, azonban látogatóm nem akart beszállni. Többször körüljárta a nagy
36 kocsit, hangosan számolta lépéseit, mert én a hosszát nem tudtam.

37
38
39 A további kérdések özönére se tudtam kívülről válaszolni. Még azt sem, hogy ez a 380-SE mo-
40 dell erős 204 LE-vel bírt. Számomra egy jó haszonjármű volt, hogy az elindulási A-ponttól a B
41 célponthoz érjek. Minden egyéb tudnivalót tartalmazta a kesztyűtartóban levő könyv.

42
43
44 A kocsik belsejében megcsodálta minden részletét a dús berendezésnek. A bőrbevonatát az elekt-
45 romosan állítható üléseknek. A műszertáblát tengerentúli nemesfából. A kormánykerék szabá-
46 lyozható magassági állítását; a klímaberendezést; a sebességváltó váltakozását automatikustól
47 manuálisra; a komplex berendezést hangszerüleg perfekt visszaadására mindenféle hangfelvételt-
48 nek. Aztán következett a várt felkiáltás:

49
50 „Hát ilyen luxuskocsi egy vagyonba kerül!”

1 Es hatte nicht mich ein Vermögen gekostet, sondern den Vorbesitzer. Der schwerbeschädigte
2 Herr hatte eine Abfindung erhalten für den Verlust seiner Habe im Krieg. Als Trost seines zer-
3 störten Lebens gönnte er sich den komfortablen Wagen. Bei nur kurzen Fahrstrecken zum wal-
4 digen Stadtrand von Berlin-West und häufigem Kranksein blieb der Kilometerstand niedrig. Wir
5 kannten uns als Garagennachbarn, und nach seinem Tode bot mir die Witwe das Auto günstig
6 an. Mein Besucher aus Siebenbürgen bedauerte sehr, daß nicht ihm dieses Glück beschieden
7 war.

8
9 Sein Berlinbesuch beendete eine Geschäftsreise, für die er sich diesmal das deutsche Visum oh-
10 ne mein Zutun besorgt hatte. Sein fernmeldetechnisches Interesse galt jetzt dem Bestreben,
11 schnurlose Telefonapparate nach Rumänien einzuführen und Faxgeräte zu installieren. Bei süd-
12 deutschen Firmen hatte er sich bereits mit einem hinreichend sprachkundigen Freund umge-
13 schaut, so daß die Berlinreise nicht viel ergiebiger sein konnte. Schon bei unserem ersten Ge-
14 spräch stellte sich heraus, daß er gekommen war, um ein Geldgeschäft zu versuchen.

15
16 Wenn ich von meiner Bank einen Kredit bekäme und an ihn weitergäbe, würde er mir dafür ein
17 Mehrfaches der hier üblichen Zinsen zahlen. Das sei für uns beide gut. Denn daß er mir weit
18 mehr gibt als mich der deutsche Kredit kostet, wäre für ihn trotzdem besser als 120 Prozent Zins,
19 die er in Rumänien zahlen müßte. Zu seiner Enttäuschung lehnte ich den Handel ab.

20
21 Dann kam er zurück auf sein Angebot, daß ich mich am geplanten Kauf eines Grundstücks bei
22 Odorhellen beteiligen könne, um in späteren Jahren dort zu wohnen. Auch das hatte ich ent-
23 schieden abgelehnt. Sein neuer Vorschlag war nun, daß ich statt dessen meine Berliner Altbau-
24 wohnung von ihm modernisieren lasse.

25
26 Tatsächlich war vieles zu verbessern nötig. Doch eingedenk seiner von 1990 bis 1993 mühselig
27 hingezogenen Renovierung des Dachbodens winkte ich ab. Aber er ließ nicht locker. Diesmal
28 würde alles anders sein. Jetzt dürfe er mit seinen Arbeitern Aufträge im Ausland durchführen.
29 Nach Anfertigung der Einbauteile in Odorhellen sowie Vorausplanung jeden Handgriffs würden
30 seine Leute mit einem Lastwagen kommen und binnen zwei Tagen alles erledigen. So schnell
31 und gründlich, dazu noch billig könne kein Berliner Innenarchitekt sein.

32
33 Das Angebot begann mich zu interessieren. Zumal er sogar die Kosten des Lkw-Transports sel-
34 ber tragen wollte, weil er die Rückfahrt zum Abholen einer deutschen Lieferung nach Siebenbürgen
35 nutzen könne. Wir vereinbarten die Aktion für Frühjahr 1996. Er vermaß jede Ecke der
36 Wohnung, notierte die Knicke der Gasrohre und den Verlauf der Stromleitung, auf Millimeter-
37 papier zeichnete er die Bohrstellen für Schrauben ein. Um die Bezahlung brauchte er nicht zu
38 bangen: vereinbarungsgemäß bar auf die Hand bei Erfüllung des Auftrags. Den zu beaufsichti-
39 gen und seine Arbeiter anzuweisen er mitkommen würde.

40
41 Es schien, daß ich zum ersten Mal nichts zu befürchten hätte.

42
43 Nebenher machten wir einige Fahrten zu Firmen, die er um Bestätigung des geschäftlichen An-
44 lasses seiner Deutschlandreise bat. Er bekam, was er für die Abrechnung daheim brauchte. Jede
45 Fahrt mit dem Mercedes war ihm ein Erlebnis, mit immerzu neuem Entzücken über irgendein
46 technisches Detail. Ich wiederum mußte fast jedesmal nach einer Parkmöglichkeit für das lange
47 Fahrzeug suchen. Angesichts zu vieler Autos in Berlin wurden Parklücken zentimeterdicht aus-
48 genutzt, mein Wagen paßte selten hinein. Daher wollte ich ihn verkaufen, gegen einen großstadt-
49 gerecht kleineren tauschen.

50
51 Mein Besucher horchte auf. Er selbst wollte ihn kaufen!

1 Nem nekem került egy vagyonba, hanem az előző tulajdonosnak. A rokkant úr egy kielégítést
2 kapott vagyonának elvesztéséért a háborúban. Vigaszul tönkrement életének megengedte magá-
3 nak a komfortos kocsit. A csak rövid útszakaszoknál Nyugat-Berlin erdős várospereméig, és
4 gyakori betegség miatt, a kilométerállás alacsony maradt. Ismertük egymást mint garázsszom-
5 szédok, és halála után az özvegye az autót kedvezően ajánlotta nekem. Erdélyi vendégem na-
6 gyon sajnálta, hogy ez a szerencse nem neki adódott.

7
8
9 Berliini látogatása egy üzleti utat fejezett be, amelyre ezúttal a német vizumot közreműködésem
10 nélkül szerezte. Híradástechnikai érdeklősége most arra az igyekezetre irányult, vezeték nélküli
11 telefonapparátusokat Romániába behozni és fakkészülékeket installálni. Délnyugatnémet firmák-
12 nál már egy elegendően nyelvtudó barátjával körülnézett, úgyhogy a berlini utazás nem lehetett
13 sokkal jövedelmezőbb. Már első beszélgetésünkénél kiderült, ő azért jött, hogy egy pénzületet
14 próbáljon.

15
16 Ha én a banktól egy hitelt kapnék és azt továbbadnám neki, ő nekem ezért egy többszörösét
17 az itt szokásos kamatnak fizetné. Az mindkettőnk számára lenne jó. Mert hogy ő nekem jóval
18 többet ad mint amennyibe nekem kerül a német hitel, az neki annak ellenére jobb volna mint 120
19 százalék kamat, amit Romániában kellene fizetnie. Csalódására én visszautasítottam az alkut.

20
21 Aztán visszatért ajánlatára, hogy egy Székelyudvarhely melletti telek tervezett megvételében re-
22 szesedhetnék, hogy későbbi években ott lakjam. Azt is határozottan visszautasítottam már. Új ja-
23 vaslata most az volt, hogy ahelyett a berlini régi építkezésű lakásomat általa modernizáltassam.

24
25
26 Tényleg sokminden javításra szorult. Azonban emlékezve a padlás 1990-től 1993-ig általa kínna
27 odahúzódott renoválására, leintettem. De ő nem lazított. Ezúttal minden másképp lenne. Most sza-
28 bad neki munkásaival megbízásokat külföldön kiviteleznie. A beépíthető részek elkészítése Szé-
29 kelyudvarhelyt és minden fogás előtervezése után az emberei egy teherkocsival jönnének s két
30 napon belül mindent elintéznének. Olyan gyors és alapos, méghozzá olcsó nem tudna lenni sem-
31 melyik berlini belsőépítész.

32
33 Az ajánlat kezdett érdekelni. Annál is inkább, mivel ő még a tkg-transzport költségét is maga
34 akarta viselni, mert a visszautat egy német szállítmány elhozatalára Erdélybe tudná hasznosítani.
35 Az akciót 1996 tavaszára állapítottuk meg. Ő a lakás minden sarkát megmérte, feljegyezte a gáz-
36 csövek kihajlásait és a villanyvezeték menetét, milliméterpapíron felrajzolta a srófok fűróhelyeit.
37 A fizetés miatt nem kellett aggódnia: megegyezés szerint készpénzt a marokba a megbízás telje-
38 sítésénél. Amire felülvélni és munkásait útbaigazítani ő velük jönne.

39
40
41 Úgy látszott, hogy első ízben semmitől nem kellene tartanom.

42
43 Amellett megtettünk néhány utat cégekhez, amelyekről elismervényt kért németországi utazásá-
44 nak üzleti indítékáról. Kapott, ami neki odahaza az elszámoláshoz kellett. Minden járat a Merce-
45 dessel neki élmény volt, minduntalan új elragadtatással valamilyen technikai részlettől. Énnekem
46 pedig majdnem mindannyiszor parkolási lehetőséget kellett keresnem a hosszú járműnek. Te-
47 kintve a Berlinben túlsok autót, parkolási férőhelyeket centiméterszorosan használtak ki, az én
48 kocsim ritkán fért bele. Emiatt el akartam adni, egy nagyvárosnak megfelelő kisebbért cserélni.

49
50
51 Látogatóm felfigyelt. Ő maga akarta megvenni!

1 Weil er doch ständig in Geldnot war, erschien mir der Kauf eines Luxuswagens unlogisch. Wo-
2 bei es ja nicht bei dem mir zu zahlenden Preis bleiben würde. Denn für die Einfuhr nach Rumä-
3 nien verlangte der dortige Zoll den Betrag noch einmal. Doch das hatte mein Kaufinteressent
4 schon einkalkuliert und seinen Gewinn berechnet. Den rumänischen Importzoll konnte er in dor-
5 tiger Inflationswährung entrichten. Die Kaufsumme samt Einfuhrgebühr steuerlich abschreiben.
6 Das Auto als betriebsnotwendig mitfinanzieren lassen durch die Teilhaber seines Unternehmens.

7
8 Im übrigen würde der stattliche Westwagen den Kaufpreis selber amortisieren. Faxgeräte und
9 Handys aus dem Kofferraum dieses noblen Mercedes, das garantiere Qualität und dem Kunden
10 Prestige.

11
12 Unverkennbar war das die Wiederholung der 1990er Idee, seine Existenz auf den Besitz eines
13 westlichen Autos zu gründen und als Firmennamen ein ausländisches Etikett zu erfinden [S. 44
14 /6-7].

15 Ich war bereit, mit dem Verkauf des Mercedes etwas zu warten, damit er Gelegenheit bekäme,
16 sich das nötige Westgeld zu besorgen. Er war zuversichtlich, es von der deutsch-ungarischen
17 Firma in Budapest zu bekommen. Damit er als Vertreter sie in Rumänien angemessen repräsen-
18 tiert. Wo keine Parkplatznot herrscht, sondern die Direktion aus dem Fenster guckt, mit was für
19 einem Auto der Vertreter gekommen ist.

20
21 Zu klären blieb nur noch, welche Probleme das Baujahr des wenig benutzten Wagens bereiten
22 würde. Rumänien wollte kein Schrottplatz für ausländische Fahrzeuge sein, die älter als acht Jah-
23 re sind. Ausnahmen wurden nur nach Inspektion durch rumänische Sachverständige gemacht. So
24 willigte ich schließlich ein, daß der Kaufvertrag erst nach Erteilung der Einfuhrgenehmigung zu-
25 stande kommen sollte.

26
27 Bis dahin bleibt der Mercedes mein Eigentum. Behält das Berliner polizeiliche Kennzeichen. Ist
28 durch mich versichert und versteuert. Kraftfahrzeugschein und –brief lauten auf meinen Namen.
29 Der Kaufinteressent bekommt also das Auto lediglich vorübergehend geliehen für die nötige
30 Fahrt nach Rumänien.

31
32 Anders als 1990, wo er den Lada-Kombi formal als bereits sein Eigentum nach Siebenbürgen
33 fahren konnte, war diesmal der rechtliche Sachverhalt klar.

34
35 Klar war allerdings auch der praktische Sachverhalt. Solange der Mercedes nicht verkauft war,
36 konnte ich kein anderes Auto kaufen. -- Während die ursprünglich für sofort versprochene Erle-
37 digung rumänischer Einfuhrformalitäten sich hinzog, war ich in Berlin auf Fußmärsche und öf-
38 fenliche Verkehrsmittel angewiesen. Im regnerisch kalten Oktober, November, Dezember fehlte
39 mir das Auto sehr für die sonst wöchentlich größeren Einkäufe. Statt zeitsparend einmaliger
40 Fahrten erforderten die üblichen Besorgungen zeitraubend viele Wege.

41
42 Ich wurde zunehmend ungeduldig.

43
44 Auch buchstäblich verschnupft. Und verlangte das Zurückbringen meines Wagens nach Berlin.
45 Denn aus ein-zwei Bitten um wenige Tage Geduld, bis die rumänische Einfuhrgenehmigung
46 schriftlich vorliegt, wurden bald zweieinhalb Monate. In dieser Zeit war das Auto stets
47 unterwegs, der Entleiher in Odorhellen nicht zu erreichen.

48
49 Mehr Erfolg hatte mein Anruf bei der Budapester Firma, die er vertrat und dafür sorgte, daß er
50 sich nächstentags bei mir meldete.

1 Minthogy azonban állandóan pénzsűkében volt, egy luxuskocsi vétele illogikusnak tűnt nekem.
2 Amellett nem is a nekem fizetendő árnál maradna. Mert a behozatalért Romániába az ottani vám
3 az összeget mégegyszer követelte. Azonban az én vásárlóérdekelt felem azt már bekalkulálta és
4 nyereségét kiszámította. A román importvámot az ottani inflációs valutában tudta leróni. A vétel-
5 lárat importilletékestül az adóból leszámítani. Az autót üzemszükségesként együttesen finan-
6 szíroztatni vállalata társtulajdonosai által.

7
8 Egyébként az impozáns nyugati kocsi maga amortizálná a vételárat. Faxkészülékek és handytele-
9 fonok ezen előkelő Mercedes bőrdrekeszéből, az kvalitást garantál és a vevőnek presztízst.

10
11
12 Félreismerhetetlenül ez ismétlése volt az 1990-es ideájának, egzisztenciáját egy nyugati autó
13 tulajdonára alapozni és firmanévként egy külföldi címjegyet kitalálni [45. o. /6-7].

14
15 Én hajlandó voltam, a Mercedes eladásával kissé várni, hogy ő alkalmat kapjon a szükséges nyu-
16 gati pénzt megszerezni. Ő bizakodott, hogy a német-magyar cégtől Budapesten megkapja. Hogy
17 mint annak reprezentánsa azt Romániában méltányosan képviselje. Ahol nem parkolóhelyhiány
18 uralkodik, hanem az igazgatóság az ablakból kukucskál, milyen kocsival jött a reprezentáns.

19
20
21 Tisztázni már csak az maradt, milyen problémákat okozna az építési éve a keveset használt ko-
22 csinak. Románia nem akart ócskavasgyűjtőhelye lenni külföldi kocsiknak, amelyek nyolc évnél
23 idősebbek. Kivételt csak román szakértők általi inspekciónak után tettek. Így végül beleegyeztem,
24 hogy a vételi szerződés csak az importengedély megadása után jöjjön létre.

25
26
27 Addig a Mercedes az én tulajdonom marad. Megtartja a berlini rendőrségi rendszámot.
28 Általam van biztosítva és adózva. A gépjárműokmány s forgalmi engedély az én nevemre szól-
29 nak. Az érdekelt vevő tehát az autót csupán időlegesen kapja kölcsön a szükséges útra Romániá-
30 ba.

31
32 Másként mint 1990-ben, amikor a Lada-kombit formálisan már saját tulajdonként hajthatta
33 Erdélybe, ezúttal a jogi tényállás világos volt.

34
35 Mindazonáltal világos volt a gyakorlati tényállás is. Amíg a Mercedes nem volt eladva, nem ve-
36 hettem más autót. -- Miközben az azonnalra ígért román behozatali formalitások elintézése elhú-
37 zódott, én Berlinben gyalogmenetekre és nyilvános közlekedési eszközökre voltam rászorulva.
38 Az esős hideg októberben, novemberben, decemberben nagyon hiányzott nekem az autó a külön-
39 ben hetenkénti nagyobb bevásárlásokra. Időtpóroló egyszeres járat helyett a szokásos beszerzé-
40 sek időtráblóan sok utat igényeltek.

41
42 Én fokozódóan türelmetlen lettem.

43
44 Szó szerint náthás is. És követeltem a kocsim visszahozatalát Berlinbe. Mert egy-két kérsből
45 néhány nap türelemért, amíg a román behozatali engedély írásbelileg meglesz, közel két hétfél
46 hónap lett. Ebben az időben az autó állandóan úton volt, a kikölcsönző Székelyudvarhelyen meg
47 elérhetetlen.

48
49 Több sikere volt telefonhívásomnak a budapesti firmánál, melyet ő képviselt és amely arról
50 gondoskodott, hogy ő másnap jelentkezett nálam.

Trick 1: Miete statt Kauf.

Er rief nicht an, sondern faxte. Und zwar einen Mietvertrag. Der mich als Eigentümer des Mercedes SE-380 bestätigte und mir ab 1. Januar 1996 für zwei Jahre eine monatlich gute Miete zusicherte.

Wobei er sich verpflichtete:

„ a) den technisch einwandfreien Zustand des Autos zu gewährleisten; — b) sämtliche Kosten zu tragen; — c) die vereinbarte Monatsmiete in Deutschmark zu zahlen; — d) vor Vertragsablauf die Absicht der Mietverlängerung oder des Kaufs mitzuteilen.“

Mit dieser unerwarteten Wendung des bereits im September 1995 vereinbarten Kaufs, wofür nur noch die rumänische Einfuhrgenehmigung gefehlt hatte, konnte ich zufrieden sein. Offenbar wollte die Budapester Firma ihrem Vertreter nicht den vollen Kaufpreis borgen. Weil jedoch er nach ungewöhnlich langem Ausprobieren das Auto unbedingt haben wollte, war ihm das Mieten eingefallen.

Ungünstig für mich war allerdings das Warten auf Eingang der Mietzahlungen, bis ich davon mir ein kleineres Auto kaufen konnte. Das würde etwas dauern. Denn die von ihm zum Frühjahr versprochene Modernisierung meiner Wohnung durch seine Arbeiter, die war umgekehrt meinerseits anzurechnen auf seine Zahlungspflicht.

Noch vor dem vereinbarten Termin für diesen Auftrag erschien mein Automieter plötzlich in Berlin. Anfang März 1996, per Flugzeug von Budapest. Für die lange Fahrt mit dem Mercedes hatte er angeblich keine Zeit. Ansonst sei alles in Ordnung, in Odorhellen werde die für mich geplante Lieferung ordnungsgemäß vorbereitet. Nur brauche er eben sehr dringend Geld. Und zwar für das schon besprochene Grundstück am Hügelhang und sein darauf zu errichtendes Haus. Andere Interessenten seien dabei, ihm diese einmalige Chance zu verderben.

Zwar wolle die Budapester Firma dieser Tage einen Gutachter entsenden, um einen Kredit zu gewähren. Er habe jedoch erfahren, daß die Beteiligung an seinem Kauf- und Bauvorhaben verbunden sein würde mit der Auflage, dort eine Ferienwohnung für leitende Angestellte einzurichten. Dann wären er und seine Familie nur Hausmeister auf eigenem Grund und Boden.

Ich bedauerte, ihm auch unter diesen Umständen nicht helfen zu können. Mißmutig flog er ab.

Woche um Woche verging, der Termin für die mir zugesicherte Arbeit verstrich. Ende Mai teilte er mit, seine Lagerhalle samt der für mich bestimmten Lieferung sei abgebrannt. Brandstiftung. Einen Tag vor Inkrafttreten der Versicherung. Ein enger Mitarbeiter habe die Tat aus Neid und Streit so verübt, daß Entschädigung entfällt. Mangels eindeutiger Beweise könne er nicht einmal den Mann selbst zum Schadenersatz zwingen. Nur fristlose Entlassung war möglich.

Ich versicherte ihm meines Mitgefühls, mußte aber trotzdem wissen, was aus unserer vertraglichen Abmachung wird. Die Zahlung der Monatsmieten für den Mercedes war bislang aufgeschoben. Die vereinbarte Gegenleistung nun aber, wie er erklärte, verbrannt. Ich war bereit, statt der noch weiteren Miete nur die bisher gefahrenen Monate zu rechnen, wenn ich den Wagen so gleich und in einwandfreiem Zustand zurück bekäme. Gerade jetzt zum Sommeranfang ließ er sich gut verkaufen. Und ich hatte es satt, bei Bedarf tageweise selber ein Auto zu mieten, Taxis zu bezahlen oder zu Fuß zu laufen.

Trükk 1: Vétel helyett bérlet.

Nem hívott fel, hanem faxolt. Éspedig egy bérleti szerződést. Amely engemet igazolt mint a Mercedes SE-380 tulajdonosát és nekem 1996 január 1.-től két évre egy jó havibért garantált.

Aminél kötelezte magát:

„a) az autó technikailag kifogástalan állapotáért jótállni; -- b) az összes költséget viselni; -- c) a megegyezett havibért nyugatnémet márkában fizetni; -- d) a szerződés lejártá előtt közölni a bérletmeghosszabbítási vagy vételi szándékot.”

Ezzel a váratlan fordulattal a már 1995 szeptemberében megegyezett vételnek, amelyhez még csak a román importengedély hiányzott, meg lehettem elégedve. Nyilván nem akarta a budapesti cég a képviselőjének a teljes összeget kölcsön adni. Mivel azonban ő szokatlanul hosszú kipróbálás után az autót feltétlenül akarta, eszébe jutott a bérlet.

Számomra mindazonáltal kedvezőtlen volt a várakozás a bérleti díjak beérkezésére, amíg azokból magamnak egy kisebb autót vehettem. Az némi időbe telne. Mert az ötöle tavaszra ígért renoválását lakásomnak munkásai által, azt fordítva részemről kellett felszámítani az ő fizetési kötelezettsége ellenében.

Még e megbízás megegyezett terminusa előtt megjelent az autóbérlőm hirtelen Berlinben. 1996 március elején, repülővel Budapestről. A Mercedes-sel való hosszú útra állítólag nem volt ideje. Különbö minden rendben van, Székelyudvarhelyen a számomra tervezett szállítást rendszeresen készítik elő. Csakhogy épp nagyon sürgősen szüksége volna pénzre. Éspedig a már megbeszélte domboldali telekre és azon építendő házára. Más érdekelték azon vannak, neki ezt az egyszerű sanszot elrontani.

A budapesti cég ezekben a napokban ugyan egy szakértőt akar küldeni, hogy hitelt nyújtson. Ő azonban megtudta, hogy a részesedés a vételi és építkezési szándékában össze lenne kötve azzal a kikötéssel, ott vakációlakást berendezni vezetőségi alkalmazottak számára. Akkor ő meg családja csak házmesterek lennének a saját földbirtokon.

Sajnáltam, hogy ezen körülmények alatt se tudok neki segíteni. Rosszkedvűen repült el.

Hét telt el hét után, a nekem megígért munka terminusa lejárt. Május végén közölte, hogy raktár-csarnoka a nekem szánt szállítmánnyal együtt leégett. Gyújtogatás. Egy nappal a biztosítás hatálybalépte előtt. Egy belső munkatárs követte el a tettét irigységből és veszekedésből úgy, hogy kártalanítás esik. Egyértelmű bizonyítások hiányában ő még az embert magát se kényeszerítheti kárpótlásra. Csak azonnali elbocsátás volt lehetséges.

Biztosítottam részvevémről, de annak ellenére tudnom kellett, mi lesz a szerződéses megállapodásunkból. A havibérek fizetése a Mercedes miatt ezideig el volt halasztva. De a megegyezett el-lenszolgáltatás most pedig, amint kijelentette, elégett. Én kész voltam, a még további bérlet helyett csak az eddig lehajtott hónapokat számítani, ha a kocsit mindjárt és kifogástalan állapotban kapnám vissza. Épp most nyár elején jól lehetett eladni. S én megelégettem, szükség esetén naponként magam egy autót bérelni, taxit fizetni vagy gyalog járni.

1 Der Brandgeschädigte überlegte und meldete sich ein paar Tage später aus der Schweiz. Er sei in
2 Sankt Gallen, auf Geschäftsreise mit dem Mercedes. Der Wagen bleibe ihm weiterhin unent-
3 behrlich und das Zahlen werde er im September nachholen. Nicht alles für Berlin Hergestellte
4 sei verbrannt, und anderes leicht ersetzbar. Überdies bringe er seinen Schwager als gelernten
5 Elektriker mit, der mir zusätzliche Arbeiten leisten wird.

6
7 Auch der September verging. –
8 Zu Weihnachten 1996 kam ein ebenso unverfänglich formulierter wie unverbindlicher Brief aus
9 Budapest: „Lieber Nennonkel [Bátyám, s. Fußnoten S. 14]! Ich bitte um Verständnis, daß das
10 für Herbst geplante Wiedersehen ausgeblieben ist. Ein außerordentlich schweres Wirtschaftsjahr
11 ist hinter meinem Rücken. Ich vertraue darauf, daß es im April gelingen wird, daß ich nachhole
12 den Rückstand gegenüber Bátyám. Hier schicke ich jene zwei Paßbilder, die nötig sind für die
13 Einladung; es wäre mir lieb, wenn ich bis Ende Januar ... die Einladung bekommen könnte (15.
14 bis 30. April). Im Voraus danke ich für Ihre diesbezügliche Hilfe.“

15
16 Kein Wort vom Mercedes, vom Mietvertrag. Bloß, daß es einen „entstandenen Rückstand nach-
17 zuholen“ gilt. Kein Wort über eine konkrete Leistung. Die spätestens bereits im Herbst fällig
18 war. Nur ein „geplantes Wiedersehen“ war ausgeblieben. – Daß so wenig Inhalt ein dickes Ku-
19 vert füllte, lag am mehrsprachigen Raubdruck einer westlichen Karte. Darauf handschriftlich
20 großbuchstabe Segenswünsche für die Feiertage von der Odorhellener Familie.

21
22 Die mir besonders ärgerliche Bitte um Besorgung des Visums machte mich zugleich stutzig.
23 Wieso waren nicht mehrere Visa nötig? Er hatte doch Facharbeiter mitbringen wollen. Im Rah-
24 men eines legalen Auslandsauftrags, wozu es keiner privaten „Einladung“ bedarf.

25
26 Auf meine Rückfrage hin sagte er, der Jahresplan für seine Angestellten sei noch nicht fertig.
27 Das Besuchvisum erbitte er vorsorglich. Denn er möchte auch allein auf jeden Fall kommen
28 und etwas nach Berlin transportieren. –
29 Das bedeutete, er würde mit dem Mercedes kommen. Ich sandte die Einladung.

30
31 Im April traf er tatsächlich ein. Im Mercedes mit rumänischem Kennzeichen. Der Kilometer-
32 stand war hoch. Ich brachte ihn zur Inspektion, der Wagen war in Ordnung, zu dem vor andert-
33 halb Jahren üblichen Preis freilich nicht mehr verkaufbar. Den Verlust mußte die ausstehende
34 Mietzahlung ausgleichen. Doch westliches Geld hatte der Mieter nicht mitgebracht.

35
36 Gebracht hatte er ein paar Holzstuhl aus eigener Produktion. Die ich nicht brauchen konnte und
37 niemand geschenkt haben wollte. Unausgepackt blieben sie auf dem Dachboden liegen, bis die
38 Müllabfuhr sie nach Jahren gebührenpflichtig abholte.
39 Mit Extragebühr wegen der Lackierung. Als Sondermüll.

41 „Wer ist wer“ von den Ungarn in Rumänien

42
43 Was er noch mitbrachte, war von ihm dazu bestimmt, mich von seiner Kreditwürdigkeit zu über-
44 zeugen. Fotos von seinem Odorhellener Manager-Pavillon; er beim Gespräch mit einem Kun-
45 den. Kugelschreiber mit dem Firmen-Emblem, die er verschenkte. Ein rumänischsprachiger
46 Farbprospekt mit Sonnenschirmen und Gartenmöbeln, Verkehrsampeln sowie thermoisolierten
47 elektromechanischen Garagentoren. -- Mit besonderem Stolz überreichte er mir ein großformati-
48 ges dickes Buch: das „Rumäniens ungarisches Wer-ist-wer“.¹

¹ >Ki kicsoda.

1 A tűzkárosult fontolgatott és pár nappal később Svájcából jelentkezett. Szent-Gallenben van, üz-
2 leti úton a Mercedes-sel. A kocsí nekí továbbra is nélkülözhetetlen és a fizetést szeptemberben
3 fogja pótolni. Nem minden, ami Berlin számára készült, égett el, s más könnyen pótolható.
4 Azonfelül sógorát mint tanult villanyszerelőt hozná magával, aki nekem kiegészítő munkákat
5 fog végezni.

6
7 Szeptember is elmúlt. --
8 1996 karácsonykor egy éppúgy ártatlanul formulázott mint kötelezettség nélküli levél jött Buda-
9 pestről: „Kedves Bátyám! [Eredeti szöveg.] Megértését kérem, amiért az őszre tervezett találko-
10 zásunk elmaradt. Rendkívül nehéz gazdasági év van a hátam mögött. Bízom abban, hogy április-
11 ban sikerülni fog bepótoljam a lemaradást Bátyám felé. Itt küldöm azt a két fényképet ami szük-
12 séges a meghívóhoz; szeretném ha január végéig ... megkaphatnám a meghívót (ápr.15-30.-ig).
13 Előre köszönöm ezirányú segítségét.”

14
15
16 Egy szó sem a Mercedesről, a bérleti szerződésről. Csupán, hogy a „lemaradást bepótolnia” kell.
17 Szó sem egy konkrét szolgáltatásról. Amely legkésőbb már az ősszel volt esedékes. Csak egy
18 „tervezett találkozás” maradt el. — Hogy ily kevés tartalom egy vastag borítékot töltött meg, an-
19 nak oka egy nyugati levelezőlap többnyelvű rablónyomatása volt. Azon kézírásos nagybetűs
20 áldásos ünnepi jókívánságok a székelyudvarhelyi családtól.

21
22 Az engem különösen bosszantó kérés egy vízum beszerzéséért egyúttal meghökkentett. Hogy-
23 hogy nem több vízumra volt szükség? Hiszen szakmunkásokat akart magával hozni. Egy legális
24 külföldi megbízás keretében, amelyhez privát „meghívó” nem kell.

25
26 Felvilágosítókéresemre fel azt mondta, az évi terv alkalmazottai számára még nincs kész. A látó-
27 gatási vizumot előrelvő gondoskodásból kéri. Mert ő mindenesetre jönni szeretne egyedül is és
28 Berlinbe szállítani valamit. —
29 Az azt jelentette, hogy a Mercedesrel jöjjön. Küldtem a meghívót.

30
31 Áprilisban csakugyan megérkezett. A Mercedesben, román rendszámmal. A kilométerállás ma-
32 gas volt. Inspekcióhoz vittem, a kocsí rendben volt, persze már nem eladható a másfél év ezelőtti
33 rendes áron. A veszteséget kiegyenlíteni a hátralékos bérletfizetésnek kellett. Azonban nyugati
34 pénzt a bérlő nem hozott magával.

35
36 Hozott pár faszéket a saját produkcióból. Amelyeket nem tudtam használni és senki sem akarta
37 ajándékolni. Kipakolatlanul fekvé maradtak a padláson, amíg évek múlva a szemétszállítás díjkö-
38 telesen vitte el.
39 Extra díjon a lakkozás miatt. Mint különleges hulladékot.

41 „Ki kicsoda” magyar Romániában

42
43 Amit még hozott, arra volt tőle szánva, engemet meggyőzni hitelképességéről. Fotók székelyud-
44 varhelyi menedzser-pavilonjáról; ő beszélgetésnél egy kuncsafttal. Golyótoklak a cég-emblémá-
45 val, amelyeket elajándékozgatott. Egy románnyelvű színes prospektus napernyőkkel és kerti bú-
46 torokkal, közlekedési jelzőlámpákkal valamint termoizolált elektromechanikai garázkapokkal. -
47 -- Külön büszkeséggel egy nagyformátumú vastag könyvet nyújtott át nekem: a „Romániai ma-
48 gyar Ki kicsoda”-t.²

² >Ki kicsoda.

1 Mehrere eingelegte Zettel zeigten die Stellen, wo dieser als nennenswert eingestufte Rumänen-
2 Ungar vorkam. Er war zukunftsorientiert: engagiert „für das Morgen, für den Menschen“. War
3 zugleich traditionsbewußt: ein Förderer bodenständiger Seklerkultur und Geschichte. Vor allem
4 aber war er als Gründer eines modernen Betriebs mit beschränkter Haftung kompetent emporgestiegen: 1990 vom Ingenieur zum Hauptaktionär; 1996 zum „Generaldirektor“.

6 Zudem war er „Präsident des Direktoriumsrates“.

9 Das war beeindruckend. Übertroffen wurde der persönliche Erfolg noch vom gesondert darge-
10 stellten Aufschwung des Unternehmens. Das [ungarisch wörtlich] „zwecks fortlaufender Befriedi-
11 gung der sprunghaft gestiegenen Nachfrage von diesem Jahr an um ein Vielfaches seine tradi-
12 tionelle Tätigkeit und Dienstleistung erweitert.“ Stets darauf bedacht, daß alle Produkte in jeder
13 Hinsicht – fett gedruckt: „**westlichen Anforderungen**“ entsprechen.

15 Den Leser überrollte eine Lawine vorzüglicher Leistungen dieser Firma. Zwischen Wahrheit und
16 Dichtung unterschied nicht des Buches bezahlter Reklameteil.

18 Das umfangreiche Nachschlagewerk, das mein Besucher im April 1997 brachte, war laut Vor-
19 wort des Herausgebers im Herbst 1996 abgeschlossen worden. -- Da vermochte der „Hauptaktio-
20 när“ und „Präsident des Direktoriumsrates“ die Miete nicht aufzubringen für meinen Mercedes.
21 Mit dem er als „Generaldirektor“ herumfuhr.

23 Nachdem einer seiner engsten Kollegen aus Wut die Lagerhalle angezündet hatte.

25 Auch in den vorangegangenen Jahren war er immerzu in Schwierigkeiten. Im März 1990 war er
26 ohne Visum zu mir nach Berlin-West gereist, um für seine geplante Existenzgründung ein Auto
27 zu besorgen. Bezahlen konnte er es nicht. -- Die dafür begonnene Schuldentilgung durch
28 handwerkliche Arbeit auf meinem Dachboden geriet ins Stocken, als er Ende 1990 die ersehnte
29 Lizenz für sein Kleinunternehmen erhielt. Von da an kam er zu versprochenen Arbeiten nur spor-
30 radisch, wenn er mich als Dolmetscher und zum Öffnen geschäftlicher Türen brauchte.-- Seit
31 ich ihm 1993 die Restschuld erließ, hatte er wiederholt versucht, mich auf mein Risiko zur Be-
32 schaffung von Geld zu drängen. Vergeblich. Bis es ihm 1995 gelang, mir statt dessen den Mer-
33 zedes zu nehmen und mit der Bezahlung bislang schuldig zu bleiben.

35 Das war mein Kenntnisstand. Persönlich erlebte, erlittene und oft bereute Bekanntschaft mit ei-
36 nem Menschen, der Vertrauen zu erwecken versteht und es bedenkenlos mißbraucht.

38 Nun präsentierte er sich der Öffentlichkeit sogar noch als Kuratoriumsmitglied einer Stiftung,
39 die anderen Menschen den rechten Weg weist. Denen seine gellend laute Firmenwerbung den
40 Eindruck beispiellosen wirtschaftlichen Erfolges vermittelt. Getragen vom wachsenden Vertrau-
41 en so vieler Kunden, daß das Unternehmen eine rasante Produktionssteigerung beschließt.

43 Großer Umsatz ist großes Geschäft, ist großer Gewinn. Ist kontinuierliche Einnahme von viel
44 Geld, auch wenn vermehrte Produktion zunächst mehr Ausgaben bedeutet. Wofür dann wieder-
45 um mehr Profit hereinkommt. So besehen stimmte etwas nicht am sensationellen Aufschwung
46 des Unternehmens, wenn der Herr „Generaldirektor“ etcetera mir erneut seine eigenhändige Ar-
47 beit anbot zum Stundenlohn, um meinen Mercedes fahren zu dürfen.

49 Zumal er diesmal einen Kredit so dringend benötigte, daß er dafür die Wohnung seiner Familie
50 als Pfand anbot.

1 Több beletett cédula mutatta a helyeket, ahol ez a nevezni érdemesként besorolt romániai ma-
2 gyar előfordult. Ő a jövődökhöz orientálódott volt: lekötötte magát „a holnapért, az emberért”.
3 Együttal tradíciótudatos volt: pártfogója a törzsökös székely kultúrának és történelemnek. De
4 mindenekelőtt egy korlátolt felelősségű modern üzem alapítójaként üstököszerűen emelkedett
5 fel: 1990-ben mérnöktől többségi tulajdonossá; 1996-ban „vezérigazgató”-vá.

7 Méghozzá ő volt „az igazgatótanács elnöke”.

9 Az benyomástkeltő volt. A személyes sikert még felülmúlta a külön ábrázolt fellendülése. a vál-
10 lalatnak. Amely [szó szerint] „az ugrásszerűen megnőtt kereslet folyamatos kielégítése végett et-
11 től az esztendőktől sokszorosára bővíti hagyományos tevékenységét és szolgáltatását”. Állandóan
12 ügyelve arra, hogy minden produktum minden tekintetben – vastagon nyomtatva: „**nyugati kö-
13 vetelményekhez**” igazodjon.

15 Az olvasót lehangosította ezen firma kiváló teljesítményeinek lavinája. Igazság és költészet közt
16 nem különböztetett a könyv fizetett reklámrésze.

18 A terjedelmes kézikönyv, amelyet látogatóm 1997 áprilisában hozott, a kiadó előszava szerint
19 1996 őszén zárult. -- Ekkor képtelen volt a „többségi tulajdonos” és „igazgatótanács elnöke” fel-
20 hajtani a bérletet Mercedesemnek. Amellyel mint „vezérigazgató” körülutazgatót.

23 Miután egyik legszorosabb kollegája dühből a raktárcsarnokot gyújtotta fel.

25 Az előző években is minduntalan nehézségekben volt. 1990 márciusában vizum nélkül utazott
26 hozzám Nyugat-Berlinbe, hogy tervezett egzisztenciaalapításához autót szerezzen. Megfizetni
27 nem tudta. -- Az ezért kézműves munkákkal padlásomon megkezdett adósságtörlesztés meg-
28 akadt, mikor 1990 végén megkapta a vágyott engedélyt kisvállalatára. Attól fogva a megígért
29 munkákra csak sporadikusan jött, ha szüksége volt rám mint tolmácsra és üzleti ajtók kinyitásá-
30 hoz. -- Amióta 1993-ban elengedtem neki a maradék adósságot, ismételten próbált, engemet az
31 én rizikómra pénzbeszerzésre noszogatni. Hasztalanul. Amíg 1995-ben sikerült neki, ahelyett
32 elvenni tőlem a Mercedest és a fizetéssel ezideig adós maradni.

35 Ez volt tudomásom állása. Személyesen átélt, átszenvedett és gyakran megbánt ismeretség egy
36 emberrel, aki bizalomkeltéshez ért és azzal habozás nélkül visszaél.

38 Most a nyilvánosságnak még kuratóriumi tagként is prezentálta magát egy alapítványnak, amely
39 más embereknek a helyes utat mutatja. Akiknek az ő rikoltóan hangos firmareklámja egy példát-
40 lan gazdasági siker benyomását közvetíti. Fenntartva annyi kuncsaft növekedő bizalmától, hogy
41 a vállalat egy röppenős produkciófokozódást határoz el.

43 Nagy forgalom nagy üzlet, nagy nyereség. Folytonos bevétele sok pénznek akkor is, ha bővített
44 produkció eleinte több kiadást jelent. Amiért aztán megint több profit jön be. Így nézve valami
45 nem stimmelt a vállalat szenzációs fellendülésével, ha a „vezérigazgató” etcetera úr nekem újból
46 sajátkezü munkáját kínálta órabérért, hogy szabad legyen Mercedesemet hajtania.

49 Kivált ha ezúttal egy hitelre annyira sürgősen volt szüksége, hogy ezért családjának a lakását
50 zálogul ajánlotta.

Familienwohnung als Pfand.

Es war ein erstaunlicher Text, den er mir ungarisch handschriftlich vorlegte. Er als Direktor verbürge sich dafür, den Kredit zur Regelung der Bankverbindlichkeiten des Odorhellener Unternehmens zu verwenden. Und verpflichte sich ehrenwörtlich zur Rückzahlung bis zum 30. November. Im Falle seines Ablebens gehe die Zahlungspflicht auf seine gesetzlichen Erben über. Bei Zahlungsunfähigkeit hat der Kreditgeber drei Jahre lang Nutzrecht auf die Odorhellener Eigentumswohnung.

Ich fragte: „Wo werden dann deine Frau und Kinder wohnen?“

Er hob die Schultern: „Bei ihren Eltern, den Großeltern. Aber so weit wird es nicht kommen.“

Ich fragte weiter: „Was hat deine Familie mit den Bankschulden des Unternehmens zu tun? Die Firma ist doch nicht als Privatbesitz registriert. Sondern ist Aktiengesellschaft oder Gesellschaft mit beschränkter Haftung.“ — Er überlegte. Dann erklärte er, eigentlich sei der Kredit nicht für den Betrieb, sondern für den Bau seines Hauses.

„Dann laß die Firma heraus“, sagte ich. „Von deren Vermögen kannst du höchstens das verpfänden, was dir gehört. Und für einen Privatkredit, zumal zum Hausbau, reicht auch das Recht zur befristeten Nutzung einer leeren Wohnung nicht. Du hast die Eigentumswohnung billig gekauft und willst einen mehrfach höheren Kredit. Von einem Ausländer. Nimmst du die Möbel hinüber in das neue Haus, sperrst Wasser und Strom, ist die Wohnung als Ferienquartier unbenutzbar. Du wiederum bist in drei Jahren die Kreditschuld los, kannst die Wohnung verkaufen, bekommst wieder Geld. Der Ausländer aber hat für jeden Monat im Odorhellener Wohnblock doppelt soviel gezahlt wie für eine Miete in Berlin. Auf den Kredit umgerechnet. -- Das ist doch nicht seriös!“

Der mir wunderliche Vertragsentwurf des angeblich überaus erfolgreichen Generaldirektors wurde nun grundlegend überarbeitet. Jetzt setzte der Kreditnehmer sein Betriebs- und Privatvermögen als Sicherheit ein. Und falls alle Stricke rissen, dann konnten beispielsweise Touristikunternehmen „die voll eingerichtete und energieverorgte Schuldnerwohnung benutzen, bis das Darlehen getilgt ist“.

Wir übersetzten, verglichen, ich tippte den neuen Wortlaut deutsch und ungarisch. Mein stets kredithungriger Besucher erhielt beide Texte und ich wünschte, er sollte die Sache überschlafen. Ich hoffte, er werde mich nicht mehr sekieren.

Denn um ihm Geld zu leihen, mußte ich selber bei meiner Bank einen Kredit beantragen. Die als Kautions den Zugriff auf mein Gehalt verlangte. Und während der Laufzeit dieses Kredits konnte ich keinen neuen bekommen, um unvorhergesehene Ausgaben zu decken. Es war eine unangenehme Situation, trotz der nun realistischen Klausel auch bezüglich der Odorhellener Wohnung. Deutsche Reisebüros würden kaum daran interessiert sein, deutschen Urlaubern eine Ferienwohnung ausgerechnet in Odorhellen anzubieten. Ich würde mich an Reiseveranstalter in Budapest wenden müssen und hätte eine Menge Mühe.

Aber das Bitten um den Kredit von mir hörte auch am nächsten Tag nicht auf.

Wir fuhren zu meiner Bank, die prüfte den Reisepaß des rumänischen Staatsbürgers und beglaubigte seine Unterschrift auf der zweisprachigen Rückzahlungsverpflichtung. Die Frist wurde auf Anraten des Bankleiters verkürzt auf den 30. September 1997; ab 1. Oktober

Családi lakást zálogul.

Meglepő szöveg volt, amit magyarul kézírásosan elébem tárt. Ő mint igazgató jótáll azért, hogy a hitelt a székelyudvarhelyi vállalat bankkötelezettségeinek rendezésére fordítja. És becsületszóval kötelezi magát visszafizetésre november 30.-áig. Elhunytá esetén a fizetési kötelezettség törvényes örökösire hárul át. Fizetéseképtelenségénél a hitelezőnek három évig használati joga van a székelyudvarhelyi öröklakásra.

Kérdeztem: „Hol laknak aztán feleséged és gyermekeid?“

Vállalt vont: „Szüleimnél, a nagyszülőknél. De odáig nem jut a dolog.“

Kérdeztem tovább: „Családodnak mi köze a vállalat bankadósságaihoz? Hiszen a firma nem privát tulajdonként van regisztrálva. Hanem részvénytársaság vagy korlátozott felelősségű társaság.“ — Fontolgtatt. Aztán kijelentette, a hitel tulajdonképpen nem az üzemnek, hanem háza építéséhez való.

„Akkor hagyd ki a firmát“, mondtam. „Annak vagyonából te legfeljebb azt zálogosíthatod el, ami a tiéd. És egy magánhitelhez, még hozzá házépítésre, nem elegendő egy üres lakás határidős használatára való jog sem. Te az öröklakást olcsón vetted és egy többszörösen magasabb hitelt akarsz. Egy külfölditől. Ha a bútorokat átviszed az új házba, vizet és villanyt lezársz, a lakás szüneti szállásnak használhatatlan. Te viszont három év múlva szabadulsz a hiteladósságtól, eladhatod a lakást, kapsz megint pénzt. A külföldi pedig minden hónapért a székelyudvarhelyi lakótömbben annyit fizetett mint egy bérletért Berlinben. Átszámítva a hitelre. -- Hát az nem szolid!“

A nekem fura szerződés tervezete az állítólag szerfelett sikeres vezérigazgatónak most alapvetően át lett dolgozva. A hitelt felvevő most üzemi és privát vagyonát tette le biztosítékul. És ha minden kötél szakadna, akkor szabad volt például turisztikai vállalatoknak „a teljesen berendezett és energiaellátott adóslakást használni, amíg a kölcsön törlesztve nincs.“

Fordítottuk, összehasonlítottuk, én a szószerinti új szöveget németül és magyarul gépeltem le. Az állandóan hitelre éhes látogatóm mindkét szöveget kapta meg és én azt kívántam, hogy aludjon egyet rá. Reméltem, hogy többé nem fog szekírozni.

Mert hogy pénzt kölcsönözzek neki, sajátmagamnak kellett a bankomnál egy hitelt kérelmezni. Amely kaucióként hozzányúlást követelt illetményemhez. És ennek a hitelnek lejáratitartama alatt nem kaphattam újat, hogy előrenemlátott kiadásokat fedezzek. Kellemetlen szituáció volt, dacára a most realisztikus klauzulának a székelyudvarhelyi lakásra vonatkozólag is. Német utazási irodák alig lennének érdekelve abban, német üdülőknek pont Székelyudvarhelyen egy szüneti lakást felkínálni. Utazási rendezőkhöz Budapesten kellene fordulnom és egy csomó veszélyességem lenne.

De a kérelvés a tőlem való hitelért másnap se szűnt meg.

Bankomhoz hajtottunk, az megvizsgálta a román állampolgár útlevelét és igazolta az aláírását a kényelvű visszafizetési kötelezettségen. A határidő, a bankvezető tanácsára fel, 1997 szeptember 30.-ra lett rövidítve; október 1.-től

1 stiegen die Zinsen. Bis dahin gewährte mir die Bank als ihrem langjährigen Kunden einen be-
2 sondern günstigen Zinssatz: 12,29 %.

3
4 Den vermerkten wir im Vertrag; ich verlangte von meinem Schuldner nicht mehr als genau das,
5 was ich selber zahlen mußte. Er war begeistert: so billig hatte er noch nirgendwo Geld leihen
6 können! Ich dolmetschte seine Erklärung: in Ungarn würde man mindestens 36 % und in Rumä-
7 nien 127 % Zins nehmen.

8
9 In allgemein guter Laune unterschrieb nun ich die Papiere, die mich zum Schuldner der Bank
10 machten. Die mein Gehaltskonto unnach-sichtig pfänden würde, wenn ich den Kredit nicht
11 pünktlich zurückzahle. Mein Schuldner riskierte lediglich, daß dann seine Familie bei den
12 Schwiegereltern schläft.

14 Trick 2: Anzahlung vom Geborgten.

15
16 Mit einem Kuvert voller Geldscheine verließen wir die Bank und stiegen in den von meinem
17 Schuldner benutzten Wagen. Also in meinen Mercedes. Ich besaß ja kein anderes Auto.

18
19 Denn kaufen konnte ich keins, weil mein jetziger Kreditnehmer mir die Automiete schuldig ge-
20 blieben war. Für mich war der Fall klar. Der Mercedes hatte zwar ein rumänisches Kennzeichen,
21 doch den Kraftfahrzeugbrief hatte ich. Das Fahrzeug gehörte mir, es war in Berlin lediglich ab-
22 gemeldet worden von der Steuer und Versicherung. Weil die in Rumänien bezahlt wurden vom
23 Mieter.

24
25 Diese Ausgaben wollte ich dem armen Mann sofort ersparen, der sich soeben Geld von mir
26 leihen mußte.

27
28 „Laß mich ans Steuer“, sagte ich. „Wir fahren zum Kraftfahrzeugamt. Du weißt: wo dir der
29 Lada-Kombi den ‚März-Feiertag‘ bescherte [S. 26-30]. Diesmal geht es schnell. Ich melde den
30 Mercedes wieder an, das rumänische Kennzeichen nimmst du mit.“

31
32 „Ohne den Wagen?“

33
34 Ich zeigte auf das Kuvert in seiner Hand. „Für die Fahrkarte nach Budapest ist genügend drin.
35 Die Weiterreise zahlst du in ungarischer Währung.“

36
37 Er verstand. Dachte nach. Dann griff er in den Umschlag und begann Geldscheine zu zählen.
38 „Ich wollte es Bátyám schon in der Bank geben“, log er.

39
40 Der Betrag, den er mir reichte, entsprach zehn Monatsmieten für den Mercedes; einem Sechstel
41 des gerade erhaltenen Kredits. Ich wunderte mich. „Wieso brauchst du nicht alles für den Haus-
42 bau? Wieso diesen Teil nicht? Tagelang hast du behauptet, die gesamte Summe, die ich von mei-
43 ner Bank bekommen kann und dir leihe, wäre das absolute Minimum, das du unbedingt haben
44 muß! Warum hast du geschwindelt? Weshalb genügte dir noch vor ein paar Minuten in der
45 Bank nicht das, was dir jetzt mitzunehmen übrig bleibt?“

46
47 Er fand, er habe mir nichts vorgelogen, sondern brauche die volle Summe. Was er mir gebe,
48 müsse er sich nun anderweitig borgen. Die relativ kleine Summe werde er woanders bekommen.
49 Gegen hohen Zins. Leider. „Aber Bátyám braucht das Geld doch auch! Für das Auto. Bitte, so-
50 viel kann ich momentan entbehren. Und ich danke Bátyám für die bisherige Geduld.“

1 emelkedtek a kamatok. Addig a bank nekem mint sokévi ügyfelének egy különösen kedvező
2 kamatlábat adott: 12,29%.

3
4 Azt bejegyeztük a szerződésbe; én az adósomtól nem követeltem többet mint pontosan azt, amit
5 magam kellett fizetnem. Ő lelkesedett: ilyen olcsón még seholsem tudott pénzt kölcsönvenni! Én
6 tolmácsoltam az ő kijelentését: Magyarországon legalább 36% és Romániában 127% kamatot
7 vennének.

8
9 Általános jó hangulatban most én írtam alá a papírokat, melyek engemet a bank adóssává tettek.
10 Amely az illetménykontómat kérlelhetetlenül foglalná le, ha én a hitelt nem pontosan fizetem
11 vissza. Adósom csupán azt reszkírozta, hogy családja aztán apósék-anyóséknál hálna.

12
13

14 Trükk 2: Foglalót a kölcsönből.

15
16 Egy pénzjegyekkel teli borítékkal hagytuk el a bankot és beszálltunk az adósomtól használt ko-
17 csiba. Tehát az én Mercedesembe. Hiszen más autóm nem volt.

18
19 Mert venni nem tudtam, mivel a mostani hitelnevóm az autóbérlettel adós maradt. Számomra az
20 eset világos volt. A Mercedesnek román rendszáma volt ugyan, azonban a gépjármű-okmány-
21 levél nálam volt. A jármű az enyém volt, Berlinben csupán kijelentve lett az adótól és biztosítás-
22 tól. Mert azt Romániában fizette a bérlő.

23
24
25 Ezeket a kiadásokat rögvest meg akartam spórolni a szegény embernek, aki épp most pénzt kel-
26 lett kölcsönözön tőlem.

27
28 „Engedj a volánhoz”, mondtam. „A gépjárműhivatalhoz hajtunk. Tudod: ahol a Lada-Kombi a
29 „márciusi ünnepet” ajándékozta neked [27-31. o.]. Ezúttal gyorsan megy. Én a Mercedest megint
30 bejelentem, a román rendszámot elviszed magaddal.”

31
32 „A kocsni nélkül?”

33
34 A kezében levő borítékra mutattam. „A Budapestre való menetjegyre elegendő van benne. A to-
35 vábbi utazást magyar pénznemben fizeted.”

36
37 Megértette. Gondolkozott. Aztán belenyúlt a borítékba és pénzjegyeket kezdett számolni. „Ezt
38 bátyámnak már a bankban akartam adni”, hazudta.

39
40 Az összeg, melyet átnyújtott nekem, a Mercedes tíz havibérének felelt meg; egy hatodának az
41 éppen kapott hitelnek. Csodálkoztam. „Hogyhogy nem minden kell neked a házépítéshez? Ho-
42 gyan ez a rész nem? Napokhosszat azt állítottad, az egész összeg, amit én a bankomtól kaphatok
43 és neked kölcsönzők, az volna az abszolút minimum, ami okvetlenül kell neked! Miért svindliz-
44 tél? Miért nem volt neked elégséges még pár perccel ezelőtt a bankban az, amennyi most marad
45 neked elvinni?”

46
47 Ő úgy találta, nem hazudozott elem semmit, hanem szüksége volna az egész összegre. Amit ad
48 nekem, azt most máshonnan kell kölcsönöznie. A relative kis összeget másutt fogja kapni.
49 Magas kamat ellenében. Sajnos „De hát bátyámnak is kell a pénz! Az autóért. Tessék, momentán
50 ennyit nélkülözhetek. És köszönöm bátyámnak az eddigi türelmét.”

1 Ich hatte Lust, ihm den Umschlag wegzunehmen, den Autoschlüssel in meine Tasche zu stecken,
2 das Geld in die Bank zu bringen und anschließend zum Kraftfahrzeugamt zu fahren.
3
4 „Du machst bei mir Schulden, um davon deine Schulden bei mir zu bezahlen? Das ist doch Un-
5 fug! Du kannst doch deinen Gläubiger nicht um mehr Kredit bitten als unbedingt nötig, ihm die
6 Wohnung deiner Familie verpfänden, damit du ihm von seinem eigenen Geld etwas gibst für
7 sein eigenes Guthaben bei dir! -- Du tilgst es also mit seinem Geld!“
8
9 Mein Ärger war ihm anscheinend unbegreiflich. „Ich habe doch unterschrieben und mein Ehren-
10 wort gegeben, daß ich den vollen Kredit zurückzahlen werde. Wieso stört es Bátyám, woher ich
11 das Geld für den Mercedes nehme?“
12
13 Seine hanebüchene Logik brachte mich in eine zwiespältige Lage. Den soeben gewährten Kredit
14 rückgängig zu machen, das Geld in die Bank zurückzubringen aus Ärger darüber, daß er zum
15 Hausbau soviel gar nicht brauchte, erschien komisch. Was er vor Zeugen unterschrieben hatte,
16 würde ich wahrscheinlich wiederbekommen.
17
18 Erlaube ich aber nicht, daß er den überhöhten Teil des Kredits für den Mercedes verwendet und
19 nehme den Wagen weg, würde er sich vermutlich rächen. Er könnte den Kreditvertrag anfechten,
20 die Familienwohnung für unpfändbar erklären. Meiner Bank gegenüber bleibe ich trotzdem zah-
21 lungspflichtig, jeder Aufschub kostet neue Zinsen.
22
23 Vermeide ich solche Probleme, indem ich ihm das ganze Geld wegnehme und meinen Bank-
24 kredit erledige, bleibt er wiederum die Automiete schuldig. Den inzwischen älter gewordenen
25 und laut Tachometer vielgefahrenen Wagen mußte ich mit Verlust verkaufen. Die Mietschuld in
26 Rumänien einklagen. -- Eine Zwickmühle.
27
28 Ich beließ ihm das geliehene Geld, nahm den davon angebotenen Teil à conto Automiete. In der
29 Hoffnung, daß er später alles gütlich in Ordnung bringt.
30
31 Ich fragte: „Wofür ist dieser Betrag? Wir hatten einen Kaufpreis vereinbart, anschließend hast
32 du den Wagen gemietet.“
33
34 „Es ist für beides“, sagte er. „Ich kaufe den Wagen. Den Preis werde ich noch bezahlen. Bis da-
35 hin ist Bátyám der Besitzer und ich bin der Mieter. Für ausländische Mietautos gelten die rumä-
36 nischen Einfuhrbestimmungen [Baujahr] nicht. So ist es für uns beide am besten. Nicht wahr?“
37
38 Für mich freilich war es weniger gut. Der im September 1995 in Berlin vereinbarte inländische
39 Kaufpreis war unabhängig von den Kosten oder Schwierigkeiten der Zulassung in Rumänien.
40 Ich hatte ihm den Wagen nur anvertraut, damit die Rumänen über die Einfuhr entscheiden. Wie,
41 das habe ich nie erfahren. Das Auto brachte er mir nicht zurück. Sondern trickste die Rumänen
42 aus, umging die Bestimmungen durch den Mietvertrag. Aber zahlte die Miete nicht. Und den
43 Kaufpreis darum nicht, weil er ja einen Mietvertrag hatte. Ohne für dies oder das wenigstens die
44 mir versprochene Arbeit zu leisten. -- Wofür er andere Gründe nannte.
45
46 Wie sollte es für mich also „am besten“ sein, als späte Anzahlung für den Kaufpreis endlich
47 einen Teil der Miete zu bekommen? Zu wenig, um mir ein anderes Auto zu kaufen. Und selbst
48 diese erste Zahlung erhielt ich jetzt nur, weil ich meinem Schuldner Geld lieh. Borge ich ihm
49 nichts, zahlt er für den Wagen nichts. Borge ich ihm den für den Hausbau gewünschten Betrag,
50 braucht er bis zur Tilgung dieses Kredits für den Wagen nichts zu bezahlen. Denn gleichzeitig
51 den Kredit und die Autoschuld abzahlen kann er nicht.

1 Kedvem volt, a borítékot elvenni tőle, az autókulcsot zsebemre vágni, a pénzt a bankba vinni és
2 utána a gépjárműhivatalhoz hajtani.
3
4 „Te adósságot csinálsz nálam, hogy abból fizessed a nálam való adósságaidat? Hisz az helytelen-
5 kedés! Hiszen nem tudsz a hitelezőtől több hitelt kérni mint feltétlenül szükséges, családod la-
6 kását elzalogosítani neki azért, hogy az ő saját pénzéből adj neki valamit az ő saját követeléséért
7 irántad! -- Te azt tehát a ő pénzével törleszted!“
8
9 Bosszankodásom úgylátszik érthetetlen volt neki. „Hisz én aláírtam és becsületszavamat adtam,
10 hogy a teljes hitelt fogom visszafizetni. Hogyan zavarja bátyámat, honnan veszem a pénzt a
11 Mercedesért?“
12
13 Hajmeresztő logikája egy felemás szituációba hozott engem. Az imént adott hitelt visszavonni, a
14 pénzt visszavinni a bankba amiatti mérgelődésből, hogy neki a házépítéshez annyi nem is kellett,
15 az furcsának tűnt. Amit tanúk előtt írt alá, azt valószínűleg visszakapnám.
16
17
18 De ha nem engedem meg, hogy a hitel túlmagasított részét a Mercedesre használja fel s elveszem
19 a kocsit, feltehetőleg megbosszulná magát. A hitelszerződést megtámadhatná, a családi lakást
20 foglaló alól mentesnek nyilváníthatná. A bankom iránt én dacára annak fizetésköteles maradok,
21 minden halasztás új kamatokba kerül.
22
23 Ha elkerülök ilyen problémákat, azáltal hogy elveszem tőle az egész pénzt s elintézem a bankhi-
24 telemet, ő ezzel szemben adós marad az autóbérlettel. A közben idősebb lett és a tahiméter szer-
25 rint sokatjárt kocsit veszteséggel kellene eladnom. A bérleti adósságot Romániában bepanaszol-
26 nom. -- Egy csiki-csuki, kettősmalom.
27
28 Meghagytam neki a kölcsönadott pénzt, elfogadtam az abból felkínált részt a conto autóbérlet.
29 Abban a reményben, hogy ő később békésen rendbehoz mindent.
30
31 Kérdeztem: „Mire való ez az összeg? Mi egy vételárban egyeztünk meg, utána bérelted a ko-
32 csit.“
33
34 „Mindkettőre való”, mondta. „Én megveszem a kocsit. Az árát még meg fogom fizetni. Addig
35 bátyám a tulajdonos és én vagyok a bérlő. Külföldi berautókra nem érvényesek a román behozata-
36 tali rendeletek [építési év]. Így mindkettőnk számára legjobb. Ugye?“
37
38 Számomra persze kevésbé jó volt. Az 1995 szeptemberében Berlinben megegyezett belföldi
39 vételár független volt a Romániában való engedélyezés költségeitől vagy nehézségeitől. Én a ko-
40 csit csak azért bíztam rá, hogy a románok döntsenek a behozatal felől. Hogyan, azt soha nem
41 tudtam meg. Az autót nem hozta vissza nekem. Hanem kitrükkölte a románokat, megkerülte a
42 rendelkezéseket a bérleti szerződés által. De nem fizette a bérletet. És a vételárát azért nem, mert
43 hiszen bérleti szerződése volt. Anélkül hogy vagy ezért, vagy azért legalább a nekem megígért
44 munkát teljesítse. -- Amiért más okokat nevezett.
45
46 Tehát hogyan lehetett volna számomra „legjobb”, a vételár késő előlegeként végre a bérlet egy
47 részét kapni? Túlkeves, hogy egy másik autót vehessek magamnak. És még ezt az első fizetést is
48 most azért kaptam csak, mert adósomnak pénzt kölcsönöztem. Ha nem kölcsönzök neki, nem fi-
49 zet a kocsiért semmit. Ha a házépítéshez kívánt összeget kölcsönzöm neki, ennek a hitelnek a
50 törlesztéséig nem kell fizetnie semmit a kocsiért. Mert egyidejűleg a hitelt és az autóadósságot
51 lefizetni nem tudja.

1 Das Karussell drehte sich. Mein Fehler, dem schlaun Borger jemals geholfen zu haben, ließ
2 sich nicht ungeschehen machen. Ich steckte die angebotenen Geldscheine ein. Zum letzten Mal
3 setzte ich mich ans Steuer meines komfortablen Mercedes und fuhr den halb Käufer, halb Mieter
4 zum Abholen seines Gepäcks. Für ihn war die Berlinreise wieder einmal erfolgreich beendet.
5

„Piti“

6
7
8 Unterwegs wollte er in ein Restaurant. Da er kurz vor dem Bankbesuch gefrühstückt hatte und es
9 noch lange nicht Mittagszeit war, wunderte mich sein Hunger. Doch er wollte bloß eine Cola
10 trinken. „Wir sind gleich zu Hause“, sagte ich, „im Kühlschranks ist auch die. Hier kostet sie das
11 Zehnfache und es lohnt nicht, den Wagen zu parken und auf die Bedienung zu warten.“
12

13 „Aber hier schmeckt sie besser“, argumentierte er. — „Die kommt aus gleicher Lieferung und ist
14 nirgendwo in der Welt anders“, antwortete ich. „Und vergiß nicht, eine Weile mußt auch du mit
15 Ausgaben sparen.“
16

17 Darauf benutzte er einen ungarischen Ausdruck, den ich nicht kannte: „Das ist ‚piti‘.“ — Ich
18 fragte: „was heißt das?“ — Er wich aus: „ach, nichts.“ — Ich wollte es aber schon wegen des
19 Tonfalls wissen. „Hast du nicht ‚piti‘ gesagt? Was bedeutet dieses Wort?“ — Er wurde verlegen.
20 „Na, ungefähr ‚klein, kleinlich‘. Sowas.“ — Ich dachte an „kleinkariert“.
21

22 Im Gästezimmer über meiner Wohnung, das ich ihm 1990 für sich und seine Frau herrichten
23 ließ, und ihm auch diese Arbeit bezahlte, packte er den von mir geliehenen Koffer. Ich brachte
24 ihm Reiseproviand: belegte Semmeln, Zitronenlimonade, Cola. Dann suchte ich in meinen Wör-
25 terbüchern nach „piti“. Es war die vulgäre Vokabel für „jämmerlich kleinlich“. Die längere Form
26 ist „pitiáner“, in jiddisch-deutscher Übersetzung „schofel“. Im Sinne von „erbärmlich, schäbig,
27 geizig, knauserig“.¹
28

29 Nachdem mein Schuldner fort war, ging ich das Gästezimmer verschließen. Die Semmeln, Cola,
30 Limonade hatte er zurückgelassen. Inzwischen war es Mittag, ich also versorgt. Mit dem zurück-
31 gelassenen Reiseproviand. Der Generaldirektor aber speiste wohl gerade als vornehmer ausländi-
32 scher Mercedesfahrer in einem Restaurant. Vom geborgten Geld. -- Er war ja kein „Pitiáner“.
33

34 Ich fuhr mit dem Bus zur Bank und zahlte ein, was er mir als Anzahlung für den Wagen gegeben
35 hatte. -- Von dem Kredit, den ich ihm gab.
36

Trick 3: Zahlung gemäß Zigeunerwitz.

37
38
39 Wiedergesehen habe ich meinen Schuldner nie. — Ich habe auch nicht erfahren, ob und wie und
40 für wieviel er das wertvolle deutsche Geld in Rumänien oder vielleicht schon in Ungarn um-
41 tauschte.
42

43 Neugierig war ich natürlich, ob er mit der großen Summe Devisen heil über mehrere Ostgrenzen
44 gekommen war. Wenn man sie beschlagnahmt hätte, würde es mit der Kreditrückzahlung pro-
45 blematisch. Nach drei unruhigen Tagen gelang es, ihn anzurufen. Er teilte mit, er sei „unberaubt“
46 gereist und käme im September „auch montieren“.

¹ piti >Magyar ért.: (vulg.) erbärmlich kleinlich); >Halász, Ungarisch-Deutsch: jämmerlich; pitiáner schofel. — schofel >Wahrig: erbärmlich, schäbig, geizig, knauserig.

1 A karusszel forgott. Hibámat, hogy valaha segítettem a ravasz kölcsönkérőnek, azt nem lehetett
2 megmentőrténné tenni. Zseembe tettem a felkínált pénzjegyeket. Utolszor ültem az én komfor-
3 tos Mercedesem volánjához és elhajtottam a félig vevőt, félig bérlőt poggyászát elhozni. Számá-
4 ra a berlini utazás ismét sikeresen végződött.
5

„Piti”.

6
7
8 Útközben egy vendéglőbe akart. Mivel röviddel a banklátogatás előtt reggelizett és még soká
9 nem volt ebédidő, csodálkoztam az éhességén. Azonban ő csak egy kólát akart inni. „Mindjárt
10 otthon vagyunk“, mondtam, „a hűtőszekrényben az is van. Itt tízszeresébe kerül és nem érdemes
11 a kocsit parkolni s a kiszolgálásra várni.”
12

13 „De itt jobban ízlik”, argumentált. — „Az azonos szállítmányból jön és sehol a világon nem
14 más”, válaszoltam. „És ne felejtse el, egy ideig neked is kell kiadásokkal spórolnod.”
15

16
17 Erre egy magyar kifejezést használt, melyet nem ismertem: „Az ’piti’.” — Kérdeztem: „Az mit
18 jelent?” — Ő kitért: „áh, semmit.” — De én már a hanglejtés miatt tudni akartam. „Nem azt
19 mondtad, hogy ’piti’? Mit jelent ez a szó?” — Zavarba jött. „Hát, körülbelül ’kicsi, kicsinyes’.
20 Olyasmit.” — Én a német „kleinkariert” [kiskockás] -ra gondoltam.
21

22 A vendégszobában lakásom fölött, amelyet 1990-ben az ő és felesége számára rendeztettem be, s
23 neki ezt a munkát is megfizettem, pakolta a tőlem kölcsönkért bőröndöt. Hoztam neki útravalót:
24 szendvics-zsemléket, citromos limonádét, Colát. Aztán szótárámban a „piti” után kutattam. A
25 „szánalmasan kicsinyes” vulgáris szava volt. Hosszabb alakja „pitiáner”, jiddis-német fordí-
26 tásban „schofel”. A „nyomorult, sóher, fukar, szűkmarkú” értelmében.¹
27

28
29 Miután adósom eltávozott, mentem a vendégszobát bezárni. A zsemléket, kólát, limonádét visz-
30 zahagyta. Közben dél volt, én tehát el voltam látva. Visszahagyott útravalóval. A vezérigazgató
31 pedig alighanem éppen mint előkelő külföldi Mercedes-sofőr érkezett egy étteremben. A kölcsön
32 pénzen. -- Hiszen ő nem volt „pitiáner”.
33

34
35 Busszal mentem a bankhoz és befizettem, amit foglalóként a kocsira adott nekem. -- A hitelből,
36 amelyet én adtam neki.
37

Trükk 3: Fizetés cigányvice szerint.

38
39
40 Adósomat sose láttam viszont. — Azt se tudtam meg, hogy és hogyan s mennyiért váltotta be az
41 értékes német pénzt Romániában vagy talán már Magyarországon.
42

43
44 Kíváncsi természetesen voltam, hogy a nagy összeg devizával sértetlenül jutott-e át több keleti
45 határon. Ha elkobozták volna, problematikus lenne a hitelvisszafizetés. Három nyugtalan nap
46 után sikerült őt felhívni. Közölte, hogy „foszthatlanul” utazott és szeptemberben „montírozni is”
47 jönne.

¹ piti >Magyar ért.: (vulg.) szánalmasan kisszerű; piti, pitiáner >Halász, Magyar-német. — schofel >Wahrig: (nyomorult, sóher, fukar, szűkmarkú).

1 Aus Furcht vor staatlicher Telefonüberwachung formulierte er unverfänglich. „Unberaubt“: mit
2 dem Geld war er unbehelligt durch die Länder gefahren. Im September „auch montieren“ hieß,
3 er würde das geborgte Geld persönlich zurückbringen. Denn die mir versprochene TV- Satelliten-
4 antenne „montieren“ konnte er per Banküberweisung nicht. So durfte ich hoffen, daß der Kredit
5 ordnungsgemäß erledigt würde und ich wieder wenigstens etwas bekäme für den Mercedes.
6

7 Am 21. August 1997 rief ich ihn in Budapest an wegen des Septembertermins. Die Deutschland-
8 reise verschob er nun auf Mitte Oktober; aber das Geld werde er pünktlich senden. Am 12. Sep-
9 tember telefonierte er aus Hódmezővásárhely in Südostungarn. Schon am 25. werde er mir den
10 Betrag schicken, den er im April von Berlin mitnahm. Damit sei der Kredit fristgerecht erledigt.
11

12 Ich widersprach seinem Rechenfehler:
13

14 „Wenn du meinen Apfel nimmst und schneidest dir ein Stück heraus, gibst du mit dem Rest
15 nicht meinen ganzen Apfel zurück. -- Zahlst du mir nur die nach Rumänien mitgenommene
16 Summe zurück, hast du mir für den Mercedes nichts gegeben. -- Du hast aber einen höheren
17 Kredit unterschrieben und erhalten als das nach Rumänien mitgenommene Geld, und hast die
18 Differenz sofort in Berlin ausgegeben für den Wagen. Bleibst du nun diesen Kredit-Teil
19 schuldig, weil du ihn von mir bekamst und gleich zurückgabst: womit hast du die Anzahlung für
20 das Auto geleistet? -- Du hattest doch kein eigenes Geld! Keinen extra Apfel.“
21

22 Er stellte sich dumm, wich aus. Jetzt müsse er erst einmal den fälligen Kredit erledigen. Für den
23 Wagen könne er vorläufig nicht mehr geben als was er mir im April gab. — Ich wurde böse.
24 „Versuche mich nicht zu betrügen, wie du es mir als Zigeunerwitz erzählt hast! Schuldner pumpt
25 sich vom Gläubiger neues Geld zum Begleichen der alten Schuld und schuldet dann nichts mehr,
26 weil er das für die Altschuld gepumpte Geld doch gleich zurückgab.“
27

28 Ich erinnerte ihn an die Fahrt zur Bank, wo er den Kreditvertrag unterschrieb und den vollen Be-
29 trag erhielt. „Der Kredit ist eine Sache für sich; den schuldest du. Wofür du ihn verwendet hast,
30 ist etwas anderes. Du kamst mit dem ganzen Geld aus der Bank. Das mitsamt dem vereinbarten
31 Bankzins ist am 30. September zur Rückzahlung fällig.-- Mit diesem geborgten Geld hast du
32 dein Haus gebaut und ein Auto angezahlt. Das Geld für den Wagen gabst du sofort dem Eigen-
33 tümer. -- Zufällig war ich der Autobesitzer. Du kannst die für das Auto ausgegebene Summe
34 nicht nachträglich abziehen vom Kreditbetrag. -- Nur weil ich selber dir zum Kredit verholfen
35 habe. Dafür bürgte. Ihn notfalls an deiner statt zurückzahlen muß an die Bank!“
36

37 Die Fernsprechverbindung brach ab. Vermutlich hatte der Anrufer selbst das ihm unangenehme
38 Gespräch so beendet. Ich fragte in Budapest an, wann er dort zu erreichen wäre. Nächstentags
39 rief er zurück. Er wolle bloß mitteilen, daß nicht er das Geld schicken werde, sondern Freunde in
40 Wien beauftragt habe. Ich solle mich wegen des Absenders nicht wundern.
41

42 Ich fragte: „Hast du verstanden, was ich gestern sagte?“ Er: „Ja“. Ich: „Aus Wien kommt also
43 der volle Betrag?“ Er: „Den ich gestern nannte.“ Ich: „Der reicht nicht! Dann mußt du die Dif-
44 ferenz extra überweisen. Im Vertrag hast du schriftlich auch dein Ehrenwort gegeben, daß du
45 den erhaltenen Betrag pünktlich zurückzahlst. Den ganzen! Nicht bloß den größeren Teil. Schau
46 nach!“-- Er: „Na gut. Ja. Auf Wiederhören.“
47

48 Am Morgen des Fälligkeitstages erinnerte mich die Bank freundlich daran, daß die Kreditfrist
49 nachmittags abläuft. Ich antwortete, das Geld müsse doch schon eingegangen sein. Entweder aus
50 Wien die ganze geschuldete Summe, oder der eventuell fehlende Teil aus Budapest. Vielleicht
51 arbeiten dortige Banken gemütlicher, in ein-zwei Stunden würde alles erledigt sein.

1 Állami telefonfelügyeletől való félelemből ártatlanul formulázott. „Fosztatlan”: a pénzzel bán-
2 tatlanul utazta át az országokat. Szeptemberben „montírozni is” azt jelentette, hogy a kölcsönka-
3 pott pénzt személyesen hozná vissza. Mert a nekem ígért tv- szatellitaantennát „montírozni” nem
4 tudta bankátutalással. Így szabad volt remélnem, hogy a hitel rendesen el lesz intézve és megint
5 kapnék legalább valamit a Mercedesért.
6

7 1997 augusztus 21.-én felhívtam Budapesten a szeptemberi terminus miatt. A németországi uta-
8 zást most elhalasztotta október közepére; de a pénzt pontosan fogja küldeni. Szeptember 12.-én
9 Hódmezővásárhelyről telefonált, Délmagyarországon. Már 25.-én fogja küldeni nekem azt az
10 összeget, amelyet áprilisban Berlinből vitt el. Azzal a hitel határidő szerint intéződne el.
11

12 Ellentmondtam számítási hibájának:
13

14 „Ha almámat veszed és kivágsz magadnak egy darabot, a maradékkal nem az egész almámat
15 adod vissza. -- Ha csak a Romániába magaddal vitt összeget fizeted vissza, nekem a Mercedes-
16 ért nem adtál semmit. -- De te egy magasabb hitelt írtál alá, s a differenciát rögtön Berlinben
17 adtad ki a kocsióért. Ha mármost ezzel a hitelrészszel adós maradsz, mert tőlem kaptad és mindjárt
18 visszaadad: mivel adtad a foglalót a kocsira? -- Hiszen nem volt saját pénzed! Nem volt extra
19 almád.”
20

22 Butának tette magát, kitért. Most először is az esedékes hitelt kell elintéznie. A kocsióért
23 egyelőre nem adhat többet mint amit áprilisban adott nekem. — Mérgező lettem. „Ne próbálj
24 engem becsapni, mint ahogy azt cigányviccként mesélte nekem! Adós új pénzt pumpol a hitelez-
25 zőtől a régi adósság kiegyenlítésére s aztán nem adós semmivel, hisz a régi adósságért pumpolt
26 pénzt visszaadta mindjárt.”
27

28 Emlékeztetem járatunkra a bankhoz, ahol a hitelszerződést írta alá és megkapta a teljes összeget.
29 „A hitel egy külön dolog; azzal adós vagy. Hogy mire fordítottad, az másvalami. Te a bankból
30 az egész pénzzel jöttél ki. Azt a megegyezett bankkamatallal együtt visszafizetni, szeptember 30.-
31 án esedékes. -- Azzal a kölcsönvett pénzzel építetted a házatad és foglalót adtál egy autóra. A
32 kocsira való pénzt rögtön odaadtad a tulajdonosnak. -- Véletlenül én voltam az autótulajdonos.
33 Te az autóra költött összeget nem vonhatod le utólag a hitelösszegetől. -- Csak mivel én magam
34 segítették a hitelhez. Jótállok érte. Azt szükség esetén helyetted kell visszafizessem a bank-
35 nak!”
36

37 A telefonösszeköttetés megszakadt. Feltehetőleg a hívó fél maga fejezte be ekképpen a neki kel-
38 lemetlen beszélgetést. Tudakozódtam Budapesten, hogy ő ott mikor érhető el. Másnap visszahí-
39 vott. Csak azt akarja közölni, hogy a pénzt nem ő fogja küldeni, hanem barátokat Bécsben bízott
40 meg. A feladó miatt ne csodálkozzam.
41

42 Kérdeztem: „Megértetted, amit tegnap mondtam?” — Ő: „Igen.“ — Én: „Bécsből tehát a teljes
43 összeg jön?” — Ő: „Amelyet tegnap említettem.” — Én: „Az nem elég! Akkor a differenciát
44 extra kell átutalnod. A szerződésben írásbelileg is becsületszavadat adtad, hogy a kapott összeget
45 pontosan fizeted vissza. Az egészet! Nem csupán a nagyobbik részt. Nézz utána!” — Ő: „Na jó.
46 Igen. Viszonthallásra.”
47

48 Az esedékesség nap reggelén a bank barátságosan emlékeztetett engem, hogy a hitel-határidő
49 délután jár le. En azt válaszoltam, hát a pénz már be kellett folyjon. Vagy Bécsből az egész tarto-
50 zási összeg, vagy az esetleg hiányzó rész Budapestről. Talán kényelmesebben dolgoznak az otta-
51 ni bankok, egy-két órán belül el lesz intézve minden.

1 Aber gar nichts traf ein. Ich mußte den Kredit prolongieren lassen, die bisher angefallenen Zin-
2 sen bezahlen und für die weitere Laufzeit höhere in Kauf nehmen. Ich war kein verlässlicher
3 Kunde mehr. Am 6. Oktober kam selbst das von meinem Schuldner falsch errechnete Darlehen
4 nur mit großem Manko an: er hatte das Anderthalbfache des mir für den Wagen gegebenen Gel-
5 des abgezogen!

6
7 Vergeblich führte ich teure Auslandsgespräche. Nannte ich meinen Namen, war der gesuchte
8 Herr gerade nicht erreichbar. Im September hatte er sich bei mir angesagt für den 25. Oktober.
9 Da endlich meldete er sich. Allerdings nicht aus Berlin, sondern Rumänien. Er teilte mit, nach
10 Deutschland käme er erst in der zweiten Novemberhälfte; anlässlich der technischen Ausstellung
11 in München. Er warte nur auf das Visum. Die Rückzahlung des Kredits hätten seine Wiener
12 Freunde verbockt. Das bringe er gleich in Ordnung.

13
14 Das tat er nicht. Einen Monat später, am 26. November überwies er lediglich den Fehlbetrag
15 vom 6. Oktober. Was er im April ausgegeben hatte als Anzahlung für meinen Mercedes, zog er
16 auch diesmal von der Kreditsumme ab. Auf diese Weise fuhr er den gemieteten Wagen schon
17 über zwei Jahre ohne Entgelt. Ohne ihn gekauft zu haben. Und zahlte dafür auch den Kredit
18 nicht zurück.

19
20 Den Zigeunerwitz hatte er also tatsächlich zum Ernst gewendet.

21
22 Nach erneut vielen Versuchen, ihn telefonisch irgendwo zu erreichen, rief er mich am 8. Dezem-
23 ber an. Angeblich verstand er immer noch nicht, wieso die Anzahlung für den Wagen nicht zu-
24 gleich dem Kredit galt. Gut, in den nächsten Tagen werde er das Fehlende überweisen. Damit sei
25 das Auto dann unbestreitbar angezahlt und der Kredit getilgt. Zuvor jedoch bitte er dringend um
26 Verlängerung des Mietvertrags, sonst erlischt die rumänische Fahrzeugzulassung. „Hätte Bá-
27 tyám den Wagen geschenkt statt vermietet, wäre dieses Problem entfallen.“

28
29 Die Mietverlängerung für das Jahr 1998 faxte ich ihm sofort. Mir war klar, anders würde er das
30 soeben versprochene Geld nicht überweisen. Den Kreditrückstand einklagen und meinen Merze-
31 des ohne Zulassung aus Rumänien abholen: das war noch schlechter als vorerst abzuwarten, ob,
32 wann, wie er den nun fürs dritte Jahr gemieteten Wagen vereinbarungsgemäß kauft. Ich war si-
33 cher: er wußte, in welche ausweglose Lage er mich manövriert hatte, und nutzte sie rücksichtslos
34 schamlos aus.

36 **Trick 4: Zuerst schenken, bezahlen hernach.**

37
38 Wenigstens war ich ihm nicht auf den Leim gegangen, als er den Trick mit der Schenkung ver-
39 suchte. Mit dieser Idee war er im April nach Berlin gekommen.

40
41 Mitgebracht hatte er ein Originaldokument vom März 1997; abgestempelt vom Odorhellener
42 Kulturverein Rezső Haáz, unterschrieben vom Vorstand, beglaubigt von Zeugen. In deutscher
43 Sprache übereignete ein in Wien lebender Ungar, der die österreichische Staatsbürgerschaft be-
44 saß, seinen Personenkraftwagen Marke Renault, Type 5-40-A, dem Kulturverein. Die als
45 „Schenkungs“ überschriebene Urkunde enthielt sämtliche behördlich nötigen Daten, von der Re-
46 gisternummer des 1990 gegründeten Vereins bis zur Motornummer des Autos, um den ausländi-
47 schen Wagen legal nach Rumänien einzuführen. Als Vereinseigentum.

48
49 Das Originaldokument sei ihm vom geschäftsführenden Präsidenten mitgegeben worden für
50 mich, erklärte mein Mercedesmieter, damit auch ich nach gleichem Muster meinen Wagen dem

1 De semmi se folyt be. A hitelt prolongáltatnom kellett, az eddig keletkezett kamatokat megfizet-
2 nem és a további lejáratú időtartamra beletörődnöm magasabba. Nem voltam már megbízható
3 ügyfél. Október 6.-án még az adósomtól hamisan számított kölcsön is csak nagy mankóval érke-
4 zett be: ő a kocsiórt nekem adott pénz másfélszeresét vonta le!

5
6
7 Hiába folytattam drága külföldi beszélgetéseket. Ha nevemet mondtam, a keresett úr éppen nem
8 volt elérhető. Szeptemberben bement magát hozzám október 25.-ére. Akkor végre jelentke-
9 zett. Bár nem Berlinből, hanem Romániából. Közölte, Németországba csak november második
10 felében jön; a müncheni technikai kiállítás alkalmából. A vízumra vár csak. A hitel visszafizeté-
11 sét állítólag bécsi barátjai rontották volna el. Azt mindjárt rendbe hozza.

12
13
14 Azt nem tette. Egy hónappal később, november 26.-an csupán az október 6.-ai hiányt utalta át.
15 Amit áprilisban költött foglalóul a Mercedesemre, ezúttal is levonta a hitelösszezből. Ilyen mó-
16 don már több mint két éven át járatta a bérelt kocsit díjazás nélkül. Anélkül hogy megvette vol-
17 na. És az arra való hitelt se fizette vissza.

18
19
20 A cigányviccet tehát tényleg komolyra fordította.

21
22 Újbóli sok próbálkozás után, öt telefonon valahol elérni, ő hívott fel engem december 8.-án. Állí-
23 tólag még mindig nem értette, a kocsira való foglaló hogyan nem volt egyúttal érvényes a hitelre
24 is. Jó, a következő napokban át fogja utalni a hiányt. Azzal aztán vitathatatlanul előlegezve van
25 az autó és a hitel törlesztve. Előbb azonban sürgősen kéri a bérleti szerződés meghosszabítását,
26 máskülönben hatályát veszti a román járműengedély. „Ha bátyám a kocsit bérbeadás helyett
27 ajándékozta volna, elesett volna ez a probléma.”

28
29 Az 1998-es évre szólo bérletmeghosszabítást azonnal faxoltam neki. Nekem világos volt, más-
30 kép nem utalná át az imént megígért pénzt. A hitelhátalékot peresíteni s Mercedesemet forgalmi
31 engedély nélkül Romániából elhozni: az még rosszabb volt mint egyelőre várni, vajon, mikor,
32 hogyan veszi-e meg a most harmadik évre bérelt kocsit egyezés szerint. Biztos voltam: ő tudta,
33 milyen kilátástalan helyzetbe manőverezett engem, és kihasználta azt kíméletlenül szégyentele-
34 nül.

36 **Trükk 4: Először ajándékozni, fizetni majd aztán.**

37
38 Legalább nem mentem lépre neki, mikor a trükköt az ajándékozással próbálta. Ezzel az ideával
39 áprilisban jött Berlinbe.

40
41 Magával hozott egy 1997 márciusból való originális dokumentumot; lepecsételve a székely-
42 udvarhelyi Haáz Rezső kulturális egyesülettől, aláírva az előjárótól, hitelesítve tanúk által. Né-
43 met nyelven egy Bécsben élő magyar, akinek osztrák állampolgársága volt, átruházta a Renault
44 márkájú, 5-40-A típusú személygépkocsiját a kulturális egyesületnek. Az „ajándékozás” feliratú
45 okmány tartalmazta az összes hatóságilag szükséges adatokat, az 1990-ben alapított egyesület re-
46 gisztrálási számától az autó motorszámaig, hogy a külföldi kocsit legalísan lehessen Romániába
47 behozni. Mint egyleti tulajdont.

48
49 Az eredeti okmányt az ügyvezető elnök küldte velem számomra, jelentette ki a Mercedesem bérlő-
50 je, hogy én is azonos minta szerint ajándékozzam a kocsimat a

1 Odorhellener Verein schenke. Der Geschäftsführer sei nämlich sein Freund. Dem habe er mei-
 2 nen Mercedes schon vorgeführt und das leidige Einfuhrproblem vorgetragen: älteres Baujahr,
 3 deshalb Zulassung nur als Mietauto, obwohl er es kaufen und behalten möchte. Der Freund habe
 4 erklärt, für gemeinnützige Vereine gäbe es keinerlei Einfuhrbeschränkungen. Und vereinsintern
 5 werde man das Berliner Geschenk als Sonderfall betrachten. Weil ich keine Verbindung zum
 6 Odorhellener Haáz-Verein habe und die formale „Schenkung“ ausschließlich meinem Schuldner
 7 zu verdanken ist, würde dieser Wagen allein ihm zur Verfügung stehen. Sozusagen als Dauer-
 8 leihe. Wofür dann er dem Verein Gefälligkeiten erweisen könne. Eine Hand wäscht die andere.

9
 10 Daß die Wäscherei auf meine Kosten geschehen würde, hatte mein Schuldner offenbar fest ein-
 11 geplamt. Denn die erhoffte Schenkung hatte er vor seinem Berlinbesuch im April vorbereitet. Im
 12 ebenfalls voraus formulierten Kreditvertrag erwähnte er die Bankverbindlichkeiten seines Unter-
 13 nehmens. Da er als Direktor mir gegenüber mit dem Firmenvermögen bürgen wollte für die
 14 Rückzahlung von Geld, das er bereits seiner eigenen Bank schuldete, wies ich den Pumpversuch
 15 ab [S. 72 /1]. Daraufhin bat er um Geld für den Hausbau und verpfändete sein sowie seiner Fa-
 16 milie privates Vermögen einschließlich der möblierten Eigentumswohnung. Nach Erhalt dieses
 17 Kredits zahlte er davon etwas an für den Mercedes, den ich ihm wegnehmen wollte. Und be-
 18 hauptete hernach, mit ein- und demselben Betrag zweierlei Zahlung geleistet zu haben: zur
 19 Tilgung des Kredits und zum Ankauf des Wagens [S. 78 Trick 3].

20
 21 Sein ernst gemeintes Roma-Spiel [zigeunerisches] gibt für mich rückblickend nur in Verbindung
 22 mit der erwarteten Schenkung Sinn. Im April war er offenbar im festen Glauben nach Berlin
 23 gekommen, mich zur Schenkung überreden zu können. Für einen wohlthätigen Zweck. Für eine
 24 kulturelle Institution der Sekler. Für eine in Deutschland vielleicht steuerbegünstigte Hilfe zur
 25 Förderung dieser nationalen Minderheit in Siebenbürgen. „Siebenbürgen“ klang gut; „Kultur“
 26 klang gut. Und wer ein offenes Herz hatte für die dortigen Sachsen, mußte erst recht die armen
 27 Sekler bemitleiden, die nicht auswandern konnten in die reiche Bundesrepublik Deutschland.
 28 Die Schenkung eines Luxus-Mercedes war so besehen nur recht und billig.

29
 30 Im konkreten Fall jedoch war die Idee, mit der er gekommen war, alles andere als edel. Der Wa-
 31 gen war nicht für den gemeinnützigen Verein bestimmt, sondern für eine eigennützige Privatper-
 32 son. Für einen zunehmend hoch verschuldeten Unternehmer, der mit dem teuren Auto seinen
 33 wirtschaftlichen Erfolg betonte. Den Mercedes kaufen konnte er nicht, ihn zurückgeben wollte er
 34 nicht. Mit dem Einfall, das Auto zu mieten, schob er das Bezahlen des vereinbarten Kaufpreises
 35 hinaus. -- Die Miete wiederum blieb er schuldig, weil er demnächst den Kaufpreis zu bezahlen
 36 versprach. -- Mit der neuen, inzwischen vierten Idee hoffte er den Wagen umsonst zu bekom-
 37 men. Ich schenke ihm dem Verein, er holt ihn sich von dem. Freundschaftshalber.

38
 39 Anfangs versuchte ich ihn mit praktischen Überlegungen abzubringen von der Vorstellung, der
 40 dann als Eigentum des Vereins verbuchte Mercedes würde allein ihm zur Verfügung stehen. Da
 41 der Kulturverein nicht bloß aus dem Geschäftsführer bestand, sondern eine Stiftung mit mehre-
 42 ren Vorstandsmitgliedern war, würden auch andere den repräsentativen Wagen benutzen wollen.
 43 Wer sollte aufkommen für Schäden und Reparaturen, Wartung, Versicherung sowie Betriebskos-
 44 ten des gemeinsam genutzten Autos? Er? Wie sollten sich mehrere Leute jeweils auseinander-
 45 setzen?

46
 47 Mein Autometer war zuversichtlich, daß außer ihm niemand den Wagen fahren werde. Der
 48 Verein wisse, in Wirklichkeit sei nicht ich der Schenker, sondern er; so daß er Bedingungen stel-
 49 len kann. Im übrigen werde er mir den Kaufpreis bezahlen, sobald sich sein bisheriges Einfuhr-
 50 problem von selber erledigt durch die formale Schenkung für den Verein.

1 székelyudvarhelyi egyesületnek. Az ügyvezető ugyanis barátja. Annak már elővezette a Merce-
 2 desemet s a kinos behozatali problémát előadta: idősebb építési év, emiatt csak bérautóként en-
 3 gedélyezve, habár ő azt megvenni és megtartani szeretné. A barátja azt magyarázta, közhasznú
 4 egyletek számára nincsenek semmiféle behozatali korlátozások. És az egyleten belül a berlini
 5 ajándékot külön esetnek fogják tekinteni. Mivel nekem semmi kapcsolatam a székelyudvarhelyi
 6 Haáz-egyesülettel nincs és a formális „ajándékozás” kizárólag az én adósomnak köszönhető, ez a
 7 kocsit egyedül neki állana rendelkezésre. Úgyiszlóván állandó elkölcönzéseként. Amiért aztán ő
 8 az egyletnek tehetne szívességeket. Kéz kezet mos.

9
 10 Hogy a mosogatás az én költségemre menne, azt az adósom nyilván szilárdan tervezte be. Mert a
 11 remélt ajándékozást berlini látogatása előtt áprilisban készítette elő. A szintén előre formulázott
 12 hitelszerződésben megemlítette a vállalatának bankkötelezettségeit. Mivel ő mint igazgató irán-
 13 tam a firma vagyonával akart jótállni azon pénz visszafizetéséért, amellyel már saját bankjának
 14 adós volt, visszautasítottam a pumpolási kísérletet [73. o. /1]. Arrafel pénzt kért a házépítéshez
 15 és zálogba adta az ő valamint családjának privát vagyonát, beleértve a bútorozott öröklakást. Mi-
 16 után ezt a hitelt megkapta, abból valamit adott foglalkóként a Mercedesre, amelyet al akartam
 17 venni tőle. És azután azt állította, hogy egyazon összeggel kétféle fizetést teljesített: a hitel
 18 törlesztéséhez és a kocsit vételéhez [79. o. Trükk 3].

19
 20
 21 Az ő komolynak szánt [cigányos] roma-játékának számomra visszatekintve csak a remélt ajándé-
 22 kozással kapcsolatosan van értelme. Áprilisban nyilván szilárd hiszemben jött Berlinbe, hogy
 23 engem az ajándékozásra rábírhat. Egy jótékony célra. A székelyeknek egy kulturális intézményé-
 24 re. Egy Németországban talán adókedvezményezett segélyre ennek a nemzeti kisebbségnek
 25 az előmozdításához Erdélyben. „Erdély” jól hangzott; „kultúra” jól hangzott. S akinek nyílt szíve
 26 volt az ottani szászok iránt, annak aztán igazán szánnia kellett a szegény székelyeket, akik nem
 27 vándorolhattak ki a gazdag Német Szövetségi Köztársaságba. Egy luxusos Mercedes ajándéko-
 28 zása így nézve csak helyes és méltányos volt.

29
 30 A konkrét esetben azonban az ötlet, amellyel jött, minden egyéb volt, csak nem nemes. A kocsit
 31 nem a közhasznú egyletnek volt rendeltetve, hanem egy magánhasznú privátszemélynek. Egy fo-
 32 kozódóan magasan eladósodott vállalkozó számára, aki a drága autóval az ő gazdasági sikerét
 33 hangsúlyozta. A Mercedes megvenni nem tudta, azt visszaadni nem akarta. Azzal az ötlettel,
 34 hogy az autót bérlő, elhalogatta a megegyezett vételár megfizetését. -- A bérlettel viszont azért
 35 maradt adós, mert a vételárat legközelebb megfizetni ígérte. -- Az új, közben negyedik ideával a
 36 kocsit ingyen kapni remélte. Én az egyletnek ajándékozom, ő attól szerzi magának. Barátság
 37 okából.

38
 39 Eleinte praktikus megfontolásokkal próbáltam őt lebeszélni arról az elképzelésről, hogy az egy-
 40 let tulajdonaként elkönyvelt Mercedes egyedül neki állana rendelkezésre. Mivel a kulturális
 41 egyesület nemcsak az ügyvezetőből állt, hanem egy alapítvány több vezetőségi taggal volt, má-
 42 sok is használni akarnák a reprezentatív kocsit. Ki fedezzen károkat és reparatúrákat, karbantar-
 43 tást, biztosítást valamint üzemeltetési költségeket a közösen használt autónak? Ő? Hogyan jus-
 44 son egyezsége mindenkor több ember?

45
 46
 47 Autóbérlőm bizakodott, hogy rajta kívül senki se fogja hajtani a kocsit. Az egyesület tudja, a va-
 48 lóságban nem én vagyok az ajándékozó, hanem ő; úgyhogy ő feltételeket szabhat. Egyébként ő
 49 meg fogja fizetni nekem a vételárat, mielőtt az ő eddigi behozatali problémája magától esik el az
 50 egyletnek szóló formális ajándékozás által.

1 „Nein“, sagte ich, „sondern umgekehrt: erst bezahlst du und kannst dann schenken! Auf dein
2 Risiko statt meins. Wenn es dir nützt, können wir später über Formalitäten reden, wenn vorher
3 der Kauf abgeschlossen ist. Noch hast du nicht einmal die Miete bezahlt.“

4
5 Einen Teil des Kredits gab er mir dann überraschend für den Wagen, den ich sonst in Berlin be-
6 halten hätte. Zog dieses Geld jedoch von der Kreditschuld ab. Nun warf er mir vor, daß ich zur
7 Schenkung nicht bereit gewesen sei. Wahrscheinlich hatte sich in seinem Kopf der Gedanke fest-
8 gesetzt, mich schließlich doch noch dazu zu bringen. Ich wiederum kannte ihn schon so gut, daß
9 ich seine nächste Idee voraus wußte: warum soll er den Wagen bezahlen, der dem Verein gehört,
10 von dem er sich ihn leiht?

11
12 Nach Verlängerung des Mietvertrags wartete ich auf die für gleich versprochene Geldüberwei-
13 sung. Es dauerte einen Monat, bis am 25. November eine relativ kleine Summe kam. Und zwar
14 nur, was sogar am falsch errechneten Kreditbetrag noch gefehlt hatte beim Fristablauf im Sep-
15 tember. Wieder mußte ich teure Ferngespräche nach Ungarn und Siebenbürgen führen, um mei-
16 nen Schuldner zu mahnen.

17
18 Der daraufhin abwechselnd erklärte, daß er das Geld gestern überwiesen hätte; daß er es morgen
19 tun würde; in der nächsten Woche angeblich „heute“. Da bei der Bank in Berlin nichts einging
20 und der Kredit nur bis zum Jahresende verlängert worden war, telefonierte ich erneut.

21
22 Die Sekretärin in Odorhellen kannte schon meine Stimme: „Was soll ich dem Herrn Direktor
23 ausrichten?“ Sie wußte auch die Bedeutung meiner stets gleichen Nachricht: „Berlin wartet auf
24 das Versprochene“. Allmählich wurde es ihr peinlich. „Ich“, sagte sie, „werde mich darum küm-
25 mern“.

26
27 Am 30. Dezember 1997 dann rief mich die Bank an. Vom ausstehenden Kredit-Teil sei das
28 Meiste eingetroffen. Ich fuhr hin und bezahlte die Differenz. Somit war am Mittwoch, dem 31.,
29 wenige Stunden vor Jahresende mühsam erledigt, was der Odorhelleener Generaldirektor ehren-
30 wörtlich versprochen hatte zum 30. September.

31
32 Den Rest davon blieb er seiner Ehre schuldig.

33
34 Bis heute.

35 **Trick 5: Schweigen anstatt Bezahlen.**

36
37 In den Jahren 1998 und 1999 produzierte mein Autoschuldner keine neuen Ideen. Sondern prak-
38 tizierte die klassische Ausweichmethode: sich vor dem Gläubiger zu verstecken; auf Fragen zu
39 schweigen; sich nicht zur Rechenschaft ziehen zu lassen.

40
41 Im Januar 1998 konnte ich lediglich durch die Sekretärin ausrichten lassen, daß die Überweisung
42 vom Jahresende 1997 mangelhaft war. Im Februar ließ sich der vielbeschäftigte Direktor nur
43 kurz sprechen. Mal hatte er gerade Sitzung, mal ein Kundengespräch. Knapp teilte er mit, die
44 Zulassung des Mercedes als Mietwagen sei für heuer erneut gelungen und demnächst werde er
45 sich melden.

46
47 Im Sommer wurde ich operiert und konnte eine Weile nicht hinter dem säumigen Schuldner her
48 sein. Ich nahm an, spätestens im Dezember würde er mich um Verlängerung des Mietvertrags
49 bitten müssen, weil die Zulassung zum Jahresende erlischt. Erstaunlicherweise jedoch geschah
50 auch im Winter nichts und auf Anrufversuche reagierte er nicht.

1 „Nem”, mondtam, „hanem fordítva: először fizets s aztán ajándékozatsz! A te rizikódra, sem-
2 hogy enyémmre. Ha használ neked, beszélhetünk formalításokról később, ha előbb a vétel van le-
3 zárva. Még csak a bérletet se fizetted meg.”

4
5 A hitel egy részét aztán meglepően nekem adta a kocsiért, amelyet különben Berlinben tartottam
6 volna meg. Azonban ezt a pénzt levonta a hiteladósságból. Most szememre hányta, hogy nem
7 voltam hajlandó az ajándékozásra. Valószínűleg befészkelődött fejében az a gondolat, hogy arra
8 végül mégis rábír. Én viszont már annyira jól ismertem őt, hogy előre tudtam a következő ideá-
9 ját: miért fizesse a kocsi, mely az egylet tulajdona, amelytől kikölcsönzi magának?

10
11
12 A bérleti szerződés meghosszabbítása után vártam a mindjárt ígért pénzáttalásra. Beletelt egy
13 hónap, amíg november 25.-én egy relatíve kis összeg jött. Éspedig csak, ami még a hamisan szá-
14 mitott hitelösszezből is hiányzott a határidő lejártakor szeptemberben. Megint drága távolsági
15 beszélgetéseket kellett folytatnom Magyarországgal és Erdéllyel, adóssomat meginteni.

16
17
18 Aki arrafel felváltva kijelentette, hogy a pénzt tegnap utalta át; hogy azt holnap tenné meg; a kö-
19 vetkező héten állítólag „ma”. Mivel a banknál Berlinben semmi se jött be és a hitel csak az év
20 végéig lett meghosszabbítva, újból telefonáltam.

21
22 A titkárnő Székelyudvarhelyen már ismerte hangomat. „Mit adjak át az igazgató úrnak?” Tudta
23 az én mindig egyenlő üzenetem jelentőségét is: „Berlin vár a megígértre”. Lassanként kínos lett
24 neki. „Én”, mondta a nő, „törődni fogok azzal.”

25
26
27 1997 december 30.-án aztán felhívott a bank. A hátralékos hitel-résznek legtöbbje beérkezett.
28 Odamentem és megfizettem a differenciát. Így szerdán, 31.-ikén, néhány órával az év vége előtt
29 nagynehezen el lett intézve, amit a székeludvarhelyi vezérigazgató becsületszóval ígért meg
30 szeptember 30.-ára.

31
32 A fennmaradt résszel adós maradt becsületének.

33
34 Mindmáig.

35 **Trükk 5: Hallgatás fizetés helyett.**

36
37 Az 1998 és 1999 években az autóadóssom nem produkált új ideákat. Hanem praktizálta a klasszi-
38 kus kitérés metódust: a hitelező elől elbujni; kérdésekre hallgatni; nem hagyni magát kérdőre
39 vonni.

40
41 1998 januárjában csupán a titkárnő által üzenhettem, hogy az 1997 év-végi átutalás hiányos volt.
42 Februárban a nagyon elfoglalt igazgató csak röviden hagyott magával beszélni. Hol éppen ülése-
43 zett, hol kuncsafttal való beszélgetése volt. Szükszavúan közölte, a Mercedes bérkocsikénti
44 engedélyezése ez évre újból sikerült és ő legközelebb jelentkezni fog.

45
46
47 Nyáron megoperáltak engem s egy ideig nem tudtam a hanyag adós nyomában lenni. Feltételez-
48 tem, legkésőbb decemberben a bérleti szerződés meghosszabbítását kell majd kérnie tőlem, mert
49 a forgalmi engedély az év végére lejár. Meglepetésemre azonban télen se történt semmi és felhí-
50 vási próbálkozásokra nem reagált.

1 Am 15. März 1999 hatte ich zufällig Glück: statt einer Sekretärin hob der Direktor persönlich
2 den Telefonhörer ab. Ich fragte: „Wo steht der abgemeldete Wagen?“ -- Er: „Der ist nicht abge-
3 meldet.“ -- Ich: „Aber der Mietvertrag ist doch abgelaufen.“ -- Er: „Die Zulassung wurde auch
4 so noch einmal verlängert.“ -- Ich: „Schicke mir die Kopie. In Berlin muß ich nachweisen, wo
5 der Wagen geblieben ist.“

6
7 Er versprach es. Und daß er sich nächste Woche aus Budapest melden wird.

8
9 Beides blieb aus. Daß er mich zunehmend klar um die Bezahlung des Wagens betrog, war nun
10 nicht einmal mehr das Schlimmste. Nach inzwischen jahrelang vergeblichem Warten auf den
11 1995 vereinbarten Preis für den Mercedes hatte ich als Notbehelf ein altes Auto gekauft. Beim
12 Anmelden stellte sich heraus, daß ich damit Besitzer von zwei Fahrzeugen war. Für die Kraft-
13 fahrzeugbehörde nämlich galt der Mercedes als lediglich stillgelegt, ein Verkauf hatte nicht statt-
14 gefunden, legale Verschrottung war nicht erfolgt. Solange der Wagen auch nicht als gestohlen
15 gemeldet war, haftete grundsätzlich ich für jederlei Ordnungswidrigkeit.

16
17 Sogar im Ausland und ohne Kennzeichen. Fand die rumänische Polizei das Auto etwa im Wald,
18 ermöglichten Karosserie- und Motornummern das Ermitteln des Fahrzeugalters. Bei einem aus
19 Deutschland stammenden Luxuswagen wäre dies ein einträgliches Geschäft, denn selbst Auto-
20 wracks brachten Einfuhrzoll. Die Berliner Behörde wiederum interessierte, ob der Wagen nicht
21 hierzulande in einem Wald lag. Ich brauchte die Kopie der von meinem Schuldner eigenmächtig
22 erwirkten rumänischen Miet-Zulassung, falls mit meinem Wagen irgendwo etwas passiert.

23
24 Ich mußte auf alles gefaßt sein. Sollte der Mieter verunglücken, womöglich ärger als 1992 mit
25 dem Lada-Kombi [S. 50 /2], würde ich den Unfallwagen aus Rumänien oder Ungarn herausholen
26 müssen; ordnungsgemäß entsorgen. Mit höheren Kosten als der Kaufpreis, von dem ich nur
27 eine Anzahlung erhalten hatte.

28
29 Um die nervenaufreibende Affäre zu beenden, machte ich dem unbefugten Mercedes-Benutzer,
30 dem ich die Miete nicht verlängert hatte, folgenden gütlichen Vorschlag. „Bring den Wagen
31 nach Berlin. Wir verkaufen ihn gemeinsam; so siehst du selber, was sich erzielen läßt. Den Erlös
32 sowie die von dir geleistete Anzahlung ziehe ich vom 1995 vereinbarten Preis ab. Wahrschein-
33 lich ergibt das soviel, daß du diese Kaufschuld los bist. Und ich bin nach erfolgtem Verkauf in
34 Berlin nicht mehr haftbar für den Wagen.“

35
36 Das gesetzliche Haftungsproblem nahm mein Schuldner zur Kenntnis. Den Vorwurf, daß er das
37 Auto jetzt ohne meine Erlaubnis benutzt, übergang er mit Schweigen. Den Vorschlag, den Wa-
38 gen zum Verkauf nach Berlin zu bringen, wollte er sich überlegen. Vielleicht ließe es sich auch
39 anders arrangieren. Es wäre doch schade, den guten Wagen schnell herzugeben, den er schon
40 noch vollständig bezahlen werde.

41
42 Was sollte ich tun? Die unerlaubte Benutzung meines Autos als Diebstahl anzeigen? Nach Ru-
43 mänien reisen, den dort ohne mein Einverständnis zugelassenen Wagen als mein Eigentum nach-
44 weisen? Abgesehen von sprachlichen Schwierigkeiten und den Laufereien konnte auch mein re-
45 nitenter Schuldner die Rückführung nach Berlin behindern. Indem er den Wagen etwa nach Un-
46 garn fährt und irgendwo defekt stehen läßt. Den Mietvertrag, worin er sich zu Reparaturen ver-
47 pflichtete, den hatte ich ja nicht mehr verlängert.

48
49 Wie es ihm für das Jahr 2000 trotzdem gelang, ohne gültigen Vertrag die vom Importzoll befrei-
50 te Mietzulassung des ausländischen Wagens zu erwirken, das blieb mir vorerst

1 1999 március 15.-én véletlenül sikerem volt: egy titkárnő helyett az igazgató személyesen emelte
2 le a telefonkagylót. Kérdeztem: „Hol áll a kijelentett kocsi?” – Ő: „Az nincs kijelentve.” – Én:
3 „De hiszen a bérleti szerződés lejárt.” – Ő: „A forgalmi engedélyt így is megegyeszer hosszabbí-
4 tották meg.” – Én: „Küldd nekem a kópiát. Berlinben bebizonyítanom kell, a kocsi hol maradt.”

5
6
7 Ő megígérte. És hogy jövő héten Budapestről jelentkezni fog.

8
9 Mindkettő elmaradt. Hogy mindinkább világosan csalt meg a kocsiért való fizetéssel, az most
10 már nem is volt a legrosszabb. Közben évek hosszú hiábavaló várakozás után az 1995-ben mege-
11 egyezett Mercedes árára, szükségmegoldásként vettem egy öreg kocsit. A bejelentésnél kiderült,
12 hogy ezzel két jármű tulajdonosa voltam. A gépjárműhivatal számára ugyanis a Mercedes csu-
13 pán forgalomból leállítottként számított, eladás nem történt meg, legális ócskavas-kikészítés nem
14 következett be. Ameddig a kocsi ellopottnak sem volt feljelentve, elvileg én feleltem mindenféle
15 rendellenességért.

16
17 Még külföldön is és rendszám nélkül. Ha a román rendőrség az autót például erdőben találja
18 meg, a karosszéria- és motorszámok lehetővé tennék a kinyomozását a gépjármű üzembentartó-
19 jának. Egy Németországból származó luxuskocsinál ez egy jövedelmező üzlet lenne, mert még
20 autóröncsök is behozatali vámot hoztak. A berlini hatóságot viszont az érdekelte, hogy a kocsi
21 metalan minálunk hevert egy erdőben. Szükségem volt az adósomtól önhatalmúan kieszközölt ro-
22 mán bérlet-engedély kópiájára, ha esetleg történe a kocsimmal valahol valami.

23
24 Mindenne kellett felkészülve lennem. Ha a bérlet baleset érne, meg lehet rosszabban mint 1992-
25 ben a Lada-kombival [51. o. /2], a károsult kocsit én kellene kihozzam Romániából vagy Ma-
26 gyarországról; rend szerint kiselejtezni. Magasabb költségen mint amennyi a vételár, amiből
27 csak egy foglalt kaptam.

28
29 Hogy az idegőrlő afférnak véget vessek, a jogtalanul Mercedes-használónak, kinek nem hosszab-
30 bitottam meg a bérletet, a következő békés javaslatot tettem. „Hozd a kocsit Berlinbe. Eladjuk
31 közösen; így sajátmagad látod, mennyit lehet elérni. A bevételt valamint a töled teljesített rész-
32 lefizetést levonom az 1995-ben megegyezett árból. Valószínűleg kitesz az annyit, hogy ettől a
33 vételi adósságtól szabadulsz. S én a megtörtént eladás után Berlinben már nem vagyok felelős a
34 kocsiért.”

35
36 A törvényes felelősségi problémát az adósom tudomásul vette. A szemrehányás felett, hogy az
37 autót most engedélyem nélkül használja, hallgatással siklott át. A javaslaton, a kocsit eladás vé-
38 gett Berlinbe hozni, gondolkodni akart. Talán másképp is lehetne azt elrendezni. Hiszen kár vol-
39 na, a jó kocsit gyorsan ideadni, amelyet majd még meg fogja fizetni teljesen.

40
41 Mit tettem? A kocsim meg nem engedett használatát mint lopást feljelenteni? Romániába
42 utazni, az ott beleegyezésem nélkül engedélyezett kocsit mint tulajdonomat kimutatni? Eltekin-
43 ve nyelvi nehézségektől és a futkározásoktól, az én renitens adósom is megakadályozhatta a
44 visszahozást Berlinbe. Azzal, hogy a kocsit például Magyarországra hajtja és valahol defekten
45 állni hagyja. Hiszen a bérleti szerződést, amelyben ő reparatúrákra kötelezte magát, azt már nem
46 hosszabbítottam meg.

47
48
49 Hogy ennek dacára a 2000-es évre hogyan sikerült neki, érvényes szerződés nélkül az import-
50 vámtól mentesített külföldi kocsi a bérleti engedélyt kieszközölni, az számomra egyenlőre

1 verborgen. Schon für 1999 hatte ich den Mietvertrag nicht prolongiert, weil mein Schuldner sich
2 um jederlei Zahlung herumdrückte. Nach nun erneut vergeblichem Warten und mit wachsender
3 Sorge wegen meiner Haftung für das Auto, ergab sich im Sommer eine gute Gelegenheit, die be-
4 reits ins fünfte Jahr hingezogene Angelegenheit abzuschließen.

5
6 Meine Geschwister aus Amerika hatten sich vorgenommen, daß sie bei einem Europabesuch
7 auch nach Siebenbürgen reisen. Dafür waren Autos nötig. Nichts lag näher, als daß ich ihnen
8 meinen Mercedes anbiete, der sich ohnehin dort befand. Damit konnten sie sich einen Leih-
9 wagen sparen und beliebig herumfahren. Hernach, beim Abflug nach USA von einem deutschen
10 Flughafen, würde ich den Wagen abholen nach Berlin.

11
12 Meinem Schuldner teilte ich zunächst den ersten Teil meines Planes mit. Er fand nichts einzu-
13 wenden. Der Wagen sei ordnungsgemäß zugelassen und versichert, in tadellosem Zustand. Ge-
14 gen Vorlage eines Schreibens von mir werde er die Fahrzeugpapiere aushändigen, mit seinerseits
15 bestätigter Ausleihe des gemieteten Autos an meine Geschwister.

16
17 Dann folgte die unvermeidliche Frage: „Wie lange soll diese geplante Untervermietung dauern?“

18
19 Als ich erklärte, daß der Wagen nicht mehr nach Siebenbürgen zurückkehren wird, entstand am
20 anderen Ende der Telefonleitung eine Pause. Nachdem mein Gesprächspartner tief Luft geholt
21 hatte, war ich zu hören erstaunt, eine gründliche Inspektion des Autos sei gerade fällig. Über das
22 Ergebnis werde er mir schreiben.

23
24 Das klang nicht mehr wie vor einer Minute, als der Wagen noch völlig in Ordnung war.

25 26 **Trick 6: Zweierlei Autozustand.**

27
28 Am 24. Juli 2000, Montag abend, erhielt ich einen zwei Seiten langen Fax-Brief aus Odorhellen.
29 Handschriftlich nahm der jahrelang wortkarge Mercedesbenutzer Stellung zu meinen Vorhalten-
30 gen sowie zur verlangten Übergabe des Wagens an meine Geschwister:

31
32 [ungarisch wörtlich] „Lieber Bátyám [S. 14 Fußnoten] ! Zuerst bitte ich um Nachsicht, daß ich
33 so lange ‚geschwiegen‘ habe und bis zum heutigen Tage Schulden habe vom vereinbarten Preis
34 des Mercedes. In den nachstehenden Punkten fasse ich jene Kalkulationen zusammen, auf wel-
35 che ich das Schicksal des Autos begründet habe. — [1.) ...; 2.) ...] — 3.) Meine rückständige
36 Schuld mitsamt Zinsen kann ich bis 30. September des laufenden Jahres bezahlen, oder ich bringe
37 den Wagen im Laufe des September nach Berlin und bedanke, daß ich ihn bislang benutzen
38 konnte; ich würde ihn niemandem anzuvertrauen wagen, um damit nach Berlin zurückzureisen,
39 der technische Zustand ist nämlich nicht einwandfrei. — 4.) Nach meiner Meinung muß das Auto
40 in Deutschland einer technischen Prüfung unterzogen werden, was für Bátyám solche Ausgaben
41 bedeuten könnte, die das inzwischen alte Mercedes-Auto nicht mehr verdient (jedes Ersatzteil ist
42 sehr kostspielig). In den letzten zwei Jahren habe ich sehr viel ausgegeben für Ersatzteile. — [5.)
43 ...] — Die Entscheidung vertraue ich Bátyám an!“

44
45 Die hier nicht zitierten Punkte 1, 2 und 5 enthielten verschiedene Beträge und Daten, die bis zum
46 Kredit von 1997 zurückreichten. Ausweislich der Bankbelege, die ich aufbewahrt hatte, stimm-
47 ten die erhaltenen Rückzahlungen nicht. Flugkosten, die ich für ihn verauslagt hatte, waren als
48 Arbeitslohn hinzugerechnet zur Anzahlung für den Wagen. Und als „vereinbarter Preis des Mer-
49 zedes“ war plötzlich ein weit niedrigerer angegeben als 1995 tatsächlich ausgemacht.

1 rejtélyes maradt. Már 1999-re nem prolongáltam a bérleti szerződést, mert adósom mindenféle
2 fizetés elől kitért. Most újbóli várakozás után és növekvő aggállal az autóért való felelősségem
3 miatt, a nyáron jó alkalom adódott, a már ötödik évbe elhúzódtott ügyet lezárni.

4
5
6 Amerikabeli testvéreim elhatározták, hogy egy európai látogatásnál Erdélybe is utaznak. Ahhoz
7 autókra volt szükség. Semmi sem volt kézenfekvőbb, minthogy nekik a Mercedesemet ajánlom
8 fel, amely amúgyis ott volt. Azzal egy kölcsönkocsit spórolhattak meg maguknak és tetszés szer-
9 rint járhattak. Utána, visszaindulásnál az USA-ba egy német repülőtérről, én elhoznám a kocsit
10 Berlinbe.

11
12 Adósomnak először a tervem első részét közöltem. Nem talált kifogásolnivalót. A kocsit rende-
13 sen engedélyezve és biztosítva van, kifogástalan állapotban. Egy tőlem való írás bemutatására fel
14 ő kézbesíteni fogja a járműpapírokat, a bérelt kocsinak az ő részéről igazolt kölcsönadásával
15 testvéreimnek.

16
17 Aztán következett az elkerülhetetlen kérdés: „Meddig tartson ez a tervezett al-bérlet?“

18
19 Mikor megmagyaráztam, hogy a kocsit már nem fog visszatérni Erdélybe, a telefonvonal másik
20 végén szünet keletkezett. Miután társalgási felem mélyen lélegzetet vett, csodálkozva hallottam,
21 az autó alapos inspeksiója éppen esedékes. Az eredményről írni fog nekem.

22
23 Ez már nem úgy hangzott mint egy perccel előbb, mikor a kocsit még teljesen rendben volt.

24 25 **Trükk 6: Kétféle autóállapot.**

26
27
28 2000 július 24.-én, hétfő este, két oldal hosszú fax-levelet kaptam Székelyudvarhelyről. Kézírás-
29 sosan állást foglalt az évekhozzán szófukar Mercedes-használó az én szemrehányásaimhoz és a
30 követelt kocsiatadáshoz testvéreimnek:

31
32 [eredeti szöveg] „Kedves Bátyám! Először elnézését kérem, amiért ilyen sokáig ’hallgattam’ és
33 mai napig tartozásom van a Mercedes megegyezett árából. Az alábbiakban összefoglalom azokat
34 a számolatokat, amelyekre alapoztam az autó sorsát. — [1.) ...; 2.) ...] — 3.) A hátramaradt tarto-
35 zásom kamattal együtt kitudom fizetni folyó év szept. 30.-ig, vagy visszaviszem szeptember fo-
36 lyamán Berlinbe és megköszönöm hogy eddig használhattam; nem merném senkire rábízni,
37 hogy visszautazzon vele Berlinbe, ugyanis műszaki állapota nem kifogástalan. — 4.) Vélemé-
38 nyem szerint az autó műszaki vizsgán kell átéssen Németországban, ami olyan kiadásokat jelent-
39 het Bátyám részére, amit nem érdemel meg a most idős Mercedes autó (nagyon költséges bár-
40 mely alkatrésze). Az utóbbi két évben nagyon sokat költöttem alkatrészekre. — [5.) ...] — A
41 döntést Bátyámra bízom!”

42
43
44
45 Az itt nem idézett pontok 1, 2 és 5 különféle összegeket s dátumokat tartalmaztak, melyek az
46 1997-es hitelig nyúltak vissza. A bankbizonylatok bizonyosága szerint, amelyeket én megőriztem,
47 nem stimmeltek a megkapott visszafizetések. Repülési költségek, melyeket én fizettem ki helyet-
48 te, munkabéreként voltak hozzászámítva a kocsitért való foglалóhoz. És a „Mercedes megegyezett
49 ára”-ként egyszerre egy sokkal alacsonyabb volt megadva mint 1995-ben tényleg megállapodott.

1 Das mir Ärgerlichste an diesem Faxbrief waren noch nicht die falschen Zahlen. Die meisten lie-
 2 ben sich leicht korrigieren. Mich störte schon der geschwollene Stil. Im ersten Satz die in Anföh-
 3 rungszeichen gesetzte Beschönigung, er habe „geschwiegen“. Im zweiten, „das Schicksal des
 4 Autos“ habe er „auf Kalkulationen begründet“.

5
 6 Der Punkt 3 war eine Frechheit sondergleichen. Die Erpressung, entweder Schuldentilgung ge-
 7 mäß seiner Rechnerei mit neuem Zahlungsverprechen, oder Rückgabe des so kaputten Wagens,
 8 daß ihn niemand mehr fahren dürfte. -- Falls die Überführung nach Berlin trotzdem gelingt,
 9 würde mir einfach Dank gesagt, vielleicht mit Zwetschgenschnaps, für die angebliche Erlaubnis,
 10 daß der jahrelang vergeblich gemahnte „Schweigende“ das Auto umsonst abnutzen konnte.
 11 Während ich zu Fuß gelaufen bin, weil kein Geld kam, um den Mercedes gegen ein anderes
 12 Auto zu tauschen.

13
 14 Ich las den Brief mehrmals, fand aber keine Erwähnung des Mietvertrags. Den er selber formu-
 15 liert hatte, vorab handschriftlich ungarisch am 13. Dezember 1995, mit der Verpflichtung, auf
 16 seine Kosten den technischen Zustand des Autos zu gewährleisten! --Abgesehen von der vertrag-
 17 lichen Zusicherung monatlicher Mietzahlungen war das die wichtigste Klausel des Dokuments.

18
 19 Doch nicht nur seine Zahlungen waren ausgeblieben. Sondern der als einwandfrei übernommene
 20 Luxus-Mercedes war nun ein fahruntüchtiges Wrack. Jedenfalls laut dieser neuesten Mitteilung.

21
 22 Am Punkt 4 fiel mir auf, daß der Wagen offenbar ohne die vorgeschriebenen Inspektionen ge-
 23 fahren worden war. Und vor allem in den Karpaten so starken Verschleiß erlitt, daß jetzt viele
 24 Teile erneuert werden mußten. Ausdrücklich auf meine Kosten, statt vertragsgemäß zu Lasten
 25 des Mieters. -- Der treuherzig hinzufügte: „Was für Bátyám solche Ausgaben bedeuten könnte“,
 26 daß die Reparatur sich nicht lohnt.

27
 28 Mit der unglaublich frechen Bemerkung, daß schon er selber „viel ausgegeben“ habe, und zwar
 29 „in den letzten zwei Jahren“. -- Ich war sprachlos. Woher hatte dieser Mensch die Chuzpe, sich
 30 ausgerechnet über den Zeitraum zu beklagen, wo er den Wagen ohne meine Erlaubnis weiter be-
 31 nutzte? Nachdem ich den Mietvertrag nicht verlängert, sondern die Rückgabe des Autos gefor-
 32 dert hatte! Im vertraglich vereinbarten einwandfreien Zustand.

33
 34 Noch in der Nacht begann ich zu schreiben, weil ich vor Ärger nicht schlafen konnte. Nächsten-
 35 tags schrieb ich weiter, bemühte mich um sachliche Beantwortung des empörend dreisten Fax-
 36 briefes.

37
 38 Meinen deutschen Text ins Ungarische zu übersetzen, fiel mir schwer. Englisch zu schreiben
 39 hätte mir wenig Probleme bereitet, leider konnte der Adressat Englisch nicht. Madjarisch hinge-
 40 gen ist eine dem Deutschen so gänzlich fremde Sprache, daß ich bis heute Mitzuteilendes erst in
 41 meiner deutschen Muttersprache notieren und dann satzteilweise ins Ungarische übertragen muß.

42
 43 Doch dann erinnerte ich mich an die vielen Stunden gründlichen Deutschunterrichts, die ich dem
 44 undankbaren Unternehmer aus Odorhellen geschenkt hatte, damit er mit ausländischen Firmen
 45 Geschäfte machen konnte [S. 48 /2-3]. Jetzt durfte ich ihm die Arbeit mit meiner Erwidierung
 46 überlassen, die er nicht flüchtig lesen, sondern Satz für Satz studieren sollte. Ich schickte also
 47 meine Fax-Antwort deutsch.

48
 49 Unmißverständlich waren ohnehin alle Bezugnahmen auf seine falschen Additionen. Zahlen er-
 50 fordern kein Sprachverständnis. Mit genauen Daten sowie Belegen wies ich seine „Kalkulatio-
 51 nen“ zurück, die ihm eingefallen waren zum „Schicksal des Autos“

1 A számomra legbosszantóbb ennél a faxlevélnél még nem a hamis számok voltak. Legtöbbjüket
 2 könnyen lehetett korrigálni. Engem már a dagályos stílus zavart. Az első mondatban az idéző-
 3 jelekbe helyezett szépítgetés, hogy „hallgatott”. A másodikban, hogy „számolatokra alapozta az
 4 autó sorsát”.

5
 6 A 3. pont egy páratlan szemtelenség volt. A zsarolás, hogy vagy adótörlesztés az ő számíthatása
 7 szerint új fizetési ígérettel, vagy visszaadása az annyira kaput [elromlott] kocsinak, hogy azt már
 8 senkinek se szabadna hajtani. -- Ha az átvitel Berlinbe mégis sikerül, egyszerűen köszönetet
 9 mondana nekem, talán szilvapálinkával, az állítólagos engedélyért, hogy az évek hosszan hiába-
 10 valón megintett „hallgató” az autót ingyen koptathatta. Miközben én gyalog jártam, mert nem
 11 jött pénz, hogy becseréljem a Mercedest egy másik autóért.

12
 13
 14 Elolvastam a levelet többször, de nem találtam említését a bérleti szerződésnek. Melyet ő maga
 15 formulázott meg, előre kézírásosan magyarul 1995 december 13.-án, azzal a kötelezettséggel,
 16 hogy az ő költségére az autó technikai állapotáért szavatol! -- Eltekintve a havi bérletfizetések
 17 szerződéses ígéretéről, az volt a dokumentum legfontosabb klauzulája.

18
 19 Azonban nemcsak fizetései maradtak el. Hanem a kifogástalanként átvett luxusos Mercedes
 20 most üzemképtelen roncs volt. Mindenesetre ezen legújabb közlemény szerint.

21
 22 A 4. pontnál feltűnt nekem, hogy a kocsni nyilván az előírt inspekciók nélkül lett járatva. És min-
 23 denekelőtt a Kárpátokban oly erős kopást szenvedett, hogy most sok alkatrészt megújítani
 24 szükséges. Kifejezetten az én költségemen, ahelyett hogy szerződés szerint a bérlő terhére. --
 25 Aki nyílt szívűen hozzáfűzte: „Ami Bátyám részére olyan kiadásokat jelenthet”, hogy a reparatú-
 26 ra nem érdemes.

27
 28 Azzal a hihetetlenül szemtelen megjegyzéssel, hogy ő már saját maga „nagyon sokat költött”, és-
 29 pedig „az utóbbi két évben”. -- Nem találtam rá szavakat. Honnan volt ennek az embernek ez a
 30 hüzpé, éppen amiatt az időtartam miatt panaszkodni, mikor a kocsit engedélyem nélkül tovább
 31 használta? Miután a bérleti szerződést meg nem hosszabbítottam, hanem az autó visszaadását
 32 követeltem! A szerződésileg megegyezett kifogástalan állapotban.

33
 34 Még az éjjel elkezdtem írni, mert bosszankodásból nem bírtam aludni. Másnap írtam tovább,
 35 igyekeztem tárgyilagosan megválaszolni a felháborítóan pimasz faxlevelet.

36
 37
 38 Német szövegemet magyarra fordítani, nehezemre esett. Angolul írni nekem kevés problémát
 39 okozott volna, sajnos a címzett angolul nem tudott. Magyar viszont egy a németnek annyira tel-
 40 jesen idegen nyelv, hogy nekem máig közölnivalót először német anyanyelvemen jegyeztem és
 41 aztán mondatrészenként magyarra fordítanom muszáj.

42
 43 Azonban aztán emlékeztem a sok órás alapos németoktatásra, amit a hálátlan székeljudvarhelyi
 44 vállalkozónak ajándékoztam, hogy külföldi cégekkel üzletet csinálhasson [49. o. /2-3]. Most
 45 szabad volt nekem, a válaszzal való munkát reáhagyni, hogy azt ne futólagosan olvassa, ha-
 46 nem mondatról mondatra tanulmányozza. A fax-válaszomat tehát németül küldtem.

47
 48
 49 Amúgy is félreérthetetlen volt minden vonatkoztatás az ő hamis összeadásaira. Számok nem igé-
 50 nyelnek nyelvtudást. Pontos dátumokkal és bizonylatokkal visszautasítottam az ő „számolatait”,
 51 amelyek eszébe jutottak „az autó sorsához”

1 samt Tilgung des 1997er Kredits und seinen ausstehenden Schulden. An Hand meiner Tage-
2 buchnotizen konnte ich angeben, wann ich ihn gemahnt hatte und wie er darauf reagierte bezie-
3 hungsweise mich hinhielt. Abschließend wiederholte ich meine schon telefonisch dringende For-
4 derung, daß er mir die gesetzliche Verantwortung für das Fahrzeug endlich irgendwie abnimmt.
5 Wenn nicht durch rechtsgültigen Kaufvertrag, dann durch die von ihm bezahlte legale Schen-
6 kung an den Odorhellener Verein. Andernfalls durch bestätigte Übergabe an einen lizenzierten
7 Schrotthändler. Je nachdem, ob der mir mitgeteilte Zustand des Wagens der Wahrheit entsprach
8 oder Lüge war. -- Ich schrieb, deutsch:

9
10 „Bei meinem Anruf am 15. März 1999 sagtest Du, das Auto ist in prima Zustand. Und vers-
11 sprachst die weitere Abzahlung ‚nächste Woche‘. Im März 2000 war es immer noch ‚nächste
12 Woche‘. Jetzt am 15. Juli erklärtest Du erneut, der Wagen sei technisch in Ordnung, so daß mein
13 Bruder ihn im August haben kann. Nur das Zurückbringen nach Berlin würde ‚viel Geld kosten‘.
14 Wieso? Laut Deinem gestrigen Fax [24. Juli] jedoch ist das Auto nicht einmal mehr verkehrssi-
15 cher!”

16
17 [weiter:] „Du hättest mir den Mercedes im Oktober 1995 zurückbringen sollen, als sich die
18 Einfuhr nach Rumänien als unmöglich herausstellte; damit ich ihn hier verkaufen kann. Nach
19 seither fast fünf Jahren harter Strapazierung aber hat dieses Automodell keinen Verkaufswert
20 mehr. Du hattest die Idee, es zollfrei Deiner Kulturstiftung zu schenken, damit Du es unbe-
21 schränkt weiter benutzen darfst. Ich hatte geantwortet, bevor Du etwas verschenkst, muß es zu-
22 vor logischerweise Dir gehören; also tilge erst Deine Schulden bei mir. Dann übereigne es legal,
23 damit ich entlastet bin. Nach deutschem Gesetz bleibe ich verantwortlich, bis entweder die Be-
24 scheinigung eines neuen Eigentümers oder einer Verschrottungsfirma vorliegt. — Wenn Du das
25 Auto so verschenken kannst, daß ich eine von der Deutschen Botschaft beglaubigte amtliche Be-
26 scheinigung bekomme, dann tu das. Andernfalls kommst Du mit dem Mercedes im September
27 2000 nach Berlin und wir bringen ihn gemeinsam zu einer Autoverwertung, zum Entsorgen.“

28
29 Damit alles auch als Faxe kopie gut lesbar blieb, tippte ich es ab. Nach der Sendung am 26.VII.
30 2000 morgens rief ich in Odorhellen an, ob jede Seite gut empfangen worden sei. Bei Rumänien
31 war das ja nicht sicher. Zu meinem Erstaunen sagte die Sekretärin, der Herr Direktor befinde
32 sich auf einer zweiwöchigen Urlaubsreise mit seiner Familie. Sie wisse nicht wo, aber er melde
33 sich telefonisch.

34
35 Über Mobilfunk erreichte ich den verschlafenen Urlauber. Unwirsch wich er der Frage nach sei-
36 nem Aufenthaltsort aus. Gab auch keine Antwort, warum er im vorgestrigen Fax [24. Juli] uner-
37 wähnt ließ, daß er nicht mehr zu sprechen sei vor der Siebenbürgenreise meiner Geschwister.
38 Denen ich meinen Wagen angeboten habe und deshalb schleunigst wissen will: Was ist passiert,
39 daß binnen neun Tagen, vom 15. bis 24. Juli, das einwandfreie Auto verkehrsunsicher geworden
40 ist?

41
42 Er druckste herum. Wann kommen die Geschwister? Und beruhigte mich: sein Urlaub endet
43 dann wieso, man würde halt weitersehen. Jetzt sei er mit seiner Familie in Ungarn. Ja, mit dem
44 Mercedes. An dem gäbe es etwas zu reparieren, was in Rumänien schwieriger wäre. — Er gab
45 mir eine Budapester Faxnummer, wohin ich den nach Odorhellen gesandten Brief gleich noch
46 einmal schicken konnte. Danach werde er mich anrufen. Bald.

47
48 Während des Wartens wurde mir klar, weshalb sich der Zustand des Wagens von Tag zu Tag ra-
49 dikal änderte. Im vorgestern noch verkehrsuntüchtigen Fahrzeug hätte er es kaum gewagt, mit
50 Frau, Kindern und Urlaubsgepäck die lange, bergige, kurven- und schlaglochreiche Strecke zu
51 fahren, wo er schon mit dem Lada-Kombi verunglückt war [S. 50 /2].

1 az 1997-es hitel törlesztésével és hátralékos adósságaival együtt. Naplójegyzeteim alapján ki
2 tudtam mutatni, mikor intettem meg és ő arra hogyan reagált illetve hitegetett engem. Befejezé-
3 sül megismételtem a már telefonon át sürgős követelésemet, hogy a törvényes felelősség alól a
4 járműért végre valahogy mentesítsen. Ha nem jogérvényes vételszerződés útján, akkor az általa
5 fizetett legális ajándékozással a székely-udvarhelyi egyletnek. Máskülönben egy engedélyezett
6 ócskavas-kereskedőnek igazolt átadása által. Attól függően, hogy a kocsni nekem közölt állapota
7 a valóságnak felelt meg vagy hazugság volt. -- Azt írtam, németül:

8
9
10 „Telefonhívásomnál 1999 március 15.-én Te azt mondtad, az autó prima állapotban van. És
11 megígérted a további fizetést ’jövő héten’. 2000 márciusában még mindig ’jövő hét’ volt. Most
12 július 15.-én újból kijelentetted, a kocsni technikailag rendben van, úgyhogy öcsém augusztusban
13 megkaphatja. Csak a visszahozatal Berlinbe ’sok pénzbe kerülne’. Hogyhogy? Tegnap faxod
14 szerint [július 24.] azonban az autó még forgalomra se biztonságos!”

15
16
17 [tovább:] „Vissza kellett volna hoznod nekem a kocsit 1995 októberében, mikor a behozatal Ro-
18 mániába lehetetlennek bizonyult; hogy itt adhasam el. Azóta majdnem öt évi kemény strapálás
19 után pedig ennek az autómoddellnek már nincs eladási értéke. Volt az az ideád, vámmentesen a
20 Te kulturális alapítványodnak ajándékozni, hogy Te korlátlanul tovább használhassad. Én azt vá-
21 lasztam, mielőtt Te valamit elajándékozol, logikusan előbb a Tiéd kell legyen; tehát először
22 törleszd adósságaidat nálam. Aztán ruházd át legálisan, úgyhogy tehermentesítve legyek. Német
23 törvény szerint felelős maradok addig, amíg vagy egy új tulajdonos vagy egy kiselejtezési cég
24 elismervénye van meg. – Ha az autót úgy tudod elajándékozni, hogy egy a német követségtől hi-
25 telesített hivatalos igazolást kapok, akkor tedd azt. Máskülönben a Mercedessel 2000 szeptem-
26 berben Berlinbe jössz és közösen visszük autóröncs-áruhoz, selejtkénti eltávolításra.”

27
28
29 Hogy fakkópiaként is jól olvasható maradjon minden, legépeltem. Adás után 2000 VIII 26.-án
30 reggel felhívtam Székelyudvarhelyt, hogy mindegyik oldalt jól vették-e. Hiszen Romániánál ez
31 nem volt biztos. Szóadalkozásomra azt mondta a titkárnő, az igazgató úr kétheti szabadságra uta-
32 zott családjával. Nem tudja, hol van, de jelentkezni szokott telefonon.

33
34
35 Rádiótelefonon elértem a még álmos nyaralót. Mogorván kitért a tartózkodási helye iránti kérdés
36 elől. Arra se válaszolt, hogy a tegnapi faxban [július 24.] miért nem említette, hogy már nem
37 lehet vele beszélni testvéreim erdélyi utazása előtt. Akiknek felajánlottam a kocsimat s ezért tús-
38 tént tudni akarom: Mi történt, hogy kilenc napon belül, július 15.-től 24.-ig, a kifogástalan autó
39 forgalmi biztonsága odalett?

40
41
42 Húzódozott. Mikor jönnek a testvérek? És megnyugtattott: az ő szabadságának akkor úgyis vége,
43 aztán hát látjuk a továbbiakat. Most családjával Magyarországon van. Igen, a Mercedessel. Azon
44 van valami reparálnivaló, ami Romániában bajosabb volna. – Adott nekem egy budapesti faxszá-
45 mot, ahová a Székelyudvarhelyre küldött leveletem mindjárt még egyszer küldhetem. Azután fel
46 fog engem hívni. Nemsokára.

47
48 Várakozás közben világossá vált nekem, hogy a kocsni állapota miért változott radikálisan napról
49 napra. A tegnapielőtt még forgalomképtelen járművel alig merte volna, feleséggel, gyermekekkel
50 és szabadságravaló poggyásszal a hosszú, hegyes, kanyargós és gödrös szakaszt hajtani, ahol
51 már a Lada-kombival baleset érte [51. o. /2].

1 Am 15. Juli, vor neun Tagen war das Auto bei unserem Gesprächsbeginn gut, Minuten später ein
2 Wrack. Anfangs wohl in der Annahme, die Ferienreise der Direktorsfamilie würde vorbei sein,
3 bevor meine Geschwister den Wagen bräuchten. Also war er in Ordnung. Aber als ich von der
4 Rückführung nach Berlin sprach, war das Auto dafür schon nicht mehr verkehrssicher. Er würde
5 jedoch für die Berlinfahrt wieder taugen, wenn ich bis Ende September warte, ob ihm mein
6 Schuldner bezahlt oder lieber zurückgibt. -- Oder, besser gesagt, bis dahin eine neue Idee hat.

8 **Trick 7: Feilschen nach fünf Jahren.**

9
10 Gut eine Stunde nach meiner Faxsendung rief er bereits an. Meinen deutschen Text habe er voll-
11 auf verstanden. Aber was ich als vereinbarten Preis verlange, sei zuviel. Denn einen ähnlichen
12 Wagen hätte er in Ungarn billiger kaufen können.

13
14 Ich: „Nach fünf Jahren willst du rückwirkend handeln? Warum hast du nicht in Ungarn gekauft?
15 Als du meinen Mercedes noch ohne Anzahlung nach Rumänien nahmst, um den Zoll zu klären,
16 konntest du ihn einfach zurückbringen und den billigeren kaufen. Warum klammertest du dich
17 statt dessen an meinen?“ – Er: „Der andere hatte keine extra Bereifung.“ – Ich: „Die konntest du
18 doch leicht besorgen, für den günstigeren anderen!“ – Er: „Der war halt nicht im besten Zu-
19 stand.“ – Ich: „Demnach wäre der Billigere teurer gewesen als mein Preis! Wovon du im übrigen
20 zurückbekommen wirst, was dieses Mercedesmodell jetzt einbringt als Ersatzteilspeicher für
21 andere Oldtimer. Bei einem autorisierten Händler, der das Fahrzeug ordnungsgemäß abmeldet.“

22
23 Aber den Wagen deshalb nach Deutschland schaffen wollte er nicht. Autoverwertungen gäbe es
24 in Ungarn genug. Er würde den Restwert ermitteln und mir mitteilen. Ich erklärte nochmal:
25 „Was du nach Bezahlung des mir geschuldeten Kaufpreises von jemandem bekommst, interes-
26 siert mich nicht, ist dein Gewinn. Ich will aber unbedingt den Nachweis, daß ich für nichts mehr
27 hafte!“

28
29 Er wandte ein: „Das kostet doch auch in Ungarn Einfuhrzoll. Warum genügt nicht das Privat-
30 papier von 1995? Der Mietvertrag.“ – Ich: „Eben weil es ein ‚privates Papier‘ ist; wo ich als Ei-
31 gentümer das Auto vorübergehend jemandem geliehen habe. Der Mieter ist kein neuer Besitzer!
32 Haftbar bleibt der Vermieter!“

33
34 All dies war seit Langem wiederholt besprochen. Weshalb der zahl-unwillige Benutzer meines
35 Mercedes es erneut mit der alten Leier versuchte, das wurde nun offenbar. Den angeblich fahr-
36 untüchtigen, aber für Auslandsreisen mit der Familie geeigneten Wagen wollte er behalten, aber
37 wußte nicht, wie. Den vereinbarten Kaufpreis bezahlen wollte er nicht, die höhere vertragliche
38 Miete erst recht nicht.

39
40 Das beiderseits zunehmend erregte Gespräch endete so, wie der Autokauf 1995 begonnen hatte.
41 Er werde sich erkundigen wegen des Zolls; diesmal für ein Autowrack nach Ungarn. Er bitte
42 mich „um noch etwas Geduld“; genau wie seit Jahren. Und alles werde er klären „bis Mitte
43 September“. -- Nur war es diesmal nicht 1996. Nicht 1997. Nicht 1998 und 1999. Sondern 2000.

44
45 Ich war neugierig, was er sich ausdenkt. Daß er das Auto zuletzt verschwinden lassen und meine
46 Nachfragen frech abweisen würde, ahnte ich nicht. Ich merkte nur, im Nachhinein war er unzu-
47 frieden mit allem, was er in Berlin erreicht hatte durch – sinngemäß – penetrantes Betteln,
48 Schnorren. Jetzt fühlte er sich übervorteilt sogar beim Kredit vom April 1977. Als seine eigene
49 Bank ihm nichts mehr geben wollte und er seine Familienwohnung mir zu verpfänden bereit war
50 [S. 72-74].

1 Július 15.-én, kilenc nappal ezelőtt az autó a beszélgetésünk kezdetén jó volt, percekkel később
2 egy roncs. Eleinte bizonyára abban a feltevésben, hogy az igazgatócsalád nyaralási utazásának
3 vége lenne, mielőtt testvéreimnek kellene a kocsit. Tehát rendben volt. De mikor én a Berlinbe
4 való visszahozatalról beszéltem, az autó arra már nem volt forgalomra biztonságos. Azonban
5 Berlinbe való útra megint alkalmas lenne, ha én szeptember végéig várok, hogy adósom megfi-
6 zeti-e vagy inkább visszaadja. -- Vagyis, jobban mondva, addig egy új ideaja van.

8 **Trükk 7: Alkudozás öt év után.**

9
10 Jó egy órával a faxküldeményem után máris felhívott. Német szövegemet tökéletesen megértette.
11 De amit megegyezett árként követelek, az túl sok. Mert hasonló kocsit Magyarországon olcsób-
12 ban vehetett volna.

13
14 Én: „Öt év után akarsz visszahatóan alkudozni? Miért nem Magyarországon vásároltál? Mikor
15 Mercedesemet még foglaló nélkül vitted Romániába, hogy a vámot tisztázzad, egyszerűen visz-
16 szahozhattad volna és az olcsóbbikat vehetted meg. Miért ragaszkodtál ahelyett az enyémmhez?” –
17 Ő: „A másíknak nem volt extra kerékabroncsolása.” – Én: „Hiszen azt könnyen beszerezhetted
18 volna, a kedvezőbb másíknak!” – Ő: „Hát az nem volt legjobb állapotban.” – Én: „Eszerint az ol-
19 csóbbik drágább lett volna mint az én áram! Amelyből egyébként vissza fogod kapni, amit ez a
20 Mercedes-modell most jövedelmez mint alkatrész-adakozó más oldtimereknek [autóveteránok-
21 nak]. Egy jogosított kereskedőnél, aki a járművet szabályzat szerint kijelenti.”

22
23 De a kocsit emiatt Németországba vinni nem akarta. Autóroncs-értékesítő volna Magyarorszá-
24 gon elég. Ő a maradék értéket kiderítené és közölné nekem. Én mégegyszer megmagyaráztam:
25 „Amit a nekem járó vételár-tartózáod kifizetése után kapsz valakitől, az engem nem érdekel, az
26 a te nyereséged. De én feltétlenül igazolást akarok, hogy már semmiért se felelek!”

27
28
29 Ellenvetette: „Hát az Magyarországon is behozatali vámba kerül. Miért nem elégséges az 1995-
30 ből való privát papír? A bérleti szerződés.” – Én: „Épp azért, mert ’privát papír’; amin én mint
31 tulajdonos az autót átmenetileg valakinek kölcsön adtam. A bérlő nem új tulajdonos! Felelős
32 marad a bérbeadó!”

33
34 Mindez régóta ismételtlen meg volt beszélve. Hogy a Mercedesem fizetni-kelletlen használoja
35 miért próbálta megint a régi nótáját fűjni, az most nyilvánvaló lett. Az állítólag forgalomképte-
36 len, de külföldi utazásra családjával alkalmas kocsit meg akarta tartani, de nem tudta, hogyan. A
37 megegyezett vételárat megfizetni nem akarta, a magasabb szerződéses bérletet már egyáltalán
38 nem.

39
40 A mindkét részről fokozódóan felindult beszélgetés úgy végződött, ahogy az autóvásárlás 1995-
41 ben kezdődött. Ő tudakozódní fog a vám miatt; ezúttal egy autóroncsnak Magyarországra. Kér
42 tőlem „még egy kis türelmet”; pontosan mint évek óta. És mindent tisztázni fog „szeptember
43 közepéig”. -- Csakhogy ezúttal nem 1996 volt. Sem 1997. Sem 1998 se 1999. Hanem 2000.

44
45 Kíváncsi voltam, mit eszel ki. Hogy az autót végül eltüntetí és kérdezősködeéseimet szemtelenül
46 visszautasítaná, azt nem sejtettem. Csak azt vettem észre, utólag elégedetlen volt mindennel,
47 amit Berlinben elért — értelem szerint — penetráns koldulással, snorrekodással. Most kizsák-
48 mányolva érezte magát még az 1997 áprilisi hitelnél is. Mikor saját bankja már semmit sem
49 akart neki adni és ő kész volt, családi lakását nekem elzálogosítani [73-75. o.].

1 Damals war er überglücklich, daß ich ihm von meiner Bank Geld verschaffte zu einem Zehntel
2 oder Achtel der in Rumänien geforderten Zinsen [S. 74 /1]. Doch die Rückzahlungsfrist hielt er
3 nicht ein, die aufgelaufenen Kosten und die banküblichen Gebühren seiner Auslandsüberweisun-
4 gen blieb er schuldig. -- Denn nicht nur der Wagen war ihm zu teuer. Nachdem er ihn hatte.

5
6 Ich ließ seine zwei Urlaubswochen verstreichen, dann erinnerte ich ihn per Fax an das nicht voll-
7 endete Gespräch:

8
9 „Ich habe es stets abgelehnt, mit Dir Geld- und Zinsgeschäfte zu machen. Du hast es trotzdem
10 verstanden, mich in die Rolle des Kreditgebers zu drängen. Bei Deinem Anruf aus Budapest am
11 26. Juli hat mich besonders geärgert, daß Du den Zins ‚irreal‘ nennst. Ich habe Dir gezeigt, was
12 die Bank von mir nimmt, wenn ich mein Konto überziehe. Und von Dir verlange ich nur das.
13 Wenn Du billigeres Geld bekommst, kannst Du Deine Schuld ja sofort bezahlen. Erwarte nicht
14 wieder ‚noch ein wenig Geduld‘, wie Du es am 24. Juli gefaxt und am 26. telefoniert hast.“

16 Trick 8: Wortspiel Nutzungs-Miete.

17
18 Zum ersten Mal in unserer Bekanntschaft stellte er mich diesmal auf keine Geduldprobe, son-
19 dern faxte seine handschriftliche Antwort schon am 7. August. Während des erholsamen Urlaubs
20 hatte er tatsächlich etwas Überraschendes ausgeheckt. Er feilschte nicht mehr um den Kaufpreis
21 des Wagens. Auch beanstandete er nichts mehr an der Restschuld für den Kredit; die habe er lei-
22 der übersehen. Sondern erfand eine „Nutzungsgebühr“ für das Auto.

23
24 Die an Stelle des seit 1995 bestehenden Mietvertrags gelten sollte, mit dem er den Autokauf um-
25 gangen hatte. Zudem rechnete er die „Nutzung“ weit billiger als die gleichfalls von ihm festge-
26 setzte Miete. Außerdem war die „Nutzungsgebühr“ für ihn bereits erledigt: durch nachträgliches
27 Umwandeln seiner schon 1997 nur widerwillig geleisteten Anzahlung des Wagens in die nun
28 pauschale, gesamte Abfindung!

29
30 Es war eine scheinbar geniale Idee zur Lösung seiner sämtlichen Probleme. Keine Kaufschuld
31 mehr. Keine Mietschulden. Das jahrelang eskalierte Zerwürfnis wegen seiner nie gehaltenen
32 Versprechungen und zuletzt offenkundigen Lügen wischte er weg. Und hoffte auf „weiterhin gu-
33 te Verbindung“.

34
35 Es bedurfte einer gewaltigen Denkleistung, übertroffen nur von außerordentlicher Unverfroren-
36 heit, die längst unerlaubte Benutzung meines Wagens plötzlich in eine normale Übereinkunft zu
37 verwandeln. Er bat nicht einmal um Entschuldigung. Sondern begann sein Schreiben mit einem
38 gewundenen Satz Der darauf hindeutete, daß er sich der Schwierigkeit seines neuesten Kunst-
39 stücks bewußt war:

40
41 [ungarisch wörtlich:] „Lieber Bátyám [S. 14 Fußn. 1] ! Nachdem es mir gelungen ist, gründlich
42 herauszuanalysieren und zu durchdenken Ihren Standpunkt betreffend das Mercedes-Auto und
43 den darauf folgenden Kredit, erlauben Sie bitte, daß ich meine Meinung äußern darf zu diesem
44 ausschließlich uns beide angehenden ‚Geschäft“.

45
46 Zum geschrobenen Stil paßte die ungarisch gehobene Anredeform „Ön“, mit der er mich diesmal
47 im Text siezte statt bátyámierte. ¹ So garnierte er sein mieses Vorhaben mit der Umgangsform
48 honoriger Kaufleute.

¹ Bátyám und Anredeformen siehe Seite 14 Fußnoten.

1 Akkor végtelenül boldog volt, hogy én a banktól pénzt szereztem neki egy tized- vagy nyolc-
2 cadrészéért a Romániában követelt kamatoknak [75. o. /1]. Azonban a visszafizetési határidőt
3 nem tartotta be, a felgyülemlett költségekkel és külföldi átutalásainak bankszokásos illetményei-
4 vel adós maradt. -- Mert nemcsak a kocsí volt neki túl drága. Miután az megvolt neki.

5
6 Hagytam eltelni a két nyaralási hetét, aztán fax útján emlékeztettem a befejezetlen beszélgetésre:

7
8
9 „Én mindig elutasítottam, Veled pénz- vagy kamattületeket csinálni. Te annak dacára képes
10 voltál, engemet a hitelnyújtó szerepébe szorítani. Budapesti telefonhívásodnál július 26.-án külö-
11 nösen bosszantott engem, hogy a kamatot ‚irreálisnak‘ nevezed. Én megmutattam Neked, a bank
12 mit vesz tőlem, ha kontóm egyenlegét meghaladom. S Tőled csak azt követelem. Ha Te olcsóbb
13 pénzt kapsz, az adósságodat hát azonnal meg tudod fizetni. Ne várj el megint ‚még egy kis türel-
14 met‘, mint ahogy azt július 24.-én faxoltad és 26.-án telefonáltad.”

16 Trükk 8: Szójáték használati bérlet.

17
18 Első ízben ismeretségünk alatt ezúttal nem tette próbára türelmemet, hanem kézírásos válaszá-
19 t már augusztus 7.-én faxolta. Üdítő szabadsága alatt tényleg valami meglepőt eszelt ki. Már nem
20 alkudozott a kocsí vételáráért. Nem is kifogásolt már semmit a hitelért való hátralékos adóssá-
21 gán; azt ő sajnos nem vette észre. Hanem kitalált egy „használati díjat” az autóért.

22
23
24 Ami az 1995 óta fennálló bérleti szerződés helyett érvényesüljön, amellyel az autóvételt kerültre
25 el. Méghozzá a „használatot” sokkal olcsóbbnak számította mint a szintén általa megállapított
26 bérletet. Azonkívül a „használati díj” már el volt intézve számára: a már 1997-ben csak kelle-
27 tlenül teljesített kocsí foglalója utólagos átváltoztatásával a most pauszálás, teljes végkielégítéssé!

28
29
30 Ez egy színleg zseniális idea volt az ő összes problémáinak megoldására. Nincs már vételadós-
31 ság. Nincsenek bérletadósságok. Az évekhozzan eszkalált viszályt a soha be nem tartott ígéretei
32 s utoljára nyilvánvaló hazugságai miatt eltörölte. És „további jó kapcsolatot” remélt.

33
34
35 Hatalmas gondolati teljesítményt igényelt, felülmúltan csak rendkívüli arcátlanságtól, a kocsim
36 rég engedély nélküli használatát hirtelen egy normális egyezményre átváltoztatni. Nem kért még
37 bocsánatot sem. Hanem iratát egy nyakatekert mondattal kezdte. Amely arra utalt, hogy új bü-
38 vézdarabja nehézségének tudatában volt:

39
40
41 [szószertint:] „Kedves Bátyám! Miután sikerült alaposan kielemmezni és átgondolnom az Ön
42 álláspontját a Mercedes autóról és azt követő hitelről, kérem engedje meg, hogy elmondhassam
43 véleményemet erről a kizárólagosan kettőnkre tartozó ’üzletről’.”

44
45
46 A cikornyás stílushoz passzolt a magyarban emelt „Ön” megszólítási forma, mellyel ezúttal ön-
47 zött helyett hogy bátyámozott. ² Így a mísz szándékát tisztes kereskedők érintkezési formájával
48 garnírozta.

² bátyám és megszólítási formák: lásd 15. o. lábjegyzetek.

1 Das Wort „Geschäft“ hatte er nachträglich in Anführungszeichen gesetzt. Weil ich immer ärgerlich wurde, wenn er mir irgendein Geschäft anbot.

2
3

4 Desto unverschämter war der Satzanfang, daß ihm meinen „Standpunkt gründlich herauszuanalysieren gelungen“ sei. Meine Antwort auf sein Fax vom 24. Juli hatte er schon am 26. Juli sofort verstanden. Und am klaren Sachverhalt gab es nichts zu analysieren: mein Auto hatte er nicht bezahlt; es total abgenutzt; es mußte nun ordnungsgemäß außer Betrieb gesetzt werden.

5
6
7
8

9 Doch so einfach mochte er die Sache nicht sehen. Sondern bemühte sich zunächst, „zwei Angelegenheiten auseinanderzuhalten“. -- Die ohnehin nicht zusammengehörten. -- „Erstens die Absicht des Verkaufs-Ankaufs des Mercedes-Luxusautos; Übereinkunft erfolgte am 29. September 1995; das Geschäft ist nicht abgeschlossen, Besitzerwechsel kam nicht zustande. — Zweitens der Kreditvertrag vom 15. April 1997, durchgeführt am 24. April 1997, meinerseits beendet am 18. Dezember 1997. Hier gebe ich zu, daß ich mit Bankgebühren nicht gerechnet habe und diese noch schulde. Für diese Hilfe Danke ich nochmals Sehr“ [großgeschrieben].

10
11
12
13
14
15
16

17 Wobei er sich zu entschuldigen vergaß, daß er die Rückzahlungsfrist um Monate verstreichen ließ, wofür die Bank höhere Zinsen nahm. Die mußte ich bezahlen, nebst obigen Bankgebühren, die er bislang verweigert hatte. Immerhin erhielt ich nun schriftlichen Dank für die Kredithilfe. Anstatt der versprochenen Tabakpfeife aus Siebenbürgen, die ich 1997 gewünscht hatte. Dafür durfte ich jetzt auf baldige Erstattung der restlichen Bankschuld hoffen.

18
19
20
21
22

23 Wichtiger war freilich die erste Erklärung, laut der wir im September 1995 übereinkamen, daß er meinen Mercedes kauft. Das „Geschäft“ bestand aus meinerseits „Verkauf“, seinerseits „Ankauf“. Keinesfalls aus einer unbeschränkten Fahrerlaubnis, mit beliebiger Vergütung irgendwann nach Jahren.

24
25
26
27

28 Im nächsten Absatz bestätigte er sogar den von mir verlangten Kaufpreis. Füge jedoch hinzu: „Mein Standpunkt als ‚Käufer‘ war, daß mich der Ankauf des Autos interessiert, insoweit ich es in Rumänien nutzen kann / der Eigentümer sein kann, und ich vom Preis wenigstens die Hälfte abarbeiten kann.“

29
30
31
32

33 Der Rückzieher auf lediglich „Kaufinteresse“ nach der vorangegangenen Kauf-, „Übereinkunft“ entsprach durchaus seiner Mentalität, Vereinbarungen zu treffen und sogar schriftlich ehrenwörtliche Versprechungen nicht zu halten. Beim Auto war ich anfangs darauf noch nicht gefaßt. Wegen der rumänischen Einfuhrbestimmungen hatte ich ihm vor Erledigung der deutschen Kaufformalitäten das Rückgaberecht eingeräumt. Falls es in Rumänien Schwierigkeiten gibt oder der Zoll zu hoch ist, sollte das Auto sofort zurück nach Berlin, damit ich es hier verkaufe. Ansonst war Bezahlung des vollen Kaufpreises bis spätestens September 1996 fest vereinbart.

34
35
36
37
38
39
40

41 Die angebliche Bedingung, von der Kaufsumme „wenigstens die Hälfte abzuarbeiten“, konnte er ernsthaft nicht stellen. Schon die jahrelang hingezogenen Arbeiten für den Lada-Kombi hatten gezeigt, wie selten er von Odorhellen für jeweils wenige Tage nach Berlin kommen konnte. Daß er mir statt dessen eine moderne Wohnungseinrichtung liefern würde, als Teilzahlung für den Mercedes, erwies sich erst recht als Seifenblase. Selbst eine seiner TV-Satellitenschüsseln bekam ich nie.

42
43
44
45
46
47

48 Im Juli 2000 trotzdem noch seine Kaufbedingungen von 1995 zu erwähnen, die ausschließlich er selber nicht erfüllt hatte, das war grotesk!

49

1 Az „üzlet” szót utólag idézőjelekbe helyezte. Mert én mindig mérges lettem, ha ő nekem valami üzletet ajánlott.

2
3

4 Annál szemtelenebb volt a mondat eleje, hogy az én „álláspontomat alaposan kielemezni sikerült” neki. Válaszomat július 24.-i faxára már július 26.-án rögtön értette meg. És a világos tényálláson nem volt semmi analizálnivaló: kocsimat nem fizette meg; teljesen lehasználta; most rendesen kellett üzemen kívül helyezni.

5
6
7
8

9 Azonban ilyen egyszerűen nem akarta látni a dolgot. Hanem először is iparkodott, „két ügyletet különválasztani”. -- Melyek amúgy sem tartoztak egytűvé. -- [Eredeti szöveg:] „Először is a Mercedes luxusautó eladási-vásárlási szándéka; egyezség létrejött 1995 szept. 29.; az üzlet nincs lezárva, tulajdonos csere nem jött létre. – Másodszor a kölcsön-szerződés, szerződés kelte 1997 ápr.15., gyakorlatba ültetve 1997 ápr. 24.-én, részemről befejezettnek nyilvánítva 1997 dec.18. Itt elfogadom, hogy a Bank kezelési költségével nem számoltam és ezzel még tartozásom van. Ezt a segítségét még egyszer Nagyon Köszönöm!” [nagybetűsen].

10
11
12
13
14
15
16

17 Aminél bocsánatot kérni elfelejtett, hogy hónapokat hagyott eltelni a visszafizetéssel, amiért a bank magasabb kamatokat vett. Azokat én kellett megfizessem, a fenti bankilletményeken felül, melyeket eddig magtagadott. Mindazonáltal most írásbeli köszönetet kaptam a hitellel való segítségért. A megígért pipa helyett Erdélyből, amelyet 1997-ben kívántam. Azért most a maradék bankadósság mielőbbi megtérítését remélhettem.

18
19
20
21
22

23 Fontosabb persze az első nyilatkozat volt, miszerint 1995 szeptemberében megegyeztünk, hogy Mercedesemet megveszi. Az „üzlet” részemről „eladásból”, részéről „vásárlásból” állt. Semmi esetre sem korlátlan hajtási engedélyből, tetszés szerinti kárptalással valamikor évek múlva.

24
25
26
27

28 A következő bekezdés szakaszában még az általam kért vételárat is igazolta. Azonban hozzáfűzte: [Eredeti szöveg:] „Az én ’vásárlói’ álláspontom az volt, hogy az autó megvásárlása érdekel, amennyiben azt Romániában honosítani tudom / tulajdonosa lehetek, és az összegnek legalább felét ledolgozhatom.”

29
30
31
32

33 Az előző „vásárlási egyezség”-től a csupán „vásárlási érdekltség”-re való visszavonás teljesen megfelelt az ő mentalitásának, megállapodásokra jutni és még írott becsületszövebeli ígéreteket se teljesíteni. Az autónál eleinte még nem voltam arra felkészülve. A román behozatali rendeletek miatt a német vásárlási formalítások elintézése előtt visszaadási jogot adtam neki. Ha Romániában nehézségek adódnak vagy túl magas a vám, az autó azonnal térjen vissza Berlinbe, hogy itt adjam el. Máskülönben a teljes vételár megfizetése legkésőbb 1996 szeptemberéig szilárdan meg volt egyezve.

34
35
36
37
38
39
40

41 Az állítólagos feltételt, a vételösszegnek „legalább felét ledolgozni”, nem szabhatta komolyan. Már az évekhozzan elhúzódott munkák a Lada-kombiért mutatták meg, milyen ritkán tudott Székelyudvarhelyről esetenként néhány napra Berlinbe jönni. Hogy ahelyett egy modern lakásberendezést szállítana nekem, részletfizetésként a Mercedesért, az még inkább szappanbuboréknak bizonyult. Még a tv-satellitátálai egyikét se kaptam soha sem.

42
43
44
45
46
47

48 2000 júliusban annak dacára még említeni az ő 1995-ös vásárlási feltételeit, amelyeket kizárólag ő saját maga nem teljesített, az groteszk volt!

49

1 Dann schilderte er die von ihm erbetene Überleitung des vereinbarten Kaufs in einen Mietver-
2 trag, der wieder zurückverwandelt werden sollte in die Kaufvereinbarung, über den Umweg ei-
3 ner gemeinnützigen Schenkung:

4
5 [Ungarisch wörtlich:] „Am 15. Dezember 1995 kam der Mietvertrag zustande mit der 'Serv.-
6 AXG'-Firma, deren Eigentümer ich bin. Dadurch setzte die rumänische Zollbehörde den Merze-
7 des auf Zoll-Vormerkung, und mit Genehmigung des Ministeriums für Industrie und Handel ge-
8 wann das Auto die temporäre Verkehrszulassung. Besitzer des Autos blieb auch weiterhin Bá-
9 tyám. Zwischenzeitlich, 1997 und 1998, hätte sich eine Möglichkeit geboten, die bejahrten Au-
10 tos in Rumänien zu beheimen bei Stiftungen und Kirchen. Damals, am 24. April 1997, bat ich
11 Bátyám um eine Schenkungsurkunde, aber auch im Frühjahr 1998 erbat ich dies vergebens er-
12 neut. Ich hoffte auch weiterhin, daß sich die Gelegenheit bzw. Möglichkeit ergeben würde, das
13 Auto endgültig nach Rumänien einzuführen, leider hat sich seit Anfang dieses Jahres die Geset-
14 zeslage noch verschlechtert, wonach nicht einmal Stiftungen mehr die Verkehrszulassung er-
15 halten für Autos, die älter als 8 Jahre sind.”

16
17 [weiter:] „Diese, sowie Bátyáms Drängen als Grundlage nehmend, sehe ich, daß ein Besitzer-
18 wechsel nicht zustande kommen kann, deshalb habe ich jetzt so entschieden, daß das Auto so
19 schnell wie möglich nach Berlin gelangen soll.“

20
21 Das war eine Ungeheuerlichkeit. Fünf Jahre hatte er gebraucht, um festzustellen, daß er den Wa-
22 gen nicht kaufen kann; und selbst jetzt erfolgt wegen meines „Drängens“ der Besitzerwechsel
23 nicht! Fünf Jahre lang hatte ich auf die Rückgabe meines Wagens gewartet und seit 1998/99
24 schon Anzeige wegen Diebstahls überlegt; und nun hatte er „so entschieden, daß das Auto so
25 schnell wie möglich nach Berlin gelangen soll“.

26
27 Nach fünf Jahren also die rotzfreche „Entscheidung“: weil ich ihn „dränge“, will er das Auto
28 nicht mehr. Mit fünfjähriger Verspätung beschloß er, das 1995 Vereinbarte zu tun: entweder
29 Kauf oder, falls wegen rumänischer Einfuhrbestimmungen unmöglich, das Auto sofort zurück.
30 Damit ich es in Berlin problemlos verkaufe. -- Damals problemlos, jetzt unmöglich.

31
32 Gipfel der Frechheit war der Vorwurf, ich selber hätte den Kauf verhindert durch meine Weige-
33 rung, das Auto einer gemeinnützigen Institution zu schenken. Als er mir das vorschlug, hatte ich
34 geantwortet: bezahle endlich den Kaufpreis, dann gehört das Auto dir und du kannst es ver-
35 schenken; pro forma als Schenkung von mir. Aber im Voraus unterschreibe ich keine Übereig-
36 nung an einen mir unbekanntem Verein oder ein Kirchenamt. Wie du dich dann mit jemandem
37 arrangierst, auf den ich keinerlei Einfluß habe und der das von dir bezahlte Auto besitzt, ist aus-
38 schließlich deine Sache.

39
40 Daß er den Wagen bezahlen würde, den ich auf seinen Wunsch einem Dritten schenke, glaubte
41 ich längst nicht mehr.

42
43 Die abenteuerliche Idee der Schenkung war ohnehin überflüssig, nachdem ich eingewilligt hatte
44 in den 1995 von ihm verfaßten Mietvertrag. Womit ihm von Jahr zu Jahr, so auch 1997 und
45 1998, die rumänische Autozulassung glückte; ohne mit einem beschenkten Verein streiten zu
46 müssen, wer den Wagen fahren darf.

47
48 Geschickterweise hatte er den Mercedes nicht für sein Hauptunternehmen gemietet, sondern für
49 seine private Dienstleistungsfirma. Die nur aus ihm selber bestand: eine Ich-G.m.b.H. Er als
50 alleiniger Mieter verfügte über das Luxusauto, kein Teilhaber oder Direktorkollege konnte es be-
51 anspruchen. Im Gegenteil: Dienstfahrten mit diesem Auto konnte er dem Hauptunternehmen

1 Aztán leírta a megegyezett vásárlás általa kért átvezetését egy bérleti szerződéssé, mely megint
2 vissza lett volna változtatva a vásárlási egyezményé, kerülő úton egy közhasznú ajándékozás
3 által:

4
5 [Eredeti szöveg:] „1995 dec.15.-én létrejött a bérleti szerződés a 'Serv.-AXG' céggel, amelynek
6 tulajdonosa vagyok. Ezáltal a román Vámhatóság vámelőjegyzésbe helyezte a Mercedest és az
7 Ipari és Kereskedelmi Minisztérium engedélyével az autó ideiglenes beiratást nyert a forgalomb-
8 ba. Az autó tulajdonosa továbbra is Bátyám maradt. Időközben, 1997 és 1998-ban lehetőség
9 nyílt volna az idős autók honosítására Romániában alapítványoknál és egyházaknál. Ekkor, 1997
10 ápr.24.-én, kértem Bátyámtól egy adományozó levelet, azonban ezt 1998 tavaszán is hiába kér-
11 tem újból. Továbbra is reméltem, hogy megkerül az alkalom ill. lehetőség az autó véglegesítésé-
12 re Romániában, sajnos ez év elejétől még rosszabbodott a törvénykezés, miszerint már az alapít-
13 ványoknak sem engedélyezik a 8 évnél idősebb autók forgalomba írását.”

14
15 [tovább:] „Ezeket, valamint a Bátyám sürgetését alapul véve úgy látom, hogy tulajdonos csere
16 nem tud létrejönni, ezért most úgy döntöttem, hogy az autó minél hamarabb Berlinbe kerüljön.”

17
18 Az irtózat volt. Öt év kellett neki, megállapítani, hogy a kocsit megvenni nem tudja; és még
19 most is az én „sürgetésem” miatt nem jön létre a tulajdonoscseré! Öt évet vártam a kocsim visz-
20 száadására és 1998/99 óta már lopásért való feljelentésen gondolkoztam; és most ő „úgy döntött,
21 hogy az autó minél hamarabb Berlinbe kerüljön”.

22
23 Öt év eltelté után tehát a takonypóc-szemtelen „döntés”: mivel én „sürgetem”, nem akarja már az
24 autót. Öt évi késéssel úgy döntött, hogy megteszi az 1995-ben megegyeztetet: vagy megvásárlás,
25 vagy pedig, ha az lehetetlen a román behozatali rendeletek miatt, az autót azonnal vissza. Hogy
26 Berlinben problémátlanul eladjam. -- Akkoriban problémátlan, most lehetetlen.

27
28 A szemtelenség teteje a szemrehányás volt, hogy a vételt sajátmagam hiúsítottam meg azon
29 megtagadásom által, az autót egy közhasznú intézménynek ajándékozni. Mikor nekem ezt java-
30 solta, azt válaszoltam: fizess meg végre a vételárat, akkor tiéd az autó és elajándékozhatod; for-
31 málisan tőlem való ajándékozásként. De eleve nem írok alá semmi tulajdon-átruházást egy ne-
32 kem ismeretlen egyletnek vagy egyházi hivatalnak. Hogy te aztán hogyan egyezkedsz valakivel,
33 akire semmiféle befolyásom nincs és aki a tőled megfizetett autó tulajdonosa, az kizárólag a te
34 dolgod.

35
36 Hogy ő megfizetné a kocsit, ha én azt kívánsága szerint egy harmadiknak ajándékozom, azt már
37 rég nem hittem.

38
39 Az ajándékozás kalandos ideája amúgyis fölösleges volt, miután beleegyeztem az 1995-ben álta-
40 la megfogalmazott bérleti szerződésbe. Amivel évről évre, úgy 1997-re és 1998-ra is, a román
41 autóforgalmi engedélyt megkapnia sikerült; anélkül hogy egy megajándékozott egylettel vitat-
42 koznia kelljen, kinek szabad a kocsit hajtani.

43
44 Ügyes módon ő a Mercedest nem fővállalata számára bérelte, hanem privát szolgáltató firmájá-
45 nak. Amely csak ő magából állott: egy Én-K.f.t. Ő mint egyedüli bérlő rendelkezett a luxusautó
46 felett, semmi részvényes vagy igazgatókollega nem igényelhette. Ellenkezőleg: szolgálati utakat
47 ezzel az autóval a fővállalatnak

1 in Rechnung stellen. Ihm als Inhaber beziehungsweise Geschäftsführer beider Firmen war solche
2 Mausechlei möglich. So wie er vom Kulturverein erwartete, daß der eine vom Staat begünstigte,
3 wohlthätige Schenkung als allein für ihn bestimmt betrachtet.

4
5 Davon abgesehen hatte er sich durch den Mietvertrag einen Aufschub verschafft für die Bezahl-
6 ung des Kaufpreises. Diese war für spätestens September 1996 vereinbart. Doch solange der
7 jährliche Mietvertrag galt und verlängert wurde, brauchte er statt der relativ großen Kaufsumme
8 nur die monatliche Miete zu zahlen. Ich wiederum konnte hoffen, mit der Miete den Wertverlust
9 des Autos auszugleichen, falls ich es anderweitig verkaufen müßte.

10
11 Doch er zahlte weder Miete noch brachte er den Wagen zurück. Bis jetzt, Sommer 2000, beließ
12 er es trotz meinem Mahnen und „Drängen” bei der einmaligen Anzahlung, die ich im April 1997
13 aus dem Kredit bekam, den ich ihm damals gab.

14
15 Den genialen Gedanken, überhaupt nichts mehr zu zahlen und meine Freundschaft zu erhalten,
16 trug er würdevoll im Schlußabsatz vor:

17
18 [Ungarisch wörtlich:] „Meine Absicht ist die, daß einen uns beiden gerechten und billigen Ab-
19 schluß finden soll das Hinundherzögern im Zusammenhang mit dem Auto , und ich hätte es
20 nicht gerne, wenn sich eine Beschädigung unserer bisherigen guten Verbindung ergeben würde.
21 Nach meiner Meinung würde die bisherige Tilgung die Nutzungsgebühr des Autos decken und
22 bis 30. September bringe ich es in technisch gutem Zustand nach Berlin zurück. In der Hoffnung
23 auf eine für uns beide annehmbare Lösung sende ich herzliche Grüße, (Unterschrift).“

24
25 Wie im geschwollenen Anfang seines Faxes war er auch am Ende zu keiner Bitte um Entschul-
26 digung bereit. Daß er seine Schulden nicht bezahlt hatte und ich ihn fünf Jahre lang umsonst
27 mahnte, nannte er „Hin-undherzögern“. Wofür er die Verantwortung mir zuschob. Denn seine
28 edle Absicht bestand im Erhalt der „bisherigen guten Verbindung“. Indem er einen Abschluß an-
29 bot, der „uns beiden gerecht und billig“ sein sollte.

30
31 Beim ersten Lesen dieses letzten Absatzes machte mich bereits der salbungsvolle Ton auf den
32 großen Betrugsversuch aufmerksam. Immer wenn er den anderen über den Tisch ziehen wollte,
33 setzte er sich in Positur. Gab sich den Anschein von Seriosität.

34
35 Der gesamte Faxbrief, zwei Seiten Handschrift, „analysierte” den Hergang der Auto-Affäre so,
36 daß er selber makellos blieb. Die von ihm nicht eingehaltene Kaufvereinbarung vom September
37 1995, nämlich Bezahlung binnen zwölf Monaten, drehte er rückwirkend um: weil ich weder
38 1997 noch 1998 zur Schenkung bereit war, entfiel der Kauf. Den er seit Dezember 1995 hinge-
39 schoben hatte, solange der Wagen offiziell nur Mietauto sein durfte. Wie noch jetzt im fünften
40 Jahr, bis Ende 2000. Nur eben jetzt schon ohne Aussicht auf amtliche Mietverlängerung auch für
41 2001. -- Also galt wieder die ursprüngliche Vereinbarung vom September 1995: wenn kein
42 Kauf, dann Auto zurück.

43
44 Da er sich nun genau daran halten wollte, war bei richtiger Umkehrung des Zeitablaufs alles in
45 Ordnung. Wofür um Entschuldigung bitten?

46
47 Entschuldigt hatte er sich im Fax vom 24. Juli 2000. Gleich anfangs um Nachsicht gebeten für
48 sein „Schweigen“ und dafür, daß er „bis zum heutigen Tage Schulden“ habe „vom vereinbarten
49 Preis des Mercedes“. -- Jetzt im Fax vom 7. August 2000 gab es keinerlei Schulden. Sondern zu
50 Beginn nur das „uns beide angehende ‚Geschäft““. -- Welches „Geschäft“?

1 számíthatta fel. Neki mindkét firma tulajdonosaként illetve üzletvezetőjeként effajta seftelés
2 lehetséges volt. Úgy amint ő a kultúregyesületől várta el, hogy az egy államilag kedvezményezett,
3 jótékonyági ajándékozást mint egyedül az ő számára rendeltként tekinti.

4
5 Attól eltekintve ő a bérleti szerződés által halasztást szerzett magának a vételár megfizetésének.
6 Ez legkésőbb 1996 szeptemberére volt megegyezve. Azonban ameddig az évenkénti bérleti szer-
7 ződés érvényes volt és meghosszabbítva lett, a relatíve nagy vételösszeg helyett csak havi bér-
8 letet kellett fizetnie. Én viszont remélhettem, a bérletjövdelemmel kiegyenlíteni a kocsi érték-
9 vesztességét, ha másfelé kellene eladnom.

10
11 Azonban ő sem a bérletet nem fizette, se a kocsit nem hozta vissza. Mostanáig, 2000 nyaráig,
12 megintésem és „sürgetésem” ellenére az egyszeri foglalóban hagyta, amelyet 1997 áprilisában
13 kaptam a hitelből, melyet én adtam neki akkor.

14
15 A zseniális gondolatot, egyáltalán semmi többet se fizetni és barátságomat megtartani, azt a méltó-
16 ságtéjes zárószakaszban adta elő:

17
18 [Eredeti szöveg] „Szándékom az, hogy mindkettőnk számára méltányos befejezést nyerjen az
19 autóval kapcsolatos huzavona, és nem szeretném, ha eddigi jó kapcsolatunk megrontását ered-
20 ményezné. Véleményem szerint az eddigi törlesztés fedezné az autó használati díját és szept. 30-
21 ig jó műszaki állapotban visszaviszem Berlinbe. Egy mindkettőnk számára elfogadható megol-
22 dás reményében szeretettel üdvözlöm, (aláírás).”

23
24
25 Úgy mint faxának dagályos kezdetén, a végén se volt hajlandó semmiféle bocsánatkérésre. Hogy
26 ő az adósságait nem fizette meg és én öt év hosszan hiába intettem, azt „huzavonának” nevezte.
27 Amiért a felelősséget reám tolt. Mert az ő nemes szándéka „eddigi jó kapcsolatunk” megtartá-
28 sában állt. Azáltal, hogy egy befejezést ajánlott, amely „mindkettőnk számára méltányos” le-
29 gyen.

30
31 Ezen utolsó szakasz első olvasásánál már a kenetteljes hang tett engem figyelmessé a nagy csa-
32 lási kísérletre. Mindig amikor ő a másikat átveteni akarta, pozitúrába helyezte magát. A tisztessé-
33 gesség látszatát öltötte magára.

34
35 Az egész faxlevél, két oldal kézírás, az autó-affér lefolyását úgy „analizálta”, hogy ő maga maku-
36 látlan maradt. Az általa be nem tartott vásárlási egyezség 1995 szeptemberétől, ugyanis fizetés
37 tizenkét hónapon belül, azt utólag megfordította: mivel én sem 1997ben, sem 1998-ban nem vol-
38 tam hajlandó az ajándékozásra, elesett a vétel. Melyet ő 1995 decembere óta elodáztott, ameddig
39 a kocsi hivatalosan csak bérkocsi lehetett. Mint még most az ötödik évben is, 2000 végéig.
40 Csakhogy most már kilátás nélkül hivatalos bérlet-meghosszabbításra 2001-re is. -- Tehát érvé-
41 nyes volt megint az eredeti egyezmény 1995 szeptemberétől: ha nem vétel, akkor vissza az autót.

42
43
44 Mivel ő most pontosan ehhez akarta tartani magát, az időmúlás ügyes megfordításával minden
45 rendben volt. Minek bocsánatot kérni?

46
47 Bocsánatot a 2000 július 24.-iki faxában kért. Mindjárt eleinte elnézést kért „hallgatásáért” s
48 azért, hogy „a mai napig is tartozásom van a Mercedes megegyezett árából”. -- Most, a 2000 au-
49 gusztus 7.-iki faxban nem létezett semmiféle adósság. Hanem kezdetében csak a „kettőnkre
50 tartozó ’üzlet’.” -- Micsoda „üzlet”?

1 Das Autokauf-Geschäft war nicht zustande gekommen; das Miet-Geschäft wiederum ersetzte
2 nur den beabsichtigten Kauf. Etwas Geld für folglich weder das eine noch das andere „Geschäft“
3 drückte er mir vom Kredit im April 1997 in die Hand, als ich ihm den Wagenschlüssel wegneh-
4 men wollte, weil er bis dahin gar nichts bezahlt hatte [S. 74 Trick 2]. Diesen einmaligen Betrag
5 nannte er nun im letzten Absatz vorsichtig neutral „bisherige Tilgung“. Tilgung wofür? Tilgung
6 des Kaufs? Oder der Miete?

7
8 Der auch keine weitere Zahlung folgen sollte. Denn seiner „Meinung“ zufolge „würde die bishe-
9 rige Tilgung die Nutzungsgebühr des Autos decken“. Das war der Geniestreich: der Wortaus-
10 tausch „Miete“ zu „Nutzungsgebühr“. -- Gleicher Begriff, unterschiedlicher Preis !

11
12 Ich allerdings sah keinen Unterschied und schlug im ungarischen sowie deutschen Lexikon nach.
13 In beiden Sprachen waren „Miete“ und „Nutzungsgebühr“ einerlei: „Entgeltliche vorübergehen-
14 de Überlassung des Gebrauchs einer Sache“; -- „Gebühr für die Benutzung von etwas“.¹ — In
15 diesem Sinne hatte mein Schuldner selber „Mietvertrag“ geschrieben, als er im Dezember 1995
16 für die Nutzung meines Wagens eine monatliche Gebühr festsetzte. Das von ihm eingesetzte
17 Entgelt war für den großen Luxus-Mercedes gering. In bald sechzig Monaten allerdings ergab
18 sich auch so eine höhere Summe als der vereinbarte Kaufpreis.

19
20 Im Mietvertrag hatte er sich drei Möglichkeiten offen gehalten. 1) Den Wagen zu kaufen. 2) Die
21 Mietdauer zu verlängern. 3) Die Miete zu beenden und das Auto in einwandfreiem Zustand
22 zurückzugeben.

23
24 Jetzt nach fünf Jahren wählte er die dritte Möglichkeit, indem er den laut Fax vom 24. Juli nicht
25 verkehrssicheren Wagen trotzdem „in technisch gutem Zustand“ nach Berlin zurückbringen
26 wollte. Ein Wunder also! Aber -- kein Wunder -- ohne Bezahlung der geschuldeten Miete. Son-
27 dern mit rückwirkender Umwandlung der 1997 geleisteten Kaufpreis-Anzahlung in eine pau-
28 schale „Nutzungsgebühr“. -- Die nur ein Bruchteil der vertraglichen Miete war.

29
30 Wieso? Das verriet sein Faxbrief nicht. Irgendwie war es seiner Denkweise gelungen, einen
31 identischen Sachverhalt zu spalten. Das Entgelt für die Überlassung des Gebrauchs abzuheben
32 von der „Gebühr für die Benutzung“. -- Fachleuten freilich gelingt kein spitzfindiges Trennen
33 von „Miete“ und „Nutzungsgebühr“.²

34
35 Mir war seine Spitzfindigkeit nicht zum Lachen; seine Selbstbefreiung von Schulden keine „an-
36 nehmbarere Lösung“. Milde gesagt lächerlich war höchstens seine Annahme, daß zwischen uns
37 noch eine „gute Verbindung“ besteht oder jemals wieder bestehen würde.

38
39 Denn was er als „Geschäft“ bezeichnete, war dreister Betrug. Der mich empfindlich schädigte.
40 Er prellte mich um den 1995 guten Preis des damals vielgefragten Luxus-Mercedes. Für den er
41 mit großer Verspätung, im April 1977, lediglich eine Anzahlung leistete. Nach fünfjähriger Ab-
42 nutzung war der Wagen unverkäuflich geworden, der Schrottwert konnte nur noch die Kosten
43 der ordnungsgemäßen Entsorgung decken.

44
45 Indem er in seinem jetzigen Fax vom 7. August 2000 die 1997 einmalige Anzahlung eine „Til-
46 gung“ nannte und diese zur pauschalen „Nutzungsgebühr“ aufwertete, war er seine noch im Fax
47 vom 24. Juli eingestanden „Schulden“ los. Und ich verlor meinen Mercedes, den ich ihm 1995
48 anvertraut hatte.

49 -- Auf sein Ehrenwort hin.

¹ **Miete** >Wahrig. — **bér** (Miete) 2>Magyar ért. (Gebühr für das Benutzen von etwas).

² **Miete=bér** (Miete), vgl. obige Fußnote.

1 Az autvásárlás-üzlet nem jött létre; a bérlet-üzlet pedig csak a szándékolt vásárlást helyettesít-
2 tette. Valami pénzt, következésképpen sem az egyik sem a másik „üzletért“, kezembe nyomott a
3 hitelből 1997 áprilisban, mikor el akartam venni tőle az autókulcsot, mert addig semmit se
4 fizetett [75. o. Trükk 2]. Ezt az egyszeri összeget most az utolsó szakaszban óvatosan neutrálisan
5 „eddiggi törlesztésnek” nevezte. Minek a törlesztése? A vételár törlesztése? Vagy a bérleté?

6
7
8 Amelyre semmi további fizetés nem is következne. Mert „véleménye” szerint „az eddiggi törlesz-
9 tés fedezné az autó használati díját”. Az volt a zseniális csíny: a „bérlet” szó kicserélése „haszná-
10 lati díjjá”. -- Egyazon fogalom, különféle ár!

11
12 Én ugyan nem láttam semmi különbséget és utánanéztam a magyar úgymint német lexikonban.
13 Mindkét nyelven „bérlet” és „használati díj” ugyanaz volt: „Egy tárgy ideiglenes használatának
14 átengedése díjazásért; — Valaminek a használatáért járó díj”.¹ — Ebben az értelemben adósom
15 maga „bérleti szerződést” írt, mikor 1995 decemberében a kocsim használatáért egy havi illeté-
16 ket állapított meg. A tőle beiktatott díj a nagy Luxus-Mercedesért csekély volt. A nemsokára
17 hatvan hónapban viszont így is egy magasabb összeg adódott mint a megegyezett vételár.

18
19
20 A bérleti szerződésben három lehetőséget tartott nyitva magának. 1) A kocsit megvenni. 2) A
21 bérlet tartamát meghosszabbítani. 3) A bérletet befejezni és az autót kifogástalan állapotban
22 visszaadni.

23
24 Most öt év után a harmadik lehetőséget választotta, azáltal hogy a július 24.-i fax szerint nem
25 forgalombiztonságos kocsit annak dacára „jó műszaki állapotban” akarta Berlinbe visszahozni.
26 Egy csoda tehát! De – nem csoda -- a bérlettartózás megfizetése nélkül. Hanem az 1997-ben tel-
27 jesített vételárrészlet utólagos átváltoztatásával egy pauszálás „használati díjjá”. -- Amely csak
28 egy hányada volt a szerződéses bérletnek.

29
30 Hogyan? Azt faxlevele nem árulta el. Valahogyan az ő gondolkozásmódjának sikerült, egy iden-
31 tikus tényállást felhasogatni. A használat átengedéséért járó díjat kiemelni a „használatért járó
32 díjtól”. -- Szakembereknek persze nem sikerül az agyafúrt különválasztása „bérlet”-nek és
33 „használati díj”-nak.²

34
35 Nekem az ő agyafúrtsága nem volt nevetnivaló; az ő önfelzabarádítása adósságok alól nem volt
36 „elfogadható megoldás”. Enyhén mondva nevetséges legfeljebb az ő feltevése volt, hogy köz-
37 tünk még „jó viszony” áll fenn vagy valaha megint fennállana.

38
39 Mert amit ő „üzletnek” nevezett, arcátlan csalás volt. Mely engemet érzékenyen károsított. Be-
40 csapott a jó árával az 1995-ben élénk keresletnek örvendő Luxus-Mercedesnek. Amelyért nagy
41 késéssel, 1997 áprilisában csupán foglalót adott. Ötévi koptatás után a kocsi eladhatatlanná vált,
42 az ócskavas-érték már csak a szabály szerinti eltávolítás költségeit fedezhette.

43
44
45 Azáltal hogy 2000 augusztus 7.-i faxában most az 1997-beli egyszeri foglalót „törlesztésnek” ne-
46 vezte és azt pauszálás „használati díjjá” értékelte fel, ő a július 24.-i faxában még bevallott „tarto-
47 zásától” megszabadult. És én elvesztettem a Mercedesemet, melyet 1995 rábíztam.

48 -- Becsületszavára fel.

¹ **Miete** (bér), >Wahrig. — **bér** >Magyar ért.: 2.) valaminek a használatáért járó díj.

² **bér=Miete** (bér), vö. fenti lábjegyzetet.

1 Statt noch einmal mit ihm zu diskutieren, beschied ich sein Fax vom 7. August am 8. August
2 2000 mit einem Satz: „Da Du statt Kaufs auf Nutzung des Mercedes bestehst, bin ich mit Ab-
3 rechnung gemäß unserem Mietvertrag einverstanden. “Den Betrag brauchte ich ihm nicht auszu-
4 rechnen: Anzahl der Monatsmieten 1995-2000, abzüglich der einmaligen Zahlung im April
5 1997.

6
7 Doch im Antwortfax vom 9. August stellte er sich dumm: — [Ung. wörtl.] „Lieber Bátyám! Bit-
8 te schreiben Sie mir Ihre Vorstellung von einer uns beiden recht und billigen Beendigung der
9 Auto-Angelegenheit; ich werde gemäß meiner Fähigkeit mich bemühen, dieser zu genügen.“

10
11 Was ich mir „vorstelle“, wußte er genau. Jahrelang hatte ich ihn erinnert und vorgestern erneut
12 wiederholt, daß er entweder den vereinbarten Kaufpreis oder die ja von ihm persönlich als „recht
13 und billig“ festgesetzte Miete schuldet [S. 66 /1]. Die „Beendigung der Auto-Angelegenheit“ be-
14 stand also im Bezahlen. Daß ich den Wagen nicht rückwirkend verschenke für eine „Nutzungs-
15 gebühr“, auf diese Idee überhaupt nicht eingehe, das hatte er aus meinem Fax vom 8. August
16 verstanden. Jetzt versuchte er das Feilschen anders: „gemäß seiner Fähigkeit“ würde er etwas zu
17 geben sich „bemühen“. -- Unbestimmt wieviel. -- Jedenfalls weniger als den 1995 günstigen
18 Kaufpreis. Und viel weniger als die statt des Kaufpreises aufgelaufene Miete.

19
20 So daß mein Verlust an dem einen wie dem anderen Betrag auf meine ungewollte Beteiligung an
21 den Mercedes-Fahrten des Generaldirektors hinauslief. Der mit dem Luxusauto fünf Jahre lang
22 sein Unternehmen repräsentiert hatte. Geschäftsfahrten ins Ausland unternahm. Und vor ein paar
23 Tagen die Urlaubsreise nach Ungarn.

24
25 Wie sollte mir „recht und billig“ sein, dafür nicht einmal den vereinbarten Kaufpreis zu bekom-
26 men? Den er noch im Fax vom 24. Juli als Schulden anerkannte. Wieso sollte neu verhandelt
27 werden, was 1995 abgehandelt war und ich ohne Zuschlag für fünf Jahre Warten und Kaufkraft-
28 verlust und Nachlauferei akzeptieren wollte? Statt der höheren Miete.

29
30 Mir erschien er als Roßtäuscher, der nachträglich zu feilschen beginnt um ein Pferd, das er zu
31 Tode geritten hat.

32 Rückblick.

33
34
35 Wie aber sollte ich sein Fax vom 9. August 2000 beantworten? Worin er die gesamte vorange-
36 gangene Faxkorrespondenz einfach ignorierte und mit der blöden Frage nach meiner „Vor-
37 stellung“, wieviel er zu zahlen hätte, den Schwarzen Peter mir zuschob. Antworte ich nicht, hat
38 er gewonnen und muß nichts zahlen, denn er hat mich ja gefragt. Antworte ich mit Wiederho-
39 lung der ihm bekannten Summe, gewinnt er ebenfalls, weil er herumhandeln kann. Seine Erkun-
40 dung galt doch ausdrücklich meiner „Vorstellung“. Also einem unverbindlichen Preis.

41
42 Am 13. August glaubte ich die richtigen Worte gefunden zu haben: „Bezug: Dein Fax vom 9.
43 VIII. 2000; lies es zuerst, vor dieser Antwort. — Ich habe kein krummes Geschäft unternommen
44 und handle auch nachträglich nicht herum. Sondern: **entweder bezahlst Du Deine Schuld oder**
45 **betrügst.** Es ist beleidigend, daß ich Dir meine ‚Vorstellung‘ entwickeln soll. Damit Du feil-
46 sachen kannst, bis Dir etwas ‚gerecht und billig‘ wäre. Wobei Du Dir schon voraus den Rückweg
47 öffnest. Denn Du willst wörtlich zwar ‚bestrebt‘ sein, der von Dir erhofften neuen Vereinbarung
48 ‚zu genügen‘; aber halt Deiner ‚Fähigkeit gemäß‘. Du stellst also wieder einmal Dein Wollen in
49 Aussicht. Die Praxis ist dann Glückssache.“

1 Ahelyett hogy mégegyszer vitatkozzam vele, augusztus 7.-i faxát én 2000 augusztus 8.-án egy
2 mondattal válaszoltam meg: „Mivel Te vásárlás helyett a Mercedes használatához ragaszkodsz,
3 bérleti szerződésünk szerinti elszámolásba beleegyezem.” Az összeget nem kellett neki kiszámí-
4 tanom: a havi bérletek száma 1995-től 2000-ig, levonva az 1997 áprilisi egyszeri fizetést.

5
6
7 Azonban augusztus 9.-i válaszfaxában butának tette magát: - [Eredeti szöveg.] „Kedves Bá-
8 tyám! Kérem írja meg elképzelését az autó ügy mindkettőnk számára méltányos befejezéséről;
9 tehetségem szerint igyekszem annak eleget tenni!”

10
11 Amit „elképelek”, azt pontosan tudta. Évek hosszan emlékeztettem és tegnapelőtt újból ismét-
12 tem, hogy vagy a megegyezett vételárral vagy hiszen az általa személyesen „méltányosként”
13 megszabott bérlettel tartozik [67. o. /1]. Az „autóügy befejezése” tehát megfizetésből állt. Hogy
14 a kocsit nem ajándékozom el visszahatóan egy „használati díjért”, ebbe az ideába egyáltalán nem
15 bocsátkozom bele, azt ő augusztus 8.-i faxomból megértette. Most másképp próbálta az alkudo-
16 zást: „tehetsége szerint” valamit adni „igyekezne”. -- Bizonytalan, mennyit. -- Mindenesetre ke-
17 vesebbet mint az 1995-ben kedvező vételárát. És sokkal kevesebbet mint a vételár helyett fel-
18 gyülemllett bérlet.

19
20 Űgyhogy vesztességem az egyik mint másik összesen akaratlan részesedésemre a vezérigazgató
21 Mercedes-utazásaiban ment ki. Aki a luxusautóval öt éven át reprezentálta a vállalatát. Üzleti
22 utazásokat tett meg külföldre. És pár nappal ezelőtt a nyaralási utazást Magyarországra.

23
24
25 Hogyan legyen nekem „méltányos”, hogy ezért még a megegyezett vételárát se kapjam? Melyet
26 ő még a július 24.-iki faxban adósságnak ismert be. Hogyan kellett volna újból megtárgyalni,
27 ami 1995-ben meg volt tárgyalva és amit akceptálni akartam felár nélkül az ötéves várakozásért
28 és vásárlóerő csökkenésért és utána futkárózásért? A magasabb bérlet helyett.

29
30 Nekem ő úgy tűnt mint egy lókupec, aki utólag alkudozni kezd egy lóért, amelyet halálra lova-
31 golt.

32 Visszapillantás.

33
34
35 De hogyan válaszoljam meg 2000 augusztus 9.-iki faxát? Amelyben az összes előző faxkorres-
36 pondenciát egyszerűen ignorálta és a hülye kérdéssel „elképzelésem” iránt, mennyit kellene fi-
37 zessen, a Feketepéter-veszteskártyát nekem passzolta. Ha nem válaszolok, ő nyer és semmit se
38 kell fizessen, hiszen megkérdezett. Ha válaszolok a neki ismeretes összeggel, ő nyer szintén,
39 mert alkudozhat. Hisz tudakozódása kifejezetten az „elképzelésemre” vonatkozott. Tehát egy
40 kötelezettség nélküli árra.

41
42 Augusztus 13.-án azt gondoltam, hogy megtaláltam a kellő szavakat: „Tárgy: 2000 VIII. 9.-i
43 faxod; olvasd el azt, ezen válasz előtt. – Én nem csináltam sötét üzletet és utólag sem alkudo-
44 zom. Hanem: **vagy megfizeted adósságodat vagy csalsz.** Sértő, hogy ’elképzelésemet’ fejteges-
45 sem Neked. Hogy alkudozhass, amíg Neked ’méltányos’ lenne valami. Aminél Te már eleve a
46 visszafordulást nyitod Magadnak. Mert szószerint ’igyekezni’ akarsz ugyan, az új megegyezés-
47 nek ’eleget tenni’, de hát ’tehetséged szerint’. Tehát ismét az akarástod helyezed kilátásba. A
48 gyakorlat aztán szerencse dolga.”

1 Weil er den Autopreis nachträglich herabzuhandeln versucht hatte mit dem Argument, eigentlich
 2 sei er gedrängt worden zum Kauf des ihm lediglich „interessierenden“ Wagens, erinnerte ich ihn
 3 an den wahren Hergang: „Bezug: Dein Fax 7.VIII.00; lies es zuvor und gewöhne Dich daran, die
 4 Inhalte Deiner Äußerungen zu bedenken. — In den 4 Berliner Septembertagen 1997 probiertest
 5 Du meinen Mercedes 380-S.E.-automatic aus und wolltest ihn unbedingt haben. Ich bot ihm Dir
 6 nicht an, sondern Du hast ihn mir abgeschwatzt. Ich hatte erwähnt, daß ich dieses Auto durch
 7 Zufall bekommen habe (als mein Chevrolet defekt wurde): von persönlichen Bekannten, gut ge-
 8 pflegt, die es pro Jahr nur wenig gefahren hatten. Aber mir machte das große, schwere, schnelle
 9 Auto in der Stadt wenig Freude: es brauchte viel Parkplatz. Also würde ich es tauschen bzw. in
 10 Zahlung geben für einen Kleintransporter. — Auf Dein intensives Bitten hin war ich bereit, Dir
 11 den Mercedes zu verkaufen; für noch weniger als ich bezahlt hatte. Samt Extrabereifung und
 12 neuem Gepäckträger (den Du vorläufig nicht wolltest auf dem Luxuswagen und in Berlin
 13 liebst). Ihn just Dir zu verkaufen, das hatte ich nicht nötig; dieses Modell wurde damals rege
 14 gehandelt, davon habe ich Inserate aufgehoben.“

15
 16 Die hatte damals auch er gelesen. Doch ohne Bargeld studierte er den Berliner Automarkt sowie-
 17 so umsonst. Und meine Sorgen beim Verkauf nach Rumänien, mein Risiko hatte ich ihm erklärt;
 18 wie jetzt erneut. — „Zumal noch vor der Eignerumschreibung Dir ein Auslandsunfall passieren
 19 konnte; mit diversen Folgen. Umgekehrt wiederum war es Dir absolut unmöglich, Dein Liebes-
 20 objekt SE-380 bei jemand anderem zu kaufen. Weil Du als Ausländer sofort den vollen Preis bar
 21 bezahlen mußt. Dir öffnete nicht einmal eine Kraftfahrzeug-Finanzierung die Tür. Einzig ich
 22 war Dir den Kaufbetrag zu stunden bereit. Und sogar dafür zu sorgen, daß Du den Preis teilweise
 23 durch Arbeit bei mir entrichtest (wie Du es versprachst, aber nie konntest). Und daß ich Dir auch
 24 Benzingeld für die Heimfahrt gebe. Und ich vorläufig weiter die Steuer sowie Versicherung
 25 bezahle, wobei Unfälle mir jahrelang höhere Prämien für das nächste Auto bedeuten. Denn auf
 26 die Umschreibung des Mercedes auf Deinen Namen wolltest Du nicht warten: Dienstag 26.
 27 September 1995 war Dein erster und Freitag Dein vierter, letzter Tag; Samstag 30. September
 28 früh mußt Du nach Rumänien zurück.“

29
 30 [weiter:] „Deine Fax-Behauptung vom 7. August 2000, daß der Verkauf an Dich meine Idee ge-
 31 wesen sei und Du nur unter gewissen Bedingungen ‚interessiert‘ gewesen wärest, ist falsch. Was
 32 Du schreibst, entbehrt jeder Logik. Ich hatte es nicht nötig, Dir den Mercedes aufzudrängen und
 33 weit unterhalb eines vernünftigen Preises komische Bedingungen zu meinem Schaden hinzuneh-
 34 men. Und Dir war bei Deinem Mercedes-Traum von Anbeginn klar, daß zum Kaufpreis noch der
 35 rumänische Einfuhrzoll hinzukommt. Dich darüber zuerst daheim zu informieren und hernach
 36 das Auto holen zu kommen, wenn Du den Zoll bezahlen kannst, das war Dir zu langwierig.
 37 Warst aber optimistisch, daß der Mercedes trotz Zoll ein Gewinn für Dein Betriebsvermögen sei
 38 und nötigenfalls gut weiter zu verkaufen wäre an einen rumänischen Staatsbürger.“

39
 40 [weiter:] „Binnen paar Tagen sollte alles geklärt sein. Du bist jedoch nach der stolzen Abfahrt
 41 am 30. September 1995 nicht schnell wiedergekommen, wie Du versprochen hattest. Trotz mein-
 42 nem telefonischen Drängen auf sofortige Umschreibung in Rumänien und Rücksendung der Ber-
 43 liner Kennzeichenschilder bist Du bis 10. Januar 1996 auf mein Versicherungsrisiko herumge-
 44 fahren. Und am 20. Januar erfuhr ich, daß zollmäßig noch überhaupt nichts erledigt war.“

45
 46 Weit über drei Monate genoß es der betont west-orientierte Unternehmer, mit dem Berliner Au-
 47 tokennzeichen und ein paar deutschen Wörtern selber für einen Deutschen gehalten zu werden.
 48 Als wohlhabender Ausländer zu gelten, der in Rumänien und Ungarn wichtige Geschäftsfahrten
 49 unternimmt mit dem großen Luxuswagen. -- Aber auch ohne ausländisches Kennzeichen
 50 erweckte der auffällige Mercedes den Eindruck von unternehmerischem Erfolg.

1 Mivel az autóarat utólag lealkudni próbálta azzal az argumentummal, hogy tulajdonképp
 2 unszolva lett megvenni a kocsi, mely őt csupán „érdekelte”, emlékeztetem az igazi lefolyásra:
 3 „Tárgy: 2000 VIII. 7.-i faxod; olvasd el előbb azt és szokd meg, kijelentéseid tartalmait meg-
 4 gondolni. — A 4 berlini szeptembernapon 1997-ben kipróbáltad az én 380-S.E.-automatic Mer-
 5 cedeseimet és okvetlenül akartad. Én nem ajánlottam Neked, hanem Te kidumáltad tőlem. Én
 6 említettem volt, hogy ezt az autót véletlenségből kaptam (mikor Chevroletem defekt lett): sze-
 7 mélyes ismerősöktől, jól gondozottan, akik évente csak keveset hajtották. De nekem a nagy, ne-
 8 héz, gyors autó a városban kevés örömet szerzett: annak sok parkolóhely kellett. Tehát becserél-
 9 ném ill. fizetésül adnám egy kis szállítókosciért. — Intenzív kérésedre fel hajlandó voltam, a
 10 Mercedest Neked eladni; még kevesebbért mint amit én fizettem. Extra kerékabroncszóással
 11 együtt és új csomagatóval (melyet egyelőre nem akartál a luxuskocsin és Berlinben hagytad).
 12 Épp Neked eladni, arra nem volt szükségem: ezzel a modellel akkoriban élénk kereskedés folyt,
 13 arról apróhirdetéseket őriztem meg.”

14
 15
 16 Azokat akkoriban ő is olvasta. Azonban készpénz nélkül úgyis hiába tanulmányozta a berlini
 17 autópiacot. És gondjaimat az eladásnál Romániába, a rizikómat megmagyaráztam neki; mint
 18 most újból. — „Még hozzá mivel a tulajdonos-átírás előtt Téged egy külföldi baleset érhetett; kül-
 19 lönféle következménnyel. Fordítva viszont Neked abszolút lehetetlen volt, S.E.-380-as szerez-
 20 lemtárgyadat másvalakinél megvenni. Mert külföldi létedre a teljes árat azonnal készpénzben
 21 kellett megfizetned. Neked még egy gépjármű-finanszírozó se nyitott ajtót. Egyedül én voltam
 22 hajlandó, Neked a vételárra halasztást adni. És még arról is gondoskodni, hogy az árat részben
 23 nálam való munkával leródd (amint ígérted, de soha nem tudtad). És hogy Neked még benzin-
 24 pénzt a hazautazásra is adjak. És hogy egyelőre tovább fizetem az adót valamint biztosítást, ami-
 25 nél balesetek számomra éveken át magasabb biztosítási díjat jelentenek a következő autóért.
 26 Mert a Mercedes átírására a Te nevedre nem akartál várni: 1995 szeptember 26.-a, kedd volt az
 27 első és péntek a negyedik, utolsó napod; szombaton szeptember 30.-án reggel már vissza kellett
 28 indulnod Romániába.”

29
 30 [tovább:] „2000 augusztus 7.-i fax-állításod, hogy a Neked való eladás az én ideám lett volna s
 31 Téged csak bizonyos feltételek alatt „érdekelte”, az hamis. Amit írsz, minden logikát nélkülöz. Én
 32 nem voltam rászorulva, a Mercedest reád erőltetni és egy messze ésszerű áron alul még furcsa
 33 feltételeket elfogadni káromra. És Neked a Mercedes-álmodnál kezdettől fogva világos volt,
 34 hogy a vételárhoz még hozzájön a román behozatali vám. Hogy efelől előbb odahaza informá-
 35 lódsz s aztán jöjj elvinni az autót, ha meg tudod fizetni a vámot, az Neked túl hosszadalmas volt.
 36 De optimisztikus voltál, hogy a Mercedes a vám ellenére nyereség lesz üzemi vagyonodnak és
 37 szükség esetén jól tovább eladható lenne egy román állampolgárnak.”

38
 39
 40 [tovább:] „Pár napon belül mindennek tisztázódnia kellett. Te azonban büszke elindulásod után
 41 1995 szeptember 30.-án nem jöttél vissza egyhamar, mint ahogy ígérted. Dacára telefonálások
 42 sürgetésemmek, azonnali átírás miatt Romániában és a berlini rendszámotlábak visszaküldéséért,
 43 Te 1996 január 10.-ig az én biztosítási rizikómra hajtogattál körül. És január 20.-án megtudtam,
 44 hogy vám tekintetében még egyáltalán semmi se volt elintézve.”

45
 46 Jóval több mint három hónapon át élvezte a hangsúlyozottan nyugat-orientálódású vállalkozó,
 47 hogy a berlini autórendszámmal és pár német szóval ömagát is németnek tartják. Jómódú külföl-
 48 dinek számít, ki Romániában és Magyarországon fontos üzleti utazásokat tesz a nagy luxuskoc-
 49 csival. -- De külföldi rendszám nélkül is a feltűnő Mercedes vállalkozói siker benyomását
 50 keltett.

1 Das war entscheidend. Deshalb bat er mich um den Mietvertrag. Statt den Wagen zurückzuge-
 2 ben, nachdem sich der Kauf als schwierig erwies wegen der rumänischen Einfuhrbestimmungen.
 3
 4 Nur vom Inhalt des von ihm selber aufgesetzten Vertrags wollte er seither nichts mehr wissen.
 5 Den ich ihm vorhielt:
 6
 7 „Dein Fax vom 7. August 2000 nennt diesen Vertrag. Die Wichtigkeit des Dokuments vom 15.
 8 Dezember 1995 betonst Du mit Hinweis auf dessen erfolgreiche Vorlage bei den rumänischen
 9 Zollbehörden sowie dem Ministerium für Industrie und Handel. Na wunderbar! Dann schuldest
 10 Du nichts für den vereinbarten Kaufpreis, sondern mußt statt dessen die rückständige Miete end-
 11 lich bezahlen. Und streich Deine fixe Fax-, ‚Meinung‘, daß ‚die bisherige Tilgung [im April 1997]
 12 die Autonutzungsgebühr [bis Ende 2000] decken würde‘. Wo Du doch auf der gleichen Seite
 13 den Vertrag betonst. Der aber eine viel höhere Summe ergibt. Schalte Dein Hirn ein, bevor Du
 14 nach jahrelangem ‚Schweigen‘ mit mir feilschen willst. Daß Du mir ‚Drängelei‘ vorwirfst und
 15 das Wort ‚Hin-undhergezöger‘ verwendest, das ist besonders unverschämt: Chuzpe. Du vor-
 16 nehm auftretender rotzfrecher Kerl bist selber Großmeister von ‚Verzögerung‘ und lebst teils da-
 17 von.“
 18
 19 Die Galle kam mir auch hoch beim Beantworten seines wiederholten Vorwurfs, daß der
 20 Autokauf funktioniert hätte in Form einer Schenkung an Dritte: „Daß ich das Auto 1997-98
 21 nicht Dir zuliebe Deinem Kulturverein oder der Kirche schenkte, damit es gesetzwidrig und ver-
 22 tragsfrei Dir verbleibt, das hatte einen ganz einfachen Grund. Wenn nämlich zwischendurch
 23 auch mal ein anderes Stiftungsmitglied oder Euer Pfarrer mit dem Mercedes kutschiert, weil Du
 24 kein Eigentumsmonopol mehr hast, betrachtest Du Deine Zahlschuld bei mir als erledigt. Aus
 25 der Kauf, beendet der Mietvertrag, Du bist frei und fein raus. Der blöde Nenn-Onkel aber kann
 26 sich ein Dankeschön an die Wand hängen. Unterzeichnet vom Stiftungsvorstand. Dem Du ange-
 27 hörst.“
 28
 29 Um ihm keine Chance zu lassen für eine neue Diskussion, bei der er wieder Zeit schinden und
 30 herumtricksen konnte, beendete ich meine ausführliche Rekapitulation seiner ständigen Schwin-
 31 delei unmißverständlich kurz: „Weil Du am 7. August schreibst, ich hätte mich unklar ausge-
 32 drückt, so daß Du erst ‚gründlich analysieren und durchdenken‘ mußt, bis Dir meinen Stand-
 33 punkt zu begreifen ‚gelungen‘ ist; und weil Du noch am 9. August nach meiner ‚Vorstellung‘
 34 fragst. Deshalb also wiederhole und ergänze ich das eingangs Gesagte: **Entweder bezahlst Du**
 35 **Deine Schuld oder betrügst.** Du kannst nicht mehr ausweichen. Weitere ‚Verzögerung‘ gibt es
 36 nicht.“
 37
 38 Als ich meinen Brief abtippte, damit er auch keinen Buchstaben „analysieren“ muß, fiel mir
 39 noch die sonderbare Art seiner 1997 einmaligen Zahlung ein, die er in seinem Fax vom 7. Au-
 40 gust 2000 als pauschale „Nutzungsgebühr“ für fünf Jahre hindrehen wollte. Damals war es mei-
 41 ne erste bewußte Wahrnehmung seiner unnormalen Mentalität, die ich seither in verschiedenen
 42 Variationen zu verspüren bekam. -- Wobei das Abartige nicht darin bestand, daß er Schulden
 43 machte und vor sich herschob; das kann auch jeder gewöhnliche Mensch.
 44
 45 Seine ungewöhnliche und daher schwer begreifliche Denkweise befähigte ihn vielmehr, klare
 46 Sachverhältnisse so lange zu manipulieren, bis er seine Schulden umfunktionierte in einen Ge-
 47 winn. Im vorliegenden Fall in das Behalten eines wertvollen Autos, für das er verspätet und zö-
 48 gerlich lediglich eine Anzahlung leistete, nachdem er andere Tricks versucht hatte.
 49
 50 Die Anzahlung selber war schon abenteuerlich, so daß ich meinem Schreiben als Nachtrag
 51 hinzufügte:

1 Az volt a döntő. Ezért kérte tőlem a bérleti szerződést. Ahelyett hogy a kocsit visszaadná, miután
 2 a vétel nehézségesnek bizonyult a román behozatali rendeletek miatt.
 3
 4 Csak a sajátmaga által megfogalmazott szerződés tartalmáról nem akart azóta tudni semmit.
 5 Amelyet elébe tártam:
 6
 7 „2000 augusztus 7.-én kelt faxod megemlíti ezt a szerződést. Az 1995 december 15.-én kelt
 8 dokumentum fontosságát hangsúlyozod utalással az annak sikeres felmutatására a román vám-
 9 hatóságoknál valamint az Ipari és Kereskedelmi Minisztériumnál. Hát csodálatos! Akkor nem
 10 tartozol semmivel a vételárért, hanem ahelyett a hátralékos bérletet kell végre megfizetned. És
 11 töröld a fix fax- ‚véleményed‘, hogy ‚az eddigi törlesztés [1997 áprilisában] fedezné az autó
 12 használati díját [2000 végéig]‘. Holott ugyanazon oldalon a szerződést hangsúlyozod. Amely
 13 pedig egy sokkal magasabb összeget tesz ki. Kapcsold be az agyad, mielőtt évek hosszú
 14 ‚hallgatás‘ után velem alkudozni akarsz. Hogy ‚sürgetést‘ vetsz szememre és a ‚huzavona‘ szót
 15 használod, az különösen szemtelen: hüezpé. Te előkelően fellépő, takonypóc-szemtelen fickó
 16 magad vagy a ‚huzavona‘ nagymestere és részben abból élsz.”
 17
 18
 19 Az epém elöntött szintén, mikor megválaszoltam ismételt szemrehányását, hogy az autóvásárlás
 20 működött volna ajándékozás formájában harmadik számára: „Hogy az autót 1997-1998-ban nem
 21 ajándékoztam a Te kedvedért a kultúregyletnek vagy az egyháznak, hogy törvényellenesen és
 22 szerződés nélkül Neked maradjon meg, annak egész egyszerű oka volt. Ha ugyanis közbe-közbe
 23 egy másik alapítványtag vagy a Ti papotok kocsikázik a Mercedes-sel, mert Neked tulajdonos-
 24 monopóliumod már nincs, Te az irántam való fizetési tartózasodat elintéztetnek tekinted. Vége a
 25 vásárlásnak, véget ért a bérleti szerződés, Te megszabadultál s mázlid van. A blöd névleg-bátya
 26 pedig magának egy megköszönést akaszthat a falra. Aláírva az alapítvány elnökségétől. Amely-
 27 hez Te tartozol.
 28
 29 Hogy sanszot ne hagyjak neki egy új diszkusszióra, amelyben megint lophatta az időt és trükkös-
 30 ködhetett, részletes rekapitációmat állandó svindlizésének részletes félreérthetetlenül röviden
 31 fejeztem be: „Mivel augusztus 7.-én azt írtad, hogy homályosan fejeztem ki magamat, úgyhogy
 32 először ‚alaposan kielemezni és átgondolni‘ kellett Neked, amíg álláspontomat megértened ‚si-
 33 került‘; és mivel még augusztus 9.-én ‚elképzelésem‘ iránt kérdezősköddöl. Ezért tehát megismét-
 34 lem és kiegészíttem az eleinte mondottat: **Vagy megfizeted az adósságodat vagy csalsz.** Te már
 35 nem térhetsz ki. További ‚huzavona‘ nincs.”
 36
 37
 38 Mikor levelemet legépeltem, hogy egy betűt se kelljen „kielemeznie”, még eszembe jutott a
 39 különös módja az ő 1997-ben egyszeri fizetésének, amelyet 2000 augusztus 7.-i faxában öt évre
 40 való pauszálás „használati díjjá” akart csürni-csavarni. Akkoriban az volt az első tudatos észrevé-
 41 telem az ő abnormális mentalitásának, melyet azóta különféle variációkban kellett megéreznem.
 42 -- Aminél az elkorcsosodás nem abból állt, hogy adósságokat csinált és húzott-hallgatott; azt
 43 minden közönséges ember is tud.
 44
 45 Szokatlan s ezért nehezen felfogható gondolkodásmódja sokkal inkább arra képesítette, világos
 46 tényállásokat addig manipulálni, amíg adósságait átalakította nyereséggé. Az adott esetben egy
 47 értékes autó megtartásává, amiért elkésvé és habozóan csupán egy foglalt adott, miután más
 48 trükköket próbált.
 49
 50 A foglalt maga kalandos volt már, úgyhogy írásomhoz még egy toldalékot fűztem hozzá:
 51

1 „Im April 1997 hast Du die längst abgelaufene, ehrenwörtlich für September 1996 versprochen
2 gewesene Zahlungsfrist verlängert dadurch, daß Du mir eine Anzahlung gabst aus meiner eigen-
3 enen Tasche. Nämlich vom Geld, um das Du mich massiv anpumptest, unter Verpfändung der
4 Wohnung Deiner Frau und Kinder [S. 72]. Es ist schon eine groteske Idee, vom Gläubiger neues
5 Geld zu pumpen, um damit Schulden bei ihm zu tilgen. — Nun ja: góbé. Laut ungarisch-
6 deutschem Wörterbuch ‚scherzhafte Bezeichnung der Székler‘. Laut ungarischer Etymologie
7 weniger schmeichelhaft definiert, unter anderem als ‚furfangos, betrügerischer Mensch‘; lies es
8 und prüfe Dich selber.“¹

9
10 Den Betrug vollständig zu erkennen, das war mir lange unmöglich. Weil er nie widersprach,
11 wenn ich ihn wegen ‚Schulden‘ mahnte. In meiner Denkweise sind ‚Schulden‘ das, was noch
12 zu begleichen bleibt, wenn von einem vereinbarten Preis vorläufig nur ein Teil bezahlt wird.
13 Seiner Mentalität dagegen gelang es, eine Anzahlung als endgültige Abfindung zu betrachten,
14 wenn er die Schuldentilgung lange genug aufschob.

15
16 Wobei er mich 1997 sogar um die Anzahlung betrügen wollte durch sein Ansinnen, daß ich das
17 Auto verschenke. Das war keine spontane Idee. Den Plan hatte er gründlich vorbereitet. Mit dem
18 authentischen Muster der Odorhellener Schenkungsurkunde war er bereits nach Berlin gekom-
19 men, wo er mich zusätzlich um Kredit bedrängte. Von dem er mir dann etwas gab für den Wa-
20 gen, dessen Preis er seit 1995 „auf Ehrenwort“ schuldete.

21
22 Auf diese Anzahlung und sein neues Ehrenwort hin gab ich ihm den schon weggenommenen
23 Autoschlüssel zurück [S. 74 /5]. Da kannte ich das ganze „Gobe“-Spektrum noch nicht.

24
25 Soweit ihn die Umstände der Anzahlung als bloßen „Schelm“ einstufen ließen, war sein jetzige
26 Verhalten das eines „Betrügers“. Meine sehr deutliche Antwort auf seine schlitzohrigen Manö-
27 ver verbot ihm weiteres Taktieren. Sie machte ihm klar, daß ich ihn durchschaue und er sich
28 nicht mehr auf „Nachsicht“ sowie „gute Verbindung“ verlassen kann, sondern endlich den Mer-
29 zedes-Vorgang anständig abschließen soll. Fünf Jahre lang hatte er mit dem ausländischen Lu-
30 xuswagen die Leute geblufft; sich Prestige verschafft. Weil niemand ahnte, daß der nicht bezahlt
31 war, sondern daß ihn der großspurige Herr Generaldirektor ergaunert hatte, auf Gobe-Art.

32
33 Als Nachsatz schrieb ich noch: „Meine Vorstellung von Prestige und Ehre weicht entschieden
34 von Deiner ab. Falls Du das wieder „analysieren“ mußt, erkläre ich es Dir nicht nochmal. Laß
35 Dich von Deinem Vater aufklären.“

36
37 Ich faxte am Sonntag, dem 13. August 2000. In der Annahme, daß der werktags meist angeblich
38 verreiste, jedenfalls für mich unerreichbare Direktor halt am Wochenende seine Büroaufgaben
39 erledigt. Mein Text war deutschsprachig; markante Stellen hatte ich auch ungarisch formuliert,
40 damit er alles sofort und ohne „Analysieren“ versteht. Nach der Sendung, bei der es Fehleranzen-
41 gen gab, wollte ich telefonisch erfahren, ob etwas wiederholt werden sollte. Es meldete sich nur
42 der Anrufbeantworter, ich bat um Rückruf. Aber bis Montag nachmittag wartete ich vergebens.
43 Auf meine erneute Anfrage hin verband mich die Sekretärin mit dem Chef. Der mir lediglich
44 mitteilte, das Fax sei gut eingegangen, er werde sich „damit abends beschäftigen“.

45
46 Zeit zu gewinnen war seine übliche Masche. Doch was er sich diesmal davon versprach, nach-
47 dem ihm mein Fax keinen Ausweg ließ, das war mir schleierhaft. Ich hatte ihn bei seiner Ehre
48 gepackt und Zahlung verlangt.

49
50 Womit konnte er sich „beschäftigen“ wollen?

¹ Seite 4 Fußnote 4.

1 „1997 áprilisában Te a rég lejárt, becsületszavadra 1996 szeptemberre megígért volt fizetési ha-
2 táridőt azzal hosszabbítottad meg, hogy egy részletfizetést adtál nekem a saját zsebemből.
3 Ugyanis abból a pénzből, amiért masszívan megpumpoltál, a feleséged és gyermekeid lakása el-
4 zálogosításával [73. o.]. Groteszk egy idea már, a hitelezőtől új pénzt pumpolni, hogy nála való
5 tartozásokat azzal törleszd. — Hát igen: góbé. Magyar-német szótár szerint 'a székelyek tréfás
6 elnevezése'. Magyar etimológia szerint kevésbé hízogósen definiálva, többek között mint 'fur-
7 fangos, csalárd ember'; olvasd és vizsgálj saját Magadat.”¹

8
9
10 A csalást teljesen felismerni, az soká lehetetlen volt nekem. Mert ő sose mondott ellent, ha
11 „adósságai” miatt intettem meg. Az én gondolkodásmódomnak „adósság” az, ami még kiegyen-
12 líteni marad, ha egy megegyezett árnak egyelőre csak egy részét fizetjük meg. Az ő mentalitásá-
13 nak ellenben sikerült, egy részletfizetést végleges kielégítésnek tekintenie, ha az adósságtörlesz-
14 tést elég hosszan elodázta.

15
16 Aminél 1997-ben engem még a foglaló összegért is megcsalni próbált a méltánytalan
17 kívánságával, hogy az autót elajándékozzam. Az nem volt spontán idea. A tervet alaposan készí-
18 tette elő. A székelyudvarhelyi ajándékozási okmány autentikus mintájával jött már Berlinbe,
19 ahol engem azonkívül még hitelért szorongatott. Amelyből aztán adott nekem valamit a kocsiért,
20 melynek árával 1995 óta „becsületszóra” adós volt.

21
22 Erre a foglalóra és új becsületszavára visszaadtam neki a már elvett autókulcsot [75. o. /5].
23 Akkoriban még nem ismertem az egész „góbé”-spektrumot.

24
25 Amennyiben a foglalópénz körülményei őt pusztán „selmának” besorolni hagyták, a mostani
26 magaviselete egy „csalárd emberé” volt. Nagyon világosan érthető válaszem az ő ravasz manő-
27 vereire megtiltott neki további taktírozást. Megértette vele, hogy átlátom és ezentúl nem bízhat
28 „elnézésre” meg „jó kapcsolatra”, hanem zárja le végre tisztességesen a Mercedes ügyet. Őt éven
29 át a külföldi luxuskocsival blöffölte az embereket; presztízst szerzett magának. Mert senki sem
30 sejtette, hogy az nincs megfizetve, hanem hogy a nagyképu vezérigazgató úr szélhámoszággal
31 szerezte, góbé módon.

32
33 Toldalékol még azt írtam: „Az én elképzelésem presztízsről és becsületről határozottan eltér a
34 Tiedtől. Ha ezt megint 'kielemezned' kell, nem magyarázom meg Neked mégegyszer. Hadd,
35 hogy apád világosítson fel.”

36
37 Vasárnap faxoltam, 2000 augusztus 13.-án. Azon feltevésemben, hogy a hétköznap legtöbbször állí-
38 tólag elutazott, mindenesetre számomra elérhetetlen igazgató a hétfőn intézi hát el irodai fel-
39 adatait. Szövegem németnyelvű volt; markáns részeket magyarul is formuláztam, hogy mindent
40 azonnal és „elemzés” nélkül értsen. A küldés után, melynél hibajelzések adódtak, telefon útján
41 akartam megtudni, hogy ismételni kellene-e valamit. Csak a válasz-automata jelentkezett, én
42 visszahívást kértem. De hétfő délutánig hiába vártam. Újbóli tudakozásomra fel a titkárnő a fő-
43 nőkhöz kapcsolt át. Aki nekem csupán azt közölte, a fax jól érkezett, ő majd „este foglalkozik
44 azzal”.

45
46 Időt nyerni volt az ő szokásos trükkje. Azonban hogy ezúttal mit várt el attól, miután faxom nem
47 hagyott neki kiutat, az nekem rejtélyes volt. Becsületénél ragadtam meg és fizetést követeltem.

48
49
50 Mivel akarhatott „foglalkozni”?

¹ 5. o. lábjegyzet 4.

Trick 9: Auto schon umgeschrieben.

Im Laufe der folgenden Zeit, die sich noch über Jahre erstrecken sollte, machte sein beharrliches Schweigen klar, daß er beim Empfang meines energischen Faxbriefes seine „Beschäftigung“ mit dem Thema Mercedes-Schulden schon abgeschlossen hatte.

Er bezahlte den Wagen nicht, sondern behielt ihn und ließ es darauf ankommen, daß ich Anzeige wegen Diebstahls erstatte. Oder wegen Unterschlagung, Veruntreuung. Oder wegen der rückständigen Miete und wegen Betrugs. Offenbar wußte er, wie schwierig es vom Ausland her wäre, gegen jemanden in Rumänien rechtlich vorzugehen.

Und falls ich Recht bekäme, erhalte ich für die mir entstandenen Kosten nichts. Die Kaufvereinbarung war lediglich ein schriftlich bestätigtes Versprechen.

Der rechtsgültige Mietvertrag wiederum lautete nicht auf ihn persönlich, sondern auf seine Dienstleistungs-Firma. Meines Wissens eine Gobe-Firma. Die kein pfändbares Vermögen besaß. Nicht einmal ein Büro; nur ein Etikett auf seinem privaten Briefkasten. So hatte er als Gobe juristisch quasi die rumänische Staatsbürgerhöhle. In der er dann noch in sein eigenes Firmenloch kriechen konnte [S. 122 /1-4].

Die stumme Reaktion auf meine Zurückweisung seiner Versuche, ihn mit den Autoschulden davonkommen zu lassen, war ein Kuvert aus Odorhellen, das ich nach der Siebenbürgenreise meiner Geschwister erhielt. Der Inhalt bestand aus Fotokopien des rumänischen Kraftfahrzeugscheins sowie Versicherungsbelegs für den Mercedes 380-S.E.-automatic und der ministeriellen Betriebserlaubnis. Keine Begleitzeile, kein Gruß.

Von diesen Papieren erhoffte ich mir Aufschluß, auf wessen Namen mein Wagen in Rumänien lief und wieso er ohne meine Einwilligung benutzt werden konnte. Mit Hilfe von Wörterbüchern und Rumänisch könnenden Bekannten übersetzte ich die Dokumente, doch der Begriff „Mietauto“ kam nicht vor.

Als Besitzer des „Tourenwagens“ war die Service-Firma meines Schuldners eingetragen, mit seiner privaten Adresse [S. 122 /3]. Den Fahrzeugschein hatte die Odorhellerer Polizei jedes Jahr abgestempelt, auch 1999 und 2000. Die Versicherung war noch im Juni 2000 erneuert worden; als das Auto angeblich nicht mehr verkehrstüchtig war. Und bis Ende 2000 galt die Freistellung vom Einfuhrzoll, die das Industrie- und Handelsministerium 1998 verfügt hatte als „Verlängerung“ der vorangegangenen Zollbefreiung.

Das waren interessante Daten. Den für 1996-97 befristeten Mietvertrag hatte ich zwar bis 1998 prolongiert, nachdem mein Schuldner im April 1997 endlich wenigstens eine Anzahlung für das Auto leistete. Doch weil er statt der versprochenen weiteren Zahlung nur seine abgewiesene Schenkungs-Idee wiederholte, versagte ich ihm bald den Gebrauch des Wagens und wollte dessen Rückführung nach Berlin. Ich nahm an, daß der unverzollte Mercedes sowieso aus Rumänien hinaus muß, sobald der Mietvertrag abläuft. Jetzt sah ich, daß das Fahrzeug ohne mein Wissen trotzdem ständig weiter benutzt worden war. Und wie meinem Schuldner dieses Kunststück gelang.

Mit dem von mir letztmals für 1998 verlängerten Mietvertrag hatte er auf geheimnisvolle Weise einen Ministerialbeamten überzeugt, -- der vielleicht keine Brille besaß, -- daß die Mietdauer nie abläuft. Und hatte irgendwie — eventuell teuer — ihn überredet,

Trükk 9: Autó már átíratva.

A következő idő folyamán, mely még évekig tartott, az ő állhatatos hallgatása világossá tette, hogy energikus faxlevelem vételénél ő a „foglalkozását” a Mercedes-adósságok témájával már lezárta.

A kocsit nem fizette meg, hanem megtartotta és hagyta ez jusson arra, hogy feljelentést tesztek lopás miatt. Vagy jogtalan elsajátítás miatt, sikkasztásért. Vagy a hátralékos bérlet miatt és csalásért. Nyilván tudta, milyen nehézséges lenne külföldről, valaki ellen Romániában jogilag eljárni.

És ha igazsághoz jutnék, nem kapnék a számomra létrejött költségekért semmit. A vásárlási egyezség csupán egy írásbelileg bizonyított ígéret volt.

A jogérvényes bérleti szerződés pedig nem személyére szólt, hanem szolgáltatási firmájára. Tudomásom szerint egy góbé-firma. Amelynek zálogolható vagyona nem volt. Még irodája sem; csak egy címke az ő privát levelesládáján. Így góbé léte jogilag megvolt neki a román állampolgárság kvázi barlangja. Amelyen belül aztan még a saját firmalyukába bújhatott bele[123. o. /1-4].

Néma reakciója visszautasításomra az ő próbálkozásainak, hogy az autóadósságokkal hagyjam őt megúszni, egy boríték volt Székelyudvarhelyről, melyet testvéreim erdélyi utazása után kaptam. A tartalom fotokópiákból a román gépjárműokmányról valamint biztosítási bizonylatról a Mercedes 380-S.E.-automatic számára és a minisztériumi forgalmi engedélyről állott. Se kísérő sor, se üdvözl.

Ezektől a papíroktól reméltem felvilágosítást, ki nevéen járt az én kocsim Romániában és beleegyezésem nélkül hogyan lehetett használni. Szótárak és románul tudó ismerősök segítségével lefordítottam a dokumentumokat, azonban a „bérkocsi” fogalom nem fordult elő.

A „túrakocsi” tulajdonosaként az adósom Service-firmája volt bejegyezve, az ő privát címével [123. o. /3]. A járműokmányt a székelyudvarhelyi rendőrség pecsételte le minden évben, 1999-ben és 2000-ben is. A biztosítás még 2000 júniusában lett megújítva, mikor az autó állítólag már nem volt forgalomképes. És 2000 végéig volt érvényes a behozatali vám alóli mentesítés, amelyet az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium engedélyezett, mint „meghosszabbítását” az előző vámentesítésnek.

Ezek érdekes adatok voltak. Az 1996-97-re határidős bérleti szerződést prolongáltam ugyan 1998-ig, miután adósom 1997 áprilisában végre legalább egy foglalót adott az autóra. Azonban mivel a megígért további fizetés helyett csak a visszautasított ajándékozási idejét ismételte, nemsokára megtagadtam neki a kocsi használatát és annak visszahozását akartam Berlinbe. Fel tettem, a megvámolatlan Mercedesnek úgyis ki kell kerülnön Romániából, mihelyt lejár a bérleti szerződés. Most azt láttam, hogy a jármű tudtom nélkül annak ellenére állandóan tovább lett használva. És hogyan sikerült adósomnak ez a bűvésztükk.

Az általam legutoljára 1998-ra meghosszabbított bérleti szerződéssel titokzatos módon meggyőzött egy minisztériumi tisztviselőt, -- akinek talán szemüvege nem volt, -- hogy a bérlet tartama soha sem jár le. És valahogyan – talán drágán – rábeszélte,

1 die Zollbefreiung des ausländischen Wagens gleich für drei Jahre voraus zu genehmigen; bis
2 Ende 2000. Das ministerielle Schreiben wiederum ersparte es dann den ungarisch-namigen Be-
3 amten in Odorhellen, wahrscheinlich Bekannte meines Schuldners, den Mietvertrag zu prüfen.
4 Wozu auch? Seine Service-Firma war schon als „Eigentümer“ des Wagens eingetragen, der
5 Fahrzeugschein bekam den jährlich nötigen Stempel. Natürlich auch 2000.

6
7 Nur ich wußte von alledem nichts und hatte mich gewundert, wieso mein Auto überhaupt noch
8 in Rumänien sein durfte.

9
10 Das Odorheller Kuvert mit den Fotokopien war meiner Kusine überreicht worden, die es un-
11 geöffnet nach Deutschland brachte. Ihr hatte ich vor der Siebenbürgenreise meiner Geschwister
12 die Telefonnummer meines Schuldners gegeben. Als sie diesem dann von unterwegs mitteilte,
13 wann und wo sie erreichbar wären, damit sie das von mir Gewünschte übernehmen, versprach er
14 sein Hinkommen. Mit dem Zusatz, daß er „alles in Ordnung bringen“ wird.

15
16 Meine Kusine nahm an, beim Treffen würde er dies dann erklären. Doch die Begegnung verlief
17 als flüchtiger Augenblick. Dem Bericht nach kam der Angerufene im imposanten Mercedes mit
18 seiner Frau, „die sich für etwas Besseres hielt“, und ihren zwei Kindern. Mangels Sprach-
19 kenntnis gab es keine Unterhaltung. Meine Kusine bekam den für mich bestimmten Brief-
20 umschlag und wunderte sich, daß der am Telefon gut deutsch sprechende Besucher jetzt nichts
21 zu sagen fand.

22
23 Meinen Geschwistern blieb keine Erinnerung an diese Familie. Die gehörte scheinbar zu den
24 verschiedenen Neugierigen, die mal Leute aus Amerika anschauen wollten; dann mit Bekannten
25 redete und verschwand. Keine Einladung nach Odorhellen. Gar nichts.

26
27 Mir war das ebenso aufschlußreich wie der dürftige, großlos schäbige Inhalt des Kuverts. Beim
28 Ankündigen der Europareise meiner Geschwister hatte ich meinem Auto-Schuldner gesagt, daß
29 er ihnen Geld geben kann statt es umständlich mir ins Ausland zu überweisen. Und noch in sei-
30 nem Fax vom 7. August gestand er seine andere Schuld ein, die seit dem Kredit von 1997 ver-
31 bliebene Bankschuld. Doch er nutzte weder die Möglichkeit persönlicher Übergabe noch legte er
32 Geld ins Kuvert.

33
34 Ebenso vermißte ich jede Geste zur Pflege „unserer guten Verbindung“, die er zum Schluß sei-
35 nes gleichen Faxschreibens betont hatte. Das Geringste wäre gewesen, daß er meinen Ge-
36 schwistern wenigstens vorschlägt, ihn in Odorhellen zu besuchen; als Zeichen guten Willens. Sie
37 waren unbefangen, weil ich die Auto-Affäre nicht nach Amerika posaunt hatte. Daß der Kuvert-
38 Überbringer mit meinem Wagen kam, der eigentlich ihnen zur Verfügung stehen sollte, das ahn-
39 ten sie nicht.

40
41 Beim Anruf meiner Kusine war er offenbar auf Unangenehmes gefaßt gewesen. Als sie lediglich
42 die Fahrzeugpapiere für mich erwähnte, beugte er geschickt jeder Weiterung vor. Indem er sel-
43 ber „alles in Ordnung bringen“ wollte und bei seinem Besuch dann nicht mehr Deutsch konnte,
44 hatte er die Gefahr benannt.

45
46 Es kann sein, daß mein Schuldner schon vor Empfang meines Faxes vom 13. August den geld-
47 und großlosen Briefumschlag vorbereitet hatte. Damit ich aus seinem Fax vom 7. August nicht
48 irrtümlich eine Zahlungsbereitschaft herauslese. Nach Erhalt meines Faxschreibens vom 13. Au-
49 gust wiederum mußte der enttäuschend magere Kuvert-Inhalt bedeuten, daß er lieber ein betrü-
50 gerischer Gobe ist als ehrlich zu bezahlen. So oder so: das

1 hogy a külföldi kocsí vámmentesítését mindjárt három évre előre engedélyezze; 2000 végéig. A
2 minisztériumi irat pedig megspórolta aztán a magyar-nevű tisztviselőknél Székelyudvarhelyen,
3 valószínűleg adósom ismerőseinek, a bérleti szerződést megvizsgálni. Minek is? Szerviz-firmája
4 már mint a kocsim „tulajdonosa” volt bejegyezve, a járműokmány megkapta az évente szükséges
5 pecsétet. Természetesen 2000-ben is.

6
7 Csak én nem tudtam minderről semmit és csodálkoztam volt, hogyan szabadott az én autómnak
8 egyáltalán még Romániában lennie.

9
10 A székelyudvarhelyi boríték a fotokópiákkal az unokanővéremnek lett átadva, aki felbontatlanul
11 hozta Németországba. Neki testvéreim erdélyi utazása előtt adtam meg az adósom telefonszá-
12 mát. Mikor aztán utazás alatt közölte annak, őket mikor és hol érheti el, hogy átvegyék az álta-
13 lam kívántat, megígérte odajövetelét. Hozzáfüzve, hogy „mindent rendbehozni” fog.

14
15 Unokanővérem feltételezte, a találkozásnál ezt majd megmagyarázná. Azonban az összejövetel
16 röpke pillanatként folyt le. A tudósítás szerint a hívott fél impozáns Mercedesben jött feleségé-
17 vel, aki „másoknál jobbnak tartotta magát”, és két gyermekükkel. Nyelvtudás hiánya miatt nem
18 volt társalgás. Unokanővérem megkapta a nekem szánt borítékot és csodálkozott, hogy a telefo-
19 non németül jól beszélő látogató most nem talált mondanivalót.

20
21 Testvéreimnek nem maradt emlékezetük erre a családra. Az ügylátszik a különféle kíváncsis-
22 kodókhoz tartozott, akik Amerikából való embereket akartak megnézni; aztán ismerősökkel be-
23 szélgetett és eltűnt. Meghívás Székelyudvarhelyre nem volt. Semmi sem.

24
25 Számomra ez éppúgy felvilágosító volt mint a boríték szűkös, üdvözlétnélkül hitvány tartalma.
26 Testvéreim európai utazásának avizálásánál mondtam az autó-adósomnak, hogy pénzt nekik ad-
27 hat semhogy körülményesen nekem külföldre utalja át. És ő még augusztus 7.-i faxában beis-
28 merte a másik adósságát, az 1997 óta hátramaradt banktartozást. Azonban ő sem a személyes át-
29 adás lehetőségét nem használta, sem a borítékba nem tett pénzt.

30
31 Éppen úgy hiányát éreztem bármi gesztusnak „jó kapcsolatunk” ápolására, melyet ugyanazon
32 faxírása végén hangoztatott. A legcsekélyebb az lett volna, hogy testvéreimnek legalább javasol-
33 ja, látogassák meg őt Székelyudvarhelyen; jóakarátának jeléül. Ők elfogulatlanok voltak, mert az
34 autó-affért nem trombitáltam át Amerikába. Hogy a boríték-hozó az én kocsimmal jött, amely
35 tulajdonképpen rendelkezésükre kellett volna álljon, azt nem sejtették.

36
37 Unokanővérem telefonhívásánál ő nyilván kellemetlenségre volt felkészülve. Mikor az csupán a
38 számomra való járműpapírokat említette, ő ügyesen elejét vett minden bonyodalomnak. Azáltal,
39 hogy ő maga akart „mindent rendbehozni” és a látogatásánál aztán németül már nem tudott, elhá-
40 rította a veszélyt.

41
42 Meglehet, hogy adósom már augusztus 13.-i faxom vétele előtt készítette elő a pénz- és üdvöz-
43 letnélküli borítékot. Nehogy augusztus 7.-i faxából tévesen fizetési készséget olvassak ki. Au-
44 gusztus 13.-i faxírásom vétele után pedig a kiábrándítóan szűkös boríték-tartalom azt kellett je-
45 lentse, hogy ő inkább egy csalárd góbé semhogy becsületesen fizessen. Így vagy úgy: az ő

1 Ergebnis seiner am 14. August telefonisch versprochenen „Beschäftigung“ mit meiner energi-
 2 schen Mahnung war klar. Ich erhielt auch keine Antwort mehr.
 3
 4 Für ihn war der Fall abgeschlossen, sein jahrelang geplanter Betrug war ihm endlich geglückt.
 5
 6 Ich wiederum war abzuwarten gezwungen, was auf mich zukommt, wenn mein Wagen nicht
 7 mehr zollfrei in Rumänien sein darf. Laut den mir überbrachten Kopien der Fahrzeugpapiere wa-
 8 ren die temporäre Zollbefreiung durch das Ministerium wie die polizeiliche Zulassung und die
 9 Versicherung nur bis Ende 2000 gültig. Die Wahrscheinlichkeit war gering, daß es dem Gobe
 10 gelingen würde, den Staat auch für ein sechstes oder gar weiteres Jahr um den Importzoll zu
 11 prellen. Noch unwahrscheinlicher erschien es mir, daß er den Zoll nachzahlen würde für den
 12 Mercedes, dessen Instandhaltung ihm zunehmend Kosten verursachen mußte, ohne noch ein be-
 13 sonderes Prestigeobjekt zu sein wie 1995.
 14
 15 Doch weder 2001 noch hernach erhielt ich Nachricht vom betrügerischen Gobe oder eine be-
 16 hördliche Aufforderung, daß ich das von mir nach Rumänien vermietet gewesene Auto irgendwo
 17 abholen und vor allem die Zollgebühren begleichen soll. Bis 2002 hielt ich es für denkbar, daß
 18 entweder der rumänische Amtsweg nach Deutschland lange dauert oder aber der Gobe den Mer-
 19 zedes nach Ungarn geschafft hat. Die rumänischsprachigen Papiere wiesen seine Odorhellerer
 20 Service-Firma als Besitzer aus.
 21
 22 Mit seinen geschäftlichen und verwandtschaftlichen Verbindungen in Ungarn konnte er sich dort
 23 einen Zweitwohnsitz besorgen und den Wagen anmelden.
 24
 25 Womöglich wieder mit dem Miet-Trick: in diesem Fall so, daß er aus Rumänien an sich selber
 26 in Budapest vermietet. Für seine Spitzfindigkeiten, die ich inzwischen kennengelernt hatte, gab
 27 es buchstäblich keine Grenzen.
 28
 29 2003 wurde ich erneut daran erinnert, daß ich in Deutschland amtlich immer noch als Besitzer
 30 eines Wagens galt, der weder verkauft noch endgültig stillgelegt bzw. ordnungsgemäß entsorgt
 31 worden war [S. 88 /3-5]. Ich wandte mich an die rumänische Botschaft in Berlin, doch deren
 32 Personal wollte sich keinerlei Arbeit machen. Autodiebstahl? Deutsche Staatsbürger müssen bei
 33 der deutschen Kriminalpolizei Anzeige erstatten! Vermietetes Auto nicht zurückgebracht? Un-
 34 terschlagen, verschwunden? Für komplizierte Fälle sind Advokaten zuständig!
 35
 36 Die Rechtsabteilung meines Automobilklubs brauchte zuallererst Unterlagen über den Hergang.
 37 Vor allem die Korrespondenz mit dem Autoschwindler. Wie hatte ich ihn schriftlich zur Rück-
 38 gabe aufgefordert? Was hatte er schriftlich geantwortet? Es genügte nicht, eine nur auszugsweise
 39 Übersetzung seines Faxbriefes vom 9. August 2000 vorzulegen, worin er den Mietvertrag von
 40 1995 erwähnte und mir den Wagen im September 2000 zurückzubringen versprach; der gesamte
 41 Text wurde verlangt.
 42
 43 Ebenso reichten keine einzelnen Sätze aus meiner Fax-Antwort vom 13. August 2000. „Ent-
 44 weder Du bezahlst oder betrügst“ ist kein juristisch greifbarer Sachverhalt. Doch meinen ganzen
 45 Brief vorzuweisen wäre sinnlos gewesen. Für Außenstehende war all dies lediglich Zubehör ei-
 46 ner überwiegend mündlichen Auseinandersetzung, die in privater Form stattgefunden hatte zwi-
 47 schen mir und dem Inhaber einer mutmaßlichen Schwindelfirma.
 48
 49 Die Mühe und Aussichtslosigkeit, auf dem Rechtsweg mein Recht zu bekommen, war mir ohne-
 50 hin klar.

1 augusztus 14.-én telefonon megígért, energikus intésemmel való „foglalkozásának” eredménye
 2 világos volt. Nem is kaptam többé semmi választ.
 3
 4 Számára az eset le volt zárva, az éveken át tervezett csalása végre sikerült neki.
 5
 6 Én viszont kénytelen voltam megvárni, mi járul rám, ha a kocsimnak vámmentesen Romániában
 7 lennie már nem szabad. A nekem elhozott járműpapirok kópiái szerint az ideiglenes vámmente-
 8 sítés a minisztérium által valamint a rendőrségi forgalmi engedély csak 2000 végéig voltak érvé-
 9 nyesek. A valószínűség csekély volt, hogy a góbénak sikerülne, az államot egy hatodik söt to-
 10 vábbi évre is becsapni az importvámmal. Még valószínűtlenebbnek tűnt nekem, hogy ő utóla-
 11 gosan fogná megfizetni a vámot a Mercedesért, melynek karbantartása fokozódóan költséget
 12 kellett okozzon neki, anélkül hogy még különleges presztízsobjektum lenne mint 1995-ben.
 13
 14
 15 Azonban se 2001-ben sem azután nem kaptam hírt a csalárd góbétól, vagy egy hivatalos felszólí-
 16 tást, hogy a tőlem Romániába azelőtt bérbeadott autót valahonnan hozzam el és mindenekelőtt
 17 a vámilletményeket fizessem. 2002-ig elképzelhetőnek tartottam, hogy vagy a román hivatali út
 18 Németországba soká tart, vagy pedig a góbé Magyarországra vitte a Mercedest. A románnyelvű
 19 papírok az ő székeljudvarhelyi Service-firmáját igazolták tulajdonosnak.
 20
 21
 22 Üzleti és rokonsági kapcsolataival Magyarországon ő ott másodlakhelyet szerezhetett magának
 23 és bejelentette a kocsit.
 24
 25 Lehetőleg megint a bérlet-trükkel: ebben az esetben úgy, hogy Romániából sajátmagának Buda-
 26 pestre adja bérbe. Agyafúrtságainak, melyekkel közben megismerkedtem, szószorosan nem lé-
 27 tetek határok.
 28
 29 2003-ban újból emlékeztetve lettem, hogy Németországban hivatalosan még mindig tulajdonos-
 30 ként számítottam egy kocsinak, mely sem eladva, sem végleg leállítva ill. közrend szerint eltávo-
 31 lítva nem volt [89. o. /3-5]. A berlini román követséghez fordultam, azonban annak személyzete
 32 semmiféle munkát nem akart magának okozni. Autólopás? Német állampolgároknak német bűn-
 33 ügyi rendőrségnél kell feljelentést tenniük. Bérbeadott autó nem lett visszahozva? El lett sikk-
 34 kasztva, eltűnt? Komplikáltabb esetekben ügyvédek illetékesek.
 35
 36 Automobilklubom jogi osztályának legelőször bizonylatok kellett a lefolyásról. Mindenekelőtt
 37 az autósvindlerrel való korrespondencia. Hogyan szólítottam fel írásbelileg a visszaadásra? Mít
 38 válaszolt írásosan? Nem volt elegendő, 2000 augusztus 9-i faxának csak egy kivonatos fordítását
 39 felmutatni, amelyben az 1995-ös bérleti szerződést említette és nekem a kocsit 2000 szeptembe-
 40 rében visszahozni ígérte; a teljes szöveget követelték.
 41
 42
 43 Ugyanígy nem voltak elégségesek egyes mondatok 2000 augusztus 13-i faxválaszomból. „Vagy
 44 fizetsz vagy csalsz” nem jogilag megfogható tényállás. Azonban egész leveletem felmutatni ér-
 45 telmetlen lett volna. Kívülálló számára mindez csupán hozzávalója volt egy többnyire szóbeli
 46 vitának, amely privát formában történt meg köztem és egy feltehetően szélhámos firma tulajdo-
 47 nosa között.
 48
 49 A fáradozás és kilátástalanság, törvényes úton igazsághoz jutnom, nekem amúgyis világos volt.

1 Im übrigen konnte ich keine gescheite Auskunft geben auf Fragen nach der Art der Firma, der
2 ich meinen Wagen vermietet hatte. Die Gründungsidee war dem Gobe 1991 gekommen beim
3 Abarbeiten seiner Schulden vom Preis des Lada-Kombi; seines ersten Autos aus Berlin. Den zu
4 kaufen hatte ich ihm 1990 vertrauensvoll ermöglicht, als er geldlos vor meiner Tür stand und
5 sich als Maschinenbauer selbständig machen wollte. Was ein „Gobe“ ist, wußte ich damals nicht
6 und half ihm auf die Beine. Kaum war sein Unternehmen angelaufen, dessen Name aus engli-
7 schen Wortkürzeln bestand [S.44 /7], begann er mit Deutsch zu spielen. Wieder bei mir. Für sein
8 eigentliches Unternehmen war es zu spät, einen Familienbetrieb zu machen aus der deutschen
9 Initialen des Namens – sagen wir X –, flankiert von den Initialen seiner minderjährigen Knaben:
10 AXG [Attila-X-Gerson].

11 Für dies familieneigene, seinen Söhnen gewidmete Logo Anwendung zu finden, erbat er meinen
12 Rat. Mir fiel nichts ein. Ich fragte: „Was willst Du mit deinen Buben herstellen? Die können
13 noch keinerlei Dienstleistung erbringen!“ Mein Einwand gefiel ihm sehr: „Dienste, Services“,
14 das war's! Die muß man nicht spezifizieren, sondern könnten sich von Fall zu Fall ergeben.

15
16 1992 meldete er seine „AXG-Service“ gewerblich an. Ab 1995/96 mietete diese nichts produzie-
17 rende Firma meinen Mercedes. Den der Gobe als Generaldirektor etc. seines Hauptunternehmens
18 fuhr, also diesem in Rechnung stellen konnte. Das Geld floß zurück in seine private AXG-Ta-
19 sche. Ein eigentümlicher „Dienst“. Im April 1997 kam er mit so vielen Anliegen zu mir — vom
20 Kredit für die Bankschulden seines [pseudonymen] PLAWOMET-Betriebs bis zur Schenkung
21 des Autos — , bis ich gedankenlos auf einem Formular bestätigte, daß er seine Berlinreise für
22 die AXG-Service unternommen habe.

23
24 Wie er dadurch die Kosten seines Privatbesuchs bei mir auf andere abwälzte, weiß ich nicht. Es
25 waren geheimnisvolle Machenschaften. Als mich der AXG-Inhaber definitiv um den Mercedes
26 betrogen hatte, konnte ich auf niemandes Fragen sagen, für welche Art „Service“ mein Wagen
27 gemietet worden war. Und weshalb ich weder einen brauchbaren Schriftwechsel vorlegen noch
28 einleuchtend darlegen kann, warum ich nicht schon vor Jahren Anzeige erstattet habe.

29
30 Wie hätte ich deutschen Juristen erklären sollen, was dem Gobe alles eingefallen war, um meine
31 Hilfsbereitschaft und Geduld schamlos auszunutzen?

32
33 „Schreiben Sie es doch auf!“ Was hätte ich schreiben sollen? Der Versuch, das Geschehene
34 verständlich zu machen, würde ein Buch gefüllt haben.

35
36 Statt dessen schrieb ich an das Kovasnaer Kraftfahrzeugamt und erbat Auskunft über den Ver-
37 bleib des Wagens. Auf Antwort wartete ich vergeblich. Meine Anfrage wurde vielleicht weiter-
38 geleitet an den als „Eigentümer“ des Autos registrierten AXG-Firmeninhaber. Der es wie seit
39 August 2000 wieder für besser hielt, schweigend abzuwarten, was ich tun werde.

41 **Trick 10: Wert des Wagens.**

42
43 Im Frühjahr 2004 bereitete meine Kusine eine neue Reise nach Siebenbürgen vor, mit Hilfs-
44 gütern für Bedürftige. Sie wußte inzwischen, daß und auch weshalb ich im August 2000 ent-
45 täuscht war vom Inhalt des Kuverts, das ihr aus Odorhellen überbracht worden war für mich.
46 Nachdem ich die Stationen ihrer geplanten Reise erfuhr, faxte ich dem Gobe, in seiner Eigen-
47 schaft als Direktor seines Hauptunternehmens:

48
49 „7. Mai 2004. — Im August 2000 hast Du beim Übergeben der kopierten Autopapiere verspro-
50 chen, daß Du mit mir ‚alles in Ordnung bringen‘ wirst. Am 25. Juli 2000

1 Egyébként nem tudtam okos felvilágosítást adni kérdésekre a firma fajtája íránt, melynek bérbe
2 adtam a kocsimat. Az alapítási ötlet 1991-ben támadt a góbénak, miközben ledolgozta adós-
3 ságait a Lada-kombi árért; első autójáért Berlinből. Azt megvenni bizalomteljesen lehetővé tet-
4 tem neki 1990-ben, mikor pénztelenül állt az ajtó előtt és mint gépgyártó akart önállósulni.
5 Hogy egy „góbé” mi, akkoriban nem tudtam és talprasegítettem őt. Alig indult meg a vállalata,
6 melynek neve angol szóróvidítésekéből állt [45. o. /7], a német nyelvvel kezdett játszazodni. Me-
7 gint nálam. Tulajdonképpen vállalata számára túlkéső volt, családi üzemet csinálni a név német
8 iniciáléjéből — mondjuk X — , oldalazva kiskorú fiainak kezdőbetűitől: AXG [Attila-X-Ger-
9 zson].

10
11 Erre a családaját, az ő fiainak dedikált firmamárkára alkalmazást találni, tanácsomat kérte. Ne-
12 kem semmi se jutott eszembe. Kérdeztem: ”Mit akarsz fiaiddal termelni? Azok még nem képe-
13 sek semmilyen szolgáltatásra!” Ellenvetésem nagyon tetszett neki: „szolgáltatások, szervizek”,
14 ez az! Azokat nem kell specifikálni, hanem esetről esetre adódhatnak.

15
16 1992-ben bejelentette az „AXG-Service”-ét iparilag. 1995/96-tól ez a semmit se produkáló firma
17 bérelte a Mercedesemet. Amelyet a góbé mint fővállalatának vezérigazgatója stb. hajtott, tehát
18 ennek számíthatta fel. A pénz visszafolyt az ő privát AXG-zsebébe. Egy sajtóságos „szolgálat”.
19 1997 áprilisában annyi kérelemmel jött hozzám — az [álnéven] PLAWOMET üzemének
20 banktartsásai miatti hiteltől az autó ajándékozásáig — , míg meggondolatlanul egy formulárem
21 igazoltam, hogy ő a berlini utazását az AXG-Service számára tette meg.

22
23 Ezáltal hogyan hártotta át nálam való privát látogatásának költségeit másokra, azt nem tudom.
24 Titokzatos üzelmek voltak. Mikor az AXG-tulajdonos definitíve becsapott a Mercedessel, senki
25 kérdésére nem tudtam megmondani, miféle „Szerviz”-re lett bérbevéve a kocsim. És miért nem
26 tudok sem egy használható levelezést felmutatni, sem érthetően feltárni, miért nem tettem felje-
27 lentést már évekkel ezelőtt.

28
29 Hogyan kellett volna megmagyaráznom német jogászoknak, mi minden jutott a góbénak eszébe,
30 hogy segítőkészségemet és türelmemet szégyentelenül kihasználja?

31
32 „Írja fel hát!” Mit kellett volna írnom? Próbálkozásom, a történetet érthetővé tenni, egy könyvet
33 foglalt volna.

34
35 Ahelyett a kovásznai gépjárműhivatalnak írtam és felvilágosítást kértem a koci hollétéről. Vá-
36 laszra hiába vártam. Tudakozódásomat talán továbbították az autó „tulajdonosaként” regisztrált
37 AXG-cégtulajdonoshoz. Aki úgy mint 2000 augusztus óta ismét jobbnak tartotta, hallgatólág
38 megvárni, hogy mit fogok tenni.

41 **Trükk 10: A koci értéke.**

42
43 2004 tavaszán unokanővérem új utazást készített elő Erdélybe, segélyárakkal ínségesek számára.
44 Tudta közben, hogy és miért voltam csalódott 2000 augusztusában a boríték tartalma miatt,
45 amely Székelyudvarhelyről lett neki elhozva számomra. Míután tervezett utazásának állomásait
46 megtudtam, faxoltam a góbénak, fővállalatának igazgatói minőségében:

47
48
49 „2004 május 7. — 2000 augusztusában a kopírozott autópapírok átadásánál megígérted, hogy
50 velem „mindent rendbehozni” fogsz. 2000 július 25.-én

1 hatte ich Deine Schulden gefaxt: restliches Bankdarlehen von 1977 und unbezahltes Auto. Jetzt
 2 ab 31. Mai 2004 hast Du eine Woche lang Gelegenheit, alles in Ordnung zu bringen. (Adresse.)“
 3
 4 Auf meine telefonische Nachfrage bestätigte die Direktionssekretärin den guten Empfang meiner
 5 deutschsprachigen Sendung, die dem Herrn Direktor vorgelegt worden sei. Ich bat um seinen
 6 Rückruf. Aber wie üblich, es geschah nichts.
 7
 8 Vom 26. bis 28. Mai 2004 faxte ich ihm täglich eine Erinnerung: jeweils ein paar Zeilen aus sei-
 9 nen ungarisch handschriftlichen Faxbriefen von 2000, worin er um „Nachsicht“ für sein langes
 10 „Schweigen“ bat, seine Schulden eingestand und mir als rechtmäßigem Besitzer das Auto zu-
 11 rückzubringen versprach.
 12
 13 Am 31. Mai wiederholte ich mein Fax vom 7. Mai 2004. Diese Methode wirkte: noch gleichen-
 14 tags rief er mich empört an. Weil in seiner Abwesenheit andere Leute lesen konnten (und unga-
 15 risch auch verstanden), „was ausschließlich unser beider Angelegenheit ist“. — Ich: „Deine ei-
 16 genen Faxe waren zu deiner Erinnerung. Auf andere Weise konnte ich dich nicht dazu bewegen,
 17 daß du dich meldest! Willst du nun etwas 'in Ordnung bringen'?“ — Er versprach: „Ich werde
 18 Geld besorgen, in EURO-Währung, und morgen hinbringen.“ — Ich: „Fax mir diese Antwort!“
 19
 20 Abends bekam ich sein kurzes Fax. Er versprach die Übergabe einer zu kleinen „Geldsumme“,
 21 die er mit desto größerer Unverschämtheit als Abfindung für den „Wert des Mercedes-Autos“
 22 bezeichnete. Keine Abrechnung, keine Trennung von Bank- und Autoschuld. Ausdrücklich „mit
 23 Zinsen“ warf er mir hin, was ihm als insgesamt ausreichend erschien.
 24
 25 Und verabschiedete sich: „Mit Dank für Ihre Geduld, Gruß (Unterschrift)“ sowie dem Nach-
 26 bemerk, „bei irgendeinem Problem suchen Sie mich per Handytelefon; danke. Odorhellen, 31.
 27 Mai 2004.“
 28
 29 Ich hütete mich wohlweislich, ihn anzurufen. Solange er das Geld nicht überreicht hatte, konnte
 30 er es sich anders überlegen. So wie er im August 2000 nicht einmal die Bankschuld beglich, als
 31 ich zusätzlich auch Geld für das Auto wollte. Ich hatte verstanden: genügt mir nicht, was er ge-
 32 ben will, bekomme ich gar nichts. Ein Gobe!
 33
 34 Fast neun Jahre waren vergangen, seit es zunächst den „vereinbarten Kaufpreis“ gab. Auf diesen
 35 günstigen Preis, für den ich ihm 1995 den als Statussymbol begehrten Luxus-Mercedes überlas-
 36 sen hatte, bezog er sich später wiederholt. Denn die monatlichen Gebühren aus dem anschlie-
 37 ßenden Mietvertrag, mit dem er den rumänischen Einfuhrzoll umging, ergaben allmählich eine
 38 höhere Summe als den vereinbarten Kaufpreis. Da ich bis April 1997 noch kein Geld bekommen
 39 hatte und ihm den Wagen wegnehmen wollte, leistete er eine Anzahlung aus dem Kredit, den er
 40 sich von mir erweinte [S. 72-74].
 41
 42 Nach diesem einzigartigen Zahlungs-Trick hüllte er sich bis Sommer 2000 in Schweigen und
 43 fuhr den Mercedes ohne mein Wissen als Mietauto weiter. Dann begann er am vereinbarten
 44 Kaufpreis zu feilschen und erfand die „Nutzungsgebühr“. Mit der er laut seiner nachträglichen
 45 Überlegung schon im April 1997 auch für Jahre im voraus alles bezahlt habe, was er mir seit
 46 1995 an Kaufpreis oder Miete schuldet.
 47
 48 Ich nannte dies ein betrügerisch freches Gobestück. Und erhielt daraufhin nichts. Außer seinen
 49 erschwindelten rumänischen Fahrzeugpapieren: nichts.

1 adósságaidat faxoltam: maradék bankhitel 1977-ből és megfizetetlen autó. Most 2004 május 31.-
 2 től egy hétig alkalmad van, mindent rendbehozni. (Cím.)”
 3
 4 Telefon útján való tudakozódásomra az igazgatósági titkárnő elismerte a jó vételt németnyelvű
 5 küldeményemnek, melyet az igazgató úrnak elébe tettek. Kértem, az hívjon vissza. De szokás
 6 szerint nem történt semmi.
 7
 8 2004 május 26.-tól 28.-ig naponta faxoltam neki egy emlékeztetést: pár-pár sort az ő magyar-
 9 nyelvű kézírásos faxleveleiből 2000-ről, melyekben „elnézést” kért hosszú „hallgatása” miatt,
 10 beismerte adósságait és az autót nekem mint jogos tulajdonosnak visszahozni ígérte.
 11
 12 Május 31.-én megismételtem 2004 május 7.-i faxomat. Ez a metódus hatott: még aznap hívott fel
 13 felingerülten. Mert távollétében mások olvashatták (és magyarul meg is értették), „ami kizárólag
 14 a kettőnk ügye”. — Én: „Saját faxaid emlékeztetésül voltak számodra. Másképp nem tudtalak rá-
 15 bírni, hogy jelentkezz! Akarsz most valamit 'rendbehozni'?” — Megígérte: „Pénzt fogok
 16 szerezni, EURO valutában, és holnap odaviszem.” — Én: „Faxold nekem ezt a választ!”
 17
 18 Este megkaptam rövid faxát. Megígérte átadását egy túl kicsi „pénzösszegnek”, melyet annál na-
 19 gyobb szemtelenséggel végkielégítésnek nevezett „a Mercedes autó értékéért”. Semmi elszámó-
 20 lás, semmi különválasztás bank- meg autóadósságtól. Kifejezetten „kamattal együtt” odadobott
 21 nekem, ami összesen elegendőnek tűnt neki.
 22
 23 És elbúcsúzott: „Köszönettel türelméért, üdvözzellet (aláírás)” valamint a toldalék megjegyzés-
 24 sel, „bármilyen problémával a Handy telefonon keressen; köszönöm. Székelyudvarhely, 2004 május
 25 31.”
 26
 27 Én bölcsen óvakodtam, őt felhívni. Míg a pénzt át nem adta, másképp gondolhatta meg. Úgy
 28 ahogy 2000 augusztusában a banktartozást se fizette meg, mikor ahhoz még pénzt akartam az au-
 29 tóért is. Megértettem: ha nem elégszem meg azzal, amit adni akar, nem kapok semmit. Egy gó-
 30 bé!
 31
 32 Majdnem kilenc év telt el, mióta eleinte a „megegyezett vételár” létezett. Erre a kedvező árra,
 33 amelyért neki 1995-ben a státusszimbólumként sóvárgott luxus Mercedest átengedtem, később
 34 ismételten hivatkozott. Mert a havi díjak a rákövetkező bérleti szerződésből, amellyel a román
 35 behozatali vámot kerülte el, lassanként egy magasabb összegre rúgtak mint a megegyezett vásár-
 36 lási ár. Mivel 1997 áprilisig még nem kaptam pénzt és el akartam venni tőle a kocsit, egy fogla-
 37 lót adott a hitelből, melyet kisírt tőlem [73-75. o.].
 38
 39 Ezen egyedülálló fizetési trükk után hallgatásba burkolódzott 2000 nyaráig és a Mercedest tud-
 40 tom nélkül bérautóként hajtotta tovább. Aztán alkudozni kezdett a megegyezett vételáron és kita-
 41 lálta a „használati díjat”. Amellyel utólagos elgondolása szerint már 1997 áprilisában évekre elő-
 42 re is megfizetett volna mindent, amivel nekem 1995 óta vételárral vagy bérlettel tartozott.
 43
 44 Én ezt csalárd szemtelen góbé-trükknek neveztem. És arrafel nem kaptam semmit. A kisvindli-
 45 zett román járműpapírjain kívül: semmit.

1 Im jetzt vierten Jahr seit mein Wagen sogar spurlos verschwunden war, ohne daß ich irgendwas
2 über den Verbleib erfahren konnte, hatte der Gobe noch einmal Neues erfunden: den „Wert des
3 Mercedes-Autos“. Den Wert! Das war nicht der vereinbarte Kaufpreis; erst recht nicht die ver-
4 tragliche Miete oder pauschale Nutzungsgebühr, beidemale mit der Rückgabe des Autos verbun-
5 den. Der vom Gobe selber bestimmte „Wert“ war möglicherweise das, was er beim Zerlegen des
6 schrottreif gefahrenen Wagens noch als Ersatzteile verkaufen konnte, an Reparaturwerkstätten in
7 Rumänien oder Ungarn.

8
9 Es war ein Bruchteil des Kaufpreises, den er mir als zweite und ausdrücklich letzte Zahlung nach
10 Deutschland überbringen ließ. Diesmal ohne Kommentar an meine Kusine, die das verschlosse-
11 ne Kuvert übernahm.

12
13 Nach Erhalt der wort- und grußlosen Geldsendung konnte ich dem Herrn Direktor gefahrlos
14 antworten am 13. Juni 2004, ohne erneut betrogen zu werden wie im August 2000:

15
16 „Das Fax vom 31. Mai 2004 ist Deine größte Unverschämtheit! Du schickst eine komische Sum-
17 me und behauptest, damit sei der ‚Wert des Mercedes‘ erledigt. Angeblich sogar mit Zinsen. Die
18 Du aber nicht bezifferst. Neun Jahre habe ich Dich gemahnt und darauf gewartet, daß Du den
19 günstigen Kaufpreis bezahlst. Darin sind keine Zinsen enthalten. Wohl aber sind Zinsen und
20 Spesen angefallen beim Kredit für Dich. Am 25. Juli 2000 erstellte ich die ausführliche Über-
21 sicht Deiner alten Schulden bei mir. Seither sind weitere Mietschulden entstanden, denn kaufen
22 willst Du den Mercedes nicht mehr. Nachdem Du ihn aber schon im April 1996 in Besitz ge-
23 nommen hast für Deine AXG-Service-Firma, wie es die Kopien Deiner Autopapiere beweisen.“

24
25 [weiter:] „Seit Herbst 2000 hast Du Dich trotz Deinen vielen Versprechen nicht mehr gerührt.
26 Auch jetzt nur, weil ich Dir mehrmals Erinnerungen faxte an Deine eigenen Schreiben. Was Dir
27 im Büro offenbar peinlich war. Nun warte ich nicht lange, daß Du mir den ‚Wert des Mercedes-
28 Autos samt Zinsen‘ erklärst, bevor ich diesen Brief ungarisch faxe. Falls Du ihn deutsch nicht
29 verstehen willst. Obwohl Du es gut kannst.“

31 **Trick 11: Faxverbot.**

32
33 Der Gobe blieb stumm. Am Dienstag, 15. Juni 2004, wiederholte ich die Sendung vormittags
34 und fügte nachmittags den ersten Satz auf Ungarisch hinzu. Am Mittwoch sollte der nächste un-
35 garische Satz folgen, doch während der Sendung zeigte das Faxgerät eine Störung beim Emp-
36 fänger an. Das konnte verschiedene Ursachen haben, ich probierte es weiter, aber jedesmal
37 stockte drüben der Empfang.

38
39 Am Donnerstag, 17. Juni, gelang das Senden der ersten Seite, beim zweiten ungarischsprachigen
40 Blatt brach die Verbindung ab. Ich rief in Odorhellen an, der Gobe meldete sich mit „Hallo“
41 sowie dem Firmennamen. Als ich zu sprechen begann, legte er den Telefonhörer auf.

42
43 Am Freitag klappte es wieder nicht. Bei meiner telefonischen Anfrage wisperten zwei Sekretä-
44 rinnen miteinander, dann erklärte die Geschicktere, das Faxgerät sei kaputt. Ich wunderte mich,
45 daß ein doch großes Unternehmen das wichtige Gerät tagelang unrepariert läßt und es noch nicht
46 einmal abzusehen sei, ob es nächste Woche funktionieren wird. „Und manchmal funktioniert es
47 trotzdem ordentlich?“, fragte ich. „Etwas haben Sie doch empfangen aus Berlin!“

48
49 Die Sekretärin wurde verlegen. Ich diktierte eine Nachricht für den weder per Fax noch telefo-
50 nisch erreichbaren Herrn Direktor. Sie atmete auf.

1 A most negyedik évben, amióta a kocsim még nyomtalanul el is tűnt, anélkül hogy holléte felől
2 bármit megtudhattam, a góbé megegyeszer újat talált ki: a „Mercedes autó értékét“. Az értéket!
3 Az nem a megegyezett vásárlási ár volt; még kevésbé a szerződéses bérlet vagy pausálás hasz-
4 nálati díj, mindkétszer összekötte az autó visszaadásával. A magától a góbétól meghatározott
5 „érték“ esetleg az volt, amit az ócskavassá lekopottatott kocsi szétbontásánál még alkatrészekként
6 adhatott el, javítóműhelyeknek Romániában vagy Magyarországon.

7
8
9 A vételárnak egy hányada volt, amit ő nekem második és kifejezetten utolsó részletként juttatott
10 el Németországba. Ezúttal kommentár nélkül az unokanővérem felé, aki átvette a zárt borítékot.

11
12
13 Miután megkaptam a szó- és üdvözlétnélküli pénzküldeményt, veszélytelenül válaszolhattam az
14 igazgató úrnak 2004 június 13.-án, anélkül hogy megint becsapna mint 2000 augusztusában:

15
16 „2004 május 31.-i faxod a legnagyobb szemtelenség! Küldesz egy furcsa összeget és azt állí-
17 tod, ezzel el van intézve 'a Mercedes értéke'. Sőt, állítólag kamatostul. Amit azonban számsze-
18 rüen nem nyilvánítasz. Kilenc éven át intettelek és arra vártam, hogy megfizess a kedvező vétel-
19 árat. Az nem tartalmaz kamatokat. De bizony adódtak kamatok és költségek a Neked nyújtott
20 hitel miatt. 2000 július 25.-én összeállítottam a nekem járó régi adósságaid részletes áttekintését.
21 Azóta további bérlettartozások keletkeztek, mert a Mercedeset megvenni már nem akarod. Miután
22 pedig már 1996 áprilisában birtokodba vetted AXG-Szerviz firmád számára, amint azt autópá-
23 pírjaid fotokópiái bizonyítják.“

24
25 [tovább:] „2000 őszi óta számos ígéreteid ellenére már nem moccantál meg. Most is csak azért,
26 mert többször faxoltam Neked emlékeztetéseket saját írásaidra. Ami Neked nyilván kellemetlen
27 volt az irodában. Most nem várok soká, hogy nekem a 'Mercedes autó értékét kamatostul' meg-
28 magyarázd, mielőtt ezt a levelet magyarul faxolom. Ha németül megérteni nem akarod. Habár
29 azt jól tudsz.“

31 **Trükk 11: Faxtilalom.**

32
33 A góbé néma maradt. Kedden 2004 július 15.-én megismételtem a küldeményt délelőtt, és dél-
34 után hozzáfűztem az első mondatot magyarul. Szerdán a második magyarnyelvű mondat követ-
35 kezett volna, azonban adás közben a faxkészülék zavart jelzett a vételi félnél. Annak többféle
36 oka lehetett, én tovább próbáltam, de odaát mindig elakadt a vétel.

37
38
39 Csütörtökön, június 17.-én sikerült az első oldal küldése, a második magyarnyelvű lapnál meg-
40 szakadt az összeköttetés. Telefonáltam Székelyudvarhelyre, a góbé jelentkezett „halló“-val vala-
41 mint a firma nevével. Mikor beszélni kezdtem, letette a telefonkagylót.

42
43 Pénteken megint nem klappolt. Telefon útján való kérdésemnél két titkárnő suttogott egymással,
44 aztán az ügyesebbik kijelentette, a faxkészülék kaput. Csodálkoztam, hogy egy pedig nagy válla-
45 lat napokon át javítatlanul hagyja a fontos készüléket, és még hozzá beláthatatlan, hogy jövő hé-
46 ten fog-e működni. „És néha funkcionál mégis rendesen?“, kérdeztem. „Hiszen valamit megkap-
47 tak Berlinből!“

48
49 A titkárnő zavarba jött. Diktáltam egy hírt a se fax se telefon útján el nem érhető igazgató úr
50 számára. A nő fellélegzett.

1 Der Gobe blieb auch übers Wochenende stumm. Am Montag probierte ich es auf gut Glück er-
2 neut. Beim Faxen schaltete der Odorhellener Empfänger auf „besetzt“, bei Ferngesprächen mit
3 beiden Firmennummern brach die Verbindung schon auf meine Stimme hin ab.

4
5 Als technisch Unbegabter hatte ich bislang nicht bemerkt, daß bei meinem Faxgerät im Anzei-
6 fenster die Nummer des mich Anwählenden erscheint und ich eine unerwünschte Sendung ver-
7 hindern kann. Ebenso also „funktionierte“ der Odorhellener Apparat oder war „kaputt“, je nach
8 Belieben des Empfängers. Und war wie mein Gerät mit dem Telefon verbunden, das bis zum
9 Faxton auch Stimme aufnahm. -- Am Dienstag, 22. Juni 2004, klärte die Schlußszene alles:

10
11 Ich faxe und höre die verzweifelte Sekretärin: „Joj!“ Die Faxanzeige springt auf „besetzt“. Ich
12 telefoniere: „Ist das Faxgerät in Ordnung?“ Sie: „Ja“. -- Ich: „Gut, dann folgt mein Fax.“ —
13 Wieder „besetzt“. Ich frage, weshalb. -- Sie: „**Der Herr Direktor hat verboten, daß wir von**
14 **Ihnen ein Fax entgegennehmen!**“ — Ich bitte sie, das zu wiederholen und mir zu sagen, wer
15 sie ist. -- Sie: „Die Sekretärin.“ -- Ich: „Ihr Name?“ Sie nennt Vor- und Zunamen, den mir unge-
16 wöhnlichen buchstabiert sie auch.

17
18 Ich danke freundlich. Die junge Frau hat ja nur eine merklich unangenehme Pflicht erfüllt.
19

Unmärchenhafte Familiengeschichte.

20
21
22 Ein hübsches ungarisches Märchen erzählt, wie ein resoluter kleiner Hahn seine diamantene klei-
23 ne Münze wiederbekam, die ihm der türkische Sultan geraubt hatte. Er flog ihm nach und krähte
24 seinen Verlust so lange herum, bis der entnervte Turbanträger ihm den Schatz zurückgab.

25
26 Bibelleser wiederum kennen das Jesubeispiel von der beharrlichen Witwe, die den untätigen
27 Richter so lange belästigt, bis er ihr zum Recht verhilft. Damit er endlich Ruhe hat. ¹

28
29 Um es vorweg zu sagen: Gegen den Gobe anzukommen half mir auch keine Beharrlichkeit. Die
30 ergab nur den lückenlosen Beweis, daß zwischen uns nirgends ein Mißverständnis passiert war.

31
32 --- Der Mercedes 380-S.E.-automatic war nicht mein größter Schatz und ich bedrängte keine Ju-
33 risten. Hätte mein Autoschuldner jemals gesagt, daß er pleite ist und mich um Erlaß des verein-
34 barten Kaufpreises bittet, wäre mir der Verlust nicht lebenslang schmerzhaft geblieben. Aber er
35 hatte nicht gebeten. Sondern bemühte sich Jahr für Jahr um neue Ideen, mich zu betrügen. Und
36 von pleite war keine Rede, als er sich 1997 eine Villa baute. Oder im Sommer 2000 mit dem
37 Mercedes auf Familienurlaub ins Ausland fuhr. Und jetzt 2004 seinen Sekretärinnen verbot,
38 Faxe von mir zu empfangen.

39
40 Es ging ihm zunehmend gut. Doch je reicher er wurde, desto dreister behandelte er mich, nach-
41 dem ich ihm von 1990 bis 1997 emporgeholfen hatte. Das schmerzte sehr.

42
43 Mit Beharrlichkeit hatte ich jetzt immerhin erreicht, daß er nach neun Jahren noch einen Teil sei-
44 ner Schulden tilgte. Aber wie! Auf empörende Weise gab er vom Vereinbarten nur soviel, wie er
45 wollte, und verbot mir den Widerspruch. Er zahlte, weil ihm mein unaufhörliches Mahnen lästig
46 wurde. Und weil sein Direktionsbüro etwas von der Affäre mitbekam. Und weil ich den
47 Autoschwindel wohl meinen Geschwistern sowie Verwandten mitteilen würde. Unter Berufung
48 auf meine Kusine

¹ >Illyés: (Des kleinen Hahnes diamantener Halbkreuzer). — Witwe: Lukas-Evangelium 18, 1-5.

1 A góbé a hétvégen át is néma maradt. Hétfőn szerencsét próbáltam újra. Faxolás közben a szék-
2 kelyudvarhelyi vételi gép „foglalt”-ra kapcsolt, telefonbeszélgetéseknél mindkét firmaszámmal
3 az összeköttetés már hangomra fel megszakadt.

4
5 Technikailag tehetségtelen létemre eddig nem vettem észre, hogy az én faxgépem jelzőablaká-
6 ban a hívófél száma jelenik meg és nemkívánatos küldeményt megakadályozhatok. Éppúgy tehát
7 „funkcionált” a székelyudvarhelyi apparátus vagy „kaput” volt, a vételi fél tetszése szerint. És
8 egybe volt kapcsolva mint az én gépem a telefontal, amely a faxhangig felvette a hangomat is. --
9 Kedden, 2004 június 22.-én a záró jelenet mindent tisztázott:

10
11 Faxolok és hallom a kétségbeeset titkárnőt: „Jaj!” A faxjelzés „foglalt”-ra ugrik. Telefonálok: „A
12 faxkészülék rendben van?” A nő: „Igen”. -- Én: „Jó, akkor faxom következik.” — Megint „fog-
13 lalt”. Kérdezem, miért.-- A nő: „**Az igazgató úr megtiltotta, hogy Öntől faxot fogadjunk el!**”
14 — Kérem őt, ismételje meg ezt és mondja meg, ő ki. -- A nő: „A titkárnő.”-- Én: „Neve?”
15 Mondja ő a kereszt- és családi nevét, a számomra szokatlant betűzgeti is.

16
17
18 Barátságosan megköszönöm. Hiszen a fiatalasszony csak egy észrevehetően kellemetlen
19 kötelességet teljesített.

Meséstelen családi történet.

20
21
22 Egy kedves magyar mese elbeszéli, egy elszánt kis kakas hogyan kapta vissza gyémánt kis ér-
23 mét, melyet a török szultán elrabolt tőle. Utána repült és a veszteségét addig kukurekolta világ-
24 gá, míg az enervált turbánviselő visszaadta neki a kincset.

25
26 Bibliaolvasók pedig ismerik a Jézuspéldát az állhatatos özvegyről, aki a tétlen bírót addig zaklat-
27 ja, míg jogához segíti őt. Hogy neki végre nyugta legyen. ²

28
29 Hogy előre mondjam meg: A góbé ellen boldogulni nem segített nekem semmi állhatatosság. Az
30 csak a hiánytalan bizonyítást eredményezte, hogy köztünk sehol egy félreértés nem történt.

31
32 --- A Mercedes 380-S.E.-automatic nem volt legnagyobb kincsem és én nem gyötörtem jogászok-
33 kat. Ha autóadósom valaha mondta volna, hogy ő csődbe jutott és engemet a megegyezett vételár
34 elengedésére kér, nekem a veszteség nem maradt volna élethosszan fájdalmas. De ő nem kért.
35 Hanem évről évre új ideákon fáradozott, engem becsapni. És csődről szó sem volt, mikor 1997-
36 ben egy villát épített magának. Vagy 2000 nyarán a Mercedessel családi vakációra külföldre haj-
37 tott. És most 2004-ben a titkárnőinek megtiltotta, faxokat fogadni tőlem.

38
39
40 Fokozódóan jól ment dolga. Azonban minél gazdagabb lett, annál arcátlanabban bánt velem, mi-
41 után 1990-től 1997-ig felsegítettem őt. Az fájt nagyon.

42
43 Állhatatossággal mégiscsak elértem most, hogy kilenc év után még törlesztette adósságainak egy
44 részét. De hogyan! Felháborító módon a megegyezettből csak annyit adott, amennyit akart, és
45 megtiltotta nekem a tiltakozást. Ő fizetett, mert szakadatlan megintésem terhére esett. És mivel
46 igazgatósági irodája az afférról megtudott valamit. És mert én az autósvindlit valószínűleg test-
47 véreim valamint rokonok tudomására hoznám. Unokanővéremre hivatkozva

² >Illyés: A kis kakas gyémánt félkrajcárja. — Özvegy: Lukács evangéliuma 18, 1-5.

1 konnte er nun behaupten, er habe mir ja Geld gesandt. Um wieviel zu wenig und wie, würde
2 kaum jemanden kümmern.

3
4 So war er kein krimineller Betrüger, bloß Gobe. Im Sinne der „scherzhaften Bezeichnung für
5 Szekler“.¹ Zu denen hin und von denen her es aus väterlich alter Zeit eine Beziehung gab.

6
7 Meine Kusine fungierte noch als karitatives Bindeglied zwischen hüben und drüben. Mit enormer
8 Energie und Hingabe sammelte sie in Deutschland wie der Schweiz Sachspenden für Bedürftige
9 im Kronstädter Raum und im Kleinkokeldorf, aus dem mein spezieller Gobe stammt.
10 Viele Jahre hatte sie anstrengende Fahrten nach Siebenbürgen unternommen, sie besaß Sprach-
11 kenntnisse und genoß dort großen Respekt. Bei der Siebenbürgenreise meiner Geschwister 2000
12 besuchte sie auch die Eltern und Verwandten des Gobe; 2004 wieder. -- Es hätte dem Ansehen
13 des Gobe geschadet, wenn sie durchblicken ließ, daß er sich mit dem Luxusauto vielleicht über-
14 nommen habe. Daraus erklärt sich seine Bemerkung zu ihr, er werde „alles in Ordnung bringen“.
15 Nun gab er ihr Geld für mich, also mußte sie es glauben. Schwamm drüber.

16
17 Aber ich wollte nicht, daß der Gobe so billig davonkommt! Ich hatte ihm geholfen eingedenk der
18 Ehrbarkeit jener alten Szeklerfamilie, von der mein Vater erzählt hatte. In der inzwischen weit
19 verzweigten Verwandtschaft hielt sich generationenlang der legendäre Ruhm des braven Man-
20 nes, dessen schicksalhaft schwerer Weg vom Gebirge herab ins Flußtal führte. Seine Nachkom-
21 men geleiten noch heute ihre Kinder zur steinernen Grabessäule auf dem Hügel, mit Blick auf
22 waldige Berge und breiten Bach, um andächtig die eheliche Inschrift zu buchstabieren:

23
24 „Wir haben den guten Kampf gekämpft,

25 unseren Lauf vollendet,

26 unseren Glauben bewahrt.“²

Friedhof / Temető
Fotoseite II. fotóoldal

27
28 Über Generationen waren die Linien dieses Stammes auseinander geraten. Das hatte ich dem
29 Gobe auf einem Bogen Papier gezeigt, als er 1990 hilfesuchend zu mir nach Berlin kam. „Schau:
30 du bist ein entfernter Verwandter; näher und nächst sind mir diese in Deutschland, jene in Ame-
31 rika.“ Doch gänzlich abgerissen waren die alten Bande nicht. -- Zudem hatte ich mich mit Unga-
32 risch befaßt, die Geschichte Siebenbürgens interessierte mich, und meine Kindheitserinnerungen
33 reichten zurück bis zu Sommerreisen ins großväterliche Dorf. -- Zu meiner neugierigen
34 Begegnung mit einer fremden, abenteuerlichen Welt, deren Sprache weder meine Mutter noch
35 ich verstanden und meine Geschwister auch nie lernten.

36
37 Nach dem Zweiten Weltkrieg versperrte der Eiserner Vorhang den Zutritt dorthin.³ Allmählich
38 öffnete er sich einen Spalt für westliche Touristen, die Devisen nach Rumänien brachten. Meine
39 Frau war bereit, die Unbequemlichkeit dortiger Verhältnisse in Kauf zu nehmen, um die ihr völ-
40 lig fremde Welt anzuschauen. -- Wo umgekehrt wir bestaunt wurden im entlegenen Karpaten-
41 dorf als Menschen von einem anderen Stern.

42
43 Die durch Krieg und abgründigen „Sozialismus“ verelendeten Leute brauchten nebst Medika-
44 menten jede erdenkliche Hilfe, die wir bringen konnten. So wie sie auch für das Gefühl von
45 Wertschätzung dankbar waren, wenn meine Frau sich Seklertracht besorgte und uns Großstäd-
46 tern das bäuerlich Selbstgewebte nicht unerträglich war [S. 142 /6].

¹ góbé Seite 4 Fußnote 4.

² ->Bibel: 2 Timotheus 4, 7: ich habe den guten Kampf gekämpft, den Lauf vollendet, die Treue gehalten [oder auch: den Glauben bewahrt].
Ungarische Übersetzung >Üjszövetség: (den Glauben bewahrt). — Dia R-816 a: (wir haben den Glauben bewahrt).

³ Eiserner Vorhang: Seite 6 Fußnote.

1 ö most azt állíthatta, hogy hát küldött nekem pénzt. Mennyivel túlkeveset és hogyan, azzal alig
2 törődne valaki.

3
4 Így nem volt ő kriminális csalo, csupán góbé. A „székelyek tréfás megnevezése” értelmében.¹
5 Akikhez oda s akiktől ide atyai régi időből létezett egy kapcsolat.

6
7 Unokanővérem még fungált karitatív kötőtagként ide-át és oda-át között. Rendkívül nagy ener-
8 giával és odaadással gyűjtögetett Németországban úgymint Svájcban természetbeni adományok-
9 kat inségesek számára Brassó térségében és a kisküküllömenti faluban, ahonnan az én speciális
10 góbém származik. Sok éven át megerőltető utazásokat tett meg Erdélybe, nyelvismeretei voltak
11 és őtt nagy respektusnak örvendett. Testvéreim erdélyi utazásánál 2000-ben a góbé szüleit és ro-
12 konait is meglátogatta; 2004-ben megint. -- A góbé tekintélyének ártott volna, ha unokanővérem
13 célzást tenne, hogy ő a luxusautóval talán túlterhelte magát. Ebből magyarázható a góbé meg-
14 jegyzése unokanővéremhez, hogy ő „mindent rendbehozni” fog. Most pénzt adott neki számom-
15 ra, tehát el kellett higgye. Spongyát rá.

16
17 De én nem akartam, hogy a góbé ilyen könnyen megússza! Én megsegítettem őt, emlékezve
18 annak a régi székely család jóra valóságára, amelyről édesapám mesélt nekem. A közben messze
19 elágazódott rokonságban generációkon át fennmaradt a derék ember legendás hírve, kinek
20 sorsszerűen nehéz útja a hegységről vezetett le a folyó völgybe. Utódai még ma is felkísérik gyer-
21 mekeiket a kőből való síroszlophoz a dombon, kilátással erdős hegyekre meg széles patakra,
22 hogy áhítatosan betűzessék a házassági feliratot:

23
24 „Ama nemes harcot megharcoltuk,

25 futásunkat elvégeztük,

26 a hitet megtartottuk.”²

27
28 Generációkon át elkülönültek e törzs vonalai. Ezt a góbénak egy ív papíron mutattam meg, mi-
29 kor 1990-ben segélykeresően hozzám jött Berlinbe: „Nézd: te egy távoli rokon vagy; közeleb-
30 bek és legközelebbek nekem ezek Németországban, azok Amerikában.” Azonban teljesen nem
31 szakadtak meg a régi kötelékek. -- Azonfelül a magyar nyelvvel foglalkoztam, Erdély története
32 érdekelt engem, és gyermekkori emlékezeteim visszanyúltak nyári utazásokig a nagyapai faluba.
33 -- Kíváncsi találkozáshoz egy idegen, kalandos világgal, melynek nyelvét sem édesanyám
34 sem én nem értettük és testvéreim soha nem is tanulták.

35
36 A második világháború után a Vasfüggöny zárta el az odajutást.³ Lassanként egy rése nyílt meg
37 nyugati turisták számára, akik devizát hoztak Romániába. Feleségem kész volt az ottani adottsá-
38 gok kényelmetlenségébe beletörődni, hogy megnézze a neki teljesen idegen világot. Ahol fordít-
39 va minket bámultak meg a távolfekvő kárpáti faluban mint más csillagról való embereket.

40
41 A háború és feneketlen „szocializmus” által elnyomorodásba esett embereknek orvosságok mel-
42 lett minden elgondolható segélyre szükségük volt, amit hozhattunk. Úgy amint hálások voltak a
43 megbecsülés érzéséért is, ha feleségem székely népviseletet szerzett magának és nekünk nagyvá-
44 rosiaknak nem volt elviselhetetlen a paraszti háziszóttos [143. o. /6].

¹ góbé 5. oldal lábjegyzet 4.

² ->Üjszövetség: 2 Timotheus 4, 7: „A jó harcot megharcoltam, a pályát végigfutottam, a hitet megtartottam.” — [Német fordítás még: a hűséget tartottam. >Bibel.] — Diapozitív R.816 a: a hitet megtartottuk.

³ vasfüggöny: 7. oldal lábjegyzet.

Fotoseite vorn > **Zsobri: eines kleinen Hundes elender Tod.**

Bestürzende Fremdheit entstand in mir ausgerechnet gegenüber dem Erb-Enkel des legendär guten Ahnen. Anlaß war der Haushund. Gemäß Familientradition wurde der jeweilige Hund dieses Gehöfts so benannt, wie der verehrte Ahn seinen genannt hatte: Zsobri. Es waren brave Zsobris, einer nach dem anderen, deren Leben aus treuem Dienst für ihren Besitzer bestand. Kleinwüchsige, zähe, genügsame sogenannte „Mäusefänger“.

Bei einem unserer Besuche in Siebenbürgen verteidigte ein neuer, junger Zsobri das Anwesen. Bis ihm bedeutet wurde, daß wir harmlose Gäste sind. Beim Streicheln des folgsamen neuen Hundes fragte ich nach seinem Vorgänger. War er verunglückt? Die Antwort gab mir der Vater des damals kleinen Gobe: „Ich hab’ den schon alt gewordenen Zsobri in den Wald gebracht.“

Ich verstand nicht: „Und wo ist er geblieben?“ — Er: „Na, da oben im Eichenwald!“ — Ich: „Ist er weggelaufen?“

Der Gobeater schmunzelte über meine Begriffsstutzigkeit: „Der konnte nicht fort, ich habe ihn mit starkem Draht an einen Baum gebunden!“ — Ich: „Und dann bist du weg? Was ist mit dem armen Hund geschehen?“

Dem Gobeater wurde meine Fragerei lästig: „Weiß ich doch nicht, ich habe nicht nachgeschaut!“ Und wandte sich ärgerlich ab.

Auf dem Berghang mit den Eichen überfielen Wölfe und Bären die Schafherden und rissen manchmal auch eine Kuh. Fuchs und Dachs suchten Beute, große Ameisen bissen die Hirten ätzend schmerzhaft. -- Es war eine grausame Vorstellung, daß jemand seinen ausgedienten Hund zum qualvollen Sterben oder Verhungern dort festbindet ihn angstvoll winselnd verrecken oder zerfleischen läßt. -- Das letzte Glück des treuen Zsobri konnte nur sein, daß Zigeuner beim Reisisammeln ihn noch lebend fanden und ihm ein barmherziges Ende bereiteten.

Sooft der neue Zsobri trippelnd und schweifwedelnd zu uns heransprang, dachte ich an den alten. Blickte ich zum Eichenhang, fiel mir der am Draht Ausgesetzte ein. Täglich wurde Kleinvieh geschlachtet, alle taten es geschickt, die Tiere mußten nicht unnötig leiden. -- Warum hatte der Gobeater dem in seinem Dienst ermüdeten Hund nicht ebenfalls den nötigen Dienst gewährt? Einen Brocken Futter vor das zahnlose Maul, blitzschnellen Schlag auf den ergrauten Kopf, danke lieber Zsobri. -- Warum nicht so?

Als der Gobeater ein Schaf brachte und mir Stadtmensch stolz zeigen wollte, wie schmerzlos er töten kann und wie er beim Schächten das in Todespanik gegen das Ausbluten seines Lebens bockende Tier niederringt, fragte ich: „Warum hast du den Zsobri nicht kurzerhand umgebracht?“

Er schaute mich an wie einen brutalen Mörder: „Den Zsobri? Ich?“
Und setzte strafend hinzu: „Sowas bringe ich nicht übers Herz. -- Ich nicht!“

Generalirektor Gobes süßer Vater.¹

In der Kindheit hatten uns Sprache und Lebensart getrennt. Jetzt wurde bewußt, was uns tief innerlich von einander trennte.

¹ >Benkó: [seit 1846] **édesapám, édesanyám** leiblich, recht, blutsverwandt; leiblicher Vater, leibl. Mutter

Fotóoldal elől > **Zsobri: egy kicsi kutya keserves halála.**

Megdöböntő idegenség bennem éppen a legendás jó ősök örökrészes unokája iránt keletkezett. Oka a ház kutya volt. Családi tradíció szerint ennek a parasztportának mindenkori kutyáját úgy nevezték el, amint a tisztelt ős az övét hívta volt: Zsobri. Derék Zsobrik voltak, egyik a másik után, amelyek élete uruk hűséges szolgálatából állt. Kistermetű, szívós, igénytelen úgynevezett „egerészők“.

Egyik látogatásunknál Erdélyben egy új, fiatal Zsobri védte a gazdaságot. Amíg jelezték neki, hogy ártatlan vendégek vagyunk. A szófogadó új kutyát megsimogatva kérdezősködtem elődje után. Baleset érte? A választ az akkoriban kis góbé apja adta: „A már öreg lett Zsobrit az erdőbe vittem.”

Én nem értettem: „És hol maradt?” — Ő: „Hát, odafönn a csereserdőben!” — Én: „Elfutott?”

A góbéapa mosolygott nehézfejűségemen: „Az nem tudott elszaladni, erős dróttal egy fához kötöttem!” — Én: „És aztán elmentél? Mi történt a szegény kutyával?”

A góbéapának terhes lett a kérdezősködésem: „Hát mit tudom én, nem néztem utána!” És boszszankodva elfordult.

A cserfával benőtt hegyoldalon farkasok és medvék támadták meg a juhnyájakat és néha tehenet is marcangoltak. Róka meg borz prédát kerestek, nagy hangyák a pásztorokat maróan fájósan marták meg. -- Irtózatos elképzelés volt, hogy valaki a kiszolgált kutyáját odaköti kínosan meghalni vagy éhenpusztulni. Félelemtelten vinnyogva hagyja megdögölni vagy széttépetni. -- A hűséges Zsobri utolsó szerencséje csak az lehetett, hogy rőzsét gyűjtögető cigányok még élve találták meg és könyörületet véget vetettek neki.

Valahányszor az új Zsobri tipegve és farkcsóválva elibénk ugrált, az öregre gondoltam. Ha felnéztem a cseres lejtőhöz, eszembe jutott a dróton kitett. Naponta baromfit vágtak le, mindenki ügyesen tette, az állatoknak nem kellett szükségtelenül szenvedniük. -- Miért nem teljesítette a góbéapa az ő szolgálatában kifáradt kutyájának szintén a szükséges szolgálatot? Egy falat eledelt a fogatlan száj elé, villámgyors ütést a megöszült fejre, köszönöm kedves Zsobri! -- Miért nem így?

Mikor a góbéapa egy juhot hozott és nekem városi embernek büszkén meg akarta mutatni, ő milyen fájdalommentesen tud ölni és a metszésnél a halálpánikban élete kivérzése ellen bokkoló állatot hogyan gyűri le, megkérdeztem: „Miért nem ölted meg a Zsobrit rövid úton?”

Rám nézett mint egy brutális gyilkosra: „A Zsobrit? Én?”
És büntetően hozzátette: „Ilyesmihez nincs szívem. -- Nekem nem!”

Góbé vezérigazgató édesapja.¹⁾

Gyermekkorunkban nyelv és életmód választott el bennünket. Most tudatos lett az, ami mélyen mibennünk választott el egymástól.

¹⁾ < A németben hiányzó „édesapa” magyarázata.

1 Auf andere Weise fremd blieben unsere Welten, als wir des Gobeaters Mutter nach Berlin
2 einluden, die aus Altersgründen Rumänien verlassen durfte. Damit sie von der rumänischen ent-
3 legenen Dorfbahnstation nicht Tag und Nacht quer durch Ungarn und die Tschoslowakei in der
4 Eisenbahn hocken und umsteigen muß nach Deutschland-Ost bis schließlich Berlin-West Bahn-
5 hof Zoologischer Garten, schickten wir ihr einen mit Westdevisen gekauften Flugschein von Bu-
6 karest. Nach der Heimkehr konnte sie im Dorf und überall erzählen, welch ein Erlebnis es ist,
7 vom Flugzeug hinabzuschauen und dann sogar über den Wolken zu sein.

8
9 Doch bei uns fühlte sie sich überflüssig. Es gab keine Hühner zu füttern, schlachten, rupfen. Kei-
10 nen Mais zu hacken, ribbeln. Es gab auch keine Bank vor dem Tor, um mit jemandem zu
11 schwatzen. Und die deutsche Sprache zu den Bildern im Fernsehen verstand sie nicht.

12
13 Umgekehrt waren auch unsere Besuche im Dorf nur Umschau, freundlicher Schmaus, Prosit
14 „auf die Gesundheit“, Abschied. Es lag nicht am Mangel gegenseitiger Sprachkenntnis, daß die
15 Verständigung ausblieb und nach küssigem Händeschütteln jeder zurückkehrte in seine
16 eigene Welt. Kein Briefwechsel, anfangs ein-zwei Postkarten. Dann nur exotische Erinnerung.

17
18 Wir reisten nicht mehr hin, hörten vom Gobeater nichts mehr. Doch nachdem der Eiserne
19 Vorhang fortgefallen war und sein mittlerweile studierter Sohn sich 1990 das erste Auto aus Ber-
20 lin holte, wußte er, daß meine Hilfsbereitschaft noch lebt. Er dankte nicht, sah jedoch 1995 auch
21 den wieder aus Berlin stammenden Mercedes, mit dem sein inzwischen Direktor gewordener
22 Sohn durch das Dorf fuhr. Bei dessen Besuchen konnte seither er am Ziehbrunnen stolz den Lu-
23 xuswagen waschen, während die Söhne anderer Väter von ihren Büffelfuhren über den Zaun
24 gafften.

25
26 Es war ihm eine große Ehre!

27
28 Ehre. -- Daß sein Sohn unehrlich war, würde er niemanden sagen lassen. -- Dachte ich. -- Daß
29 die Familiengeschichte gekennzeichnet war von Wellen des Wohlstands und der Armut, das war
30 Schicksal. Ohne eigenes Verschulden in den Graben zu fallen, das ist keine Schande. Das legen-
31 däre großelterliche Ehepaar, das nach Glück, Unglück und zwei Weltkriegen alles verloren hatte,
32 trotzdem begraben sein wollte unter Berufung auf gelebte Redlichkeit, blieb deshalb verehrt [S.
33 130].

34 Daß der Urenkel nicht aus existentieller Not, sondern beim steilen Aufstieg sich als Hundsfott
35 erweist, würde diese Familie nicht dulden.

36
37 Glaubte ich.

38
39 Mein deutsches Faxschreiben vom 13. Juni 2004 an den Gobe, der daraufhin seinen Sekretärin-
40 nen jeglichen Empfang von mir verbot, sandte ich Ende Juni ungarisch übersetzt per Post seinem
41 Vater. Mein Brief bedurfte keines Kommentars; er wußte worum es ging und würde selber wis-
42 sen, was er seinem Sohn zu sagen hat.

43
44 Der Gobe hatte ins Haus seiner Eltern ein Telefon installiert, 1997 von Berlin aus dort angeru-
45 fen. Der Gobeater brauchte also jetzt nicht auf den nächsten Besuch seines Herrn Sohnes zu
46 warten oder ihm mühsam nach Odorhellen zu schreiben. Sondern konnte ihn gleich nach Erhalt
47 meiner Post telefonisch zur Rede stellen. Der wiederum würde sich dann unverzüglich bei mir
48 melden.

49
50 Weil ich im Sinne des ungarischen Märchens vom beharrlichen kleinen Hahn sozusagen den
51 Alt-Sultan alarmiert hatte [S. 128 /5].

1 Másféleképp idegenek maradtak világaink, mikor a góbéapa édesanyját hívtuk meg Berlinbe,
2 akinek öregség okából szabad volt Romániát elhagyni. Hogy a romániai Isten háta mögötti falusi
3 vonatállomástól ne kelljen éjjel-nappal Magyarországon és Csehszlovákián keresztül a vonatban
4 gubbasztania és átszállnia Keletnémetország felé végül a nyugatberlini Zoologischer Garten
5 (Állatkert) pályaudvarig, küldtünk neki egy nyugati valutával megvett repülőjegyet Bukaresttől.
6 A hazatérés után a faluban és mindenütt elmesélhette, micsoda élmény, a repülőgépből lefelé
7 nézni és aztán még a felhők felett is lenni.

8
9 Azonban nálunk fölöslegesnek érezte magát. Nem voltak tyúkrok, hogy etesse, levágja, kopassza.
10 Nem volt kukorica, amit kapáljon, morzsoljon. Se pad nem volt a kapu előtt, hogy valakivel
11 pletykálgasson. És a televízióképeknél szóló német nyelvet nem értette.

12
13 Fordítva a mi látogatásaink a faluban is csak körülnézések voltak, barátságos uzsonna, tószit „az
14 egészségünkre”, búcsúzás. Nem a kölcsönös nyelvismeret hiányán múltott, hogy az egymással
15 való megértés elmaradt és csókogarnírozta kezetrázás után mindenki visszatért a saját világába.
16 Semmi levélváltás, eleinte egy-két levelezőlap. Aztán csak egzotikus emlékezés.

17
18 Mi már nem utaztunk oda, nem hallottunk a góbéapától semmit. Azonban miután a Vasfüggöny
19 elesett és a közben egyetemet járt fia 1990-ben az első autót Berlinből hozta magának, tudta ő,
20 hogy segítőkészségem még él. Nem köszönte meg, látta azonban 1995-ben a megint Berlinből
21 származó Mercedest is, amellyel a közben igazgató lett fia a falun hajtott át. Annak látogatásai-
22 nál ő azóta a gémeskútnál büszkén moshatta a luxuskocsit, miközben más apák fiai bivalyszeke-
23 reikről a kerítésen bámészkodtak át.

24
25
26 Ez önértetének nagy becsületére vált!

27
28 Becsület. -- Hogy a fia becstelen, azt ő senkit se engedné mondani. -- Gondoltam én. -- Hogy a
29 családi történet jellemezve volt a jólét és szegénység hullámainál, az sors volt. Önhiba nélkül az
30 árokba esni, az nem szegény. A legendás nagyszülői házaspár, aki szerencse, szerencsétlenség és
31 két világháború után mindent elveszített, annak dacára eltemetve lenni akart hivatkozás alatt élte
32 tisztességére, azért maradt megtisztelve [131. o.].

33
34 Hogy a dédunoka nem egzisztenciális ínségből, hanem meredek felemelkedésénél bizonyul gaz-
35 embernek, azt ez a család nem tűrné.

36
37 Hitemm én.

38
39 2004 június 13.-i német faxírástomat a góbéhoz, aki arrafel megtiltott titkárnőinek bármi elfoga-
40 dást tőlem, június végén magyar fordításban postán küldtem apjának. Levelem nem igényelt
41 kommentárt; ő tudta, miről van szó és tudná saját maga, fiánakmit mondjon.

42
43 A góbé a szülei házába telefont installált, 1997-ben Berlinből oda telefonált. A góbéapának most
44 tehát nem kellett várnia az úr-fiának következő látogatására vagy öneki Többé nem utaztunk
45 oda, nem hallottunk a góbéapáról többé semmit. Azonban miután a nehézkesen Székelyudvar-
46 helyre írnia. Hanem mindjárt postám vétele után telefonon vonhatta kérdőre. Az pedig aztán ha-
47 ladéktalanul nálam jelentkezne.

48
49
50 Mert én a mesebeli magyar állhatatos kiskakas értelmében úgyszólván az öreg-szultánt riasztot-
51 tam fel [129. o. /5]

1 Angesichts langsamer Post nach Rumänien und eventuellen Urlaubs beim Gobe, konnte die Re-
 2 aktion vielleicht erst Ende Juli erfolgen. Aber auch im August rief mich weder der Gobe noch
 3 sein vermeintlich bekümmertes Vater an. War mein Brief etwa verloren gegangen? Postleitzah-
 4 len veränderten sich, Rumänien war unterwegs in die Neuzeit. Ich wiederholte die Sendung,
 5 doch wieder vergingen Wochen ohne eine Antwort. Nun blieb nur das Telefonieren übrig.

6
 7 Drüben hob jemand ab, lauschte, legte eine Minute nach meiner mehrmaligen Meldung wortlos
 8 den Hörer auf. Bei erneuten Versuchen klingelte drüben das Telefon umsonst, war dann lange
 9 besetzt, hernach nichts.

10
 11 Daß die Gegenseite beim ersten Mal stumm auf die Meldung des Anrufers wartete, das mochte
 12 bäuerliches Mißtrauen sein. Der Blick aus dem Fenster, bevor man sich rührt. Wer weiß, was
 13 kommt. Nach Nennung meines Namens und der gewünschten Person hatte wohl der Gobeater
 14 selber überlegt, daß er mit mir nicht reden will. Er machte das auf seine Weise deutlich, legte
 15 einfach den Hörer auf. Das anschließend lange Besetztzeichen deutete auf seine telefonische
 16 Mitteilung an den Sohn hin. -- Nun gut. Ich wartete also auf die Reaktion des Gobe.

17
 18 Als endgültig klar war, daß ich vergebens warte, probierte ich es beim Gobeater nochmal. Dies-
 19 mal mit Erfolg. Mit mürrischer Stimme meldete er sich. Nach Lebzeiten mehrerer Zsobris [S.
 20 132] hörte man sich wieder. -- Ja, er weiß, wer ich bin. Ich frage: „Ákos, wie geht es dir?“ — Er:
 21 „Mein Fuß schmerzt, ich gehe am Stecken.“ — Ich: „Hast du meine Post erhalten?“ — Er: „Was
 22 für Post?“ — Ich: „Wegen der Autoschulden deines Sohnes habe ich dir zwei Briefe geschickt
 23 und zu telefonieren versucht.“ — Er: „Hab' ich erhalten.“ — Ich: „Hast du mit deinem Sohn
 24 gesprochen?“ — Er: „Wir reden wenig. Er ist volljährig, hat eigenes Bulletin [Personalausweis;
 25 rumänisch], man braucht ihn nicht zu beraten!“

26
 27 Das Gespräch brach ab. Er hatte aufgelegt, ließ dann das Telefon klingeln, hob ab, legte auf. In
 28 seiner Manier hatte er alles Nötige gesagt.

29
 30 Auf diesen Schlag war ich nicht gefaßt. Mit viel Geduld nach beiden Briefen hatte ich ihm
 31 Denkzeit gelassen und mich jetzt freundlich nach seinem Befinden erkundigt. Wie es mir geht,
 32 war ihm keine Frage wert. Nach jahrzehntelangen helfenden Handreichungen aus Deutschland
 33 versuchte er umgekehrt keinen Brückenschlag. Wenigstens mit einer Bemerkung, daß es ihm
 34 leid täte, wenn wegen des Autos etwas schief gelaufen sei. Daß sein Sohn halt einen Fehler be-
 35 gangen und er ihn ermahnt habe oder dies bei dessen nächstem Besuch tun werde. -- Nichts
 36 dergleichen. „Er hat eigenes Bulletin“, Ende des Ferngesprächs!

37
 38 Aber so brüsk abweisen lassen wollte ich mich nicht. Der Gobe hatte stets feierlich sein Ehren-
 39 wort angeboten, um seinen Versprechungen Nachdruck zu verleihen. Mit dem Mercedes, seinem
 40 zweiten Auto aus Berlin, war er gegen die Familien-Ehre geschleudert. Bekümmerte selbst das
 41 den Vater nicht?

42
 43 Daß ich noch einmal anrufen würde, das hatte er offenbar erwartet, denn er nannte mich einen
 44 „Büffel“. -- Ich war nicht sicher, ob es die deutsche Doppelbedeutung auch ungarisch gibt, denn
 45 die Umgangssprache hatte ich nicht gelernt. Dem Tonfall nach meinte er das Wort beleidigend,
 46 doch meinerseits ging es nicht um Streit.

47
 48 Ruhig fragte ich: „Wieso Büffel?“

49
 50 Er grölte: „Schon als Kind warst du ein Büffel!“

1 Tekintettel a lassú postára Romániába és esetleges szabadságra a góbénál, a reakció talán csak
 2 július végén következhetett be. De augusztusban is sem a góbé sem az aggódónak vélt apja nem
 3 hívott fel engem. Talán elveszett a levelem? Postai irányítószámok megváltoztak, Románia úton
 4 volt az újkorba. Megismétltem a küldeményt, azonban megint hetek múltak válasz nélkül. Most
 5 már csak a telefonálás maradt hátra.

6
 7 Odaát valaki felvette a telefont, hallgatódzott, egy perccel az én többszöri jelentkezésem után
 8 szóltanul letette a kagylót. Újbóli próbálkozásoknál odaát hiába csöngött a telefon, aztán foglalt
 9 volt soká, azután semmi.

10
 11 Hogy a másik fél elsőízben némán várt a hívó fél jelentkezésére, az paraszti bizalmatlanság le-
 12 hetett. A kipillantás az ablakból, mielőtt megmoccanánk. Ki tudja, mi jön. Nevem és a kívánt
 13 személy megnevezése után esetleg a góbéapa maga gondolta meg, hogy velem beszélni nem
 14 akar. A rákövetkező hosszú foglalt-jelzés az ő telefon útján való közlésére fiával utalt. -- Na jó.
 15 Vártam tehát a góbé reakciójára.

16
 17 Mikor végleg világos volt, hogy hiába várok, megpróbáltam még egyszer a góbéapánál. Ezúttal
 18 sikerrel. Morcos hanggal jelentkezett. Több Zsobri-kutya élettartama után [133. o.] hallottuk
 19 egymást megint. -- Igen, tudja ő, ki vagyok. Kérdeztem: „Ákos, hogy vagy?” — Ő: „Fáj a lá-
 20 bam, pálcán járok.” — Én: „Postámat megkaptad?” — Ő: „Micsoda postát?” — Én: „Fiad autó-
 21 adósságai miatt két levelet küldtem neked és telefonálni próbáltam.” — Ő: „Megkaptam.” —
 22 Én: „Beszéltél fiaddal?” — Ő: „Nem igen beszélünk. Ő nagykorú, saját bulletinja van [személy-
 23 azonosság igazolvány; román], nem kell őt tanácsolni!” —

24
 25
 26
 27 A beszélgetés megszakadt. Ő letette a kagylót, aztán hagyta a telefont csengetni, felemelte,
 28 letette. Az ő modorában minden szükségest megmondott.

29
 30 Erre a csapásra nem voltam felkészülve. Sok türelemmel mindkét levél után gondolkodási időt
 31 hagytam neki és most barátságosan tudakozódtam hogyléte felől. Hogy nekem hogyan megy, az
 32 neki nem ért meg egy kérdést. Évtizedeken át Németországból fogadott segítő kéznyújtások után
 33 ő nem próbált ellenkező irányban hídverést. Legalább egy megjegyzéssel, hogy sajnálná, ha az
 34 autó miatt valami balul ütött volna ki. Hogy fia hát hibát követett el és ő megintette vagy azt
 35 annak következő látogatásánál fogja tenni. -- Semmi ilyesfélé. „Saját bulletinja van”, vége a
 36 telefonbeszélgetésnek!

37
 38 De ilyen brüszken magamat elutasítani hagyni nem akartam. A góbé mindig ünnepélyesen be-
 39 csületszavát ajánlotta fel, hogy ígéreteinek nyomatékot adjon. A Mercedessel, második autójával
 40 Berlinből, a család becsülete ellen vágódott. Még az se bántotta az apát?

41
 42
 43 Hogy még egyszer felhívnám, azt nyilván elvárta, mert „bivalynak” nevezett. -- Nem voltam
 44 biztos, hogy a németül kétféle értelmezés magyarul is létezik-e, mert a köznyelvet sose tanultam.
 45 A hanglejtés szerint ő sértőnek szánta a szót, azonban részemről a dolog nem viszályra ment.

46
 47
 48 Nyugodtan kérdeztem: „Hogyhogy bivaly?”

49
 50 Ő bömbölt: „Már mint gyerek voltál bivaly!”

1 Als Stadtkind hatte ich solche Tiere zuvor nie gesehen [Fotoseite II], die im Dorf faszinierten
2 mich und meine Fehler bei den madjarischen Bezeichnungen lösten Gelächter aus. Vielleicht
3 hatte man hänselnd „Bifl-Büffel“ mit mir gespielt.

4
5 Ich sagte: „Du hast ein besseres Gedächtnis als ich. Aber es geht um kein Kinderspiel. Dein
6 Sohn hat auf Ehre versprochen, daß er den Mercedes bezahlt. Doch er gibt nicht einmal Aus-
7 kunft, wo der unbezahlte Wagen geblieben ist. Jahrelang habe ich gemahnt und sehe mich betro-
8 gen!“

9
10 Vergebens versuchte der Gobeater, mir ins Wort zu fallen. Ich hatte meine Sätze madjarisch
11 vormotiert und sprach jedesmal genau das laut, was er nicht hören wollte. Dann konnte er reden,
12 ich schwieg. Heiser vor Erregung brüllte er: „Wenn in Deutschland solche Hungersnot ist, daß
13 du nichts zu fressen hast und verreckst, dann komm her und wir stopfen dich! Du hast Geld
14 bekommen, mein Sohn hat es der Kusine gegeben! Aber dir reicht das nicht, weil du Zigeuner
15 bist!“

16
17 Ich: Zum Büffel oder Zigeuner gilt euer Ehrenwort nichts? Dein Sohn hat bloß einen Teil des
18 Luxusautos bezahlt.“ — Er: „Wo du noch zu Besuch kamst, haben wir alles gegeben, was wir
19 hatten. Wollstoff und Antikes, was die Rumänen an der Grenze zerbrochen haben.“ — Ich: „Und
20 ihr bekam nichts?“ — Er: „Kleines Geschenk!“

21
22 Ich bin verblüfft, schreibe das Gesagte mit, möchte mehr hören.
23 Mit erneutem Lob seines Gedächtnisses locke ich ihn. Kamen wir mit leeren Händen? Erfüllten
24 wir nicht alle Wunschlisten? Einschließlich Materialien für den Hausbau, von Nägeln und
25 Schrauben sowie Kabeln bis zu Wandfarben, Armaturen und Imprägnierungen. Wiederholt. Bis
26 die Achse unseres überladenen Kombiwagens zusammenbrach. Was war ausgeblieben?

27
28 Er erbricht seinen Zorn ins Telefon: „Unwürdige, dreckige Verwandte“ bekamen das, was aus-
29 schließlich seiner Familie zustand! „Wertlose Fremde“ wurden bedacht!
30 Ich halte mir das Telefon vom Ohr, meine Antwort ist jeweils „ja, aha“ beim Schimpf auf meine
31 Kusine und Geschwister, die gleichfalls „an andere vergeudet“ hatten, was sie mitbrachten.
32 Während er geifert, denke ich an das plötzlich „antike“ Gerümpel hinter dem Misthaufen, das er
33 beim Neubau des Hauses wegwarf vom Abriß des alten. Sowie an den kratzigen Wollstoff für
34 die Seklerjacken, die meine Frau und ich den Dörflern zuliebe trugen.

35
36 Im Hintergrund höre ich Frauenstimmen. Ich frage: „Hast du Besuch?“ — Er: „Zigeuner holen
37 sich Kraut.“ — Ich: „Was soll ich mit deinem Sohn machen?“ — Er: „Mach, was deinem krum-
38 men Zigeunerhirn einfällt! Kürbiskopfiger Deutscher!“ — Ich: „Vor allem die Abrechnung will
39 ich, wonach er das Auto angeblich sogar ‚mit Zinsen‘ bezahlt hat.“

40
41 Er schreit: „Abrechnen wird er, nach deinem Tod!“

42
43 Ich legte das Telefon nieder.

44 **Zwei Generationen Gobementalität.**

45
46 Jetzt wußte ich, daß das Verhalten des Gobe im Denken seines rechten Vaters [S.132 Fußn.] ver-
47 wurzelt war. Dem hatte ich meine Beschwerde über seinen Sohn nicht fernmündlich mitgeteilt,
48 worauf er hätte unvorbereitet antworten müssen. Sondern durch zweimaliges Senden meines
49 übersetzten Briefes -- den ich dem Gobe deutsch gefaxt hatte, bevor er seinen Sekretärinnen den
50 Empfang verbot -- hatte ich dem alten Gobe viel Zeit zum Überlegen gelassen.

1 Mint városi gyermek olyan állatokat azelőtt soha nem láttam [III. fotóoldal], azok a faluban szer-
2 fölött érdekeltek engem és hibáim a magyar elnevezéseknél kacagást váltottak ki. Talán csúfoló-
3 dóan „bihalt-bivalyt” játszottak velem.

4
5 Mondtam: „Neked jobb emlékezeted van mint nekem. De nem gyerekjátékról van szó. Fiaid be-
6 csületre ígérte, hogy a Mercedest megfizeti. Azonban még felvilágosítást sem ad, hogy a meg
7 nem fizetett kocsit hol maradt. Évek hosszan intettem és megcsalva látom magam!”

8
9
10 Hasztalanul próbált szavamba vágni a góbéapa. Én a mondataimat előjegyeztem és mindannyi-
11 sor pont azt mondtam hangosan, amit nem akart hallani. Aztán beszélhetett ő, én hallgattam. Iz-
12 galomtól rekedten ordibált: „Ha Németországban olyan éhínség van, hogy nincs mit zabálj és
13 megdögölsz, akkor gyere ide és mi tömünk téged! Te kaptál pénzt, a fiam az unokanővérednek
14 adta oda! De neked az nem elég, mert cigány vagy!”

15
16
17 Én: „Bivalyhoz vagy cigányhoz semmit sem ér a becsületszavatok? Fiaid a luxusautónak csak
18 egy részét fizette meg.” — Ó: „Amikor még látogatóba jöttél, adtunk mindent, amink volt. Posz-
19 tót meg régiséget, amit a románok a határnál törtek el.” — Én: „És ti nem kaptatok semmit?” —
20 Ó: „Kicsi ajándékot!”

21
22 El vagyok ámulva, lejegyezgetem a mondottat, szeretnék többet hallani.
23 Emlékezőtehetségének újbóli dicséretével csábítgatom. Üres kezekkel jöttünk mi? Nem teljesí-
24 tettünk minden kívánságlistát? Beleértve anyagokat a háépítésre, szegektől és srófoktól valamint
25 kábelektől a falfestékekig, armatúrákig és impregnálásokig. Ismételten. Amíg túlsúfolt kombi-
26 kocsink tengelye összetört. Mi maradt el?

27
28 Ő behányja mérgét a telefonba: „Nem érdemesek, mocskos rokonok” kapták, ami kizárólag az
29 ő családjának járt! „Értéktelen idegenek” lettek megajándékozva!

30
31 Én fülemtől félretartom a telefont, válaszom egy-egy „ja, aha” az unokanővérem és testvéreim
32 megszidalmazásánál, akik szintén „másokra pazarolták”, amit hoztak. Miközben tajtékzik, visz-
33 szagondolok a most hirtelen „régiségi” limlomra a szemétdomb mögött, amit ő a ház újjáépí-
34 tésénél dobott el a régi ház lebontásából. Valamint a vakarós posztóra a székely kiskabátoknak,
35 melyeket feleségem s én a falusiak kedvéért viseltünk.

36
37 A háttérben női hangokat hallok. Kérdezem: „Látogatóid vannak?” — Ó: „Cigányok káposztát
38 visznek maguknak.” — Én: „Mit csináljak a fiaddal?” — Ó: „Csinálj, ami a görbe cigány agyad-
39 ba jut! Tökfejű német!” — Én: „Mindenekelőtt az elszámolást akarom, miszerint az autót állító-
40 lag még „kamattal” is megfizette.”

41
42 Ő kiabál: „Elszámol majd, holtod után!”

43
44 Letettem a telefont.

45 **Két generáció Góbé mentalitás.**

46
47 Most tudtam, hogy a góbé magatartása az édesapjának gondolkodásában gyökerezett. Annak én
48 a panaszomat fiára nem távbeszélőn közöltem, amire felkészületlenül kellett volna válaszoljon.
49 Hanem kétszeri küldés által lefordított levelemnek -- melyet németül faxoltam a góbénak, mi-
50 előtt titkárnőinek megtiltotta az elfogadást -- az öreg góbénak sok gondolkodási időt hagytam.

1 Meinen ersten Anruf erledigte er auf die ihm bequemste Weise. Briefe? Die seien zwar ange-
 2 kommen, aber er kümmere sich nicht um die Angelegenheiten seines Sohnes; grußlos Telefon
 3 aufgelegt, dann einfach klingeln gelassen. Methode: weiß nichts, sage nichts, will nichts hören;
 4 hau ab!

5
 6 Als ich mich so nicht abweisen ließ, wußte er auf einmal sogar die Geldübergabe an meine Ku-
 7 sine [S. 122 Trick 10]. Wie wenig sein Sohn auch gab, für mich in Deutschland reiche das alle-
 8 mal! Denn nach Berlin habe seine Familie großzügig geschenkt; zumindest Wollstoff für zwei
 9 Jacken. Also: im Verhältnis arm und reich sei jetzt, eine Generation später, der Mercedes für sei-
 10 nen Sohn die angemessene Gegenleistung. Deshalb spielen Preisvereinbarung samt Ehrenwort
 11 keine Rolle. Sein Sohn nahm sich nur das, was ich freiwillig hätte hergeben müssen. -- Schimpf
 12 und Schande über mich!

13
 14 Doch was sich der Gobeater ausgedacht und mir böseartig verletzend zugeschrien hatte, war
 15 nicht dem Gerechtigkeitsinn eines Armen entsprungen. Selbst wenn sein Gedächtnis verdrängt
 16 hatte, was wir an begehrten feinen Textilien gaben für den groben Stoff: das bäuerlich selbstge-
 17 webte Stück Tuch war keineswegs sein angeblich damals ganzes Vermögen. -- Als einer von we-
 18 nigen Leuten im Dorf konnte er sich ein neues Haus bauen. Darin moderne elektrische Lampen
 19 und Badezimmerheizung, Möbel aus der Stadt. Die nutzlos gewordenen älteren Sachen konnten
 20 sich diejenigen holen, die keine spendablen Westverwandten hatten.
 21 Den Rest verbrannte er. Aufsteigender Rauch verkündete den endlich erreichten Wohlstand.

22
 23 Und es blieb nicht beim bequemen Wohnen hinter dem frisch geschnitzten Seklertor. Der Sohn
 24 lernte flinker als andere, die nach der Schule arbeiten mußten und der Kolchose dienten.¹ Er
 25 schaffte den Sprung vom herabgesunkenen Seklerdorf zur Universität; den Aufstieg zum rumä-
 26 nischen Reserveoffizier; die Gründung eines eigenen Unternehmens. -- Als er mich erkennbar zu
 27 betrügen begann, gehörte er laut „Wer-ist-wer“ zur ungarischsprachigen Oberschicht.²

28
 29 Warum hielt es sein Vater für völlig in Ordnung, daß er mich betrog? Wieso wußte der Sohn im
 30 voraus, daß er sich wegen des Betrugs an mir kaum zu genieren braucht? Was hatte der Gobe-
 31 vater dem Gobe eingepflanzt?

32
 33 Bei der Durchsicht meiner Telefonnotizen fiel mir das Stichwort „Büffel“ auf. Angerufen hatte
 34 ich den Gobeater wegen einer gegenwärtigen Sache; er hingegen griff spontan auf die Kindheit
 35 zurück. Beim ersten Telefonat erkundigte ich mich höflich nach seinem Befinden; er klagte über
 36 sein Bein. Ob auch mir etwas weh tut, das interessierte ihn nicht. -- In der meinerseits längst
 37 vergessenen „Büffel“-Zeit war es nicht anders gewesen. Was meine Geschwister und ich als
 38 Stadtkinder besaßen, das merkte er sich. Was uns vielleicht fehlte, das bemerkte er nicht.

39
 40 Insgeheim, über Grenzen und Zeitläufte hinweg, bewahrte er sich ein neidvoll enges Verhältnis
 41 zu uns. Beim Wiedersehen nach Krieg, Weltveränderung und Entfremdung wußte er meinen und
 42 meines Bruders Geburtstag; den seiner Mutter nicht so genau. Seiner Tochter gab er den
 43 nichtmadjarischen Namen meiner Schwester. -- Er träumte sich fort vom Dorf in unser vermeint-
 44 lich leichtes, besseres Leben, auf das auch er Anspruch erhob.

45
 46 Briefe schreiben mochte er nicht, das strengte an. Bei Besuchen viel zu reden scheute er sich;
 47 sein Denken ging niemanden etwas an. Doch weil er innerlich an uns klebte, war allein er unse-
 48 rer Zuwendungen „würdig“.

¹ Kolchose >Wahrig: landwirtschaftliche Produktionsgenossenschaft in der Sowjetunion.

² >Ki kicsoda.

1 Első felhívásomat ő a neki legkényelmesebb módon intézte el. Levelek? Azok megérkeztek
 2 ugyan, de ő nem törődik a fiának ügyeivel; üdvözlét nélkül le a telefont, aztán egyszerűen hadd
 3 csöngjön. Metodus: nem tudok semmit, nem mondok semmit, nem akarok semmit se hallani;
 4 takarodj el!

5
 6 Mikor így nem hagytam magamat elutasítani, egyszerre tudta még a pénzátadást unokanővérem-
 7 nek is [123. o. Trükk 10]. Bármilyen keveset adott is a fia, számomra Németországban mindenképp
 8 elég az! Mert Berlinbe nagylelkűen ajándékozott a családjá; legalább posztót két kiskabátnak.
 9 Tehát: szegény és gazdag viszonylatában most, két generációval később, a Mercedes fia számára
 10 volna a méltányos ellenszolgáltatás. Ezért áregyezmény becsületszóval együtt nem játszik sze-
 11 repet. A fia csak azt vette el tőlem, amit önként kellett volna odaadnom. -- Szégyen és gyalázat
 12 rám!

13
 14 Azonban amit a góbéapa kigondolt és gonoszágosan sértően kiabált hozzám, az nem egy sze-
 15 génynek az igazságérzetéből fakadt. Még ha emlékezete el is fojtotta volna, mennyiféle sóvár-
 16 gott finom textilt adottunk mi a durva szövetért: a parasztosan házilag szőtt darab posztó egyálta-
 17 lán nem az állítólag akkoriban egész vagyona volt. -- Mint a faluban kevés ember egyike, ő új
 18 házat tudott építeni magának. Abban modern villanylámpák és fűdőszoabafűtés, bútorok a város-
 19 ból. A hasznavehetetlenné vált öregebb dolgokat elvihették azok, akiknek nem volt bőkezű
 20 nyugati rokonuk.

21 A maradékot elégette. Felszálló füst jelezte a végre elért jólétet.

22
 23 És nem maradt kényelmes lakási viszonyoknál a frissen faragott székelykapu mögött. A fia für-
 24 gőbben tanult mint mások, akik iskola után dolgozni kényszerültek és a kolhozoknak szolgáltak.¹
 25 Ő győzte az ugrást a lesüllyedt székely falutól az egyetemre; a felhágást román tartalékos tiszté;
 26 egy saját vállalat alapítását. -- Mikor engemet észrevehetően becsapni kezdett, a „Ki kicsoda”
 27 szerint a magyarnyelvű felső réteghez tartozott.²

28
 29 Miért tartotta apja azt teljesen rendbenvalónak, hogy becsapott? Hogyan tudta a fia előre, hogy a
 30 rajtam elkövetett csalás miatt alig kell zsenírozza magát? Mit plántált a góbéapa a góbéba?

31
 32 Telefonjegyzeteim áttekintésénél feltűnt nekem a „bivaly” címszó. A góbéapát egy jelenlegi ügy
 33 miatt hívtam fel; ő ellenben spontánul visszanyúlt a gyermekkorra. Az első telefonbeszélgetésnél
 34 én udvariasan tudakozódtam hogyléte felől; ő a lába miatt panaszkodott. Hogy nekem is fáj-e va-
 35 lami, az őt nem érdekelte. -- A részemről rég elfelejtett „bivaly”-időben nem volt másképp. Ami
 36 testvéreimnek és magamnak mint városbeli gyermekeknek megvolt, azt megjegyezte magának.
 37 Ami nekünk talán hiányzott, azt nem vette észre.

38
 39 Titokban, határokon és az idők múlásán át, megőrzött magának egy irigy szoros viszonyt mihoz-
 40 zánk. A viszontlátásnál háború, világváltozás és elidegenülés után tudta ő az én és öcsém szüle-
 41 tésnapját; édesanyját nem olyan pontosan. Leányának a húgom magyartalan keresztnévét adta. -
 42 -- Elálmodozta magát távolra a faluból a mi könnyűnek, jobbnak vélt életünkbe, amelyre ő is
 43 igényt tartott.

44
 45 Leveleket írni nem volt kedve, az erőltető volt. Látogatásoknál sokat beszélni félt; gondolkodása
 46 senkire se tartozott. Azonban mivel bensőleg hozzánk tapadt, egyedül ő volt adományainkra „ér-
 47 demes”.

¹ kolhoz >Magyar ért.: a Szovjetunióban mezőgazdasági termelőszövetkezet.

² >Ki kicsoda.

1 Die einseitige Bindung des schwächlichen, für harte Arbeit ungeeigneten Kolchosnachtwächters
2 offenbarte sich bei unseren Besuchen in ungebetenen Ratschlägen. Wem dürften wir etwas ge-
3 ben, wen sollten wir meiden. -- Seine gehässige Härte gegen seinen jüngeren Bruder, der „nichts
4 wert“ sei, ärgerte uns besonders.

5
6 Doch von Besuch zu Besuch wuchs seine Wichtigkeit in der Meinung seiner Verwandten und
7 Nachbarn. Die ihn irr tümlich für ihren Fürsprecher hielten. Gehobene Bedeutung verlieh ihm
8 sein damals mit Geld aus Amerika gebautes neues Haus. In treuem Gedenken an das beispielhaft
9 ehrsame Leben ihrer Vorfahren hatten die Spender den alten Familienbesitz zu erhalten versucht.

10
11 Aber das einstige Zusammengehörigkeitsgefühl rettete das nicht. Dem Enkel als Eigentümer des
12 Gehöfts fehlte die einigende Gabe, er strebte nach Mehrung nur seines persönlichen Besitzes.

13
14 Den schwer abgrenzbaren Bereich normaler Selbstsucht überschritt er dadurch, daß er alle ande-
15 ren herabstufte, die etwas bekamen. Die ganze „schmutzige“ Verwandtschaft im Dorf war keiner
16 Gabe „würdig“, weil er jedem Neid auf seinen Aufstieg unterstellte. -- Eine nicht verwandte
17 Frau mit drei kleinen Kindern, die durch den kürzlichen Unfalltod des Mannes in Not geriet, die
18 wiederum verdiente als „Fremde“ keine barmherzige Hilfe.

19
20 Es war diese Denkweise, der ausschließlich eigene Anspruch auf jederlei Zuwendung aus dem
21 Ausland, was sich dem heranwachsenden Gobe einprägte am Tisch seiner Eltern [vgl. S.44 /1-2].

22
23 Doch erst vom Stichwort „Wollstoff“ in meinen Telefonnotizen begann mir zu dämmern, wes-
24 halb mich der Gobeater einen „unersättlichen Zigeuner“ schimpfte. Vor ungefähr fünfunddrei-
25 ßig Jahren war das Ungewöhnliche geschehen: da hatte er nicht wie üblich nur genommen, son-
26 dern seinerseits auch etwas gegeben. Für ein von uns angeblich nur „kleines Geschenk“, nach-
27 dem er das damals ohnehin wertlose Geld für das Seklergewand zurückwies. Weil wir die Quali-
28 tät groben Wollstoffs gelobt hatten, der den Dörflern nach Ablieferung von Schafwolle zustand,
29 drängte man uns etwas davon auf; als symbolische, unverlangte Gabe wegen des durch Kriege
30 und Politik verlorenen Erbteils.

31
32 In seinem Gedächtnis geisterte dies als ein auf den Sohn übertragbares Guthaben. Bei dessen
33 Berlinbesuchen sollte nunmehr ich eine adäquate Gegengabe machen: für die einstige Sekler-
34 jacke nicht etwa einen eleganten Anzug; den hatte der als Direktor schon. Sondern mein Auto. --
35 Der Wollstoff stand zwar in keinem Verhältnis zum Mercedes. Aber etwas Geld hatte mir der
36 Sohn ja geschickt durch meine Kusine. Weil ich mehr verlangte, nämlich den ehrenwörtlich ver-
37 einbarten Preis, war ich ein nimmersatter Roma [„Zigeuner“]. -- Kindheitsneid auf mich, den
38 „Büffel“, brach brutal hervor [S. 136 unten].

39
40 Weil diese Zusammenhänge die Dimension des mir gewohnten Denkens sprengten, vermochte
41 ich sie bislang nicht zu begreifen. Rückblickend auf [2004] fünfzehn Jahre zunehmend Ärgers
42 über den Auto-Gobe erkannte ich endlich das Denkmuster des Gobe-Vaters. Den Sohn hatte er
43 Hilfe maßlos zu beanspruchen gelehrt. Mit dieser Einstellung war der im März 1990 von Sieben-
44 bürgen zu mir nach Berlin-West geeilt: „Lieber Nennonkel, hilf.“ Das war in Ordnung. Daß er
45 ohne Rückfahrkarte kam, weil er als Hilfe ein Auto wollte, das war schon nicht in Ordnung [S.
46 10-12 „Kuhshwerer Besuch“]. Ich riskierte es, ihm den Lada-Kombi zu kaufen, gegen verspro-
47 chene Arbeiten. Die leistete er, soweit er beim Suchen nach Geschäftsverbindungen meine Dol-
48 metscherhilfe brauchte. -- Seine Frau hingegen stellte sich ihre Mitarbeit anders vor: als Urlaub
49 in Deutschland, um französische Aussprache zu lernen beim Fernsehen ohne Ton [S. 38 /1-3].
50 — Der Gobe hatte eine echte Gobine geheiratet.

1 A cingár, nehéz munkára alkalmatlan kolhozi éjjeliőr egyoldalú kötöttsége a mi látogatásainknál
2 nyilvánult meg kéretlen tanácsokban. Kinek szabadna adnunk valamit, kit kelljen elkerülnünk. --
3 Rosszmájú keménysége öccse iránt, aki „semmit nem ér“, különösen bosszantott minket.

4
5
6 Azonban látogatásról látogatásra növekedett a fontossága rokonai meg szomszédjai véleményé-
7 ben. Akik tévedésből őt tartották szószólójuknak. Emelkedett jelentőséget tulajdonított neki az ő
8 akkoriban Amerikából való pénzből épült új háza. Hű emléküi az elődeik példásan becsületre-
9 méltó életének, az adományozók próbálták megőrizni a régi családi birtokot.

10
11 De az egykori összetartozás érzését ez nem mentette meg. Az unokának mint a parasztporta tu-
12 lajdonosának hiányzott az egyesítő képesség, ő csak személyes tulajdonának gyarapodására töre-
13 kedett.

14 A normális önzés nehezen elhatárolható területét azáltal lépte át, hogy lefokozott mindenki mást,
15 aki kapott valamit. Az egész „mocskos” rokonság semmi adományra nem volt „érdemes”, mert
16 mindenkire irigységet fogott rá az ő felemelkedésére. -- Egy nem rokon asszony három kis gyer-
17 mekkel, aki férjének nemrég halálos balesete miatt jutott ínségbe, az pedig mint „idegen” nem
18 érdemelt könyörületes segílyt.

19
20 Ez volt a gondolkodásmód, a kizárólag saját igénytámasztás mindenféle adományra külföldről,
21 ami a felnövekedő góbéba belevésődött szülei asztalánál [vö. 45. o. /1-2].

22
23 Azonban csak a telefonjegyzeteim „posztó” címszójától kezdett bennem derengeni, miért szidott
24 engem „telhetetlen cigánynak” a góbéapa. Körülbelül harmincöt évvel ezelőtt történt meg a szo-
25 katlan: akkor nemcsak szokás szerint vett, hanem részéről adott is valamit. Egy tőlünk állítólag
26 csak „kicsi ajándékért”, miután visszautasította az akkoriban amúgy is értéktelen pénzt a székely
27 ruháért. Mivel a durva gyapjúszövet minőségét dicsértük, amely a falusiaknak birkagyapjú be-
28 szolgáltatása után járt, rántukmáltak abból valamit; szimbolikus, nem igényelt adományként a
29 háborúk és politika által elvesztett örökrész miatt.

30
31
32 Emlékezetében ez mászkált egy fiára átruházható követeléseként. Annak Berlinben tett látogatá-
33 sainál most én adjak egy adekvát viszonzást: az egykori székely felsőkabátért netalán egy ele-
34 gáns öltöny ruhát; az már volt neki igazgató léte. Hanem az autót. -- A posztó ugyan nem
35 volt arányban a Mercedessel. Dehát valami pénzt küldött nekem a fia az unokánévem által.
36 Mivel többet követeltem, ugyanis a becsületszóra megegyezett árat, egy telhetetlen roma voltam
37 („cigány”). -- Gyermekkori irigység, reám, a „bivalyra”, brutálisan tört ki [137. o. lent].

38
39
40 Mivel ezek az összefüggések a nekem megszokott gondolkodás dimenzióját szétropították, ez-
41 ideig nem voltam képes ezeket felfogni. Visszapillantva tizenöt évi [2004] fokozódó bosszan-
42 kodásra az autó-góbén, felismertem végre a góbé-apa gondolkodási mintáját. A fiát mérték fölött
43 segítséget igényelni tanította. Ezzel a beállítottsággal 1990 márciusában Erdélyből hozzám
44 sietett Nyugat-Berlinbe: „Kedves Névlegbátyám, segíts.” Az rendben volt. Hogy menettérti jegy
45 nélkül jött, mert segítségképpen egy autót akart, az már nem volt rendben [11-13. o. „Tehén-
46 súlyú látogatás”]. Én megreszkíroztam, a Lada-kombit vásárolni neki, megígért munkák ellené-
47 ben. Azokat teljesítette, amennyiben üzleti kapcsolatok keresésénél rászorult tolmácskénti segít-
48 ségemre. -- Felesége ellenben másképpen képzelte a közreműködését: szabadságként Németor-
49 számban, hogy francia kiejtést tanuljon tévénézésnél hang nélkül [39. o. lent]. – A góbé egy
50 valódi góbénót vett feleségül.

1 Das zweite Auto, meinen Mercedes, betrachtete er bereits als Zugabe zum Kredit, den ich ihm
2 im April 1997 zögernd gewährte. Vom geliehenen Geld zahlte er widerwillig den Wagen an, den
3 er sich als Geschenk wünschte. Denn das Muster der Schenkungsurkunde für seinen Verein
4 brachte er schon mit, als er den Kredit zu erbitten kam.

5
6 Daß ich vom Unternehmer, der ein Luxusauto wollte, den vereinbarten Kaufpreis oder die ver-
7 tragliche Miete verlangte, war dem Anspruchsdenken des Gobe und seines Vaters zuwider.

8
9 Bei gleicher Mentalität argumentierte der studierte Auto-Gobe jedoch nicht plump wie der Go-
10 be-Vater. Er rechnete keine in Großmutter's Zeit für ein allzu „kleines Geschenk“ gegebene Bau-
11 ern-Wolljacke gegen den modernen ausländischen Wagen auf. Sondern feilschte nachträglich
12 mit der Auslegung von Begriffen: statt der vereinbarten „Miete“ sollte irgendeine „Nutzungsge-
13 bühr“ genügen. Unter „Kaufpreis“ verstand er nachträglich den von ihm geschätzten „Wert des
14 Wagens“. Der wiederum gering geworden sei, weil ich das Auto nicht schenkte, damit er es zu-
15 erst behalten kann und hernach bezahlt. Vielleicht ja, vielleicht nein. Wenn und wann es ihm
16 paßt [Tricks 1-10].

17 **Jahrhundertealte Erfahrungen.**

18
19 Alles klar? Dieser Gobe als Ingenieur, erfolgreicher Unternehmer, Inhaber einer zusätzlichen
20 Firma, Vorstandsmitglied verschiedener Vereine probierte neun Jahre lang so vieles, um das
21 nicht bezahlte Auto zu behalten und schließlich verschwinden zu lassen, daß die Geschichte ein
22 Büchlein füllt. Als ich nicht aufhörte mit dem beharrlichen Mahnen, sandte er mir meine „Ge-
23 duld bedankend“ einen Betrag, den er selber festgesetzt hatte. Frech „mit Zinsen“, ohne Abrech-
24 nung. -- Ausdrücklicher Beleidigungen enthielt er sich. Er ist kein gestiefler Gobe, der mit An-
25 würcfen aus dem Misthaufen schmeißt.

26
27 Das tat der Gobeater desto lieber! Stellvertretend für den von der „schmutzigen Verwandt-
28 schaft“ beneideten vornehmen Sohn. Der mit mir erst abzurechnen braucht „nach deinem Tod“.
29 Denn da er immerhin „etwas“ bezahlt hat für das Auto, muß er den ehrenwörtlich vereinbarten
30 Preis nicht voll bezahlen. „Solange in Deutschland nicht Hungersnot ist.“

31
32 Vom Denken und Verhalten beider Gobes lassen sich etliche Schichten als normal abheben.
33 Angesichts unterschiedlicher Nachkriegsverhältnisse ist es auch unter Deutschen eine bekannte
34 Tatsache, daß der Benachteiligte sich Großzügigkeit erhofft vom andern, dem es besser erging.
35 Daß jemand im Osten zu haben wünscht, was er hätte, wenn er im Westen gelebt haben würde:
36 das ist verständlich.

37 Doch auch ohne Benachteiligung liegt es in mancher Menschen Natur, etwas kaufen und nicht
38 bezahlen zu wollen; zu nehmen ohne Entrichtung des Preises. -- Fraglich nur wie, ohne unmittel-
39 bar zu stehlen.

40
41 Habgier hat ein breites Spektrum, erfüllt vielerlei Tatbestände. Entlastet man meine Gobes von
42 solchen gewöhnlichen Verfehlungen, bleibt ein dicker Bodensatz ungewöhnlicher Denkweise
43 und Handlungen übrig. Der keine Spur jener ehrbaren Gesinnung enthält, die dem ins Dorf arm
44 zugewanderten Ahnenpaar nachgerühmt worden ist.

45
46 Die ins Ausland weitermigrierten Nachkommen haben dem zurückgebliebenen Enkel, nämlich
47 dem Gobeater geholfen, das ererbte Anwesen zu erhalten. Nach kurzem Aufblühen welkt es da-
48 hin, bis es in andere Hände übergeht [siehe P.S. 2011, S. 148]. Eine Weile noch wird der Ur-
49 enkel aus der Stadt Odorhellen kommen, um sich frisch gekelterten Landwein zu holen. Sein Va-
50 ter wird dann irgendein neues Auto bewundern, das der „schmutzigen“ Dorfverwandtschaft

1 A második autót, a Mercedesemet, már ráadásnak nézte a hitelre, amelyet 1997 áprilisában habo-
2 zóan adtam neki. A kölcsönkaptott pénzből kellenlül foglalót adott a kocsira, amelyet ajándéku-
3 l kívánt. Mert az egyletének szóló ajándékozási okmány mintáját már magával hozta, mikor a hi-
4 telt kérni jött hozzám.

5
6 Hogy én a vállalkozótól, aki luxusautót akart, a megegyezett vételárat vagy a szerződéses bérleti
7 díjat követeltem, a góbé és apja igénygondolkodásával ellenkezett.

8
9 Azonos mentalitással a tanult autó-góbé azonban nem argumentált otrombán mint a góbé-apa. Ő
10 nem a nagyanya idején egy túl „kicsi ajándékért” adott parasztposztó-felsőkabátot számított fel a
11 modern külföldi kocsiért. Hanem utólag alkudozgatott fogalmak értelmezésével: a megegyezett
12 „bérleti díj” helyett valami „használati díj” legyen elég. „Vételár” alatt utólag az általa becslett
13 „kocsi értékét” értette. Amely pedig csekély lett azért, mert én az autót nem ajándékoztam, hogy
14 ő azt először megtarthassa és utána fizesse. Talán igen, talán nem. Ha és amikor neki tetszik
15 [trükkök 1-10].

17 **Évszázados tapasztalatok.**

18
19 Világos minden? Ez a góbé mint mérnök, sikeres vállalkozó, egy amelletti firma tulajdonosa, kü-
20 lönféle egyletek elnökségi tagja, kilenc éven át annyi mindent próbált, hogy a meg nem fizetett
21 autót megtartsa és végül eltüntesse, hogy a történet egy könyvecskét tölt. Mikor nem hagytam fel
22 az állhatatos megintéssel, küldött nekem „türelmemet megköszönve” egy összeget, melyet ő ma-
23 ga szabott meg. Szemtelenül „kamattal”, elszámolás nélkül. -- Kifejezett sértegetésektől tartó-
24 kodott. Ő nem csizmás góbé, aki szennyel a szemétdombból hajigál.

25
26
27 Azt annál szívesebben tette a góbéapa! Helyettesként a „mocskos rokonság” által irigyelt előkelő
28 fiának. Akinek velem elszámolnia csak „haláloz után” kell. Mert mivel mégiscsak fizetett „vala-
29 mit” az autóért, a becsületszóra megegyezett árat teljesen megfizetnie nem kell. „Ameddig Né-
30 metországban éhinség nincs.”

31
32 Mindkét góbé gondolkodásától és magatartásától néhány réteg normálisként emelhető le. A há-
33 ború utáni viszonyok különféleségét tekintve, németek között is egy ismert tény, hogy aki hát-
34 rányba került, az nagyvonalúságot remél a másiktól, aki jobban járt. Hogy valaki Keleten azt kí-
35 vánja, ami lenne neki, ha Nyugaton élt volna: az érthető.

36
37 Azonban megrövidülés nélkül is benne van némely ember természetében, hogy valamit vásárolni
38 akar és fizetni nem; venni az ár lerovása nélkül. Kérdéses csak, miként, anélkül hogy közvetlenül
39 lopjon.

40
41 Kapzsiságnak széles spektruma van, sokféle tényállást alkot. Ha az én góbéimat felmentjük ilyen
42 közönséges vétkezések alól, egy szokatlan gondolkodásmód és cselekmények vastag üledéke
43 marad hátra. Amelyben nyoma sincs ama becsületreméltó érzületnek, amelyért a faluba szegé-
44 nyen bevándorolt ősi házaspárt dicsérően emlegették.

45
46 A külföldre továbbmigrált utódok a visszamaradt unokának, ugyanis a góbéapának, segítettek
47 megtartani az örökölt birtokot. Rövid felvirágzás után elhervadozik, amíg más kezekbe megy át
48 [lásd Ui. 2011, 149. o.]. Egy ideig még jönni fog a dédunoka Székelyudvarhely városából, hogy
49 frissen szüretelt parasztbort hozzon magának. Az apja aztán megcsodál majd valamilyen új au-
50 tót, ami a „mocskos” falusi rokonságnak

1 zeigt, wie hoch es sein Sohn gebracht hat. Mit Genugtuung werden sie einander zuprosten.
 2
 3 Nach außenhin zwei scheinbar rechtschaffene Sekler.
 4
 5 Charakterlich aber sind beide „Gobe“.¹ Bei dieser Vokabel ist mir nach fünfzehn Jahren bitterer
 6 Erfahrung nicht mehr zum Scherzen zumute. Wobei es als ein Kuriosum erscheint, daß das Wort
 7 auf Angehörige des Seklerstammes zielt, der anderseits einen traditionell guten Ruf hat. Gobes
 8 hingegen haben eher die Reputation von Trickbetrügern.² -- Keineswegs der einfachen Sorte.
 9 Denn ihr Denken begeht keine gewöhnlichen Wege und erzeugt noch Einfälle, wo das allgemein
 10 Vorstellbare endet.
 11
 12 Zum Beispiel von mir das Auto geschenkt zu verlangen, als Voraussetzung für dessen Kauf von
 13 mir (Trick 4). Oder einen gewaltigen Preisunterschied zu spalten zwischen Miete und Nut-
 14 zungsgebühr (Trick 8). Oder Geld zu erbitten von mir, um bei mir Schulden zu tilgen (Tricks 2-
 15 3). Nicht zu vergessen die kaltschnäuzig unverschämte Behauptung der Gobe, daß sie den
 16 Klang einer Fremdsprache aus Stummfilmen lernen kann; siehe im ihr gewidmeten Kapitel S. 38
 17 /1-3.
 18 Gedankliche Purzelbäume, die jedes madjarische Publikum schätzt, gehören zum Gobe-
 19 Repertoire. Dessen vielfältig bunte Figuren nicht erlernbar, sondern angeboren sind. Gobetum
 20 gilt als speziell seklerische Veranlagung. Redakteure ungarisch-deutscher Wörterbücher erklären
 21 deshalb den Gobe-Begriff als Spitznamen für Sekler schlechthin.³
 22
 23 Wer in Debreczin oder Pest, am Neusiedler oder Plattensee jemanden übertölpelt, den schimpft
 24 man nicht Gobe, sondern belegt ihn mit den volkstammunabhängigen, teils neueren Namen:
 25 Gauner, Schurke, Bösewicht.⁴
 26
 27 Daß die ungarische Sprache zwischen zwei Übeltäter-Typen differenziert, ergibt sich aus dem
 28 Facettenreichtum des Gobetums.⁵
 29
 30 Wie leben demnach Sekler unter Seklern, von denen nach jahrhundertealter Madjaren-Erfahrung
 31 jeder ein Gobe sein kann? Vermutlich wie stachelige Lebewesen: vorsichtig. Die einander
 32 anzugreifen wohlweislich vermeiden, um nicht wiedergestochen zu werden.
 33
 34 Absoluten Schutz gewährleistet das freilich selbst unter Dörflern nicht. Der gutherzige -- und
 35 auch als humorvoll erinnerte -- Urgroßvater des Gobe-Direktors lieh einem Nachbarn Geld zum
 36 Hausbau. In Goldwährung. Als Papiergeld in Umlauf kam und Inflation ausbrach, tilgte der
 37 Schuldner das Darlehen durch Banknoten. Im Wert einer Schachtel Streichhölzer.
 38
 39 Im kühnen Vertrauen, daß sein geprellter Wohltäter nachts nicht in die Schachtel greift und ihm
 40 das Haus anzündet.
 41
 42 Daß der Betrüger dem Geschädigten unvermeidlich vor die Augen zu kommen wagte, das zeugt
 43 gleichfalls von einer besonderen Wesensart.
 44
 45 Auch mir gegenüber war es so, daß der Gobe-Direktor sich nicht scheute, im Faxbrief vom 7.
 46 August 2000 sowohl den Betrug mitzuteilen als im gleichen Absatz weiterhin „gute Verbin-
 47 dung” zu erhoffen (Trick 8). Weil ich diese Doppelstrategie nicht akzeptierte,

¹ **furfang, góbé, kópé**; siehe Seite 4 Fußnote 4.

² **furfangos** > Benkő: 1565 csalárd, ravasz ember; betrügerischer, schlauer Mensch; - S. 4 Fn. 3-4.

³ siehe Seite 4 Fn. 4.

⁴ > Benkő: **csibész** 1834 (Gaurer); **csirkefogó** 1843 (Gaurer); **gazember** 1611 (Schurke, Bösewicht).

⁵ siehe Seite 4 Fußnoten 4-5.

1 megmutatja, milyen magasra vitte a fia. Megelégedéssel fognak egymásra poharat emelni.
 2
 3 Külsőleg két látszólag becsületes székely.
 4
 5 De karakter szerint mindkettő góbé.¹⁾ Ennél a szónál tizenöt év keserű tapasztalatok után már
 6 nincs tréfálnivaló kedvem. Aminél kurióznak tűnik, hogy a szó a székely törzshöz tartozókra
 7 céloz, amelynek másrészt tradicionálisan jó hírneve van. Góbéknak ellenben inkább a furfangos
 8 csalók reputációja van.²⁾ -- Semmiképp az egyszerű fajtájú. Mert az ő eszük nem a közönséges
 9 utakat járja és termel még ötleteket, ahol az általánosan elképzelhető véget ér.
 10
 11
 12 Például tőlem az autót ajándékol követelni, mint feltételt annak megvásárlásához tőlem (trükk
 13 4). Vagy egy hatalmas különbséget hasítani bérlet és használati díj közé (trükk 8). Vagy pénzt
 14 kérni tőlem, nálam tartozásokat leróni (trükkök 2-3). Ne felejtsük a góbéné szenttelenül pimasz
 15 állítását, hogy ő egy igeden nyelv hangzását némafilmekből tanulni tud; lásd a neki szentelt fe-
 16 jezetben 39. o. /1-3.
 17
 18 Gondolati bukfencek, melyeket minden magyar közönség kedvel, a góbé-repertoárhoz tartoznak.
 19 Annak sokféle tarka figurái nem tanulhatók meg, hanem veleszületettek. Góbéság speciálisan
 20 székelyes hajlamnak számít. Magyar-német szótárak szerkesztői ezért magyarázzák a góbé fo-
 21 galmat éppenséggel a székelyek gúnyneveként.³⁾
 22
 23 Aki Debreczenben vagy Pesten, a Fertőtónál vagy Balatonnál csap be valakit, azt nem góbének
 24 szidják, hanem néptörzstől független, részint újabbkeltű nevekkel illetik: csibész, csirkefogó,
 25 gazember.⁴⁾
 26
 27 Hogy a magyar nyelv két gonosztevő-típus közt differenciál, az a góbéság fazettabőségéből
 28 adódik.⁵⁾
 29
 30 Hogyan élnek ennél fogva székelyek székelyek között, akik mindegyike évszázados magyar ta-
 31 pasztalat szerint egy góbé lehet? Feltehetően mint tüskös élőlények: elővigyázatosan. Akik egy-
 32 mászt megtámadni bölcsen elkerülnek, hogy viszont ne szúrják őket.
 33
 34 Abszolút védelmet ez persze nem garantál még falubeliek között sem. A góbé-igazgató jószívű -
 35 -- és humorosnak is megemlékezett -- dédnagyapja egy szomszédnak pénzt kölcsönzött házépí-
 36 téshez. Arany pénznemben. Amikor papírpénz jött forgalomba és infláció tört ki, az adós a köl-
 37 csönt bankjegyek által törlesztette. Egy skatulya gyufa értékében.
 38
 39 Merész bizalomban, hogy a becsapott jótévedője éjszaka nem nyúl a skatulyába és felgyújtja neki a
 40 házat.
 41
 42 Hogy a csaló a károsítottnak elkerülhetetlenül szemé elé jutni mert, az éppúgy egy különleges
 43 sajátságáról tanuskodik.
 44
 45 Velem szemben is úgy volt, hogy a góbé-igazgató nem riadt vissza attól, 2000 augusztus 7.-i fa-
 46 xában úgy a csalást közölni mint ugyanabban a szakaszban további „jó kapcsolatot” remélni
 47 (trükk 8). Mivel én ezt a kettős stratégiát nem akceptáltam,

¹⁾ **furfang, góbé, kópé**; lásd az 5. oldalt, lábjegyzet 4.

²⁾ **furfangos** > Benkő: 1565 csalárd, ravasz ember; - 4. o. láb. 3-4.

³⁾ lásd 5. oldalt, láb. 4.

⁴⁾ > Benkő: **csibész** 1834; **csirkefogó** 1843; **gazember** 1611.

⁵⁾ lásd 5. oldalt láb. 4-5.

1 rissen der Herren-Gobe und sein kleinbäuerlicher Vater die letzten familiären Fäden ab. Jeder
2 auf seine Weise. Als endgültige Verabschiedung. Ein Kennenlernen der vielleicht anders gerate-
3 nen Söhne entfällt wegen der elterlichen Adresse. Und das Seklerdorf an der Kleinkokel noch
4 einmal zu besuchen, aber das vom ehrbaren Urahn gegründete Anwesen auszulassen, das wäre
5 eine sehr deprimierende Auslandsreise.

6

7 Schwer verheilen die Narben tief geschnittener Erlebnisse durch jene Eigenart, deren heutigen
8 Namen es bereits 1617 gab: „Nicht nur den Aberwitz und das **Gobetum** eines derartigen Men-
9 schen würdest du rügen, sondern dann auch wahrlich zornig sein auf ihn.”¹

10

11 **P.S. 2011.** Die Beruhigung seither veränderte den Schluß der Geschichte nicht. Nur daß Gobes
12 Vater starb und daß sein laut Internetreklame erfolgreicher Unternehmersohn den urgroßväterli-
13 chen Hof mit dem neuen Haus Zigeunern verkaufte. Um Vertrauen von Kunden wirbt der Gobe
14 mit dem schon 20jährigen Bestehen seiner Firma: gegründet 1991 [S. 44 /6-7]. Das war,
15 nachdem er aus Rumänien ohne Eisenbahn-Rückfahrkarte zu mir nach Berlin-West kam, um ein
16 Auto zu ergattern und mich jahrelang anzupumpen.

17

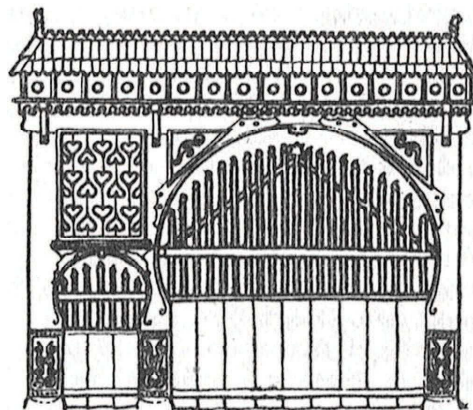
18 Gobes inzwischen studierte Söhne brauchen weder das alte Kokeldorf im Salzgebiet zum Urlaub-
19 en noch Kontakt zu Verwandten in Deutschland und USA. Denen umgekehrt Siebenbürgen zu
20 einem fremden Land in weite Ferne rückte. Generationenlang trotz Sprachenunterschied bewahr-
21 tes Zusammengehörigkeitsgefühl zerbrach am aktuell gebliebenen Gobetum von 1617; s. o. /1.

22

23

24 **Bibliographie, bibliográfia:** — **Benkő** Lóránd [ed.]: A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára (Der ungaris-
25 chen Sprache historisch-etymologisches Wörterbuch). I-II, Budapest 1967. — **Bibel**, Die - (A biblia). Freiburg im
26 Breisgau 1980. — **Bogyay** Thomas von - : Über Herkunft, Gesellschaft und Recht der Székler (A székelyek eredete-
27 ről, társadalmáról és jogáról) [mit Bibliographie; bibliográfiával]. Ungarn-Jahrbuch (Magyarország évkönyv);
28 München 1970. — **Brockhaus** Enzyklopädie (enciklopédia). XIV & XVIII, Wiesbaden 1972-73. — **Halász** Előd
29 [ed.]: Magyar-német szótár (Ungarisch-deutsches Wörterbuch), I-II. Német-magyar szótár (Deutsch-ungarisches
30 Wörterbuch), I-II. Budapest 1988. — **Ilyés** Gyula: 77 magyar népmese (77 ungarische Volksmärchen). Budapest
31 1953. — **Ki kicsoda**, Romániai magyar - (Wer ist wer, Rumäniens ungarisches -). Kolozsvár & Nagyvárad (Klau-
32 senburg & Großwardein) 1997. — **Knaur**, Der -; Universallexikon (Egyetemes lexikon). XIV, München 1992. —
33 **Mackensen** Lutz: Deutsches Wörterbuch (Német szótár). Bindlach 1991. — **Magyar értelmező** kézikönyv (Ungari-
34 sches erläuterndes Handwörterbuch). [ed. Juhász, József.] Budapest 1975. — **Ország** László: Magyar-angol kézi-
35 szótár (Ungarisch-englisches Handwörterbuch). Budapest 1964. — **Rienecker** Fritz [ed.]: Lexikon zur Bibel (Bibli-
36 ához való lexikon). Wuppertal & Zürich 1991. — **Újszövetségi** Szentírás (Neutestamentliche Heilige Schrift). Bé-
37 kés G. & Dalos P. fordítása (Übersetzung von G. Békés & P. Dalos). Róma (Rom) 1972. — **Wahrig** Gerhard: Deut-
38 sches Wörterbuch (Német szótár). Gütersloh 2010.

Vignetten / Vinyetták:
>Magyar értelmező

Sekler Tor >
Székely kapu >

¹ góbé 1617: >Benkő. — vgl. S. 4 in Fußnote 3.

1 az úri góbé és kispaszti apja elszakították az utolsó családi szálakat. Mindegyikük a modora
2 szerint. Végleges elbúcsúztatásként. Egy megismerkedés a talán másra ütött fiaival elesik a szü-
3 lői cím miatt. És a Kisküküllő menti székely falut mégegyszer meglátogatni, de a becsületre-
4 méltó őstől alapított gazdaságot kihagyni, az egy igen deprimáló külföldi utazás volna.

5

6

7 Nehezen gyógyulnak be a sebhelyei mélyen vágott élményeknek azon sajátosság által, amelynek
8 mai neve már 1617-ben létezett: „Nem csak eszelősségét és **gobeságát** feddeded efféle ember-
9 nek, hanem majd ugyan haragudnál is reá.”¹

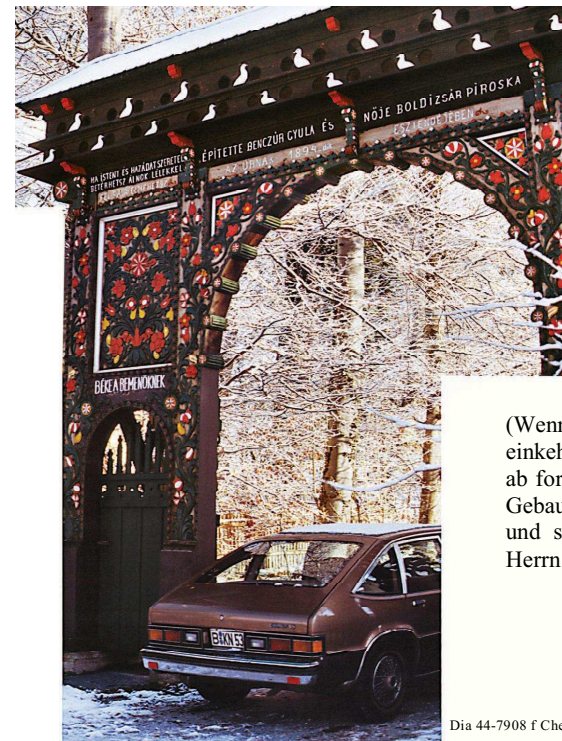
10

11 **Üi. 2011.** A megnyugvás azóta nem változtatta meg a történet végét. Csak hogy góbé apja meg-
12 halt és hogy az internetreklám szerint sikeres vállalkozó fia a dédnagyapai portát az új házzal ci-
13 gányoknak adta el. Kuncsaftok bizalmát keresi a Góbé a cégének már 20-éves létezésével: 1991-
14 ben alapított [45. o. /6-7]. Az volt miután Romániából vasúti menettérti jegy nélkül hozzám
15 Nyugat-Berlinbe jött, hogy egy autót kaparintson és engemet évek hosszan megpumpoljon.

16

17

18 Góbé közben tanult fiainak sem a régi Küküllőfalva a sóvidéken nem kell vakációzásra, sem a
19 kontaktus a rokonokhoz Németországban és USÁban. Akik számára fordítva Erdély egy idegen
20 országgá messzi távolba tolódott. Generációk hosszan nyelvi különbség ellenére megőrzött ösz-
21 szertartozási érzés eltörött az aktuálisan maradt góbéság 1617-ből; lásd fent /1.

D-82541 Ambach / Starnberger See;
Seeuferstraße 25; - Gedenkstätte
Waldemar Bonsels

Ha Isten és hazádat szereted
betérhatsz, álnok lélekkel fel s alá
elmezhatsz. — Béke a bemenőknek.
— Építette Benczúr Gyula és nője
Boldizsár Piroška az Úrnak 1894-dik
esztendejében.

(Wenn Gott und deine Heimat liebst darfst
einkehren, mit tückischer Seele kannst auf und
ab fortgehen. — Friede den Hineingehenden.—
Gebaut von Julius Benczúr [Malerprofessor]
und seinem Weibe Rotchen Boldizsár in des
Herrn 1894-stem Jahr)

Dia 44-7908 f Chevrolet.

Farkas: bilingual >>
bilingual >>

¹ góbé 1617 >Benkő: — vö. 5. o., 3. lábjegyzetben.

Chihuahuas als junge Familie.

Ein Jahr Erfahrung mit einer Hundemutter, deren Tochter und Sohn.

Mutter Jasmin „vom Lustighaus“ mit voran Tochter Bella und nachfolgend Sohn Boubou „vom Dörnet Hof“. — Die Nähe zur Kameraoptik macht die kleinere Bella groß wie Boubou.

Geplant hatten wir den Erwerb dieser Familie nicht,³ die wir hier am 22.Mai erstmals sahen. Im Gegenteil.

Zarissa und Csikola.

Am 8. Januar erst war unsere gealterte Chihuahua „Csikola“ gestorben. Dreizehneinhalb Jahre hatte sie mit uns gewohnt. Csikola, die wir als sieben Monate junges, beckenschmales und deshalb zuchtuntaugliches Weibchen kauften, war nicht unsere Einzige gewesen. Nicht einmal die Erste. Vielmehr sollte die langhaarige braune Csikola unserer ebenfalls jungen schwarzen, nasenweißen „Zarissa“ Gefährtin sein.

Es hatte uns bekümmert, Zarissa als bewegungsfreudiges kleines Haustier oft lange alleine oder mehr-minder unbeachtet zu lassen, weil auch meine Frau konzentriert arbeiten mußte und nur selten mit ihr auf dem Fußboden spielen konnte.

Die Idee von artgleichen Gespielinnen hatten wir schon zwei Hundegenerationen zuvor gehabt; mit „Mókus“ und „Mable“. Doch jener wohlgemeinte und aufwendige Versuch, aus einzeln wenig beschäftigten Chihuahuaeweibchen ein glückliches Freundinnenpaar zu machen, schlug erschreckend fehl.

Csivavák mint fiatal család

Egy év tapasztalat egy kutya-anyával, annak leányával és fiával

„Vidámházi“ Jázmin anya elől leányával „Dörnet Hofi“ Bellával és utána következő Bubu fiával. – A közelség a kameraoptikához a kisebb Bellát naggyá teszi mint Bubu.

Nem terveztük volt megszerzését ennek a családnak,³ melyet itt május 22-én láttunk először. Ellenkezőleg.

Cárisza és Csikola.

Január 8-án csak halt meg megöregedett csivavánk „Csikola“. Tizenhárom és fél évig lakott velünk. Csikola, akit mint hét hónapos fiatal, keskeny medencéjű és ezért tenyésztésalkalmatlan nőtényt vásároltuk, nem volt az egyetlenünk. Még nem is az elsőnk. Sokkal inkább a hosszúsőrű barna Csikola a mi ugyancsak fiatal fekete, fehérorrú „Cáriszánk“ társa kellett volna legyen.

Minket szomorított, Cáriszát mint mozgáskedvelő kis háziállatot gyakran hosszan egyedül vagy többé-kevésbé figyelmen kívül hagyni, mert feleségemnek is koncentráltan dolgoznia kellett és csak ritkán tudott vele a padlón játszani.

Az idea azonosfajtájú játszótársakról megvolt nekünk már két kutyagenerációval azelőtt; „Mókus“-sal és „Mable“-lel. Azonban ama jószándékú és költséges kísérlet, egyenként kevésbé foglalkoztatott csivavanőstényekből egy boldog barátnőpárt csinálni, riasztóan félresikerült.

irodalmat, mint a franciák és a századokra ötletszerűen németes címszókat ragasztanak: a XVI. századot, Balassi korát, a reformáció korának nevezik, a XVII. századot, Zrinyi korát, az ellenreformáció korának és a XVIII. századot a pihenés korának, mintha a magyar irodalom a reformáció körül pro és contra kifejtett tevékenységében nagyon elfáradt volna. Ez a beosztás nem sokkal logikusabb, mint az angoloké, akik a korszakokat lojálisan az akkori uralkodóról nevezik el és csak akkor jönnek zavarba, amikor egy uralkodó olyan sokáig és olyan változó időben élt, mint Viktória királynő.

Olyan beosztásra volna szükségünk, ami a vizsgálatot is megkönnyíti azáltal, hogy csakugyan együvé tartozó, közös lényegjegyeken alapuló csoportokat alkot. Az eszmetörténet önmagában nem ad alapot ilyen felosztásra, mert túlságosan is összetett: a reformációval egyidejűleg pl. annyi más szellemi áramlat fut párhuzamosan a magyar irodalomban, hogy az egyiknek a kiragadása erőszakos dolog. A stílustörténet egyelőre túlságosan a képzőművészetekre támaszkodik és nincs önálló terminológiája. Már pedig, ha a korszakainkat magyar barokknak, magyar rokokónak stb. neveznénk, könnyen téves képeket idéznénk fel, mert az irodalmi stílus nem ugyanaz, mint a képzőművészeti.

A legalkalmasabbnak látszik egy szociológiai felosztás: az irodalmat aszerint osztani korszakokra, hogy melyik volt benne a hangadó társadalmi osztály. Ennek az elvnek az alapján a következő korszakok adódnának:

1. Az egyházi irodalom kora. (A kezdetektől a XVIII. század közepéig.)

2. A főúri irodalom kora. (Balassától a Felújulásig.)

3. A nemesi irodalom kora.

a) Tisztán nemesi irodalom. (Petőfiig.)

b) Nemesi-népi irodalom. (Petőfi és Arany kora.)

c) Nemesi-polgári (gentry) irodalom. (Arany és Ady közt.)

4. A polgári irodalom kora. (Ady fellépésétől.)

Ez a felosztás természetesen nem tarthat igényt olyan dátumszerű határvonalakra, mint a régebbi, ami nem is volt más, mint dátumszerű határvonal. Fő nehézsége, hogy az egyházi-papi irodalom mélyen belenyúlik a XVIII. századba és terjedelemben és olvasottságban messze felülmúlja a főúri irodalmat, melyet mi

die Literatur, wie die Franzosen und auf die Jahrhunderte klebt man sinnigerweise deutschartige Titelwörter: das XVI. Jahrhundert, Balassas Zeit, nennt man die Zeit der Reformation, das XVII. Jahrhundert, Zrinyis Zeit, die Zeit der Gegenreformation und das XVIII. Jahrhundert die Zeit des Ruhens, als ob die ungarische Literatur in ihrer um die Reformation pro und contra entfaltenen Tätigkeit sehr ermüdet wäre. Diese Einteilung ist nicht viel logischer als die der Engländer, die die Zeitabschnitte loyal nach dem damaligen Herrscher benennen und nur dann in Verlegenheit kommen, wenn ein Herrscher so lange und in so wechselnder Zeit lebte, wie Königin Viktoria.

Eine solche Einteilung hätten wir nötig, die auch das Prüfen erleichtert dadurch, daß sie tatsächlich zusammengehörige, auf gemeinsamen Wesensmerkmalen basierende Gruppen bildet. Die Ideengeschichte in sich gibt keine Grundlage für solch eine Aufteilung, weil sie viel zu sehr zusammengesetzt ist: gleichzeitig mit der Reformation z.B. laufen so viele andere geistige Strömungen parallel in der ungarischen Literatur, daß der Einen Herausgreifen eine gewalttätige Sache ist. Die Stilgeschichte stützt sich vorläufig zu sehr auf die bildenden Künste und hat keine selbständige Terminologie. Obschon, wenn wir unsere Zeitabschnitte ungarisches Barock, ungarisches Rokoko usw. nennen täten, wir leicht ein irriges Bild heraufbeschwören würden, weil der literarische Stil nicht der selbe ist, wie der bildkünstlerische.

Am geeignetsten erscheint eine soziologische Aufteilung: die Literatur demgemäß zu teilen in Zeitabschnitte, welche darin die tonangebende gesellschaftliche Klasse war. Auf dieses Prinzips Grundlage ergäben sich die folgenden Zeitabschnitte:

1. Der kirchlichen Literatur Zeit. (Von den Anfängen bis zur Mitte des XVIII. Jahrhunderts.)

2. Der hochadeligen Literatur Zeit. (Von Balassa bis zur Erneuerung.)

3. Der adeligen Literatur Zeit

a) Rein adelige Literatur. (Bis Petőfi.)

b) Adlig-völkische Literatur. (Petőfis und Arany Zeit.)

c) Adlig-bürgerliche (gentry) Literatur. (Zwischen Arany und Ady.)

4. Der bürgerlichen Literatur Zeit. (Von Adys Auftreten an.)

Diese Aufteilung kann natürlich keinen Anspruch erheben auf solche datenmäßigen Grenzlinien, wie die frühere, die auch nichts anderes war, als eine datenmäßige Grenzlinie. Ihre Hauptschwierigkeit ist, daß die kirchliche-geistliche Literatur tief hineinreicht ins XVIII. Jahrhundert und an Umfang und Gelesenheit weit übertrifft die Magnaten-Literatur, die wir

← bilinguistisch/ bilingvis

← Szerb Antal: Magyar irodalomtörténet.

Anton Szerb: Ungarische Literaturgeschichte. ↑

Übersetzung/ fordítás: Josef-Gerhard Farkas

Von Táncsics über die "völkische" und Arbeiterpresse
bis zur Tageszeitung "Népszava"

Mihály Táncsics gilt heute schlechthin als der erste ungarische Sozialist (7) - Am 21. April 1799 in Acsteszer, einem kleinen Dorf im transdanubischen Komitat Veszprém, geboren, war er nach einer Prügelstrafe aus dem Frondienst geflohen und Hafner geworden, betätigte sich später als Lehrer und schliesslich als politischer Schriftsteller, dessen Hass gegen alle "Expropriateure" sein Lebensinhalt wurde. 1844 war es ihm gelungen, unter Umgehung der Zensur in Leipzig (nicht Paris, wie im Impressum der ersten Auflage absichtlich irreführend angegeben) den Stab über Wiens Pressepolitik zu brechen, und er kolportierte sein Buch sogar persönlich. 1846 wurde er dann bei der Veröffentlichung eines neuen Werkes gefasst und abgeurteilt. Zu den ersten Taten der 1848er Aufrührer zählt die Befreiung der in der Burg Buda eingekerkerten politischen Häftlinge, darunter Táncsics. Bald ist er Abgeordneter und Verleger (8).

Dem Freiheitstaumel vom 15. März 1848 folgt eine Serie spontaner Zeitungsgründungen, die teilweise im Titel die neuen populären Vokabeln "Volk" und "völkisch" verwenden. Den Anstoss geben Petöfi und Jókai in ihrer Modezeitschrift "Életképek (Lebensbilder)", die sich plötzlich im Kopf "Nép Szava (/des/ Volkes Stimme = Volksstimme)" nennt, ohne indes mit dem Objekt der vorliegenden Arbeit verwandt zu sein. Die revolutionäre Regierung selbst unterstützt die Herausgabe der Wochenschrift "Nép Barátja (Volksfreund)", vermutlich in Anlehnung an des Franzosen Jean Paul Marats vormaligen "l'Ami du Peuple"; die erste Nummer erscheint angeblich in der für damalige Verhältnisse enormen Auflage von 500.000 Exemplaren (9). Patenschaftsabonnements gewährleisten die weitest mögliche Verbreitung. Kultusminister Eötvös z.B. ist 600fach auf "Nép Barátja" abonniert und lässt das Blatt an die Vorstände armer Gemeinden verschicken, damit es öffentlich

Táncsicsstól a „népi” és munkássajtón át a „Népszava” napilapig.

Táncsics Mihály ma egyenesen az első magyar sozialistának számít. 1799 április 21-én Acsteszerben, egy kis faluban a dunántúli Veszprém megyében született, egy botbüntetés után elmenekült a robotból és fazekas lett, később tanítóként és végül politikai íróként tevékenykedett, kinek gyűlölete minden „kisajátító” ellen élettartalma lett. 1844-ben sikerült neki, a cenzúra megkerülésével Lipcsében (nem Párizsban, amint az első kiadás impresszumában szándékosan megtévesztően megadva) a pálcát törnie Bécs sajtópolitikája felett, és ő a könyvét még személyesen is kolportálta. 1846-ban aztán egy újabb mű közzétételén elfogták és elítélték. Az 1848-as felkelők első tetteihez számít a Buda várában bebörtönzött politikai foglyok kiszabadítása, köztük Táncsics. Nemsokára képviselő és könyvkiadó.

Az 1848, március 15-i szabadságmámort egy széria spontán újság-alapítás követi, amelyek részben a címben az új népszerű szókat „nép” és „népi” használják. A kezdőlökést Petöfi és Jókai adják az „Életképek” divatlapjukkal, amely magát hirtelen a lapfejen „Nép Szava”-nak nevezi - anélkül azonban hogy a jelen munka objektumával rokon lenne. A forradalmi kormány maga támogatja a „Nép Barátja” hetilap kiadását, feltehetőleg a francia Jean Paul Marat egykori „l'Ami du Peuple”-jére támaszkodva; az első szám állítólag az akkori viszonyokhoz roppant nagy 500.000 példányszámban jelenik meg. Patronálási előfizetések garantálják a lehető legmesszebb terjesztést. Eötvös kultuszminiszter pl. 600szorosán fizet elő a „Nép Barátja”-ra és megküldeti a lapot szegény községek elöljáróinak, hogy azt nyilvánosan

↑

← **bilinguistisch/ bilingvis**

Josef-Gerhard Farkas:

← Die „Népszava” (Volksstimme), Spiegel des politischen Schicksals Ungarns 1919 & 1945-56.

A „Népszava”, Magyarország politikai sorsának tükre 1919 & 1945-56-ban ↑